

Itä-Suomen yliopiston opetusharjoittelujen toteutusohjeet lukuvuonna 2023-2025

Liite opetusharjoittelusta tehtävään harjoittelusopimukseen

Sisällys:

HARJOITTELUN OHJAUSTUNTIEN MÄÄRÄ JA NIISTÄ MAKSETTAVA PALKKIO	3
ORIENTOIVA HARJOITTELU, TOTEUTUSOHJEET	5
Ohjauksen koulutus: Ohjauksen orientoivan harjoittelun (3 op) toteutusohje	5
Aikuisopettajan pedagogiset opinnot: Orientoivan harjoittelun (3 op) toteutusohje	11
Varhaiskasvatuksen erityisopettajan maisteriopinnot: Orientoivan harjoittelun (3 op) toteutusohje.....	23
PERUSHARJOITTELU, TOTEUTUSOHJEET	29
Ohjauksen koulutus: Ohjauksen perusharjoittelun (7 op) toteutusohje	29
Ohjauksen koulutus: Ohjauksen perusharjoittelu sivuaineopiskelijoille 5 op.....	36
Aikuisopettajan pedagogiset opinnot: Perusharjoittelun (7op) toteutusohje	42
Varhaiskasvatuksen perusharjoittelun (7 op) toteutusohje.....	52
Varhaiskasvatuksen perusharjoittelun (7 op) toteutusohje, 1000+ ja 75+ monimuotoryhmät.....	63
SYVENTÄVÄ HARJOITTELU, TOTEUTUSOHJEET.....	74
Ohjauksen koulutus: Ohjauksen syventävän harjoittelun (7 op) toteutusohje	74
Ohjauksen koulutus: Ohjauksen syventävä harjoittelu sivuaineopiskelijoille 5 op.....	81
Aikuisopettajan pedagogiset opinnot: Syventävän harjoittelun toteutusohje (7op).....	88
Varhaiskasvatuksen syventävän harjoittelun (8 op) toteutusohje.....	98
Varhaiskasvatuksen syventävän harjoittelun (8 op) toteutusohje 1000+ ja 75+ monimuotoryhmille	109
SOVELTAVA HARJOITTELU, TOTEUTUSOHJEET	120
Ohjauksen koulutus: Soveltavan harjoittelun (5 op) toteutusohje	120
Erityisopettajat ja erityisluokanopettajat: Soveltavan harjoittelun (5 op) toteutusohje.....	126
Aikuisopettajan pedagogiset opinnot: Soveltavan harjoittelun (5 op) toteutusohje.....	132
Luokanopettajakoulutus, kotitalousopettajakoulutus, käsityöopettajakoulutus, aineenopettajan pedagogiset opinnot: Soveltavan harjoittelun (5 op) toteutusohje.....	144
Varhaiskasvatuksen maisterikoulutus: Soveltavan harjoittelun (5 op) toteutusohje	149
JOHTAMISEN HARJOITTELU, TOTEUTUSOHJEET.....	155
Varhaiskasvatuksen maisterikoulutus: Varhaiskasvatuksen johtamisen harjoittelun (5 op) toteutusohje	155
TUTKIMUSPERUSTAINEN HARJOITTELU, TOTEUTUSOHJEET	160
Erilliset erityisopettajaopinnot: Erityispedagogiikan tutkimusperustainen harjoittelu (5 op), toteutusohje	160
Erilliset varhaiskasvatuksen erityisopettajan opinnot, Varhaiskasvatuksen erityisopettajan maisteriopinnot: Erityispedagogiikan tutkimusperustainen harjoittelu varhaiskasvatuksessa ja esiopetuksessa (5 op), toteutusohje	165
AMMATILLISEN KEHITTÄMISEN HARJOITTELU, TOTEUTUSOHJEET	170

Erilliset erityisopettajaopinnot: Erityisopetuksen ammatillisen kehittymisen harjoittelu (5 op), toteutusohje..	170
Erilliset varhaiskasvatuksen erityisopettajan opinnot, Varhaiskasvatuksen erityisopettajan maisteriopinnot: Erityisopetuksen ammatillisen kehittymisen harjoittelu varhaiskasvatuksessa ja esiopetuksessa (5 op), toteutusohje.....	175
ERILLISET OPINTO-OHJAAJAN JA URAOHJAAJAN OPINNOT, TOTEUTUSOHJEET	180
Työssäoppimisen (5 op) toteutusohje.....	180

HARJOITTELUN OHJAUSTUNTIEEN MÄÄRÄ JA NIISTÄ MAKSETTAVA PALKKIO

Harjoittelun ohjaamisesta maksetaan 36 euroa/tunti. Ohjauspalkkio perustuu yliopiston rehtorin päätöksen 115/2021. Maksettava korvaus määräytyy alla olevassa taulukossa ilmoitetun laajuuden mukaan. Harjoittelun tarkempi toteutusmuoto kuvataan harjoittelun toteutusohjeissa.

Soveltavan kasvatustieteen ja opettajankoulutuksen osasto:

Harjoittelu	Laskutettava tuntimäärä, luokanopettajakoulutus ja aineenopettajakoulutus	Laskutettava tuntimäärä per opiskelija, varhaiskasvatuksen koulutus
Varhaiskasvatuksen perusharjoittelu ja Varhaiskasvatuksen syventävä harjoittelu, kesto 6 viikkoa (30 arkipäivää) Perustutkinto-opiskelijat, 1000+ ja 75+ -koulutukset		6 h
Varhaiskasvatuksen perusharjoittelu ja Varhaiskasvatuksen syventävä harjoittelu, harjoittelun kokonaiskesto 4 tai 6 viikkoa (20 arkipäivää). Vain 1000+ ja 75+ -koulutukset		5 h
Syventävä harjoittelu	-	
Soveltava harjoittelu	4 h	4 h
Varhaiskasvatuksen johtamisen harjoittelu		4 h

Kasvatustieteiden ja psykologian osasto:

Harjoittelu	Laskutettava tuntimäärä, Erityispedagogiikka	Laskutettava tuntimäärä, ohjauksen koulutus	Laskutettava tuntimäärä, aikuisopettajan pedagogiset opinnot
Orientoiva harjoittelu	2 h (Varhaiskasvatuksen erityisopettajan maisterikoulutus)	-	2 h
Perusharjoittelu	-	-	6 h
Syventävä harjoittelu	-	-	6 h
Soveltava harjoittelu	4 h	4 h	4 h
Erityispedagogiikan tutkimusperustainen harjoittelu	4 h	-	-
Erityisopetuksen ammatillisen kehittymisen harjoittelu	4 h	-	-
Ohjauksen orientoiva harjoittelu	-	2 h	
Ohjauksen perusharjoittelu	-	6 h	
Ohjauksen perusharjoittelu sivuaineopiskelijoille		4 h	
Ohjauksen syventävä harjoittelu	-	6 h	
Ohjauksen syventävä harjoittelu sivuaineopiskelijoille		4 h	

Erilliset opinto-ohjaajan ja uraohjaajan opinnot: Työssäoppiminen		1-4 h	
Erityispedagogiikan tutkimusperustainen harjoittelu varhaiskasvatuksessa ja esiopetuksessa	4 h	-	-
Erityisopetuksen ammatillisen kehittymisen harjoittelu varhaiskasvatuksessa ja esiopetuksessa	4 h	-	-

ORIENTOIVA HARJOITTELU, TOTEUTUSOHJEET

Ohjauksen koulutus: Ohjauksen orientoivan harjoittelun (3 op) toteutusohje

Harjoitteluun osallistumisen edellytykset

Harjoittelu suoritetaan samanaikaisesti:

- Orientoituminen kasvatus- ja koulutusosalalle 2 op
- Ohjaus pedagogisena toimintana 3 op

Opiskelijan on esitettävä lasten ja nuorten kanssa toimivilta edellytettävä rikostaustaote filosofisen tiedekunnan SORA-ohjeiden mukaisesti ennen harjoittelun alkamista. Rikostaustaote tarkastetaan digitaalisesti ennen ensimmäistä kandidaattivaiheen harjoittelua. Tarkemmat ohjeet harjoittelun oppimisympäristössä.

1. Harjoittelun lähtökohdat ja tavoitteet

Orientoiva harjoittelu on ohjauksen opinnoissa ensimmäinen harjoittelu, jonka aikana opiskelija perehtyy ohjatusti ohjaukseen ja opetukseen. Orientoivan harjoittelun painopiste on luokkaohjauksen tai muun opetusryhmässä tapahtuvan ohjaustoiminnan harjoittelussa. Jakso toteutetaan ensisijaisesti oppilaitoksissa (perusasteella yläkouluissa, lukioissa, ammatillisella toisella asteella, kansanopistoissa tai korkea-asteella ammattikorkeakouluissa ja yliopistoissa). Harjoittelun voi suorittaa myös muissa ohjauksellisissa toimintaympäristöissä, mikäli luokkaohjaukseen ja pedagogisten menetelmien harjoitteluun liittyvien osaamistavoitteiden toteutuminen mahdollistuu. Opiskelija hankkii harjoittelupaikan itse.

Opintojakson suoritettuaan opiskelija

- osaa suunnitella, toteuttaa ja arvioida luokkaohjausta tai muuta opetusryhmässä tapahtuvaa ohjausta perustuen opetus- ja ohjaussuunnitelmiin.
- ymmärtää oppijoiden erilaisia oppimis- ja ohjaustarpeita toimijuuden ja yhteisöllisyyden rakentumisessa
- osaa hyödyntää opetusryhmässä tarkoituksenmukaisia pedagogisia menetelmiä ohjauksessa ja toimintakulttuurin rakentamisessa
- hahmottaa ja jäsentää oppimis- ja ohjaustapahtumaa pedagogisten ja ohjausteoreettisten käsitteiden avulla sekä osana ohjauksen laajempaa toteutusta harjoittelupaikassa
- osaa reflektoida ja käsitteellistää ohjauksellista ja pedagogista ajatteluaan ja toimintaansa.

Opiskelija käynnistää orientoivassa harjoittelussa oman ammatillisen kehittymisensä ohjausalalla. Opiskelija tutustuu ohjaajan työn kokonaiskuvaan ja harjoittelupaikkaan toimintaympäristönä. Opiskelija asettaa itselleen

henkilökohtaiset oppimistavoitteet sekä soveltaa harjoittelun yhteisiä osaamistavoitteita toimintaympäristön kannalta tarkoituksenmukaisesti. Koska harjoittelun voi tehdä hyvin moninaisissa ohjausympäristöissä, harjoittelussa voivat painottua erityyppiset tehtävät ja sisällöt opiskelijan ja harjoittelun ohjaajan yhteiseen suunnitteluun perustuen. Harjoittelun ohjaaja ja opiskelija laativat harjoittelun alkaessa harjoittelusuunnitelman, jossa suunnitellaan harjoittelun keskeisten tehtävä- ja sisältöalueiden ajoitusta ja seuranta opiskelijan tavoitteiden pohjalta harjoittelupaikan toiminta huomioon ottaen. Tällöin otetaan huomioon harjoittelujaksolle ajoittuvat ajankohtaiset teemat ja tapahtumat (esim. oppilaitosharjoittelussa opetussuunnitelmatyö, yhteistyö huoltajien kanssa, moniammatillinen yhteistyö harjoittelupaikan sisällä ja ulkopuolella sekä työelämä- ja kansainväliset yhteydet). Harjoittelusuunnitelma liitetään harjoitteluportfolioon.

2. Harjoittelun sisältö ja suorittaminen

2.1 Sisältö

Opiskelija osallistuu ohjaajansa mukana harjoittelupaikan toimintaan kokonaisvaltaisesti. Hän toimii työyhteisössä vastuullisesti ja eettisesti. Orientoiva harjoittelu sisältää tavoitteellista ohjaustoiminnan, opetuksen sekä muun toiminnan havainnointia. Opiskelija suunnittelee ja toteuttaa luokkaohjausta/ opetusryhmän ohjausta itsenäisesti ja yhteisvastuullisesti erilaisin ohjauksellisin menetelmin. Opiskelija opettelee arvioimaan, analysoimaan ja kehittämään ohjaustoimintaansa ja -ajatteluaan pedagogisten ja ohjausteoreettisten käsitteiden avulla. Opiskelija osallistuu harjoittelussa mahdollisuuksien mukaan myös opiskelijahuollon työhön ja muuhun ohjattavien moniammatilliseen opiskelun ja hyvinvoinnin tukemiseen sekä yhteistyöhön perheiden ja harjoittelupaikan sidosryhmien kanssa. Lisäksi harjoittelu sisältää opetus- ja ohjaussuunnitelmiin tai toimintasuunnitelmiin perustuvaa ohjaustoiminnan analysointia ja arviointia. Harjoitteluun sisältyy olennaisena osana opiskelijan oman ohjausosaamisen sekä ohjausajattelun kehittymisen käsitteellistäminen ja reflektointi (portfoliotyöskentely).

2.2 Suorittaminen

Harjoittelu käynnistyy aloitusseminaarilla (3 t), johon harjoitteluun aikovan opiskelijan tulee osallistua. Seminaarissa käydään läpi harjoittelun toteutuksen tarkentava ohjeistus. Harjoittelun aikana osallistutaan erikseen sopien etäohjaukseen pienryhmissä (2 t) harjoittelun vastuuopettajan kanssa. Harjoittelun päätyttyä käydään vastuuopettajan kanssa loppukeskustelu yksilö-, pari- tai pienryhmätoteutuksena (2 t).

Harjoittelussa opiskelija osallistuu harjoittelupaikan toimintaan **vähintään kolmen viikon ajan. On suositeltavaa, että keskimääräinen viikkotuntikuormitus pysyy alle 20 tunnissa.** Yhteensä harjoittelun kesto on **50 tuntia.** Harjoittelu toteutetaan pääsääntöisesti yhtäjaksoisena harjoitteluna, mutta tarvittaessa harjoittelua voidaan jaksottaa pidemmälle ajalle, mikäli se on tarkoituksenmukaista opiskelijan harjoittelun määrällisten ja sisällöllisten tavoitteiden saavuttamiseksi. Toteutuksessa otetaan huomioon harjoittelupaikaksi valikoituvan ohjausympäristön erityispiirteet ja harjoittelujaksolle ajoittuva toiminta. Orientoiva harjoittelu sisältää itsenäistä työskentelyä 24 tuntia. Opintojakson kuormittavuus on siis kokonaisuutena 81 tuntia.

Osaamisen tunnistaminen ja tunnustaminen:

1. OT aiemman työkokemuksen (päätoiminen) perusteella: Orientoivan harjoittelun voi korvata kokonaan vähintään 6 kk:n työkokemuksella opinto-ohjaajana oppilaitoksessa tai muussa ohjaustyössä. Opiskelija laatii työkokemuksestaan reflektoidun raportin ja osallistuu päätösseminaariin.
2. OT aiempien opettajan pedagogisten opintojen perusteella: Orientoivan harjoittelun voi korvata kokonaan, mikäli opiskelija on suorittanut opettajan pedagogiset opinnot tai vähintään kaksi niihin kuuluvaa harjoittelua.

2.3 Harjoittelun tehtävät

Opiskelija tutustuu harjoittelupaikkaansa ennakkoon. Harjoittelun ohjaaja ja opiskelija käyvät läpi ennen harjoittelua osaamistavoitteet sekä niitä tarkentavat opiskelijan omat henkilökohtaiset tavoitteet, jotka opiskelija kirjaa portfolioon. Samalla suunnitellaan harjoittelun keskeisten sisältöjen toteutus, huomioiden harjoittelupaikan toimintaympäristö. Harjoittelun kuluessa opiskelija osallistuu pienryhmissä tapahtuvaan ohjaukseen (2 t), joka toteutetaan etäyhteydellä.

Opiskelija kehittää harjoittelussa ohjaustaitojaan keskittyen erityisesti luokkaohjaukseen tai opetusryhmässä tapahtuvaan ohjaukseen harjoittelupaikasta riippuen.

- Opiskelija havainnoi harjoitteluohjaajan ja/tai toisen harjoittelupaikassa työskentelevän ohjaajan luokka- tai opetusryhmämuotoista ohjausta **vähintään kolmen oppitunnin/ opetusryhmätilanteen verran.**
- Opiskelija toteuttaa **itsenäisesti tai yhteisenä toteutuksena harjoitteluparin kanssa vähintään neljä tuntikokonaisuutta** (4 x 45/60 min tai 3 x 75 min).
- Sama suunniteltu tuntikokonaisuus voidaan pitää useammalle ryhmälle.
- Opiskelija seuraa ennen omia luokka- tai opetusryhmäohjauksiaan vähintään kaksi ohjaajan pitämää tuntikokonaisuutta.

Opiskelija seuraa oppilaitosharjoittelussa opetusta (ensisijaisesti sellaisen luokan/ryhmän opetusta, jolle itse toteuttaa luokkaohjausta). Hän harjaannuttaa valmiuksiaan hahmottaa ja jäsentää opetustapahtumaa sekä analysoida sen osatekijöiden välisiä suhteita pedagogisten ja ohjausteoreettisten käsitteiden avulla.

Orientoivassa harjoittelussa opiskelija tutustuu ohjaajan työn kokonaiskuvaan ja harjoittelupaikkaan toiminta- ja ohjausympäristönä sekä osallistuu sen toimintaan kokonaisvaltaisesti. Orientoivaan harjoitteluun kuuluu ohjaustoiminnan ja opetuksen systemaattista ja tavoitteellista havainnointia sekä toimintaa ohjaaviin asiakirjoihin tutustumista (esim. opetussuunnitelmat).

Opiskelija laatii harjoittelustaan portfolion. Harjoittelun päätteeksi opiskelija osallistuu koulutuksen vastuuopettajan pitämään loppukeskusteluun yksilö-, pari- tai pienryhmätoteutuksena (2 t). Keskustelu sisältää harjoittelukokemusten purkua ja oman ammatillisen kehittymisen reflektointia. Harjoitteluun liittyvistä muista tehtävistä annetaan erillinen ohjeistus.

3. Ohjaus ja palaute

Harjoittelun ohjaajalta edellytetään harjoittelijan kanssa tehtävää harjoittelun suunnittelua ja arviointia, työtehtäviin tutustuttamista, opastusta ja tehtäväksi antoja harjoittelun tavoitteiden sekä harjoittelijan valmiuksien mukaisesti. Lisäksi ohjaajalta edellytetään palautteen antamista, mentoroivaa asennetta ja valmiuksia vastavuoroiseen keskusteluun.

Harjoittelun ohjaaja ja opiskelija käyvät ennen harjoittelua läpi orientoivan harjoittelun osaamistavoitteet sekä niitä tarkentavat opiskelijan omat henkilökohtaiset tavoitteet, jotka opiskelija kirjaa portfolioonsa. Samalla suunnitellaan harjoittelun keskeisten teema-alueiden ajoitus ja toteutus ottaen huomioon harjoittelupaikan toimintaympäristö.

Harjoittelun ohjaaja käy opiskelijan kanssa etukäteen läpi tämän laatimat ohjaustilanteisiin liittyvät suunnitelmat. Ohjaaja seuraa opiskelijan pitämiä luokkaohjaustunteja sekä muita ohjaustilanteita ja antaa niistä palautetta.

Harjoittelun kuluessa opiskelija ja harjoittelun ohjaaja käyvät yhteisiä keskusteluja, joissa opiskelijalla on mahdollisuus saada välipalautetta sekä purkaa harjoittelun herättämiä mietteitä. Harjoittelun päätteeksi käydään palaute- ja arviointikeskustelu. Harjoittelun päätteeksi käytävässä palaute- ja arviointikeskustelussa ohjaaja ja opiskelija käsittelevät harjoittelun kulkua ja sille asetettujen tavoitteiden toteutumista sekä opiskelijan kehittymistä harjoittelun aikana.

4. Raportointi

Harjoittelun tavoitteena on edistää opiskelijan ammatillisen itsetuntemuksen, reflektiivisen ja tutkivan työotteen kehittymistä. Opiskelija laatii erillisen ohjeen mukaan henkilökohtaisen opiskeluportfolion, johon kirjataan ohjaustyön suunnitteluun, toteutukseen ja arviointiin liittyviä havaintoja ja pohdintoja. Portfolioon sisältyy kokoava loppuarviointi, jossa opiskelija tarkastelee oppimistaan ja kehittymistään suhteessa harjoittelujakson yhteisiin sekä itse asettamiinsa henkilökohtaisiin tavoitteisiin. Portfoliotyöskentely voi olla osittain strukturoitua; opiskelijat saavat harjoittelun tueksi havainnointia ja omaa oppimista suuntaavia tehtäviä. Portfolio palautetaan harjoittelun vastuuoopettajalle harjoittelun oppimisympäristöön.

5. Harjoittelun arviointi

5.1 Harjoittelun hyväksyminen

Harjoittelun arviointi rakentuu yhteistoiminnallisesti opiskelijan itsearviointista ja ohjaajan arvioinnista. Sekä harjoittelun sisällöllisten (tavoitteiden saavuttaminen ja yksilöllinen kehittyminen) että määrällisten (läsnäolo harjoittelupaikassa) kriteerien on täyttyttävä, jotta harjoittelu on hyväksytysti suoritettu. Sairaus- yms. ennakoimattomissa tilanteissa harjoittelusuunnitelmaa eriytetään yksilöllisesti, jolloin asiasta sovitaan harjoittelusta vastaavan yliopiston opettajan kanssa.

Harjoittelun ohjaaja käy opiskelijan kanssa harjoittelun päätteeksi arviointikeskustelun, jonka tukena voidaan käyttää tässä ohjeessa olevaa arviointikriteeritaulukkoa. Keskustelussa otetaan huomioon sekä opiskelijan

itsearviointi että ohjaajan arviointi siitä, miten opiskelija on edistynyt oppimisessaan ja ammatillisessa kehittämisessään harjoittelujaksolle asetettujen tavoitteiden suunnassa. Ohjaaja ilmoittaa arviointinsa ohjauksen koulutuksen opintosihteerille sähköisellä arviointilomakkeella.

Harjoittelun vastuupettaja yliopistolla hyväksyy opiskelijan portfolion ja antaa tälle suoritusmerkinnän harjoittelusta. Harjoittelu arvioidaan asteikolla hyväksytty – hylätty (täydennettävä). Hylätty arvosana on mahdollista korottaa henkilökohtaisen opintosuunnitelman perusteella. Mikäli ohjaaja havaitsee, ettei opiskelija näytä saavuttavan harjoittelujaksolle asetettuja tavoitteita harjoittelusuunnitelman mukaisesti, hänen toivotaan ottavan mahdollisimman varhaisessa vaiheessa yhteyttä koulutuksen vastuupettajaan. Mahdollisesta harjoittelun täydentämisestä tai hylkäämisestä päätetään yhteisesti opiskelijan ja ohjaajan sekä harjoittelusta vastaavan yliopiston opettajan kanssa.

5.2 Orientoivan harjoittelun arviointikriteerit

Arviointikriteeri	Hyväksytty	Täydennettävä
Työ- ja harjoitteluorientaatio	Opiskelija sitoutuu harjoitteluun kokonaisvaltaisesti ja vastuullisesti pyrkien oppimaan uutta ja kehittymään ammatillisesti. Hän on motivoitunut ja pyrkii määrätietoisesti harjoittelun tavoitteisiin.	Opiskelija on heikosti sitoutunut harjoitteluun sekä asennoituu siihen suorituskeskeisesti ja muodollisesti.
Opiskelija osaa suunnitella, toteuttaa ja arvioida luokkaohjausta tai muuta opetusryhmässä tapahtuvaa ohjausta perustuen opetus- ja ohjaussuunnitelmiin.	Opiskelija osaa suunnitella, toteuttaa ja arvioida luokkaohjausta tai muussa opetusryhmässä tapahtuvaa ohjausta perustuen opetus- ja ohjaussuunnitelmiin. Opiskelija tunnistaa selvästi opetus- ja ohjaussuunnitelmien roolin toiminnan suunnittelun perustana.	Opiskelija ei osaa tai osaa heikosti suunnitella, toteuttaa ja arvioida luokkaohjausta tai muussa opetusryhmässä tapahtuvaa ohjausta perustuen opetus- ja ohjaussuunnitelmiin. Opiskelija ei tunnista tai tunnistaa heikosti opetus- ja ohjaussuunnitelmien roolin toiminnan suunnittelun perustana.
Opiskelija ymmärtää oppijoiden erilaisia oppimis- ja ohjaustarpeita toimijuuden ja yhteisöllisyyden rakentumisessa.	Opiskelija osoittaa ymmärtävänsä oppijoiden erilaisten oppimis- ja ohjaustarpeiden huomioimisen merkityksen toimijuuden ja yhteisöllisyyden rakentumisessa.	Opiskelija ei ymmärrä tai ymmärtää heikosti oppijoiden erilaisten oppimis- ja ohjaustarpeiden huomioimisen merkityksen toimijuuden ja yhteisöllisyyden rakentumisessa.
Opiskelija osaa hyödyntää opetusryhmässä tarkoituksenmukaisia pedagogisia menetelmiä ohjauksessa ja	Opiskelija osaa hyödyntää tarkoituksenmukaisia pedagogisia menetelmiä opetusryhmän ohjauksessa ja toimintakulttuurin rakentamisessa.	Opiskelija ei osaa tai osaa heikosti hyödyntää tarkoituksenmukaisia pedagogisia menetelmiä opetusryhmän ohjauksessa ja toimintakulttuurin rakentamisessa.

toimintakulttuurin rakentamisessa.		
Opiskelija hahmottaa ja jäsentää oppimis- ja ohjaustapahtumaa pedagogisten ja ohjausteoreettisten käsitteiden avulla sekä osana ohjauksen laajempaa toteutusta harjoittelupaikassa	Opiskelija hahmottaa ja jäsentää oppimis- ja ohjaustapahtumia tunnistettavasti pedagogisten ja ohjausteoreettisten käsitteiden avulla. Opiskelija hahmottaa ja jäsentää yksittäisiä oppimis- ja ohjaustapahtumia osana ohjauksen laajempaa toteutusta harjoittelupaikassa.	Opiskelija ei hahmota tai hahmottaa ja jäsentää heikosti oppimis- ja ohjaustapahtumia pedagogisten ja ohjausteoreettisten käsitteiden avulla. Opiskelija ei hahmota tai hahmottaa ja jäsentää heikosti yksittäisiä oppimis- ja ohjaustapahtumia osana ohjauksen laajempaa toteutusta harjoittelupaikassa.
Opiskelija osaa reflektoida ja käsitteellistää ohjauksellista ja pedagogista ajatteluaan ja toimintaansa.	Opiskelija osaa reflektoida ja käsitteellistää omaa ohjauksellista ja pedagogista ajatteluaan moninäkökulmaisesti kehittyvää ohjausasiantuntijuutta ja eettistä ymmärrystä osoittaen.	Opiskelija ei osaa tai osaa heikosti reflektoida ja käsitteellistää omaa ohjauksellista ja pedagogista ajatteluaan.

6. Harjoittelun kuormittavuus

Kontaktityöskentely	57 t
Alkuseminaari, pienryhmäohjaus ja loppukeskustelu	3 + 2 + 2 = 7 t
Osallistuminen harjoittelupaikan toimintaan <ul style="list-style-type: none"> • perehtyminen harjoittelun toimintaympäristöön ja ohjaustoimintaan sekä ohjaajan erilaisiin työtehtäviin • ohjaus- ja opetustyön systemaattinen havainnointi (yksilö-, pienryhmä- ja luokkamuotoinen) • luokkaohjauksen/opetusryhmässä tapahtuvan ohjauksen suunnittelu, toteutus ja arviointi • ohjaustyöhön liittyvät tehtävät • arviointi- ja palautekeskustelut ohjaajan kanssa harjoittelupaikassa saatu ohjaus 	50 t
Itsenäinen työskentely	24 t
Ennakkotehtävä, muut kirjalliset tehtävät, suunnittelu ja portfoliotyöskentely	
Yhteensä	81 t

Harjoittelun vastuunopettaja yliopistolla: yliopisto-opettaja Päivi Häkkinen päivi.hakkinen@uef.fi

Harjoittelun käytännön asiat yliopistolla: opintosihteeri Tanja Härkösen. tanja.harkonen@uef.fi

Aikuisopettajan pedagogiset opinnot: Orientoivan harjoittelun (3 op) toteutusohje

Orientoivat harjoittelun edellytykset

- **Rikostaustaote**

Ennen harjoittelun alkamista jokaisen lasten ja nuorten kanssa toimivan opiskelijan on esitettävä rikostaustaote, mikäli harjoittelupaikassa on alaikäisiä. Ohje rikostaustaotteen hakemisesta löytyy tämän lisäksi myös Pepistä harjoittelun kuvauksesta sekä pedagogisten opintojen Moodlesta.

Rikostaustaote tarkastetaan digitaalisesti. Hanki sähköinen rikostaustaote.

<https://oikeusrekisterikeskus.fi/fi/index/palvelut/rikosrekisteriote/rikostaustaotelastenkanssatoimimiseen.html> Tallenna ote itsellesi pdf-muodossa. Huom! Tallenna rikostaustaote oikeusrekisterikeskuksen verkkopalvelusta, jolloin varmistat rikostaustaotteen olevan sähköisesti allekirjoitettu.

- **Aiemmin hankitun osaamisen tunnistaminen ja tunnustaminen**

Osaan opintojaksoa on mahdollista soveltaa AHOT-menettelyä, johon löytyvät ohjeet tiedekunnan AHOT-ohjeesta (ks. Aikuisopettajan pedagogisten opintojen Moodle).

- **Rinnakkaisopintojaksot**

Orientoiva harjoittelu suoritetaan samanaikaisesti opintojakson Orientoituminen kasvatus- ja koulutuslalle (2 op, FS00CE94) kanssa. Nämä opintojaksot muodostavat yhdessä Toimijana kasvatus- ja koulutuslalla (5 op) kokonaisuuden.

Harjoittelun sisältö, tavoitteet ja käytännön toteutus

Orientoivaan harjoitteluun kuuluu kontaktiopetusta yliopistolla, opetushankeharjoittelu sekä itsenäistä työskentelyä. Harjoittelun pääpaino on opettajan työhön ja oppilaitosyhteisöön tutustumisessa sekä opetuksen havainnoinnissa ja analysoinnissa. Mahdollisimman monipuolisen kokonaiskuvan saamiseksi on suositeltavaa seurata oman pääaineen opetuksen lisäksi myös muiden aineiden opetusta. Halutessaan opiskelija voi orientoivan harjoittelun aikana suunnitella ja toteuttaa pieniä opetustuokioita, esimerkiksi yhdessä ohjaavan opettajan kanssa.

Harjoittelua on mahdollista eriyttää opiskelijan yksilöllisten tavoitteiden mukaisesti. Opiskelija vastaa siitä, että hän keskustelee harjoittelun tavoitteista yhdessä harjoitteluoppilaitoksen ohjaavan opettajan kanssa ennen harjoittelun alkamista. Opiskelija ja ohjaava opettaja kirjaavat täsmennetyt tavoitteet harjoittelusuunnitelmaan. Siihen kirjataan, mitä harjoittelija käytännössä tekee harjoittelun aikana asetetut tavoitteet saavuttaakseen. Harjoitteluoppilaitoksen ohjaava opettaja vahvistaa suunnitelman allekirjoituksellaan.

Orientoivan harjoittelun yksityiskohtaiset oppimistavoitteet on esitetty liitteessä 3, ”Orientoivan harjoittelun harjoittelusuunnitelma”.

Yliopistolla annettava ohjaus

Ennen orientoivan harjoittelun aloittamista yliopistolla järjestetään infotilaisuus opetusharjoittelujen käytännön toteutuksesta. Samalla esitellään mahdollisia harjoittelupaikkoja ja harjoitteluihin liittyviä käytäntöjä. Tämän jälkeen opiskelija hankkii itse harjoittelupaikkansa.

Opetusharjoittelun alettua, ensimmäisellä seminaarikerralla, harjoittelua ohjaaville opettajille järjestetään infotilaisuus, jossa käsitellään harjoittelun käytännön kysymyksiä ja ohjaan tehtäviä. Tilaisuus järjestetään etäyhteyksin ja tallennetaan myöhempää hyödyntämistä varten.

Opiskelijan tehtävät harjoittelun aikana:

- etsii harjoittelupaikan ja hyväksyttää sen ja ohjaajan yliopiston ohjaavalla opettajalla
- hakee harjoitteluoppilaitoksen hyväksynnän harjoittelulle ohjaavalta opettajalta (opettaja hyväksyttää ohjaustyön esimiehellään/rehtorilla)
- lähettää rikostaustaotteen Filosofisen tiedekunnan yhteyshenkilölle, mikäli oppilaitoksessa on alaikäisiä opiskelijoita
- opiskelija ja harjoitteluoppilaitoksen ohjaava opettaja laativat yhdessä opiskelijan henkilökohtaisen harjoittelusuunnitelman, johon kirjataan harjoittelun täsmennetyt tavoitteet ja mitä harjoittelija käytännössä tekee harjoittelun aikana asetetut tavoitteet saavuttaakseen (liite 2)
- opiskelija palauttaa harjoittelukoulun ohjaajan allekirjoittaman harjoitussuunnitelman yliopiston opettajalle harjoittelun alussa
- perehtyy monipuolisesti opettajan työhön ja oppilaitosyhteisöön
- havainnoi ja analysoi opetusta
- osallistuu seminaariopetukseen, joka liittyy oppilaitosharjoitteluun
- tekee harjoitteluun nivoutuvat oppimistehtävät
- kirjoittaa harjoittelun loputtua harjoitteluraportin ja toimittaa sen harjoitteluoppilaitoksen ohjaavalle opettajalle ja yliopiston ohjaavalle opettajalle
- käy loppukeskustelun harjoitteluoppilaitoksen ohjaavan opettajan kanssa
- käy loppukeskustelun yliopiston ohjaavan opettajan kanssa

Ohjaajan tehtävät harjoitteluoppilaitoksessa:

Harjoitteluoppilaitoksen ohjaavan opettajan on oltava pedagogisesti pätevä ja hänellä on oltava suoritettuna aineopinnot opetettavasta aineesta. Ohjaavalla opettajalla on oltava vähintään kaksi vuotta opetuskokemusta.

Ohjaava opettaja:

- järjestää alkukeskustelun, jossa opettaja ja opiskelija tarkentavat yhdessä harjoittelun tavoitteet ja kirjaavat harjoittelusuunnitelmaan, mitä harjoittelija tekee harjoittelun aikana (liite 2)
- hyväksyy allekirjoituksellaan harjoittelusuunnitelman
- auttaa ja ohjaa opiskelijaa tämän tehtävien suorittamisessa:
  - tutustuminen oppilaitokseen, sen henkilökuntaan, opiskelijoihin ja opetussuunnitelmaan

- perehtyminen opettajan työtehtäviin
- opetuksen seuraaminen ja havainnointi
- mahdolliset opetustehtävät
- keskustelee esimerkiksi seurattavien tuntien jälkeen opiskelijan kanssa opiskelijan havainnoista
- jos opiskelijalla on opetustehtäviä, antaa palautetta
- järjestää harjoittelun päätyttyä loppukeskustelun, jossa käsitellään harjoittelun tavoitteiden toteutumista, opiskelijan ja opettajan kokemuksia harjoittelusta sekä opiskelijan havaintoja oppilaitoksesta ja opettajan työstä; loppukeskustelu pohjautuu opiskelijan palauttamaan harjoitteluraporttiin
- arvioi harjoittelun (liite 3)
- lähettää arviointi- ja palkkionmaksulomakkeen yliopiston ohjaavalle opettajalle (harjoittelija toimittaa erikseen palkkionmaksuohjeet ja lomakkeen)

Harjoittelun ohjeellinen kuormittavuus

Orientoiva harjoittelu sisältää kontaktiopetusta yliopistolla, oppilaitosharjoittelun ja itsenäistä työskentelyä. Harjoittelun kuormittavuus ja jakautuminen eri toimintoihin on kuvattu oheisessa taulukossa.

Orientoivan harjoittelun ohjeellinen kuormittavuus 3 op = 3 X 27 t = 81 TUNTIA	
KONTAKTIOPETUS YLIOPISTOLLA 54 t	
Seminaariopetus ja ohjaus 19 t	
-alkuseminaari	2 t
-väliseminaarit	9 t
-loppuseminaari	5 t
-henkilökohtainen ohjaus yliopistolla	3 t
OPPILAITOSHARJOITTELU 35 t	
-oppilaitokseen, opettajiin ja opiskelijoihin tutustuminen	10 t
-opetuksen seuraaminen	15 t
-apuopettajana toimiminen	5 t
-henkilökohtainen ohjaus harjoitteluoppilaitoksessa	5 t
ITSENÄINEN TYÖSKENTELEY 27 t	
-oppituntien suunnittelu	5 t
-harjoittelupaikan etsiminen, portfoliot tehtävien tekeminen ja harjoitteluraportin kirjoittaminen	22 t

Raportointi

Opetusharjoittelun päätyttyä opiskelija kirjoittaa harjoitteluraportin ja toimittaa sen harjoitteluohjaajalle ja yliopiston ohjaavalle opettajalle. Raportointiohjeet löytyvät aikuisopettajan pedagogisten opintojen Moodlesta.

Orientoivan harjoittelun arviointi

Harjoittelun hyväksyminen

Orientoiva harjoittelu arvioidaan asteikolla hyväksyty/hylätty suhteessa harjoittelujaksolle asetettuihin osaamistavoitteisiin. Arviointi perustuu siihen, miten opiskelija on työskennellyt tavoitteiden saavuttamiseksi ja miten hän on näiden tavoitteiden suunnassa kehittynyt. Arviointiperusteet ovat ensisijaisesti laadullisia, mutta myös määrälliset puutteet voivat olla esteenä harjoittelusuorituksen hyväksymiselle (ks. opetusharjoittelujen yleiset arviointikriteerit).

Oppilaitosharjoittelun hyväksyy oppilaitoksen nimetty ohjaaja ja koko opintojakson (Orientoiva harjoittelu FS00CE95) siitä vastaava yliopiston opettaja. Mikäli harjoittelun kuluessa arvosteluksi näyttäisi tulevan hylätty, toivotaan harjoittelupaikan ohjaajan ottavan mahdollisimman varhaisessa vaiheessa yliopiston vastuuolettajaan. Harjoittelupaikan ohjaaja antaa arviointinsa perehdyttyään opiskelijan loppuraporttiin ja käytyään hänen kanssaan loppukeskustelun. Arviointi annetaan kirjallisesti arviointilomakkeella, joka lähetetään oppiaineen vastuuolettajalle.

Yliopiston vastuuolettaja perehtyy opiskelijan loppuraporttiin ja käy hänen kanssaan loppukeskustelun. Perehdyttyään harjoitteluoppilaitoksen ohjaajan antamaan arviointiin hän antaa opintojakson suoritusmerkinnän.

Opetusharjoittelija osoittaa harjoittelusta laatimassaan raportissa

- saavuttaneensa jaksolle asetetut keskeiset tavoitteet
- kykenevänsä harjoittelukokemustensa monipuoliseen ja kehittävään tarkasteluun
- kykenevänsä harjoittelujaksolle asettamiensa tavoitteiden relevanttiin arviointiin

Opetusharjoittelujen yleiset arviointikriteerit

Arviointikriteerit	Osaamista täydennettävä	Harjoittelu on hyväksytty
Työ- ja harjoittelu-orientaatio	<ul style="list-style-type: none"> - opiskelijan sitoutumisessa on puutteita - opiskelijan motivaatio on ulkokohtaista - opiskelija ei osoita kiinnostusta opettajan työtä tai oppilaitoksen toimintaa kohtaan 	<ul style="list-style-type: none"> - opiskelija on sitoutunut harjoitteluun - opiskelija on sisäisesti motivoitunut - opiskelija osoittaa toiminnallaan olevansa kiinnostunut opettajan työstä ja oppilaitoksen toiminnasta
Sisältötieto ja tavoitteisuus	<ul style="list-style-type: none"> - opetettavan aineen sisällönhallinta puutteellinen - tavoitteenasettelussa ongelmia, esim. opettajajohtoisyyden tai sisältölähtöisyyden korostuminen 	<ul style="list-style-type: none"> - opetettavan aineen sisällönhallinta hyvä - osaa asettaa oppimistavoitteita suhteessa opiskelijaryhmän valmiuksiin ja tarpeisiin (=oppijälähtöisyys)
Opetuksen suunnittelu ja toteutus	<ul style="list-style-type: none"> - suunnittelu ei kytkeydy opetussuunnitelmaan - valitut opetusmenetelmät eivät tue oppimista eivätkä ole suhteessa opetettaviin sisältöihin - opiskelija ei kykene ottamaan huomioon oppijoiden erilaisuutta ja erilaisia oppimistarpeita 	<ul style="list-style-type: none"> - opetuksen suunnittelu on suhteessa opetussuunnitelmaan - valitut opetusmenetelmät ovat linjassa oppimistavoitteiden ja opetettavien sisältöjen suhteen - opiskelija ottaa huomioon oppijoiden erilaisuuden ja tukee mahdollisuuksien mukaan yksilöllistä oppimista
Opetuksen ja	<ul style="list-style-type: none"> - ei hallitse arviointimenetelmiä, arviointi ei ole linjassa 	<ul style="list-style-type: none"> - osaa soveltaa erilaisia arviointimenetelmiä käytännössä

<i>oppimisen arviointi</i>	<p>oppimistavoitteiden ja -sisältöjen kanssa</p> <p>- ei hahmota arvioinnin merkitystä ja erilaisia tehtäviä osana opetus- ja oppimisprosessia</p>	<p>- ymmärtää arvioinnin merkityksen osana opetus- ja oppimisprosessia</p> <p>- hahmottaa arvioinnin erilaiset tehtävät</p>
<i>Yhteistyö ja vuorovaikutus</i>	<p>- puutteelliset halut ja taidot yhteistyöhön</p> <p>- ongelmia ryhmän ohjaustaidoissa</p>	<p>- kykenee yhteistyöhön oppilaitoksen henkilökunnan kanssa</p> <p>- hallitsee ryhmäohjaustaidot ja kykenee luomaan oppimista edistävän sosiaalisen ilmapiirin</p>
<i>Ammatillisen kasvun portfolioyöskentely</i>	<p>- opiskelija ei osoita kehittymishalukkuutta</p> <p>- opiskelija ei kykene realistiseen itsearviointiin</p>	<p>- opiskelija pyrkii tietoisesti kehittämään ammatillista osaamistaan, myös teoreettista tietoa hyödyntäen</p> <p>- opiskelija arvioi realistisesti toimintaansa ja itseään opettajana</p> <p>- opiskelija tunnistaa ja ymmärtää sekä mahdollisuuksien mukaan ottaa huomioon opettajan työn eettisiä kysymyksiä</p>

Liite 2: Orientoivan harjoittelun harjoittelusuunnitelma

Opiskelijan nimi: _____

Orientoivan harjoittelun suoritettuaan opiskelija osaa:	Miten tavoite saavutetaan?
... pohtia reflektiivisesti kasvatukseen, oppimiseen ja opettamiseen liittyviä näkemyksiään ja kokemuksiaan	
... tarkastella ja kuvata kasvattajan ja opettajan työtehtäviä ja oppilaitosta turvallisenä toimintaympäristönä	
... tunnistaa erilaisten ja eri-ikäisten oppijoiden tunnuspiirteitä	
... ohjatusti suunnitella ja toteuttaa opetustilanteita	
...liittää teoreettisia näkökulmia henkilökohtaisen pedagogisen ajattelun ja käyttöteorian kehittämiseen	

Omat tavoitteet?	
------------------	--

Miten ohjaus hoidetaan käytännössä (yleiset periaatteet)?

__._ 202__

opetusharjoittelua ohjaava opettajan allekirjoitus: _____

nimen selvennys

Liite 3 Opetusharjoittelujen arviointi

Arvioinnissa otetaan huomioon opiskelijan itsearviointi sekä ohjaavien opettajien arviointi opiskelijan työskentelystä ja kehittymisestä harjoittelujakson tavoitteiden sekä harjoittelun yleisten arviointikriteerien suhteen.

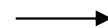
Arvioinnissa on otettava huomioon:

1) Harjoittelujakson tavoitteiden saavuttaminen (vrt. liite 2)

2) Opetusharjoittelujen yleiset arviointikriteerit (vrt. liite 1)

- Työ- ja harjoitteluorientaatio
- Sisältötieto ja tavoitteellisuus
- Opetuksen suunnittelu ja toteutus
- Opetuksen ja oppimisen arviointi
- Vuorovaikutus ja yhteistyö
- Oma ammatillinen kasvu, ammatti-identiteetti

käännä!

HARJOITTELUN ARVIOINTI

Opiskelija: _____

Harjoittelupaikka- ja aika: _____

Arvioitava harjoittelu: _____

(orientoiva/perus-/soveltava/syventävä)

Arviointi: _____

(hyväksytty/täydennettävä/hylätty)

Perustelut:

Jatka tarvittaessa kääntöpuolelle

HUOM! Mikäli arvostelu on hylätty tai täydennettävä, toivotaan yhteydenottoa yliopiston ohjaavaan opettajaan jo harjoittelujakson aikana.

_____

**Lähetä arviointilomake yliopiston ohjaavalle opettajalle Matti Meriläiselle
sähköpostilla pdf-liitteenä.**

Liite 4. Aikuisopettajan pedagogisten opinnot - opetusharjoittelujen kokonaisuus

Sisältö ja tavoitteet

Aikuisopettajan pedagogisiin opintoihin kuuluu **neljä pakollista harjoittelujaksoa**, jotka voidaan suorittaa joko pareittain tai yksin. Harjoittelut suoritetaan omassa pääaineessa tai pääainetta vastaavassa opetuksessa, lukuun ottamatta orientoivaa harjoittelua, jossa olisi hyvä seurata oman pääaineen lisäksi mahdollisimman monipuolisesti muidenkin aineiden opetusta. Soveltavan harjoittelun voi halutessaan suorittaa sivuaineharjoitteluna tai kehittämis-/tutkimushankkeena. Harjoittelujen tavoitteena on perehtyä oppilaitosten toimintaan sekä koulutusorganisaatioina että oppimisympäristöinä, opetuksen analysointiin ja oppimisprosessin ohjaamiseen. Pääpaino on opettajan tehtävien, suunnittelun, opetuksen ja arvioinnin harjoittelussa.

Harjoittelut integroituvat aikuisopettajan pedagogisten opintojen teoreettisiin opintojaksoihin ja harjoitteluiden väliseminaareihin, joita toteutetaan myös harjoittelun aikana. Harjoitteluoppilaitoksen opettaja toimii ohjaajana.

Ohjaaja ja harjoittelija voivat suunnitella harjoitteluaikojen tavoitteita ja ohjelmaa tarkemmin yhdessä. Harjoittelukuvauksissa esitetyt tuntimäärät ovat viitteellisiä. Kukin harjoittelujakso arvostellaan asteikolla *hyväksytty/täydennettävä/hylätty*. Kustakin harjoittelujaksosta opiskelija jättää harjoittelukertomuksen sekä oppilaitoksen ohjaavalle opettajalle, että yliopiston harjoittelusta vastaavalle opettajalle.

FS00CE95 (saako koodin linkitettyä Peppiin?) ORIENTOIVA HARJOITTELU 3 op ~ 81 tuntia

Orientoivassa harjoittelussa opiskelija tutustuu kokonaisvaltaisesti harjoitteluoppilaitokseen sekä opettajien ja opiskelijoiden toimintaan. Harjoittelu painottuu opetuksen ja opiskelun seuraamiseen ja analysointiin. **Orientoivaan harjoitteluun ei kuulu varsinaista itsenäistä opetusta, mutta opiskelija voi halutessaan opettaa esimerkiksi pienryhmää tai toimia apuopettajana.**

FS00CF20 PERUSHARJOITTELU 7 op ~ 189 tuntia

Perusharjoittelussa opiskelija perehtyy oppilaitoksen opetussuunnitelmaan ja opetussuunnitelman hyödyntämiseen opetuksen suunnittelussa. Opiskelija seuraa opetusta sekä harjoittelee opetuksen perustaitoja (opetuksen suunnittelu, toteutus sekä opiskeluprosessin ja oppimisen arviointi). Harjoittelu painottuu opetuksen suunnitteluun. **Perusharjoittelun sisältyy noin 15 tuntia omaa opetusta** sekä lisäksi opetuksen seuraamista, opetuksen valmistelua ja muuta itsenäistä työskentelyä.

FS00CF28 SOVELTAVA HARJOITTELU 5 op ~ 135 tuntia

Soveltavassa harjoittelussa opiskelija harjoittelee opetus- tai ohjaukokonaisuuden tai projektin suunnittelua toteutusta ja arviointia. Opiskelija harjoittelee pedagogisen asiantuntijuuden soveltamista erilaisissa oppimis- ja toimintaympäristöissä. Lisäksi opiskelija perehtyy oppimisen ja/tai työhyvinvoinnin tukemisen menetelmiin.

Opetusharjoitteluna toteutuvaan soveltavaan harjoitteluun sisältyy opetusta noin 12 tuntia. Soveltava harjoittelu voidaan suorittaa myös harjoitteluoppilaitosten tai -organisaatioiden tutkimus- ja kehittämistehtävissä tai erillisissä hankkeissa ja projekteissa suuntautuen esimerkiksi erityiskasvatuksen tai ohjauksen kysymyksiin.

FS00CF27 SYVENTÄVÄ HARJOITTELU 7 op ~ 189 tuntia

Syventävän harjoitteluun kuuluu opetuksen ja ohjauksen suunnittelu-, toteutus- ja arviointiprosessien itsenäinen, pitkäjänteinen ja kokonaisvaltainen hallinta. Harjoittelun aikana opiskelija harjoittelee moniammatillista yhteistyötä. Opiskelija oppii tiedostamaan ja ymmärtämään opiskelijoiden yksilöllisyyttä ja erilaisia elämäntilanteita. Harjoitteluun kuuluu oman pedagogisen toiminnan arviointi, tutkiminen ja kehittäminen teoreettiseen tietoon tukeutuen. **Harjoitteluun sisältyy varsinaista opetusta noin 25 tuntia.**

Varhaiskasvatuksen erityisopettajan maisteriopinnot: Orientoivan harjoittelun (3 op) toteutusohje

VEO-KM

Orientoivaan harjoitteluun osallistumisen edellytykset

Opiskelijan on esitettävä lasten ja nuorten kanssa toimivilta edellytettävä rikostaustaote filosofisen tiedekunnan ohjeiden mukaisesti, pääsääntöisesti kerran kandidaatti ja kerran maisterivaiheessa ennen harjoittelun alkamista.

<https://kamu.uef.fi/tietopankki/opiskelijan-oikeudet-ja-velvollisuudet/sora/>

Rikostaustaote tarkastetaan digitaalisesti.

Hanki sähköinen rikostaustaote.

<https://oikeusrekisterikeskus.fi/fi/index/palvelut/rikosrekisteriote/rikostaustaotelastenkanssatoimimiseen.html>

Tallenna ote itsellesi pdf-muodossa. Huom! Tallenna rikostaustaote oikeusrekisterikeskuksen verkkopalvelusta, jolloin varmistat rikostaustaotteen olevan sähköisesti allekirjoitettu.

Mene UEFin rikostaustaotteiden digitarkastamisen palveluun osoitteessa

<https://studentuef.sharepoint.com/sites/rikostausta/Lists/lomake/NewForm.aspx>.

Valitse koulutus, jonka harjoittelua olet suorittamassa.

Saat UEF-sähköpostiosoitteeseesi viestin, jossa kerrotaan rikostaustaotteen digitarkastuksen tuloksista sekä lisätoimintaohjeista.

Orientoiva harjoittelu suoritetaan samanaikaisesti opintojakson Orientoituminen kasvatus- ja koulutusosalalle 2 op kanssa.

1. Orientoivan harjoittelun lähtökohdat ja tavoitteet

Opintojakson osaamistavoitteet: Opiskelija

- osaa tarkastella ja kuvata erityisopettajan työtehtäviä sekä harjoittelupaikkaa toiminta- ja oppimisympäristönä
- tunnistaa erilaisten ja eri-ikäisten oppijoiden oppimisen tunnuspiirteitä
- osaa pohtia reflektiivisesti kasvatukseen, oppimiseen ja opettamiseen liittyviä näkemyksiään ja kokemuksiaan
- osaa liittää pohdintansa teoreettisiin näkökulmiin ja henkilökohtaisen pedagogisen käyttöteorian kehittämiseen.

Opiskelijan kasvu erityisopettajuuteen perustuu hänen persoonallisen ja ammatillisen identiteettinsä, pedagogisen ajattelunsa ja toimintansa kehittämiseen koulutuskokemusten myötä.

2. Harjoittelun sisältö ja suorittaminen

Harjoittelu toteutetaan **opiskelijan valinnan mukaan** perusopetuksessa, joko ala- tai yläkoulussa tai yhtenäiskoulussa vuosiluokilla 1–9 erityisopettajan ohjauksessa. Harjoittelu suoritetaan syyslukukaudella tai kevään Orientoivan harjoittelunjakson loppuun mennessä. Huomioi tämä harjoittelun aikataulua suunnitellessasi.

2.1. Sisältö

Orientoivan harjoittelun sisältö koostuu seuraavista aiheista:

- tutustuminen oppimistilanteiden vuorovaikutussuhteisiin ja niihin vaikuttaviin tekijöihin
- oppimistuokioiden suunnittelu ja toteuttaminen
- tavoitteellinen ja ohjattu erilaisten ryhmien oppituntien observointi
- tutustuminen koulun ja kodin väliseen yhteistyöhön ja sen käytänteisiin

Opiskelija tutustuu erityisopettajan työn kokonaiskuvaan ja harjoittelupaikkaan turvallisena oppilaan osallisuutta tukevana toimintaympäristönä.

2.2. Harjoittelun suorittaminen

Harjoitteluun kuuluu:

- Aloitus- ja päätöstilaisuus
- Yksilö- ja ryhmäohjaukset tarvittaessa
- Harjoittelupaikan toimintaan osallistuminen, tavoitteellinen opetuksen ja ohjauksen havainnointi, oppimistuokioiden suunnittelu, toteuttaminen ja arviointi
- Portfoliotyöskentely

2.3. Ennakkotehtävä

Opiskelija tutustuu harjoittelupaikkaansa etukäteen. Hän tutustuu harjoittelupaikan nettisivuihin ja mahdolliseen opetus- tai toimintasuunnitelmaan sekä ohjauksen osuuteen ja erityispiirteisiin. Opiskelija kirjaa portfolioonsa/pedagogiseen päiväkirjaansa omia tavoitteitaan harjoittelun pohjaksi.

Ennakkotehtävä (laajuus 1–2 sivua):

Piirrä joko mind map tai kirjoita teksti, jossa pohdit

- mitkä ovat tärkeimmät arvosi ja miten ne ilmenevät ajattelussasi ja toiminnassasi, millainen oppija olet,
- mitä opettajaksi tuleminen merkitsee sinulle,
- kuka on opettajaesikuvasi, miksi,

- minkälainen opettaja haluaisit olla, miksi,
- mitä ominaisuuksia sinulla on, jotka auttavat tulemaan hyväksi opettajaksi.
- mitä ominaisuuksia sinulla on, joita sinun pitää kehittää tullaksesi hyväksi opettajaksi.
- mitkä asiat pelottavat/ huolettavat opettajaopintojen alussa.

2.4. Opetuksen seuraaminen ja analysointi

Opiskelija seuraa tavoitteellisesti erityisopetusta vähintään 18 oppituntia (45 min) / 11 oppituntia (75 min). Tavoitteellinen havainnointi perustuu opetustilanteen seurantatehtäviin.

2.5. Opetuksen suunnittelu, toteutus ja arviointi

Opiskelija suunnittelee ja pitää ohjatusti 5 opetustuokiota joko yksin tai opiskelijaparin / ohjaavan erityisopettajan kanssa Opiskelija laatii opetustuokiosta kirjallisen suunnitelman, joka toimitetaan ohjaavalle opettajalle sovittuun määräaikaan mennessä.

2.6. Opetukseen tai toimintaan liittyvä muu työskentely

Opetustuokioiden lisäksi opiskelija perehtyy harjoittelun toimintaympäristöön ja ohjaustoimintaan sekä ohjaavan erityisopettajan erilaisiin työtehtäviin

3. Ohjaus ja palaute

Ohjausta opiskelijat saavat yhteensä 2 tuntia. (2X 60 min.)

Ennen harjoittelua:

Harjoittelun ohjaava opettaja ja opiskelija käyvät ennen harjoittelua läpi orientoivan harjoittelun osaamistavoitteet sekä niitä tarkentavat opiskelijan omat henkilökohtaiset tavoitteet, jotka opiskelija kirjaa portfolioonsa. Samalla suunnitellaan harjoittelun keskeisten teema-alueiden ajoitus ja toteutus ottaen huomioon harjoittelupaikan toimintaympäristö.

Harjoittelun aikainen perehdytys/ohjaus/palaute:

Harjoittelun ohjaaja perehdyttää opiskelijaa ohjaustyöhön ja ohjaajan työtehtäviin, seuraa opiskelijan toimintaa ja antaa palautetta. Harjoittelun päätteeksi käytävässä palaute- ja arviointikeskustelussa ohjaaja ja opiskelija kokoavat harjoittelun kulun, asetettujen tavoitteiden toteutumisen ja opiskelijan kehittymisen harjoittelun aikana. Ohjaavalle opettajalle maksetaan ohjauspalkkiota kahdesta tunnista (2 t)

Ohjauksissa käsitellään esim. seuraavia sisältöjä:

- opiskelijan tavoitteet oppilaisiin tutustuminen

- erityisopetuksen käytänteet
- harjoittelupaikan tilat, välineet, laitteet
- opettajan/ohjaajan päivittäiset työtehtävät
- seurantatehtävät

4. Raportti /Pedagoginen päiväkirja

Opiskelija tekee harjoitteluun liittyvät tehtävät ja liittää ne osaksi harjoittelun portfolioa/pedagogista päiväkirjaansa. Päiväkirja (sivumäärä ja muoto on opiskelijan päätettävissä) palautetaan Orientoivan harjoittelun päätöstilaisuudessa yliopiston opettajalle. Opiskelija hyödyntää omaa pedagogista päiväkirjaansa Orientoituminen kasvatus- ja koulutusosalalle -opintojakson pienryhmäharjoituksissa

A) Ennakkotehtävä

B) Seurantatehtävät harjoittelun aikana (ohjeistetaan aloitustilaisuudessa)

- opetuksen seuraaminen
- opettajan toiminta
- oppilaan toiminta

C) Oman kehittymisen reflektointi

Raportissa opiskelija pohtii:

- mitä olet oppinut itsestäsi tämän opintojakson aikana,
- mitä olet oppinut opettajan ja oppilaan välisestä vuorovaikutuksesta,
- mitä olet oppinut oppilaiden välisestä vuorovaikutuksesta sekä opettajien välisestä vuorovaikutuksesta,
- mitä olet oppinut opettajaopiskelijoiden välisestä vuorovaikutuksesta,
- mitä olet oppinut tutkimuksen merkityksestä opettajuudelle,
- miten opintojakso muutti ajatteluaasi opettajuudesta ja itsestäsi opettajana,
- mikä on tärkein tällä opintojaksolla oppimasi asia tulevan opettajuutesi kannalta

5. Orientoivan harjoittelun arviointi

5.1. Harjoittelun hyväksyminen

Harjoittelujakso arvioidaan asteikolla hyväksytty/hylätty. Arviointi perustuu harjoittelujakson arvioinnin kriteereihin. Mikäli ohjaava opettaja havaitsee, ettei opettajaopiskelija saavuta harjoittelujaksolle asetettuja tavoitteita harjoittelusuunnitelman mukaisella työpanoksella, voi hän määrätä opiskelijan täydentämään suoritustaan. Täydennystehtävä määritellään yksilöllisesti tapaus kerrallaan. Mahdollisesta hylkäämisestä päättävät opiskelijan kuulemisen jälkeen opiskelijaa ohjannut erityisopettaja ja yliopiston ohjaava opettaja.

5.2. Orientoivan harjoittelun arviointikriteerit

Osaamistavoite	Hyväksytty	Hylätty
Erialaisten ja eri-ikäisten ihmisten oppimisen ja toimijuuden tunnuspiirteiden tunnistaminen	Opiskelija tunnistaa oppimiseen ja oppimistilanteisiin vaikuttavia tekijöitä. Opetustuokioiden suunnittelu on tavoitteellista. Opiskelija hyödyntää suunnittelussaan ohjausta ja vuorovaikutusta ryhmänsä kanssa. Opiskelijan toiminta on luontevaa ja yhteistyökykyistä.	Opiskelija ei tunnista oppimiseen ja oppimistilanteisiin vaikuttavia tekijöitä. Opiskelija ei osaa ohjatusti suunnitella ja toteuttaa opetustuokiota. Opiskelija ei pysty toimimaan yhteistyössä oman ryhmänsä ja ohjaajansa kanssa eikä pysty rakentamaan vuorovaikutukseen oppilaiden kanssa.
Taito tarkastella ja kuvata opettajana työtehtäviä ja harjoittelupaikkaa toiminta- ja oppimisympäristönä	Opiskelija tunnistaa ja osaa kuvata koulun fyysisiä, psyykkisiä ja sosiaalisia toimintaympäristöjä sekä moninaisia oppimisympäristöjä. Opiskelija tiedostaa opettajan työtehtävien laaja-alaisuuden sekä siihen liittyviä osaamisvaatimuksia.	Opiskelijan käsitys koulusta toiminta- ja oppimisympäristönä on kapea-alainen. Opiskelijan näkemys opettajan työtehtävistä on suppea.
Taito pohtia reflektiivisesti oppimiseen ja opettamiseen liittyviä näkemyksiään ja kokemuksiaan	Opiskelija arvioi oman toimintansa taustalla olevia arvoja, asenteita ja oletuksia. Opiskelija tutkii pedagogista ja didaktista ajatteluaan yhdistämällä oman toiminnan sekä kokemusten arvioinnin oppimiseen. Seurantatehtävät on tehty vastuullisesti.	Opiskelija ei osaa arvioida toimintansa taustalla olevia arvoja, asenteita ja ennakkokäsityksiä. Opiskelijalla on vaikeuksia kuvata pedagogista ja didaktista ajatteluaan. Reflektointitaidot ovat vähäiset. Seurantatehtävissä on vakavia puutteita.
Taito liittää pohdintansa teoreettisiin näkökulmiin ja henkilökohtaisen käyttöteorian kehittämiseen	Raportti ja portfolioyöskentely ovat huolellisesti tehtyjä. Opiskelija ymmärtää portfolioyöskentelyn merkityksen ammatillisen kehittymisen ja käyttöteorian rakentumisen tukena.	Raportissa ja portfolioyöskentelyssä on huomattavia puutteita.

6. Orientoivan harjoittelun ohjeellinen kuormittavuus

Kontaktityöskentely	53 t
Osallistuminen harjoittelupaikan toimintaan	48 t
- Opetuksen seuraaminen (sisältää pohjatunnit)	18 t (vähintään)
- Opetustuokit	5 t
- Ohjaus (henkilökohtainen ohjaus),	2 t
- Opetukseen tai koulun toimintaan liittyvä muu työskentely	23 t (enintään)

Aloitus ja päätöstilaisuudet yliopistolla	5 t
Itsenäinen työ	28 t
Tuokioiden suunnittelu, ennakkotehtävä, raportointi ja muut kirjalliset tehtävät	
Yhteensä	81 t

PERUSHARJOITTELU, TOTEUTUSOHJEET

Ohjauksen koulutus: Ohjauksen perusharjoittelun (7 op) toteutusohje

Tämä toteutusohje on opiskelijan käyttöön ja tueksi harjoittelupaikan sopimista varten. Vastuopettajat lähettävät ohjaajalle toteutusohjeen ja muut materiaalit ennen harjoittelun käynnistymistä.

Harjoitteluun osallistumisen edellytykset

Edeltävinä opintoina on suoritettu Ohjauksen orientoiva harjoittelu (3 op). **Samanaikaisesti** suoritetaan opintojakso Ohjausvuorovaikutus 1: Ohjausprosessi ja keskustelu (5 op).

Opiskelijan tulee esittää **lasten ja nuorten kanssa toimivilta edellytettävä rikostaustaote** ennen harjoittelun alkamista. Rikostaustaote tarkastetaan digitaalisesti ennen ensimmäistä harjoittelujaksoa kerran kandidaattiopintojen aikana ja kerran maisteriopintojen aikana. Tarkemmat ohjeet rikostaustaotteen toimittamiseen löytyvät [ohjauksen koulutuksen opintoyhteisöstä](#).

1 Perusharjoittelun lähtökohdat ja tavoitteet

Ohjauksen perusharjoittelu toteutetaan opiskelijan valitsemassa oppilaitoksessa tai muussa ohjausympäristössä. Jos opiskelija suorittaa harjoittelun muualla kuin oppilaitoksessa, hänen tulee huolehtia, että yksilöohjaukseen liittyvät määrälliset ja sisällölliset tavoitteet on mahdollista saavuttaa harjoittelun kuluessa.

Ohjauksen perusharjoittelun tarkoituksena on perehtyä työelämän ohjaus- ja oppimisympäristöihin sekä hankkia valmiuksia niiden vaatimiin työprosesseihin. Harjoittelun jälkeen opiskelijalla on ohjauskeskustelujen käymiseen tarvittava perusosaaminen.

Opintojakson osaamistavoitteet:

Opintojakson suoritettuaan opiskelija osaa

- rakentaa toimivan yhteistyösuhteen ohjattavan kanssa ja suunnata ohjauskeskustelua ohjattavalle merkitykselliseen kohteeseen
- toteuttaa ohjattavan tarpeeseen vastaavia ohjauskeskusteluja ja -prosesseja hyödyntäen monipuolisesti yksilöohjausmetodeja ja työkaluja
- analysoida ja arvioida yksilöohjaustilanteita ohjausteoreettisten käsitteiden avulla
- hahmottaa ohjausprosessit osana toimijuuden, opintopolun ja elämänculun rakentumista
- reflektoida ja käsitteellistää ohjauksellista ajatteluaan ja osaamisensa kehittymistä.

2 Harjoittelun sisältö ja suorittaminen

2.1 Sisältö

Perusharjoittelussa opiskelija havainnoi kokonaisvaltaisesti harjoitteluympäristönsä ohjaus- ja opetustoimintaa. Hän harjoittelee toimimaan työyhteisössä vastuullisesti ja eettisesti esimerkiksi vaitiolovelvollisuuden huomioon ottaen. Opiskelija tutustuu monipuolisesti oppilaan- ja opinto-ohjaajan työhön ja ammattikuvaan sekä ohjaajan yhteistyöverkostoihin ja työmenetelmiin. Hän perehtyy ohjaussuunnitelmiin ja muihin pedagogista toimintaa ohjaaviin asiakirjoihin. Opiskelija kehittää ohjaustaitojaan sekä toteuttaa ohjauskeskusteluja hyödyntäen monipuolisesti niihin liittyviä menetelmiä ja työkaluja. Hän jäsentää ja analysoi ohjaustapahtumia ohjausteoreettisten käsitteiden avulla. Opiskelija analysoi oman osaamisensa kehittymistä ja toimintaansa osana portfolio työskentelyä.

Mikäli opiskelija ei ole orientoivassa harjoittelussa toteuttanut luokkamuotoista ohjausta, suositellaan sen sisällyttämistä perusharjoitteluun. Tällöin opiskelija suunnittelee, toteuttaa ja arvioi luokkamuotoista ohjausta itsenäisesti ja yhteisvastuullisesti pedagogisiin asiakirjoihin perustuen.

2.2 Harjoittelun toteutus ja kuormittavuus

Opiskelija hankkii harjoittelupaikan itse. Harjoittelupaikkaa valittaessa tulee ottaa huomioon, että opintojaksolle asetetut tavoitteet ovat saavutettavissa ohjausympäristössä.

Perusharjoitteluun kuuluu alkuseminaari (3 t), väliseminaarit (6 t) ja loppuseminaari (7 t). Harjoittelu sisältää yksilöohjauksen ja -ohjausprosessien suunnittelua, toteutusta ja arviointia sekä oman

oppimisen pohtimista ja reflektointia osana ammatillista kehittymistä. Suoritustapana on aktiivinen osallistuminen harjoittelupaikan toimintaan harjoittelujakson aikana **vähintään 5 viikkoa, keskimäärin 20 t/viikko, yhteensä 100 t**. Harjoittelu voidaan toteuttaa yhtäjaksoisena tai jaksottaa pidemmälle ajalle, mikäli se on tarkoituksenmukaista harjoittelun määrällisten ja sisällöllisten tavoitteiden saavuttamiseksi. Toteutuksessa otetaan huomioon harjoittelupaikan toiminta. Lisäksi harjoittelu sisältää itsenäistä työskentelyä 73 t. **Yhteensä opintojakson kuormittavuus on 189 tuntia.**

Harjoittelun ohjeellinen kuormittavuus	
Alku-, väli- ja loppuseminaarit	3 t + 6 t + 7 t = 16 t
Toiminta harjoittelupaikassa <ul style="list-style-type: none"> • ohjauksen ja opetuksen havainnointia • ohjauskeskustelujen toteuttamista ja arviointia • osallistumista muuhun harjoittelupaikan toimintaan • (mahdollista luokkaohjauksen suunnittelua, toteutusta ja arviointia) • henkilökohtaista harjoittelun ohjausta • arviointi- ja palautekeskusteluja 	100 t
Itsenäinen työ <ul style="list-style-type: none"> • ohjauksen ja opetuksen itsenäistä suunnittelua ja valmistelua • portfolio työskentelyä ja muita tehtäviä 	73 t
Yhteensä	189 t

Perusharjoittelu on rajattu osaamisen tunnistaminen ja tunnustaminen (OT) -menettelyn ulkopuolelle eikä sitä voi korvata aiemmalla työkokemuksella. Perusteena tälle on se, että harjoittelun sisällöt ja osaamistavoitteet kytkeytyvät suunnitelmallisesti opintojaksoon Ohjausprosessi ja -keskustelu, ja sen ytimenä on ohjaajan ammatillisen pätevyyden kannalta olennaisten ohjaustaitojen harjoittelu.

2.3 Harjoittelun tehtävät

Opiskelija osallistuu alkuseminaariin (3 t) ja tutustuu harjoittelupaikkaansa ennakkoon. Harjoittelun alussa ohjaaja ja opiskelija käyvät läpi osaamistavoitteet sekä niitä tarkentavat opiskelijan omat henkilökohtaiset tavoitteet, jotka opiskelija kirjaa portfolioon. Samalla suunnitellaan harjoittelun keskeisten sisältöjen toteutus huomioon ottaen harjoittelupaikan toimintaympäristö. Harjoittelun kuluessa opiskelija osallistuu väliseminaareihin (6 t), jotka toteutetaan etäyhteydellä.

Harjoittelun aikana opiskelija

- seuraa harjoitteluohjaajan pitämiä ohjauskeskusteluja ja toteuttaa itsenäisesti **vähintään viisi ohjauskeskustelua** niin, että niistä muodostuu ohjausprosessija (tavoitteena vähintään yksi

prosessi). Opiskelija seuraa ennen omia ohjauskeskustelujaan vähintään yhden ohjaajan pitämän ohjauskeskustelun.

- seuraa oppilaitosharjoittelussa oppitunteja (ensisijaisesti sellaisen luokan/ryhmän opetusta, jolle itse toteuttaa yksilöohjausta). Hän syventää valmiuksiaan hahmottaa ja jäsentää opetustapahtumaa sekä analysoida sen osatekijöiden välisiä suhteita ohjausteoreettisesti ja pedagogisesti.

Lisäksi perusharjoittelu sisältää ohjaustoiminnan kokonaisvaltaista analysointia ja arviointia sekä ohjausympäristöön ja sen muiden toimijoiden työhön sekä työnjakoon perehtymistä (esim. oppilaitoksissa erityisopettaja, kuraattori, koulupsykologi, apulaisrehtori ja terveydenhoitaja).

Opiskelija laatii harjoittelustaan opiskeluportfolion, jossa hän tarkastelee ja jäsentää ammatillista kehittymistään sekä ohjauksellista ja pedagogista toimintaansa ohjausteoreettista tietämystään hyödyntäen. Opiskelija liittyy portfolioon tiedot harjoittelun sisällöistä ja tuntimääristä sekä kokoaa harjoitteluun liittyvät tehtävät. Portfolio palautetaan harjoittelun vastuuopettajalle harjoittelun oppimisympäristöön. Harjoittelun päätteeksi opiskelija osallistuu loppuseminaariin (7 t), jossa harjoittelukokemuksista ja omasta ammatillisesta kehittymisestä keskustellaan muiden harjoitteluun osallistuneiden sekä harjoittelun vastuuopettajan kanssa.

3 Ohjaus ja palaute harjoittelupaikassa

Harjoittelun ohjaajalta edellytetään harjoittelijan kanssa tehtävää harjoittelun suunnittelua ja arviointia. Lisäksi ohjaajalta edellytetään ohjaajan tehtäviin tutustuttamista ja opastamista sekä harjoittelun tavoitteiden ja opiskelijan valmiuksien mukaisia tehtävänantoja. Ohjaaja suunnittelee yhdessä opiskelijan kanssa ohjaustoimintaa ja voi toimia opiskelijan työparina, mutta yhteisohjauksen lisäksi opiskelijan tulee harjoittelussa toteuttaa itsenäisesti (luokka- ja yksilöohjausta).

Harjoittelun ohjaaja käy opiskelijan kanssa etukäteen läpi tämän laatimia ohjaustilanteisiin liittyviä suunnitelmia. Ohjaaja seuraa opiskelijan pitämiä ohjauskeskusteluja ja mahdollisia luokkaohjaustunteja sekä antaa niistä palautetta. Lisäksi ohjaajalta edellytetään mentoroivaa asennetta ja valmiuksia vastavuoroiseen keskusteluun. Harjoittelun ohjaaja mahdollistaa opiskelijan monipuolisen perehtymisen työyhteisön toimintakulttuuriin ja sidosryhmäyhteistyöhön sekä työyhteisön jäsenten tehtäviin. Harjoittelupaikan esihenkilöltä toivotaan harjoittelijan vastaanottoa ja perehdyttämistä organisaation hallintoon tarkoituksenmukaisella tavalla.

Harjoittelun aikana ja lopuksi käytävissä palaute- ja arviointikeskusteluissa opiskelija ja ohjaaja kokoavat harjoittelun kulun, asetettujen tavoitteiden toteutumisen ja opiskelijan kehittymisen harjoittelun aikana. Opiskelija dokumentoi portfolioissaan palautteeseen ja arviointiin liittyvät keskustelut.

4 Harjoittelun arviointi

4.1. Harjoittelun hyväksyminen

Perusharjoittelu arvioidaan asteikolla hyväksytty/hylätty. Arviointi perustuu harjoittelujaksolle asetettuihin osaamistavoitteisiin. Harjoittelun arviointi rakentuu yhteistoiminnallisesti opiskelijan itsearvioinnista ja ohjaajan arvioinnista. Harjoittelun ohjaaja käy opiskelijan kanssa harjoittelun päätteeksi arviointi- ja palautekeskustelun. Keskustelussa otetaan huomioon molempien näkemykset siitä, miten opiskelija on edistynyt oppimisessaan ja ammatillisessa kehitymisessään harjoittelujaksolle asetettujen tavoitteiden suunnassa. Arviointiperusteet ovat ensisijaisesti sisällöllisiä, mutta myös määrälliset puutteet voivat olla esteenä harjoittelun hyväksymiselle. Sairaus- yms. ennakoimattomissa tilanteissa harjoittelusuunnitelmaa eriytetään yksilöllisesti, jolloin asiasta sovitaan harjoittelun vastuuopettajan kanssa. Ohjaaja ilmoittaa arviointinsa ohjauksen koulutuksen opintosihteerille sähköisellä arviointilomakkeella.

Mikäli harjoittelun tavoitteita ei ole saavutettu harjoittelun kuluessa, voi opiskelija täydentää harjoittelua ohjaajan ja/tai yliopiston vastuuopettajan kanssa sovittavalla tavalla.

Harjoittelun vastuuopettaja hyväksyy harjoitteluun liittyvät tehtävät sekä portfolion ja antaa opiskelijalle suoritusmerkinnän harjoittelusta.

4.2 Perusharjoittelun arviointikriteerit

Yleiset tavoitteet	Hyväksytty	Täydennettävä
Työ- ja harjoitteluorientaatio	Opiskelija sitoutuu harjoitteluun kokonaisvaltaisesti ja vastuullisesti pyrkien oppimaan uutta ja kehittymään ammatillisesti. Hän on motivoitunut ja pyrkii määrätietoisesti harjoittelun tavoitteisiin.	Opiskelija on heikosti sitoutunut harjoitteluun sekä asennoituu siihen suorituskeskeisesti ja muodollisesti.
Työn ja oppimisen analysointi- ja arviointitaidot	Opiskelija arvioi toimintaansa ja oppimistaan tavoitteiden suunnassa, asettaa uusia tavoitteita ja kykenee oppimaan kokemuksistaan. Opiskelija kykenee tiedostamaan oman	Opiskelija on heikosti motivoitunut analysoimaan ja arvioimaan omaa työskentelyään ja oppimistaan.

	toimintansa taustalla olevia arvoja, asenteita ja uskomuksia.	
Ammatillinen itsetuntemus	Opiskelija on kiinnostunut oman ammatti-identiteettinsä kehittämistä ja työskentelee eettisesti korkeatasoisesti.	Opiskelijan käsitys ammatti-identiteetistään on epäselvä ja jäsentymätön eikä hän ole halukas pohtimaan sitä.
Erityistavoitteet	Hyväksytyt	Täydennettävä
Opiskelija osaa rakentaa toimivan yhteistyösuhteen ohjattavan kanssa ja suunnata ohjauskeskustelua ohjattavalle merkitykselliseen kohteeseen.	Opiskelijan vuorovaikutus on luontevaa, vastuullista ja yhteistyötä edistävää. Hän kuuntelee aktiivisesti ja antaa tilaa ohjattavan kokemukselle ja merkityksille.	Opiskelijalla on selkeitä haasteita rakentaa vuorovaikutusta ohjattavien kanssa, eikä hän tunnista ohjattavan tarpeita tai ota niitä huomioon.
Opiskelija osaa toteuttaa ohjattavan tarpeeseen vastaavia ohjauskeskusteluja ja -prosesseja hyödyntäen monipuolisesti yksilöohjausmetodeja ja työkaluja.	Opiskelija hyödyntää monipuolisesti erilaisia vuorovaikutuksen keinoja sekä ohjauksen orientaatioita ja välineitä ohjattavan tarpeista ja tavoitteista lähtien.	Opiskelija ei osaa suhteuttaa toimintaansa ohjattavan tarpeisiin vaan toimii ohjauskeskustelussa kaavamaisesti ja omasta näkökulmastaan lähtien.
Opiskelija osaa analysoida ja arvioida yksilöohjaustilanteita ohjausteoreettisten käsitteiden avulla.	Opiskelija hallitsee hyvin teoreettisia käsitteitä sekä analysoi ja arvioi omaa toimintaansa suhteessa niihin.	Opiskelija ei tiedosta eikä tunnista oman toimintansa ja teoreettisten käsitteiden yhteyttä.
Opiskelija hahmottaa ohjausprosessit osana toimijuuden, opintopolun ja elämäntilannetta.	Opiskelija hahmottaa ohjauksen merkityksen osana ohjattavan laajempaa elämäntilannetta.	Opiskelija ei hahmota ohjauksen kokonaisuutta ohjattavan kannalta.
Opiskelija osaa reflektoida ja käsitteellistää ohjauksellista ajatteluaan ja osaamisensa kehittymistä.	Opiskelija analysoi oppimaansa, asettaa uusia tavoitteita ja soveltaa oppimaansa. Hän jäsentää ohjausajatteluaan teoreettisesti sekä	Opiskelija ei ota vastaan palautetta tai hyödynnä sitä toimintansa kehittämisessä. Opiskelijan itsearviointi ja reflektioidot ovat puutteelliset,

	reflektoi toimintaansa ja sen perusteita.	eikä hän tunnista oman ohjausajattelunsa lähtökohtia ja sisältöjä.
--	---	--

Harjoittelun vastuuopettajat yliopistolla:

Yliopisto-opettajat

Hanna Nuutinen

hanna.nuutinen@uef.fi

Heli Pesonen

heli.pesonen@uef.fi

Harjoittelun käytännön asiat:

Opintosihteeri Tanja Härkönen

tanja.harkonen@uef.fi

Ohjauksen koulutus: Ohjauksen perusharjoittelu

sivuaineopiskelijoille 5 op

Tämä toteutusohje on opiskelijan käyttöön ja tueksi harjoittelupaikan sopimista varten. Vastuuopettajat lähettävät harjoittelun ohjaajalle toteutusohjeen ja muut materiaalit ennen harjoittelun käynnistymistä.

Harjoitteluun osallistumisen edellytykset

Edeltävinä opintoina on suoritettu Ohjauksen orientoiva harjoittelu (3 op) tai Orientoiva harjoittelu (3 op) opettajan pedagogisissa opinnoissa. **Samanaikaisesti** suoritetaan opintojakso Ohjausvuorovaikutus 1: Ohjausprosessi ja -keskustelu (5 op).

Opiskelijan tulee esittää **lasten ja nuorten kanssa toimivilta edellytettävä rikostaustaote** ennen harjoittelun alkamista. Rikostaustaote tarkastetaan digitaalisesti ennen ensimmäistä harjoittelujaksoa kerran kandidaattiopintojen aikana ja kerran maisteriopintojen aikana. Tarkemmat ohjeet rikostaustaotteen toimittamiseen löytyvät [ohjauksen koulutuksen opintoyhteisöstä](#).

1 Perusharjoittelun lähtökohdat ja tavoitteet

Ohjauksen perusharjoittelu toteutetaan opiskelijan valitsemassa oppilaitoksessa tai muussa ohjausympäristössä. Jos opiskelija suorittaa perusharjoittelun muualla kuin oppilaitoksessa, hänen tulee huolehtia, että sekä luokka- että yksilöohjaukseen liittyvät määrälliset ja sisällölliset tavoitteet on mahdollista saavuttaa harjoittelun kuluessa.

Perusharjoittelun tarkoituksena on perehtyä työelämän ohjaus- ja oppimisympäristöihin sekä hankkia valmiuksia niiden vaatimiin työprosesseihin. Harjoittelun jälkeen opiskelijalla on ohjauskeskustelujen käymiseen tarvittava perusosaaminen, ja hän osaa toteuttaa sekä yksilö- että luokkaohjausta.

Opintojakson osaamistavoitteet

Opintojakson suoritettuaan opiskelija osaa

- suunnitella, toteuttaa ja arvioida luokkaohjausta tai muuta opetusryhmässä tapahtuvaa ohjausta perustuen opetus- ja ohjaussuunnitelmiin
- rakentaa toimivan yhteistyösuhteen ohjattavan kanssa ja suunnata ohjauskeskustelua ohjattavalle merkitykselliseen kohteeseen
- toteuttaa ohjattavan tarpeeseen vastaavia ohjauskeskusteluja ja -prosesseja hyödyntäen monipuolisesti yksilöohjausmetodeja ja työkaluja
- analysoida ja arvioida yksilöohjaustilanteita ohjausteoreettisten käsitteiden avulla
- hahmottaa ohjausprosessit osana toimijuuden, opintopolun ja elämänkulun rakentumista
- reflektoida ja käsitteellistää ohjauksellista ajatteluaan ja osaamisensa kehittymistä.

2 Harjoittelun sisältö ja suorittaminen

2.1 Sisältö

Perusharjoittelussa opiskelija havainnoi kokonaisvaltaisesti harjoitteluympäristönsä ohjaus- ja opetustoimintaa. Hän harjoittelee toimimaan työyhteisössä vastuullisesti ja eettisesti. Opiskelija tutustuu monipuolisesti oppilaan- ja opinto-ohjaajan työhön, ammattikuvaan, ohjaajan yhteistyöverkostoihin sekä työmenetelmiin. Hän perehtyy ohjaussuunnitelmiin ja muihin pedagogista toimintaa ohjaaviin asiakirjoihin sekä suunnittelee, toteuttaa ja arvioi niihin perustuen luokkamuotoista ohjausta itsenäisesti ja yhteisvastuullisesti. Opiskelija kehittää yksilöohjaustaitojaan ja toteuttaa ohjauskeskusteluja hyödyntäen monipuolisesti niihin liittyviä menetelmiä ja työkaluja. Hän jäsentää ja analysoi ohjaustapahtumia pedagogisten ja ohjausteoreettisten käsitteiden avulla. Opiskelija analysoi oman osaamisensa kehittymistä ja toimintaansa osana portfoliotyöskentelyä.

2.2 Harjoittelun toteutus ja kuormittavuus

Opiskelija hankkii harjoittelupaikan itse. Harjoittelupaikkaa valittaessa tulee ottaa huomioon, että opintojaksolle asetetut tavoitteet ovat saavutettavissa ohjausympäristössä.

Perusharjoitteluun kuuluu alkuseminaari (3 t), väliseminaarit (6 t) ja harjoittelun päätyttyä loppuseminaari (7 t). Harjoittelu sisältää yksilö- ja luokkaohjausprosessien suunnittelua, toteutusta ja arviointia sekä oman oppimisen pohtimista ja arviointia osana ammatillista kehittymistä. Suoritustapana on aktiivinen osallistuminen harjoittelupaikan toimintaan harjoittelujakson aikana **vähintään neljä (4) viikkoa, keskimäärin 20 t/viikko, yhteensä 80 t**. Harjoittelu voidaan toteuttaa yhtäjaksoisena tai jaksottaa pidemmälle ajalle, mikäli se on tarkoituksenmukaista opiskelijan harjoittelun määrällisten ja sisällöllisten tavoitteiden saavuttamiseksi. Toteutuksessa otetaan huomioon harjoittelupaikan toiminta. Lisäksi itsenäistä työskentelyä on 39 tuntia. **Yhteensä opintojakson kuormittavuus on 135 tuntia.**

Harjoittelun ohjeellinen kuormittavuus	
Alku-, väli- ja loppuseminaarit	3 t + 6 t + 7 t = 16 t
Toiminta harjoittelupaikassa <ul style="list-style-type: none"> ohjauksen ja opetuksen havainnointia ohjauskeskustelujen toteuttamista ja arviointia luokkaohjauksen suunnittelua, toteutusta ja arviointia ohjaustoimintaa ohjaaviin asiakirjoihin tutustumista osallistumista muuhun harjoittelupaikan toimintaan henkilökohtaista harjoittelun ohjausta arviointi- ja palautekeskusteluja	80 t
Itsenäinen työ <ul style="list-style-type: none"> ohjauksen ja opetuksen itsenäistä suunnittelua ja valmistelua portfoliotyöskentelyä ja muita tehtäviä	39 t
Yhteensä	135 t

Ohjauksen perusharjoittelu on rajattu osaamisen tunnistaminen ja tunnustaminen (OT) -menettelyn ulkopuolelle, eikä sitä voi korvata aiemmalla työkokemuksella. Perusteena tälle on se, että harjoittelun sisällöt ja osaamistavoitteet kytkeytyvät suunnitelmallisesti opintojaksoon Ohjausprosessi- ja keskustelu, ja sen ytimenä on ohjaajan ammatillisen pätevyyden kannalta olennaisten ohjaustaitojen (yksilö- ja luokkaohjaus) harjoittelu.

2.3 Harjoittelun tehtävät

Opiskelija osallistuu alkuseminaariin (3 t) ja tutustuu harjoittelupaikkaansa ennakkoon. Harjoittelun alussa ohjaaja ja opiskelija käyvät läpi osaamistavoitteet sekä niitä tarkentavat opiskelijan henkilökohtaiset tavoitteet, jotka opiskelija kirjaa portfolioon. Samalla suunnitellaan harjoittelun keskeisten sisältöjen toteutus huomioon ottaen harjoittelupaikan toimintaympäristö. Harjoittelun kuluessa opiskelija osallistuu väliseminaareihin (6 t), jotka toteutetaan etäyhteydellä.

Harjoittelun aikana opiskelija

- seuraa harjoitteluohjaajan pitämiä ohjauskeskusteluja ja toteuttaa itsenäisesti **vähintään neljä ohjauskeskustelua** niin, että niistä muodostuu ohjausprosesseja (tavoitteena vähintään yksi prosessi). Opiskelija seuraa ennen omia ohjauskeskustelujaan vähintään yhden ohjaajan pitämän ohjauskeskustelun.
- seuraa opetusta ja toteuttaa **vähintään kolme luokkaohjausta**. Yhden luokkaohjaustunnin näistä opiskelija voi pitää yhdessä parin kanssa.
- seuraa oppilaitosharjoittelussa oppitunteja (ensisijaisesti sellaisen luokan/ryhmän opetusta, jolle itse toteuttaa ohjausta).
- syventää valmiuksiaan hahmottaa ja jäsentää opetustapahtumaa sekä analysoida sen osatekijöiden välisiä suhteita ohjausteoreettisesti ja pedagogisesti.

Lisäksi perusharjoittelu sisältää ohjaustoiminnan kokonaisvaltaista analysointia ja arviointia sekä ohjausympäristöön ja sen muiden toimijoiden työhön perehtymistä (esim. oppilaitoksissa kuraattori, koulupsykologi, apulaisrehtori ja terveydenhoitaja).

Opiskelija laatii harjoittelustaan opiskeluportfolion, jossa hän tarkastelee ja jäsentää ammatillista kehittymistään sekä ohjauksellista ja pedagogista toimintaansa ohjausteoreettista tietämystään hyödyntäen. Opiskelija liittää portfolioon tiedot harjoittelun sisällöistä ja tuntimääristä sekä kokoaa harjoitteluun liittyvät tehtävät. Portfolio palautetaan harjoittelun vastuuopettajalle harjoittelun oppimisympäristöön. Harjoittelun päätteeksi opiskelija osallistuu loppuseminaariin (7 t), jossa harjoittelukokemuksista ja omasta ammatillisesta kehittymisestä keskustellaan muiden harjoitteluun osallistuneiden sekä harjoittelun vastuuopettajan kanssa.

3 Ohjaus ja palaute harjoittelupaikassa

Harjoittelun ohjaajalta edellytetään harjoittelijan kanssa tehtävää harjoittelun suunnittelua ja arviointia. Lisäksi ohjaajalta edellytetään ohjaajan työtehtäviin tutustuttamista ja opastamista sekä harjoittelun tavoitteiden ja opiskelijan valmiuksien mukaisia tehtävänantoja. Ohjaaja suunnittelee yhdessä opiskelijan kanssa ohjaustoimintaa ja voi toimia opiskelijan työparina, mutta yhteisohjauksen lisäksi opiskelijan tulee harjoittelussa toteuttaa itsenäisesti luokka- ja yksilöohjausta.

Harjoittelun ohjaaja käy opiskelijan kanssa etukäteen läpi tämän laatimia ohjaustilanteisiin liittyviä suunnitelmia. Ohjaaja seuraa opiskelijan pitämiä ohjauskeskusteluja ja luokkaohjaustunteja sekä antaa niistä palautetta. Lisäksi ohjaajalta edellytetään mentoroivaa asennetta ja valmiuksia vastavuoroiseen keskusteluun. Harjoittelun ohjaaja mahdollistaa opiskelijan monipuolisen perehtymisen työyhteisön toimintakulttuuriin ja sidosryhmäyhteistyöhön sekä työyhteisön jäsenteen tehtäviin. Harjoittelupaikan esihenkilöltä odotetaan harjoittelijan vastaanottoa ja perehdyttämistä organisaation hallintoon tarkoituksenmukaisella tavalla.

Harjoittelun aikana ja lopuksi käytävissä palaute- ja arviointikeskusteluissa opiskelija ja ohjaaja kokoavat harjoittelun kulun, asetettujen tavoitteiden toteutumisen ja opiskelijan kehittymisen harjoittelun aikana. Opiskelija dokumentoi portfolioissaan palautteeseen ja arviointiin liittyvät keskustelut.

4 Harjoittelun arviointi

4.1. Harjoittelun hyväksyminen

Perusharjoittelu arvioidaan asteikolla hyväksytty/hylätty. Arviointi perustuu harjoittelujaksolle asetettuihin osaamistavoitteisiin. Harjoittelun arviointi rakentuu yhteistoiminnallisesti opiskelijan itsearvioinnista ja ohjaajan arvioinnista. Harjoittelun ohjaaja käy opiskelijan kanssa harjoittelun päätteeksi arviointi- ja palautekeskustelun. Keskustelussa otetaan huomioon molempien näkemykset siitä, miten opiskelija on edistynyt oppimisessaan ja ammatillisessa kehittymisessään harjoittelujaksolle asetettujen tavoitteiden suunnassa. Arviointiperusteet ovat ensisijaisesti sisällöllisiä, mutta myös määrälliset puutteet voivat olla esteenä harjoittelun hyväksymiselle. Sairaus- yms. ennakoimattomissa tilanteissa harjoittelusuunnitelmaa eriytetään yksilöllisesti, jolloin asiasta sovitaan harjoittelun vastuuopettajan kanssa. Ohjaaja ilmoittaa arviointinsa ohjauksen koulutuksen opintosuhteelle sähköisellä arviointilomakkeella.

Mikäli osaamistavoitteita ei ole saavutettu harjoittelun kuluessa, voi opiskelija täydentää tavoitteiden saavuttamista yhdessä ohjaajien kanssa sovittavalla tavalla.

Harjoittelun vastuuopettaja hyväksyy harjoitteluun liittyvät tehtävät sekä portfolion ja antaa opiskelijalle suoritusmerkinnän harjoittelusta.

4.2 Perusharjoittelun arviointikriteerit

Yleiset tavoitteet	Hyväksytty	Täydennettävä
Työ- ja harjoitteluorientaatio	Opiskelija sitoutuu harjoitteluun kokonaisvaltaisesti ja vastuullisesti pyrkien oppimaan uutta ja kehittymään ammatillisesti. Hän on motivoitunut ja pyrkii määrätietoisesti harjoittelun tavoitteisiin.	Opiskelija on heikosti sitoutunut harjoitteluun sekä asennoituu siihen suorituskeskeisesti ja muodollisesti.
Työn ja oppimisen analysointi- ja arviointitaidot	Opiskelija arvioi toimintaansa ja oppimistaan tavoitteiden suunnassa, asettaa uusia tavoitteita ja kykenee oppimaan kokemuksistaan. Opiskelija kykenee tiedostamaan oman toimintansa taustalla olevia arvoja, asenteita ja uskomuksia.	Opiskelija on heikosti motivoitunut analysoimaan ja arvioimaan omaa työskentelyään ja oppimistaan.
Ammatillinen itsetuntemus	Opiskelija on kiinnostunut oman ammatti-identiteettinsä kehittämistä ja työskentelee eettisesti korkea-tasoisesti.	Opiskelijan käsitys ammatti-identiteetistään on epäselvä ja jäsentymätön eikä hän ole halukas pohtimaan sitä.
Erityistavoitteet	Hyväksytty	Täydennettävä
Opiskelija osaa suunnitella, toteuttaa ja arvioida luokkaohjausta tai muuta opetusryhmässä tapahtuvaa ohjausta perustuen opetus- ja ohjaus-suunnitelmiin.	Opiskelija tuntee ohjaus- ja opetussuunnitelmat ja osaa käyttää niitä ohjauksen suunnittelu perustana. Opiskelija suunnittelee ja toteuttaa ohjausta tavoitteellisesti käyttäen tarkoituksenmukaisia työtapoja ja -välineitä sekä palaute- ja arviointi-menelmiä.	Opiskelija ei tunne ohjaus- ja opetussuunnitelmia eikä osaa soveltaa niitä ohjauksen suunnittelussa. Opiskelijalla on vakavia puutteita ohjauksen ja opetuksen sisältöjen sekä keskeisten työtapojen hallinnassa.
Opiskelija osaa rakentaa toimivan yhteistyösuhteen ohjattavan kanssa ja suunnata ohjauskeskustelua ohjattavalle merkitykselliseen kohteeseen.	Opiskelijan vuorovaikutus on luontevaa, vastuullista ja yhteistyötä edistävää. Hän kuuntelee aktiivisesti ja antaa tilaa ohjattavan kokemukselle ja merkityksille.	Opiskelijalla on selkeitä haasteita rakentaa vuorovaikutusta ohjattavien kanssa, eikä hän tunnista ohjattavan tarpeita tai ota niitä huomion.

Opiskelija osaa toteuttaa ohjattavan tarpeeseen vastaavia ohjauskeskusteluja ja -prosesseja hyödyntäen monipuolisesti yksilöohjausmetodeja ja työkaluja.	Opiskelija hyödyntää monipuolisesti erilaisia vuorovaikutuksen keinoja sekä ohjauksen orientaatioita ja välineitä ohjattavan tarpeista ja tavoitteista lähtien.	Opiskelija ei osaa suhteuttaa toimintaansa ohjattavan tarpeisiin vaan toimii ohjauskeskustelussa kaavamaisesti ja omasta näkökulmastaan lähtien.
Opiskelija osaa analysoida ja arvioida yksilöohjaustilanteita ohjaus-teoreettisten käsitteiden avulla.	Opiskelija hallitsee hyvin teoreettisia käsitteitä sekä analysoi ja arvioi omaa toimintaansa suhteessa niihin.	Opiskelija ei tiedosta eikä tunnista oman toimintansa ja teoreettisten käsitteiden yhteyttä.
Opiskelija hahmottaa ohjausprosessit osana toimijuuden, opintopolun ja elämänkulun rakentumista.	Opiskelija hahmottaa ohjauksen merkityksen osana ohjattavan laajempaa elämäntilannetta.	Opiskelija ei hahmota ohjauksen kokonaisuutta ohjattavan kannalta.
Opiskelija osaa reflektoida ja käsitteellistää ohjauksellista ajatteluaan ja osaamisensa kehittymistä.	Opiskelija analysoi oppimaansa, asettaa uusia tavoitteita ja soveltaa oppimaansa. Hän jäsentää ohjausajatteluaan teoreettisesti sekä reflektoi toimintaansa ja sen perusteita.	Opiskelija ei ota vastaan palautetta tai hyödynnä sitä toimintansa kehittämisessä. Opiskelijan itsearviointi ja reflektiotaidot ovat puutteelliset, eikä hän tunnista oman ohjausajattelunsa lähtökohtia ja sisältöjä.

Harjoittelun vastuopettaja(t) yliopistolla:

Hanna Nuutinen ja Heli Pesonen

Harjoittelun käytännön asiat:

opintosihteeri Tanja Härkönen

tanja.harkonen@uef.fi

Aikuisopettajan pedagogiset opinnot: Perusharjoittelun (7op) toteutusohje

Perusharjoittelun edellytykset

- **Rikostaustaote**

Ennen harjoittelun aloittamista opiskelijan on esitettävä lasten ja nuorten kanssa toimivilta edellytettävä rikostaustaote Filosofisen tiedekunnan ohjeiden mukaisesti, mikäli harjoittelupaikassa on alaikäisiä. Ohje rikostaustaotteen hakemisesta löytyy myös Pepistä harjoittelun kuvauksesta sekä pedagogisten opintojen Moodlesta.

Rikostaustaote tarkastetaan digitaalisesti. Hanki sähköinen rikostaustaote.

<https://oikeusrekisterikeskus.fi/fi/index/palvelut/rikosrekisteriote/rikostaustaotelastenkansatoimimiseen.html>

Tallenna ote itsellesi pdf-muodossa. Huom! Tallenna rikostaustaote oikeusrekisterikeskuksen verkkopalvelusta, jolloin varmistat rikostaustaotteen olevan sähköisesti allekirjoitettu.

- **Aiemmin hankitun osaamisen tunnistaminen ja tunnustaminen**

Perusharjoitteluun on mahdollista soveltaa AHOT-menettelyä. Tarkemmat ohjeet löytyvät Aikuisopettajan pedagogisten opintojen Moodlesta.

- **Rinnakkaisopintojaksot**

Perusharjoittelu kytkeytyy aikuisopettajan pedagogisissa opinnoissa opintojaksoon FS00CF19 P Opetuksen suunnittelu, toteutus ja arviointi.

Harjoittelun sisältö, tavoitteet ja käytännön toteutus

Perusharjoitteluun kuuluu kontaktiopetusta yliopistolla, opetusharjoittelua harjoitteluoppilaitoksessa ja itsenäistä työskentelyä. Perusharjoittelun *pääpaino* on opetussuunnitelman hyödyntämisessä opetuksen suunnittelussa ja toteutuksessa. Opiskelija vastaa siitä, että hän keskustelee harjoittelun tavoitteista yhdessä harjoitteluoppilaitoksen ohjaavan opettajan kanssa ennen harjoittelun alkamista. Opiskelija ja ohjaava opettaja kirjaavat täsmennetyt tavoitteet harjoittelusuunnitelmaan. Siihen kirjataan myös mitä harjoittelija käytännössä tekee harjoittelun aikana asetetut tavoitteet saavuttaakseen.

Perusharjoittelussa opiskelija tutustuu monipuolisesti harjoitteluoppilaitoksen toimintaan ja pedagogista työtä ohjaaviin asiakirjoihin ja määräyksiin (opetussuunnitelma). Perusharjoittelun aikana hän harjoittelee opetuksen suunnittelua ja toteuttamista, opiskelijoiden opiskelu-oppimisprosessin ohjausta ja oppimisen tulosten arviointia sekä oman pedagogisen toiminnan reflektointia. Harjoittelu oppilaitoksessa sisältää opetuksen seuraamista ja suunnittelua, omaa tai yhteisvastuullisesti hoidettua opetusta, työskentelyä opettajan tai mahdollisesti toisen opetusharjoittelijan työparina sekä oppilaitoksen muihin toimintoihin osallistumista. Harjoittelu tehdään opiskelijan valitsemassa oppilaitoksessa *oman pääaineen opetuksessa*.

Perusharjoittelun yksityiskohtaiset oppimistavoitteet on esitetty liitteessä 3 ”Perusharjoittelun harjoittelusuunnitelma”.

Opiskelijan tehtävät harjoittelun aikana

- etsii harjoittelupaikan ja hyväksyttää sen ja ohjaajan yliopiston ohjaavalla opettajalla.
- hakee harjoitteluoppilaitoksen hyväksynnän harjoittelulle ohjaavalta opettajalta (opettaja hyväksyttää ohjaustyön esimiehellään/rehtorilla). Linkki sähköiseen lomakkeeseen
- lähettää rikostaustatodenteen filosofisen tiedekunnan yhteyshenkilölle, mikäli oppilaitoksessa on alaikäisiä opiskelijoita.
- laatii yhdessä harjoitteluoppilaitoksen ohjaavan opettajan kanssa henkilökohtaisen harjoittelusuunnitelmaan, johon kirjataan harjoittelun täsmennetyt tavoitteet ja mitä harjoittelija käytännössä tekee harjoittelun aikana asetetut tavoitteet saavuttaakseen. Liite 2.
- palauttaa harjoittelupaikan ohjaavan opettajan allekirjoittaman harjoitus suunnitelman yliopiston opettajalle harjoittelun alussa.
- syventää orientoivan harjoittelun aikana saamia valmiuksia ja jäsentää kuvaansa opetus- ja oppimistaapahtumasta ja sen analysoinnista sekä opettajan tehtävistä ja roolista.
- seuraa ja analysoi opetusta ja oppimista oman opetuksen suunnittelun ja toteutuksen pohjaksi.
- perehtyy oppilaitoksen opetussuunnitelmaan.
- harjoittelee opetuksen ja ohjauksen perustaitoja, erityinen huomio on kiinnitettävä opetuksen suunnitteluun, eri opetus- ja ohjausmuotojen käyttöön, ryhmäprosessien hallintaan sekä opiskelu-oppimisprosessin ja oppimisen tulosten arviointiin.
- tekee harjoitteluun nivoutuvat oppimistehtävät.
- osallistuu seminaariopetukseen yliopistolla.
- kirjoittaa harjoittelu loputtua harjoitteluraportin ja toimittaa sen harjoitteluoppilaitoksen ohjaavalle opettajalle ja yliopiston ohjaavalle opettajalle.
- käy loppukeskustelun harjoitteluoppilaitoksen ohjaavan opettajan kanssa harjoitteluraportin pohjalta.
- käy loppukeskustelun yliopiston ohjaavan opettajan kanssa harjoitteluraportin pohjalta.

- Opiskelijan, joka on saanut korvattua perusharjoittelun aiemmalla työkokemuksella, on osallistuttava harjoittelun väliseminaareihin.

Ohjaajan tehtävät harjoitteluoppilaitoksessa

Harjoitteluoppilaitoksen ohjaavan opettajan on oltava pedagogisesti pätevä ja hänellä on oltava suoritettuna aineopinnot opetettavasta aineesta. Ohjaavalla opettajalla on oltava vähintään kaksi vuotta opetuskokemusta.

Harjoittelun ohjaaja:

- järjestää alkukeskustelun, jossa opettaja ja opiskelija tarkentavat yhdessä harjoittelun tavoitteet ja kirjaavat harjoittelusuunnitelmaan, mitä harjoittelija tekee harjoittelun aikana: Liite 2
- hyväksyy allekirjoituksellaan harjoittelusuunnitelman
- auttaa ja ohjaa opiskelijaa tämän tehtävien suorittamisessa:
  - tutustuminen oppilaitokseen, sen henkilökuntaan, opiskelijoihin ja opetussuunnitelmaan
  - perehtyminen opettajan rooliin
  - opetuksen seuraaminen ja havainnointi
  - opetustehtävät
- keskustelee esimerkiksi seurattavien tuntien jälkeen opiskelijan kanssa opiskelijan havainnoista

- antaa opiskelijalle palautetta opetustehtävistä
- järjestää harjoittelun päätyttyä loppukeskustelun, jossa käsitellään harjoittelun tavoitteiden toteutumista, opiskelijan ja opettajan kokemuksia harjoittelusta sekä opiskelijan havaintoja oppilaitoksesta ja opettajan työstä; loppukeskustelu pohjautuu opiskelijan palauttamaan harjoitteluraporttiin
- arvioi harjoittelun (liite 3)
- lähettää arviointilomakkeen yliopiston ohjaavalle opettajalle

Harjoittelun kuormittavuus

Perusharjoitteluun sisältyy kontaktiopetusta yliopistolla, varsinaista harjoittelua oppilaitoksessa ja itsenäistä työskentelyä. Harjoittelun kuormittavuus ja jakautuminen eri toimintoihin on kuvattu oheisessa taulukossa. Laskelma on ohjeellinen.

Perusharjoittelun ohjeellinen kuormittavuus 7 OP = 7 X 27 t = 189 TUNTIA	
KONTAKTIOPETUS YLIOPISTOLLA 28 t	
-seminaarit	25 t
-henkilökohtainen ohjaus yliopistolla	3 t
OPPILAITOSHARJOITTELU 45 t	
-oppilaitokseen, opettajiin ja opiskelijoihin tutustuminen	9 t
-opetuksen seuraaminen	15 t
-oppituntien pitäminen	15 t
-henkilökohtainen ohjaus harjoittelupaikassa	6 t
ITSENÄINEN TYÖSKENTELY 116 t	
-oppituntien suunnittelu	70 t
-harjoittelupaikan etsiminen, oppimistehtävien tekeminen ja harjoitteluraportin kirjoittaminen	46 t

Huom! Kuormittavuuslaskelma on keskimääräinen arvio ajankäytöstä, jonka tarkoituksena on hahmottaa kunkin harjoittelun kokonaistyömäärää. Erityisesti itsenäisen työskentelyn osalta on aina syytä huomioida myös mm. opiskelijoiden yksilölliset erot.

Raportointi

Opetusharjoittelun päätyttyä opiskelija kirjoittaa harjoitteluraportin ja toimittaa sen harjoitteluoppilaitoksen ohjaavalle opettajalle ja yliopiston ohjaavalle opettajalle. Raportointiohjeet löytyvät Aikuisopettajan pedagogisten opintojen Moodlesta.

Perusharjoittelun arviointi

Harjoittelun hyväksyminen

Perusharjoittelu arvioidaan asteikolla hyväksytty/hylätty suhteessa harjoittelujaksolle asetettuihin tavoitteisiin. Arviointi perustuu siihen, miten opiskelija on työskennellyt tavoitteiden saavuttamiseksi ja miten hän on näiden tavoitteiden suunnassa kehittynyt. Arviointiperusteet ovat ensisijaisesti laadullisia, mutta myös määrälliset puutteet voivat olla esteenä harjoittelusuorituksen hyväksymiselle (ks. Opetusharjoittelujen yleiset arviointikriteerit, seuraava sivu).

Oppilaitosharjoittelun hyväksyy oppilaitoksen nimetty ohjaaja ja koko opintojakson (Perusharjoittelu FS00CF20) siitä vastaava yliopiston opettaja. Mikäli harjoittelun kuluessa arvosteluksi näyttäisi tulevan hylätty, toivotaan harjoittelupaikan ohjaajan ottavan mahdollisimman varhaisessa vaiheessa yliopiston vastuuopettajaan. Harjoittelupaikan ohjaaja antaa arviointinsa perehdyttyään opiskelijan loppuraporttiin ja käytyään hänen kanssaan loppukeskustelun. Arviointi annetaan kirjallisesti arviointilomakkeella, joka lähetetään oppiaineen vastuuopettajalle.

Oppiaineen vastuuopettaja perehtyy opiskelijan loppuraporttiin ja käy hänen kanssaan loppukeskustelun. Perehdyttyään harjoitteluoppilaitoksen ohjaajan antamaan arviointiin hän antaa opintojakson suoritusmerkinnän.

Opetusharjoittelija osoittaa harjoittelusta laatimassaan raportissa

- saavuttaneensa jaksolle asetetut keskeiset tavoitteet
- kykenevänsä harjoittelukokemustensa monipuoliseen ja kehittävään tarkasteluun
- kykenevänsä harjoittelujaksolle asettamiensa tavoitteiden relevanttiin arviointiin

Opetusharjoittelujen yleiset arviointikriteerit

Arviointikriteerit	Osaamista täydennettävä	Harjoittelu on hyväksytty
Työ- ja harjoittelu-orientaatio	- opiskelijan sitoutuminen harjoitteluun heikkoa - opiskelijan motivaatio on ulkokohtaista	- opiskelija on sitoutunut harjoitteluun - opiskelija on sisäisesti motivoitunut - opiskelija osoittaa toiminnallaan olevansa kiinnostunut opettajan

	<ul style="list-style-type: none"> - opiskelija ei osoita kiinnostusta opettajan työtä tai oppilaitoksen toimintaa kohtaan 	työstä ja oppilaitoksen toiminnasta
Sisältötieto ja tavoitteisuus	<ul style="list-style-type: none"> - opetettavan aineen sisällönhallinta puutteellinen - tavoitteenasettelussa ongelmia, esim. <ul style="list-style-type: none"> opettajaohjoisuuden tai sisältölähtöisyyden korostuminen 	<ul style="list-style-type: none"> - opetettavan aineen sisällönhallinta hyvä - osaa asettaa oppimistavoitteita suhteessa opiskelijaryhmän valmiuksiin ja tarpeisiin (=oppijalähtöisyys)
Opetuksen suunnittelu ja toteutus	<ul style="list-style-type: none"> - suunnittelu ei kytkeydy opetussuunnitelmaan - valitut opetusmenetelmät eivät tue oppimista eivätkä <ul style="list-style-type: none"> ole suhteessa opetettavaan sisältöihin - opiskelija ei kykene ottamaan huomioon oppijoiden erilaisuutta ja erilaisia oppimistarpeita 	<ul style="list-style-type: none"> -opetuksen suunnittelu on suhteessa opetussuunnitelmaan - valitut opetusmenetelmät ovat linjassa oppimistavoitteiden ja opetettavien sisältöjen suhteen - opiskelija ottaa huomioon oppijoiden erilaisuuden ja tukee mahdollisuuksien mukaan yksilöllistä oppimista
Opetuksen ja oppimisen arviointi	<ul style="list-style-type: none"> - ei hallitse arviointimenetelmiä, arviointi ei ole linjassa <ul style="list-style-type: none"> oppimistavoitteiden ja -sisältöjen kanssa - ei hahmota arvioinnin merkitystä ja erilaisia tehtäviä <ul style="list-style-type: none"> osana opetus- ja oppimisprosessia 	<ul style="list-style-type: none"> - osaa soveltaa erilaisia arviointimenetelmiä käytännössä - ymmärtää arvioinnin merkityksen osana opetus- ja oppimisprosessia hahmottaa arvioinnin erilaiset tehtävät
Yhteistyö ja vuorovaikutus	<ul style="list-style-type: none"> - puutteelliset halut ja taidot yhteistyöhön - ongelmia ryhmän ohjaustaidoissa 	<ul style="list-style-type: none"> - pystyy tekemään yhteistyötä oppilaitoksen henkilökunnan kanssa -hallitsee ryhmäohjaustaidot ja kykenee luomaan oppimista edistävän sosiaalisen ilmapiirin
Ammatillisen kasvun portfolioyöskentely	<ul style="list-style-type: none"> - opiskelija ei osoita kehittymishalukkuutta - opiskelija ei kykene realistiseen itsearviointiin 	<ul style="list-style-type: none"> - opiskelija pyrkii tietoisesti kehittämään ammatillista osaamistaan, myös teoreettista tietoa hyödyntäen - opiskelija arvioi realistisesti toimintaansa ja itseään opettajana - opiskelija tunnistaa ja ymmärtää sekä mahdollisuuksien mukaan ottaa huomioon opettajan työn eettisiä kysymyksiä

LIITE 2 PERUSHARJOITTELUN HARJOITTELUUNNITELMA

Opiskelijan nimi: _____

Perusharjoittelun suorittuaan opiskelija osaa:	Miten tavoite saavutetaan?
- soveltaa pedagogista työtä ohjaavia asiakirjoja ja määräyksiä	
- soveltaa teoreettista tietoa käytännössä opetuksen suunnittelussa, toteutuksessa ja arvioinnissa erilaisten oppimisympäristöjen mahdollisuuksia hyödyntäen	
- tunnistaa oppijoiden erilaisia kehitys- ja oppimistarpeita	
-osaa ohjata oppijoiden opiskelutaitojen kehittymistä ja arvioida oppijoiden opiskelu- ja oppimisprosessia sekä oppimistuloksia	
- soveltaa yhteisopettajuutta opetuksessaan ja osaa arvioida jaetun asiantuntijuuden merkitystä työyhteisössä	
- osaa reflektoida oman ammatillisen asiantuntijuuden kehittymistä	
Omat tavoitteet:	

Miten ohjaus hoidetaan käytännössä (yleiset periaatteet)?

_____
_____

____. ____ 20__ opetusharjoittelun ohjaava opettaja _____

(nimen selvennys)

Liite 3 OPETUSHARJOITTELUJEN ARVIOINTI

Arvioinnissa otetaan huomioon opiskelijan itsearviointi sekä ohjaavien opettajien arviointi opiskelijan työskentelystä ja kehittymisestä harjoittelujakson tavoitteiden sekä harjoittelun yleisten arviointikriteerien suhteen.

Arvioinnissa tulisi huomioida:

1) Harjoittelujakson tavoitteiden saavuttaminen (vrt. harjoittelusuunnitelma)

2) Harjoittelun yleiset arviointikriteerit (vrt. arvioinnin perusteet)

- Työ- ja harjoitteluorientaatio
- Sisältötieto ja tavoitteellisuus
- Opetuksen suunnittelu ja toteutus
- Opetuksen ja oppimisen arviointi
- Vuorovaikutus ja yhteistyö
- Oma ammatillinen kasvu, ammatti-identiteetti

Käännä →

HARJOITTELUN ARVIOINTI

Opiskelija: _____

Harjoittelupaikka- ja aika: _____

Arvioitava harjoittelu: _____

(orientoiva/perus-/soveltava/syventävä)

Arviointi: _____

(hyväksytty/täydennettävä/hylätty)

Perustelut:

Jatka tarvittaessa kääntöpuolelle

HUOM! Mikäli arvostelu on hylätty tai täydennettävä, toivotaan yhteydenottoa yliopiston ohjaavaan opettajaan jo harjoittelujakson aikana.

_____
Päiväys

_____
Ohjaajan allekirjoitus ja nimenselvennys

Lähetä arviointilomake yliopiston ohjaavalle opettajalle.

Katso yhteystiedot saatteesta.

Liite 4 AIKUISOPETTAJAN PEDAGOGISTEN OPINNOT - OPETUSHARJOITTELUJEN KOKONAISUUS

Aikuisopettajan pedagogisiin opintoihin kuuluu **neljä pakollista harjoittelujaksoa**, jotka voidaan suorittaa joko pareittain tai yksin. Harjoittelut suoritetaan omassa pääaineessa tai pääainetta vastaavassa opetuksessa, lukuun ottamatta orientoivaa harjoittelua, jossa olisi hyvä seurata oman pääaineen lisäksi mahdollisimman monipuolisesti muidenkin aineiden opetusta. Soveltavan harjoittelun voi halutessaan suorittaa sivuaineharjoitteluna tai kehittämis-/tutkimushankkeena. Harjoittelujen tavoitteena on perehtyä oppilaitosten toimintaan sekä koulutusorganisaatioina että oppimisympäristöinä, opetuksen analysointiin ja oppimisprosessin ohjaamiseen. Pääpaino on opettajan tehtävien, suunnittelun, opetuksen ja arvioinnin harjoittelussa.

Harjoittelut integroituvat aikuisopettajan pedagogisten opintojen teoreettisiin opintojaksoihin ja harjoitteluiden väliseminaareihin, joita toteutetaan myös harjoittelun aikana. Harjoitteluoppilaitoksen opettaja toimii ohjaajana.

Ohjaaja ja harjoittelija voivat suunnitella harjoitteluajan tavoitteita ja ohjelmaa tarkemmin yhdessä. Harjoittelukuvauksissa esitetyt tuntimäärät ovat viitteellisiä. Kukin harjoittelujakso arvostellaan asteikolla *hyväksytty/täydennettävä/hylätty*. Kustakin harjoittelujaksosta opiskelija jättää harjoittelukertomuksen sekä oppilaitoksen ohjaavalle opettajalle, että yliopiston harjoittelusta vastaavalle opettajalle.

FS00CE95 ORIENTOIVA HARJOITTELU 3 op ~ 81 tuntia

Orientoivassa harjoittelussa opiskelija tutustuu kokonaisvaltaisesti harjoitteluoppilaitokseen sekä opettajien ja opiskelijoiden toimintaan. Harjoittelu painottuu opetuksen ja opiskelun seuraamiseen ja analysointiin. **Orientoivaan harjoitteluun ei kuulu varsinaista itsenäistä opetusta, mutta opiskelija voi halutessaan opettaa esimerkiksi pienryhmää tai toimia apuopettajana.**

FS00CF20 PERUSHARJOITTELU 7 op ~ 189 tuntia

Perusharjoittelussa opiskelija perehtyy oppilaitoksen opetussuunnitelmaan ja opetussuunnitelman hyödyntämiseen opetuksen suunnittelussa. Opiskelija seuraa opetusta sekä harjoittelee opetuksen perustaitoja (opetuksen suunnittelu, toteutus sekä opiskeluprosessin ja oppimisen arviointi). Harjoittelu painottuu opetuksen suunnitteluun. **Perusharjoittelun sisältyy noin 15 tuntia omaa opetusta** sekä lisäksi opetuksen seuraamista, opetuksen valmistelua ja muuta itsenäistä työskentelyä.

FS00CF28 SOVELTAVA HARJOITTELU 5 op ~ 135 tuntia

Soveltavassa harjoittelussa opiskelija harjoittelee opetus- tai ohjauskokonaisuuden tai projektin suunnittelua toteutusta ja arviointia. Opiskelija harjoittelee pedagogisen asiantuntijuuden soveltamista erilaisissa oppimis- ja toimintaympäristöissä. Lisäksi opiskelija perehtyy oppimisen ja/tai työhyvinvoinnin tukemisen menetelmiin. **Opetusharjoitteluna toteutuvaan soveltavaan harjoitteluun sisältyy opetusta noin 12 tuntia.** Soveltava harjoittelu voidaan suorittaa myös harjoitteluoppilaitosten tai -organisaatioiden tutkimus- ja kehittämistehtävissä tai erillisissä hankkeissa ja projekteissa suuntautuen esimerkiksi erityiskasvatuksen tai ohjauksen kysymyksiin.

FS00CF27 SYVENTÄVÄ HARJOITTELU 7 op ~ 189 tuntia

Syventävän harjoitteluun kuuluu opetuksen ja ohjauksen suunnittelu-, toteutus- ja arviointiprosessien itsenäinen, pitkäjänteinen ja kokonaisvaltainen hallinta. Harjoittelun aikana opiskelija harjoittelee moniammatillista yhteistyötä. Opiskelija oppii tiedostamaan ja ymmärtämään opiskelijoiden yksilöllisyyttä ja erilaisia elämäntilanteita. Harjoitteluun kuuluu oman pedagogisen toiminnan arviointi, tutkiminen ja kehittäminen teoreettiseen tietoon tukeutuen. **Harjoitteluun sisältyy varsinaista opetusta noin 25 tuntia.**

Varhaiskasvatuksen perusharjoittelun (7 op) toteutusohje

Opintojakson edellytykset

1. Orientaatio varhaiskasvatukseen (5 op) **tulee olla suoritettuna ennen** harjoitteluun pääsyä.
2. **Suositus:** Varhaiskasvatuksen pedagogiikka (5 op) -opintojakso on suoritettuna ennen opetusharjoittelun alkua.
3. Opintojakso suoritetaan joko ennen tai osittain **samanaikaisesti** opintojakson Varhaispedagogiikan arviointi ja suunnittelu 1 (3 op) kanssa.
4. **Rikostaustaotteen toimittaminen** yliopistolle ennen harjoittelua yliopiston ohjeiden mukaisesti hyvissä ajoin.

Ohjeet: Rikostaustaote tarkastetaan digitaalisesti. Hanki sähköinen rikostaustaote <https://oikeusrekisterikeskus.fi/fi/index/palvelut/rikosrekisteriote/rikostaustaotelastenkanssatoimimiseen.html>

1. Varhaiskasvatuksen perusharjoittelun lähtökohdat ja tavoitteet

Ohjatun harjoittelun lähtökohdat

Tämä perusharjoittelun toteutusohje koskee varhaiskasvatuksen opettajakoulutuksen **tutkinto-opiskelijoita**. Monimuotokoulutusten (1000 +/75+) opiskelijoilla on oma erillinen toteutusohjeensa.

Harjoittelu on opetussuunnitelmassa opintojakso, joka suoritetaan opetussuunnitelman mukaisessa aikataulussa. Varhaiskasvatuksen perusharjoittelu suoritetaan pääosin huhti-toukokuussa. Tarkka ajankohta määritetään yliopiston toimesta vuosittain, ja ajankohta ilmoitetaan harjoitteluun ilmoittautumisen yhteydessä. Tässä toteutusohjeessa mainitut harjoittelun opintojakson edellytykset tulee täyttyä, sekä SORA-lainsäädännön mukainen rikostaustaote on oltava toimitettuna hyvissä ajoin ennen ensimmäisen harjoittelun aloittamista.

Harjoittelupaikat: 0–7-vuotiaiden lasten lapsiryhmät yliopiston harjoittelusopimusten mukaisissa päiväkodeissa ja esiopetusyksiköissä Joensuun (Joensuu, Liperi, Kontiolahti) seudulla, tai opiskelijan itse Joensuun seudun ulkopuolelta hankkimassa harjoittelupaikassa, joka vastaa varhaiskasvatuksen opettajakoulutuksen harjoittelun edellytyksiä. Koulun yhteydessä oleva esiopetus soveltuu harjoittelupaikaksi, mikäli harjoittelupäivän pituus (keskimäärin 6 t) täyttyy esimerkiksi täydentävän varhaiskasvatuksen avulla. Alkuluokkatoimintaa, tai joustavaa esi- ja alkuopetusta ei suositella ensimmäisen harjoittelun harjoittelupaikaksi. Harjoittelun suoritetaan Joensuun alueen ulkopuolella pääosin yksin ja Joensuun seudulla pääosin pareittain.

Harjoittelupaikan edellytykset: Opetusharjoittelua on kelpoinen ohjaamaan päiväkodissa tai esiopetusyksikössä toimiva yliopistotasoinen varhaiskasvatuksen opettaja (KK, KM) tai vanhamuotoisen LTO-koulutuksen suorittanut opettaja. Opiskelija ei voi suorittaa harjoittelua lapsiryhmässä, jossa opiskelija itse työskentelee, jossa opiskelijan omat lapset ovat varhaiskasvatuksessa, tai jossa ohjaava opettaja on opiskelijalle läheinen (esimerkiksi sukulainen, ystävä, tai läheinen työkaveri). Jos opiskelija etsii itse oman harjoittelupaikkansa, hän on velvollinen huolehtimaan harjoittelupaikan edellytysten täyttymisestä.

Harjoittelu-aika- ja laajuus: 1. vuosikurssi, 4. periodi. Harjoittelun laajuus on 7 op, joka tarkoittaa kuutta (6) kalenteriviikkoa eli 30 harjoittelupäivää. Harjoittelussa harjoittelupäivien ja -tuntien määrän (30 päivää, keskimäärin noin 6 tuntia päivässä SAK-aikoinen) tulee täyttyä, vaikka harjoittelupäivän pituus voi hiukan vaihdella. Harjoittelupäivän pituus voi vaihdella ohjaavan varhaiskasvatuksen opettajan työvuorojen sekä tarkoituksenmukaisen läsnäolon mukaisesti 4–8 tunnin välillä. Kiiristorstai, pääsiäisen arkipyhät, pääsiäisen jälkeiset 2 päivää, vappuaatto, vappupäivä sekä helatorstai ovat yliopiston vapaapäiviä. Tällöin ei ole harjoittelua. Näitä päiviä voi kuitenkin tarvittaessa käyttää harjoittelupäivinä esimerkiksi sairauslomapäivien korvaamiseen.

Päivittäinen harjoittelu-aika on yhteensä noin kuusi (6) tuntia, sisältäen niin sanottua sak-työaika keskimäärin 1h/päivässä. Sak-ajan määrä saa päiväkohtaisesti hiukan vaihdella opiskelijan tarpeen mukaan. Kokonaisaika sisältää

päivittäisen lapsiryhmässä työskentelyn ja ohjaavan varhaiskasvatuksen opettajan ohjauksen, toimintakulttuuriin ja pedagogiikkaan orientoitumisen, varhaiskasvatuksen suunnitelmien ja arviointien kirjaamisen harjoittelun pedagogiseen työkirjaan sekä ohjaavan yliopisto-opettajan/lehtorin ohjauksen. Katso tarkempi erittely kuormitustaulukosta.

Läsnäolot ja poissaolot: Harjoittelun läsnäolo on lähtökohtaisesti 100 %. Harjoittelusta voi olla poissa sairauden, välttämättömien yliopisto-opintojen, pääsykokeiden, oman sairaan lapsen hoidon tai työhaastattelun vuoksi. Kokonaisen päivän poissaolo korvataan lähtökohtaisesti vastaavalla määrällä lisäpäivillä esimerkiksi jatkamalla harjoittelua harjoittelun loppupäästä, ei pidennetyillä harjoittelupäivillä. Osapäivän kestävä poissaolo korvataan vastaavalla määrällä tunteja. Pidemmän poissaolon sattuessa (yli 5 arkipäivää) opiskelija informoi oman yliopisto-opettaja/lehtori-ohjaajan ja ohjaavan vo:n asiasta, ja korvauksen tavoista sovitaan yhdessä. Tällöin yliopisto-opettaja/lehtori-ohjaaja voi käyttää tapauskohtaista harkintaa. Mikäli pitkän poissaolon vuoksi harjoittelupäivien määrä varhaiskasvatusyksikössä jää selvästi vajaaksi (yli 50 % harjoittelupäivistä), eikä harjoittelun jatkaminen ole mahdollista harjoitteluajan puitteissa, harjoittelu tulee suorittaa myöhemmin kokonaan uudelleen.

Harjoittelun tavoitteet

Harjoittelun päätyttyä opiskelija

- oppii havainnoimaan lapsia, lapsiryhmää, varhaiskasvatus- tai esiopetustoimintaa ja oppimisympäristöjä, sekä käyttämään havaintojaan pedagogiikan suunnittelun, toteutuksen ja arvioinnin perustana
- osaa suunnitella, toteuttaa, dokumentoida ja arvioida monipuolisen, lasten tarpeisiin perustuvan varhaiskasvatuksen/esiopetuksen pedagogisen jakson
- soveltaa monipuolista opetus-, vuorovaikutus- ja ohjausosaamista erilaisissa varhaiskasvatuksen/esiopetuksen toiminnoissa ja ryhmänohjaustilanteissa
- paikantaa varhaiskasvatuksen opettajan roolin osana moniammatillisen tiimin pedagogista johtajuutta ja varhaiskasvatustoiminnan kehittämistä
- toimii kehittäväällä työotteella ja eettisesti kestäväällä tavalla sekä lasten kanssa että työyhteisössä
- tunnistaa oman opettajuutensa kehittymisen, asettaa itselleen realistisia ammatillisia tavoitteita sekä reflektoi niiden toteutumista yhdessä ohjaajien kanssa.

2. Harjoittelun sisältö ja suorittaminen

2.1 Sisältö

- Varhaiskasvatustoiminnan, opettajan ja tiimin ohjauksen, lasten ja lapsiryhmän havainnointi. Perehtyminen varhaiskasvatuksen yleisiin ja paikallisiin asiakirjoihin ja yksikön omiin pedagogisiin suunnitelmiin, sekä suunnitelmien hyödyntäminen varhaiskasvatustoiminnan toteuttamisen lähtökohtina.
- Pedagogisen jakson lapsi- ja tavoitelähtöinen, prosessimainen suunnitteleminen, toteuttaminen ja arviointi yliopiston antamien ohjeiden mukaisesti varhaiskasvatuksen opettajan ohjauksessa. Kasvatuksen, opetuksen ja hoidon toteuttaminen sekä suunnitellusti, että spontaanisti lapsiryhmässä.
- Lapsiryhmän toimintaan osallistuminen koko harjoittelujakson ajan. Lasten ja lapsiryhmän ohjaamisen harjoittelu kaikissa päivän varhaiskasvatustilanteissa. Erilaisten työtapojen sekä ohjaus- ja opetusmenetelmien kokeileminen sekä lasten leikkiin osallistuminen. Varhaiskasvatuksen opettajan, lapsiryhmän ja työyhteisön kanssa toimiminen sekä lasten vanhempien ja muiden yhteistyötahojen tapaaminen.
- Oman opettajuuden ja opettajaidentiteetin kehittymisen reflektointi. Säännöllinen uusien tavoitteiden asettaminen omalle ammatilliselle kehittymiselle.

2.2 Harjoittelun suorittaminen hyväksytyksi

Hyväksytyksi suoritettu harjoittelu sisältää **aktiivista ja vastuullista osallistumista** lapsiryhmän ja tiimin toimintaan ja vuorovaikutukseen sekä lasten ja pedagogiikan ohjaamiseen, ja harjoittelutyökirjan, pedagogisten suunnitelmien sekä muiden tehtävien hyväksytyin suorittamisen.

Opiskelijan oikeudet ja velvollisuudet

Opiskelija on harjoittelussaan **oppimassa**, ja toimii harjoittelijan roolissa. Opiskelijan tehtävänä on **perehtyä etukäteen** harjoittelua ohjaaviin yliopiston dokumentteihin sekä paikallisiin, että valtakunnallisiin varhaiskasvatussuunnitelman perusteisiin tai esiopetuksen opetussuunnitelmaan, harjoitella harjoittelun aikana **aktiivisesti ja oma-aloitteisesti** opettajan työtä eri tehtävineen, sekä pyrkiä **soveltamaan** koulutuksessa saatuja tietoja ja taitoja käytäntöön.

Opiskelija **toimittaa** tarvittavat harjoittelun ohjeet (harjoittelun toteutusohje, harjoittelun ABC) päiväkodin ohjaavalle varhaiskasvatuksen opettajalle sähköpostitse, sekä **sopii** tutustumiskäynnistä ohjaavan varhaiskasvatuksen opettajan kanssa ennen harjoittelun alkua. Lisäksi opiskelija **toimittaa** sekä ohjaavalle yliopisto-opettajalle/lehtorille että vo-ohjaajalle vaaditut pedagogiset suunnitelmat ja kyseisen viikon ammatilliset tavoitteet viimeistään kaksi arkipäivää ennen yliopiston opettajan/lehtorin järjestämää ohjauskertaa.

Vaikka harjoittelussa toteutettavalle opetukselle ja ohjaukselle on harjoittelun työkirjassa asetettu vähimmäismäärä, opiskelijan tulee **ohjata erilaisia** varhaiskasvatuksen tilanteita aina ohjatuista tuokioista, siirtymistä ja ruokailuista leikkiin, lepoon ja ulkoiluun joustavasti. Ainoastaan tuokioiden tai yksittäisten lasten ohjaaminen ei ole riittävää harjoittelun tavoitteiden saavuttamiseksi. Myös **spontaani toimintaan osallistuminen** ja **koko lapsiryhmän ohjaaminen** on keskeistä. Lisäksi harjoitteluun kuuluu myös varhaiskasvatuksen opettajan opetuksen ja ohjausten **havainnointia**, sekä pedagogisen toiminnan ohjaamista yhteistyössä opettajan ja mahdollisen tiimin kanssa.

Opiskelija on **vaitiolovelvollinen** lapsia, lasten huoltajia ja tiimejä koskevia tietoja koskien. Opiskelijalla on **oikeus** saada tietoa sekä lapsista, että varhaiskasvatustyöyksikön ja lapsiryhmän toiminnasta, osallistua päiväkodin/esiopetustyöyksikön eri toimintoihin ja tehtäviin, sekä saada päivittäin toiminnastaan rakentavaa ja kannustavaa palautetta.

Harjoittelun loppupuolella ohjaava varhaiskasvatuksen opettaja järjestää opiskelijalle yhteisen **arviointikeskustelun**. Opiskelija vastaanottaa ohjaavalta varhaiskasvatuksen opettajalta kirjallisen arvioinnin koko harjoittelujaksolta (katso liite 1). Kokonaisarvioinnissa otetaan huomioon opiskelijan tavoitteellisuus ja suunnitelmallisuus, tietäminen ja osaaminen, vuorovaikutustaidot sekä vastuullisuus ja eettisyys erillisen arviointikriteeristön mukaisesti (katso liite 2).

Mikäli harjoittelun aikana opiskelija sairastuu, oma ilmoitus poissaolosta riittää. Tällöin opiskelija **informoi sairastumisestaan** sekä varhaiskasvatustyöyksikön, että ohjaavan yliopisto-opettajan/lehtorin. Opiskelijalla on tervehdyttyään velvollisuus huolehtia siitä, että harjoittelun poissaolot tulee korvatuksi koulutuksen ohjeiden mukaisesti. Poissaolojen korvaamisen tavat ja päivämäärät kirjataan huolellisesti työkirjaan.

Jos opiskelijalla herää huoli esimerkiksi oman harjoittelun tavoitteiden edistämisestä harjoitteluryhmässä tai vuorovaikutuksesta oman ohjaavan päiväkodin/esiopetuksen opettajan kanssa, opiskelijan tulee ottaa asia puheeksi mahdollisimman nopeasti oman päiväkodin/esiopetuksen ohjaavan opettajan (ja tarvittaessa yliopisto-opettaja-ohjaajan) kanssa. Harjoittelupaikan vaihtaminen ei ole lähtökohtaisesti mahdollista kesken harjoittelun ilman erittäin painavaa syytä. Tällainen painava syy on esimerkiksi ohjaava päiväkodin opettajan jääminen yllättäen pitkälle sairauslomalle.

Opiskelijalla on oikeus keskeyttää harjoittelunsa henkilökohtaisista syistä, mutta tällöin harjoittelu tulee suorittaa kokonaan uudelleen lähtökohtaisesti yliopiston harjoitteluiden ajankohdissa. Keskeyttäessään harjoittelun opiskelijalla on velvollisuus ilmoittaa asiasta omille ohjaaville opettajille välittömästi perusteluineen. Opiskelijalla on oikeus **ruokailla** päiväkodissa yliopiston solmiman koulutusyhteistyösopimuksen mukaisesti. Mikäli opiskelija osallistuu ruokailuun, hän maksaa aterian hinnan itse. Yliopiston **vakuutus** on voimassa myös opetusharjoittelun aikana. Harjoitteluaikana opiskelija **ei voi toimia sijaisena**, eikä näin ollen vastuullisena työntekijänä.

2.3. Kuormitustaulukko

Kuormittavuustaulukko: sisällöt	Kuormitus
Lapsiryhmässä toimiminen <ul style="list-style-type: none"> - Toiminnan havainnointi ja opettajan työtehtävien harjoittelu - Lapsiryhmän sekä tiimin päivittäinen toimintaan osallistuminen - Lasten ohjaaminen ja opettaminen sekä suunnitellusti että spontaanisti kaikissa päivän eri toiminnoissa (perustoiminnot, leikki) - Lapsiryhmän ohjaaminen yksilöllisesti vähintään 5 tuokiota, tai lapsiryhmän ohjaaminen yhdessä parin kanssa vähintään 10 tuokiota 	Noin 5 t/ päivässä (Noin 150 t yhteensä)
Itsenäinen työskentely eli ns. sak-työaika <ul style="list-style-type: none"> - Tutustumiskäynti ennen harjoittelun alkua - Varhaiskasvatustoiminnan suunnittelu-, arviointi ja kehittämistyö ➔ Esimerkiksi pedagogisten suunnitelmien laatiminen ja niiden toteutuksen arviointi - Harjoittelun työkirjan tehtävät - Yliopiston opettajan/lehtorin yksilö-, pari- tai ryhmäohjaus 	Noin 1 t/päivässä. Pääosin sak-aikaa toteutetaan päiväkodissa/esiopetusyksikössä, mutta sitä voi toteuttaa osittain myös kotona. (Noin 30 t yhteensä)
Työkirjan viimeistely, lopputehtävä ja -arviointi	9 t
Yhteensä (30 harjoittelupäivää, noin 30 t viikossa)	189 tuntia

3. Ohjaus ja palaute

Ohjaavan varhaiskasvatuksen opettajan tehtävät

Ohjaava varhaiskasvatuksen opettaja

- Täyttää ja lähettää yliopistolle harjoittelun **suostumuslomakkeen**. Suostumuslomake löytyy ohjaajan tiedotteesta.
- **Perehtyy harjoittelun toteutusohjeeseen ja muihin harjoittelun tukimateriaaleihin.**
- **Informoi** henkilökuntaa opiskelijan saapumisesta, harjoittelun tavoitteista ja sisällöistä sekä harjoittelun aiheuttamista mahdollisista muutoksista varhaiskasvatustoimintaan.
- Tutustuttaa opiskelijan varhaiskasvatuksen työyhteisöön ja **perehdyttää** opiskelijan lapsiryhmän toimintakulttuuriin, toimintaa ohjaaviin suunnitelmiin ja asiakirjoihin sekä lasten tarpeisiin.
- Auttaa opiskelijaa pedagogisessa **jaksosuunnitelmassa** alkuun pian harjoittelun käynnistyttyä, erityisesti tavoitteiden sekä eri oppimisen alueiden osalta.
- **Huolehtii** siitä, että opiskelijan lyhyen ja pidemmän aikavälin pedagogiset suunnitelmat ja toiminta kattavat koko harjoittelun ajanjakson sekä lapsiryhmän tarpeet, ja antaa suunnitelmista rakentavaa palautetta.
- Toimii opiskelijan ammatillisen kasvun ja opettajidentiteetin kehittymisen **tukena** sekä **mallintaa** varhaiskasvatuksen opettajan tehtäviä.
- **Järjestää** opiskelijalle päivittäin mahdollisuuksia, tilaa ja aikaa suunnitellun ja spontaanin toiminnan ohjaamiseen.
- **Ohjaa** opiskelijaa päivittäin kaikissa tehtäväalueissa (erilaisten toimintojen ohjaus, yksittäisten lasten, pienryhmien ja koko lapsiryhmän ohjaus, kirjalliset suunnitelmat) sekä harjoittelun yleisten tavoitteiden, että opiskelijan ammatillisten tavoitteiden saavuttamiseksi.
- On **läsnä** opiskelijan ohjatessa sekä tarvittaessa tukee ja auttaa opiskelijaa ohjauksen aikana.

- On **vastuussa** pedagogiikasta myös harjoittelun aikana. Siksi hänen tulee pyrkiä toimimaan siten, että ryhmän opetus- ja kasvatustavoitteita edistetään myös harjoittelun aikana.
- Mahdollisten ongelmien ja **huolen** herättyä toimii välittömästi Harjoittelun arviointi –kohdassa kuvatulla tavalla.
- Antaa opiskelijalle päivittäin henkilökohtaista kehittävästä ja **kannustavaa palautetta** harjoittelun aikana sekä kokonaispalautteen harjoittelun lopussa. Opiskelijan ammatillinen kasvu voi tapahtua oma-aloitteisen toiminnan sekä opettajan ohjauksen kautta.
- Lähettää opiskelijaa ohjaavalle yliopisto-opettajalle/lehtorille **kirjallisen arvioinnin** (liite 1) sähköisesti. Ks. harjoittelun arviointi.

Ohjaavan yliopisto-opettajan/lehtorin tehtävät

Ohjaava yliopisto-opettaja/lehtori

- On yhteydessä ohjaaviin opettajiin ja opiskelijoihin **ohjausaikojen – ja muodon sopimiseksi**.
- Antaa opiskelijoille harjoitteluviikkojen aikana **ohjausta** noin 3 t/opiskelijapari harjoittelun tavoitteiden mukaisesti tarkoituksenmukaisella tavalla. Ohjaus voidaan toteuttaa **yksilö-, pari- tai ryhmäohjauksena** joko lähitoteutuksena, etätoteutuksena, reaaliajassa tai videomuotoisena. Ohjaukseen kuuluu opiskelijan toiminnan seuraamista ja palautteen antamista.
- Toimii opiskelijan **tukena** harjoittelun aikana. Mikäli harjoittelussa ilmenee ongelmia, ohjaava lehtori perehtyy asiaan ja toimii välittömästi Harjoittelun arviointi –kohdassa kuvatulla tavalla.
- Toimii ohjaavan varhaiskasvatuksen opettajan yliopiston **yhteyshenkilönä**: toimittaa ohjaavalle VO:lle arviointilomakkeen sekä auttaa esimerkiksi harjoittelun tavoitteiden konkretisoinnissa tai harjoittelun ongelmatilanteissa.
- **Perehtyy** opiskelijan harjoittelun pedagogiseen työkirjaan, arvioi sen ja **kirjaa siitä palautteen** arviointilomakkeeseen.
- Toimittaa opiskelijalle myös oman **arviointinsa** (liite 1), tarkistaa ohjaavan opettajan arvioinnin, sekä antaa lopullisen suoritusmerkinnän harjoittelusta. Lopuksi lehtori palauttaa molemmat lomakearviointit opiskelijalle. Ks. Harjoittelun arviointi.

4. Raportointi

Opiskelija kokoaa suunnitelmat ja arvioinnit sekä muut tehtävät pedagogiseen työkirjaan yliopiston antamien ohjeiden mukaisesti ja palauttaa työkirjan yliopiston ohjaavalle opettajalle/lehtorille ilmoitettuun palautuspäivämäärään mennessä.

5. Harjoittelun arviointi

5.1. Yleiset kriteerit

Harjoittelussa tulee täyttyä lähtökohtaisesti sekä harjoittelupäivien määrä, harjoittelun tuntimäärä, että opiskelijan arviointikriteerien mukainen toiminta.

Sekä ohjaava varhaiskasvatuksen opettaja että ohjaava yliopiston opettaja/lehtori laativat opiskelijan harjoittelusta kirjallisen arvioinnin liitteessä 1 olevan arviointilomakkeen ja liitteessä 2 olevan arviointikriteeristön mukaisesti.

Harjoittelujakso arvioidaan asteikolla **hyväksytty/hylätty**. Hyväksytty tarkoittaa, että opiskelija toimii harjoittelun opetussuunnitelmassa ja tässä harjoittelun toteutusohjeessa esitettyjen harjoittelujakson tavoitteiden, sisältöjen ja velvollisuuksien mukaisesti, ja ottaa **kokonaisvaltaisesti ja aktiivisesti** vastuuta toiminnasta ja oppimisestaan harjoittelun hyväksymisen ja hylkäämisen perusteet -taulukon mukaisesti. Lähtökohtaisena odotuksena on, että jokaisen varhaiskasvatuksen opettajakoulutuksen harjoittelussa olevan opiskelijan tulee selviytyä luotettavasti erilaisista harjoittelun tehtävistä.

Harjoitteluissa on mahdollista arvioida, pystyykö opiskelija ottamaan kasvavassa määrin vastuuta alle kouluikäisten lasten, lasten huoltajien, ja henkilökunnan kanssa tapahtuvasta vastuullisesta ja monipuolisesta työstä. Lapset tarvitsevat fyysistä ja psyykkistä turvallisuutta, korkeatasoisen, laadukkaan oppimisympäristön sekä tutkimusperustaista pedagogista osaamista kasvunsa, kehityksensä ja oppimisensa tueksi.

5.2 Toimenpiteet huolitapauksissa ja hylkäämisen kriteerit

Harjoittelun hylkääminen ja keskeyttäminen välittömästi

Joissakin tapauksissa harjoittelu voidaan joutua hylkäämään kesken harjoittelun. Harjoittelu **keskeytetään ja hylätään välittömästi**, mikäli opiskelija esiintyy harjoittelussa **alkoholin** tai **huumaavien/narkoottisten aineiden** vaikutuksen alaisena, tai **käyttäytyy itselleen, toisille ihmisille tai ympäristölleen vaarallisella, aggressiivisella, sopimattomalla tai räikeän epäeettisellä** tavalla.

Ohjaavalla varhaiskasvatuksen opettajalla on tällöin oikeus ilmoittaa keskeytys opiskelijalle ja antaa **välittömästi** hylkäävä arviointi. Tapahtuman jälkeen ohjaava varhaiskasvatuksen opettaja informoi opiskelijan ohjaavaa yliopisto-opettajaa/lehtoria asiasta, kirjaa hylkäävään arvioon johtaneen tapahtuman/tapahtumat ylös ja toimittaa sekä kirjallisen dokumentaation tapahtumasta, että hylkäävän arvioinnin yliopisto-opettaja-ohjaajalle. Yliopisto-opettaja/lehtori informoi asiasta myös harjoittelun pedagogisen vastuuhenkilön.

Toiminta-ohjeet huolen herätessä

Mikäli ohjaavalla varhaiskasvatuksen opettajalla **herää huoli** siitä, että opiskelijan harjoittelun tavoitteet eivät edisty toivotulla tavalla, ja harjoittelu saattaa tulla näin ollen hylätyksi, VO-ohjaaja kertoo välittömästi asiasta sekä opiskelijalle, että ohjaavalle yliopiston opettajalle/lehtorille. Opiskelijan kanssa järjestetään pian palautekeskustelu, jossa otetaan opiskelijan kanssa huoli puheeksi, kuullaan opiskelijan kanta asioihin, ja sovitaan **vähintään suullisesti** harjoittelun edistämisen konkreettisista tavoitteista yhdessä. Tavoitteet arvioidaan esimerkiksi viikon kuluttua keskustelusta. Ohjaava varhaiskasvatuksen opettaja antaa edelleen ohjausta.

Mikäli ohjauskeskustelun jälkeen tarvittua kehitystä opiskelijan toiminnassa ei ole tapahtunut, **käynnistetään huolimenettely**. Tällöin ohjaava varhaiskasvatuksen opettaja kirjoittaa opiskelijalle vapaamuotoisen **erillisen kirjallisen kehotuksen**, jossa kriteereihin nojaten käy ilmi, mihin opiskelijalta odotetaan selkeää parannusta. Kirjallisen kehotuksen **allekirjoittaa ohjaava varhaiskasvatuksen opettaja** sekä **opiskelija** vastaanotettuaan kehotuksen. Kirjallinen kehoitus on annettava pian huolen herättyä, mutta viimeistään viikkoa ennen harjoittelun päättymistä, **jotta opiskelijalla on riittävästi aikaa reagoida palautteeseen, täydentää suoritustaan ja osoittaa pyrkimyksensä kehittyä sovitussa asioissa**. Ohjaava varhaiskasvatuksen opettaja informoi tapahtumista myös yliopiston ohjaavaa opettajaa/lehtoria välittömästi huolen herätessä. Yliopisto-opettaja/lehtori informoi asiasta myös harjoittelun pedagogisen vastuuhenkilön.

Ohjaava varhaiskasvatuksen opettaja seuraa opiskelijan edistymistä opetusharjoittelussa ja antaa ohjausta ja palautetta päivittäin. On tärkeää kiinnittää huomiota opiskelijan toivottuun, kriteerit täyttävään toimimiseen, oppimiseen ja **kehittymiseen sekä tavoitteissa edistymiseen**.

Mikäli opiskelija ei saavuta harjoittelun kuluessa kehotuksesta huolimatta hyväksytyyn suorituksen tasoa, opiskelija ja ohjaava varhaiskasvatuksen opettaja voivat sopia **harjoitteluaajan pidentämisestä** esimerkiksi viidellä arkipäivällä harjoittelun tavoitteiden saavuttamiseksi. Kohtuuttomasti harjoittelua ei kuitenkaan voi jatkaa. Myös tästä toimenpiteestä tulee informoida yliopisto-opettajaa/lehtoria etukäteen. Mikäli harjoittelun jatkaminen ei ole mahdollista, tai harjoittelun jatkaminen ei ole riittävä apukeino tavoitteiden saavuttamiseksi, ohjaava varhaiskasvatuksen opettaja voi antaa harjoittelusta hylkäävän arvion, tai opiskelija voi itse päättää harjoittelun keskeyttämisestä.

Harjoittelun arvioinnin kriteerit ovat samat molemmissa harjoitteluissa, mutta vaatimustaso määrittynyt harjoittelujakson tavoitteiden mukaisesti. Hylätty arvio tarkoittaa, että toiminnassa ja tehtävien suorittamisessa on selviä vakavia puutteita, sovittujen tehtävien laiminlyöntejä tai opiskelijan toiminta on hyvin epävarmaa ja epätasaista, eikä kirjallisesti sovittua kehitystä ole riittävästi tapahtunut. Puutteet voivat ilmetä yhdessä tai useammassa arvioitavassa osiossa. **Hylkäävä arvio kirjataan ylös alla olevien kriteerien pohjalta, ja se liitetään opiskelijalle annettuun kehoitukseen, sekä toimitetaan ohjaavalle yliopisto-opettajalle/lehtorille ennen yhteistä harjoittelun hylkäämisen palautekeskustelua.** Vo-ohjaaja käy läpi arvion ja tilanteen opiskelijan kanssa, kun yliopisto-opettaja/lehtori on informoitu asiasta.

Mikäli ohjaava varhaiskasvatuksen opettaja arvioi opiskelijan harjoittelun tulevan hylätyksi, järjestetään yhteinen arviointikeskustelu, johon osallistuvat opiskelijan lisäksi **yo-opettaja/lehtori ja ohjaava varhaiskasvatuksen opettaja.** Keskustelussa myös ohjaava yo-opettaja/lehtori antaa oman arvionsa ja kirjaa arviointilomakkeen.

Arvioiden mennessä ristiin lopullinen hylkäämis- ja hyväksymisoikeus on koulutuksen ohjaavalla yliopisto-opettajalla/lehtorilla. Ohjaava yliopisto-opettaja/lehtori antaa harjoittelusta aina lopullisen suoritusmerkinnän. Yliopisto-opettaja/lehtori informoi asiasta myös harjoittelun pedagogisen vastuuhenkilön.

Harjoittelun hyväksymisen ja hylkäämisen perusteet

Harjoittelun tavoitteet	Hyväksytty	Hylätty
Oppii havainnoimaan lapsia, lapsiryhmää, varhaiskasvatus- tai esiopetustoimintaa ja oppimisympäristöjä, sekä käyttämään havaintojaan pedagogiikan suunnittelun, toteutuksen ja arvioinnin perustana	Opiskelija pyrkii havainnoimaan lapsia, lapsiryhmää ja lasten tarpeita, varhaiskasvatus- tai esiopetustoimintaa ja oppimisympäristöjä, sekä pyrkii hyödyntämään havaintojaan suunnittelu-, toteutus- ja arviointityön pohjana	Opiskelijan havainnointi-, suunnittelu- ja arviointitaidoissa on vakavia puutteita.
Osaa suunnitella, toteuttaa, dokumentoida ja arvioida monipuolisen, lasten tarpeisiin perustuvan varhaiskasvatuksen/esiopetuksen pedagogisen jakson	Opiskelija on perehtynyt varhaiskasvatuksen/esiopetuksen yleisiin ja paikallisiin asiakirjoihin ja vuosisuunnitelmiin, ja hyödyntää niitä suunnitelmiansa lähtökohtina. Opiskelija osaa suunnitella, toteuttaa ja arvioida pedagogisen jakson koulutuksesta saatujen ohjeiden mukaan ja ohjaavan varhaiskasvatuksen opettajan avustuksella.	Opiskelija ei ole perehtynyt varhaiskasvatuksen/esiopetuksen yleisiin ja paikallisiin asiakirjoihin ja vuosisuunnitelmiin, eikä osaa liittää suunnitelmiaan niihin. Opiskelijan pedagogisen jakson suunnittelun, toteuttamisen ja arvioinnin taidoissa on vakavia puutteita.
Soveltaa monipuolista opetus-, vuorovaikutus- ja ohjausosaamista erilaisissa varhaiskasvatuksen/esiopetuksen	Opiskelija osaa soveltaa opetus-, vuorovaikutus- ja ohjausosaamista erilaisissa varhaiskasvatuksen/esiopetuksen	Opiskelijan opetus-, vuorovaikutus- ja ohjausosaamisessa on vakavia puutteita.

toiminnoissa ja ryhmänohjaustilanteissa	toiminnoissa ja ryhmänohjaustilanteissa	
Paikantaa varhaiskasvatuksen opettajan roolin osana moniammatillisen tiimin pedagogista johtajuutta ja varhaiskasvatustoiminnan kehittämistä	Opiskelija toimii yhteistyössä varhaiskasvatuksen opettajan, mahdollisen opiskelijaparin ja työyhteisön kanssa sekä suhtautuu avoimesti lasten vanhempien ja muiden yhteistyötahojen tapaamisiin. Opiskelija paikantaa varhaiskasvatuksen opettajan roolin osana moniammatillisen tiimin pedagogista johtajuutta, tiimityötä ja varhaiskasvatustoiminnan kehittämistä.	Opiskelija ei kykene yhteistyöhön varhaiskasvatuksen opettajan, mahdollisen opiskelijaparin ja työyhteisön kanssa. Opiskelija ei osaa suhtautua avoimesti lasten, vanhempien tai yhteistyötahojen kanssa tehtävään yhteistyöhön. Opiskelija ei ymmärrä varhaiskasvatuksen opettajan roolia osana moniammatillisen tiimin pedagogista johtajuutta, tiimityötä ja varhaiskasvatustoiminnan kehittämistä.
Toimii kehittäväällä työtoteella ja eettisesti kestäväällä tavalla sekä lasten kanssa että työyhteisössä Tunnistaa oman opettajuutensa kehittymisen, asettaa itselleen realistisia ammatillisia tavoitteita sekä reflektoi niiden toteutumista yhdessä ohjaajien kanssa.	Opiskelija toimii vastuullisesti ja eettisesti harjoittelussa. Opiskelija on aktiivinen ja oma-aloitteinen. Opiskelija pyrkii luontevaan, myönteiseen ja yhteistyötä edistävään vuorovaikutukseen sekä lasten, että työyhteisön kanssa. Opiskelija on motivoitunut kehittymään, analysoi oppimaansa ja asettaa uusia tavoitteita.	Opiskelijan vastuullisuudessa ja eettisyydessä on vakavia puutteita. Opiskelija aiheuttaa toiminnallaan ristiriitaitilanteita, tai käyttäytyy epäasiallisesti. Opiskelijalla on vakavia puutteita oman aktiivisuuden ja oma-aloitteisuuden osoittamisessa. Opiskelijalla on suuria haasteita rakentaa myönteistä vuorovaikutusta lasten kanssa ja työyhteisössä. Opiskelija ei ota vastaan palautetta eikä osaa muuttaa toimintaansa. Opiskelija ei osaa arvioida omaa toimintaansa realistisesti.
Yliopisto-opettaja/lehtori tarkastelee lisäksi: Ammatillisen kasvun tarkastelu ja itsearviointi	Opiskelija suorittaa harjoittelun työkirjan tehtävät erillisen yliopiston ohjeen mukaan. Opiskelijalla on oikeus täydentää harjoittelun työkirjaa	Mikäli opiskelija ei ole suorittanut harjoittelun työkirjan tehtäviä eikä anonut työkirjalle lisäaikaa, tai opiskelija ei ole täydentänyt työkirjaa pyydetyllä tavalla kuukauden kuluessa täydennyspyynnön

	palautuspäivämäärän jälkeen, jos ohjaava yliopiston opettaja/lehtori huomaa työkirjassa puutteita. Uusi palautuspäivämäärä sovitaan täydennyspyynnön yhteydessä.	vastaanottamisesta , harjoittelun voi hylätä. Tällöin koko harjoittelu tulee suorittaa uudelleen.
--	--	--

Itä-Suomen yliopisto

Soveltavan kasvatustieteen ja opettajankoulutuksen osasto

Varhaiskasvatuksen opettajakoulutus

Liite 1. HARJOITTELUN ARVIOINTILOMAKE: Varhaiskasvatuksen perusharjoittelu

Opiskelija _____

Harjoittelupaikka, kunta ja harjoittelun ajankohta _____

Poissaolo ___/___ - ___/___ Korvattu ___/___ - ___/___

Arviointikriteerit	Sanallinen perustelu
Tavoitteellisuus ja suunnitelmallisuus	
Tietäminen ja osaaminen	
Vuorovaikutus	
Vastuullisuus ja eettisyys	

Arviointiasteikko:
(merkitse rastilla)

HYVÄKSYTTY___

HYLÄTTY___

_____

allekirjoitus

___/___ 20___

Itä-Suomen yliopisto

Soveltavan kasvatustieteen ja opettajankoulutuksen osasto/ Varhaiskasvatuksen opettajakoulutus

Liite 2. HARJOITTELUJEN ARVIOINTIKRITEERISTÖ

Harjoittelun arvioinnissa opiskelijan suorituksia arvioidaan seuraavien kriteerien mukaan:

1. Tavoitteellisuus ja suunnitelmallisuus

- a. Lasten laaja-alaista osaamista, oppimista ja hyvinvointia vahvistavan, pitkän ja lyhyen aikavälin pedagogisen varhaiskasvatustoiminnan suunnittelu, toteuttaminen ja arviointi
- b. Realististen kasvatus-, opetus- ja hoitotavoitteiden sekä konkreettisten toimenpiteiden asettamisen harjoittelu sekä niiden toteuttaminen yksittäisten lasten, lapsiryhmän ja toiminnan tasolla
- c. Monipuolinen oman toiminnan ja oppimisen, pedagogiikan, sekä asetettujen tavoitteiden ja laadittujen suunnitelmien arvioiminen ja reflektointi

2. Tietäminen ja osaaminen

- a. Tuntee varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden/esiopetuksen opetussuunnitelman oppimisen alueiden sisällöt, sekä niiden opettamisen perustiedot ja -taidot
- b. Osaa valita, soveltaa ja yhdistellä kokonaisvaltaisesti ja tarkoituksenmukaisesti eri oppimisen alueiden sisältöjä lasten kehitystason ja iän, sekä ryhmän tarpeiden ja mielenkiinnonkohteiden mukaan
- c. Osaa käyttää ja soveltaa varhaiskasvatuksen menetelmiä (perustoiminnot, leikki, työ, opetus, juhlat ja retket), lapselle ominaisia tapoja oppia, sekä materiaaleja ja välineitä monipuolisesti
- d. Pyrkii huomioimaan lasten osallisuuden toiminnan suunnittelussa ja toteutuksessa, sekä mukauttaa toimintaa lasten ja lapsiryhmän ideoiden, tarpeiden ja yhteisten suunnitelmien pohjalta joustavasti

3. Vuorovaikutus

- a. Vuorovaikutus lapsiryhmän kanssa:
  - Lapsiryhmään tutustuminen, lasten tarpeiden huomiointi ja myönteinen vuorovaikutus
  - Asiallinen ja johdonmukainen toiminta ja viestintä
  - Selkeä kielellinen ilmaisu ja toimintaohjeiden antaminen
  - Lasten motivointi ja aktivointi sekä myönteisen ilmapiirin luominen
  - Lapsiryhmän ryhmänohjauksen harjoittelu sekä toiminnan ja tarkkaavuuden suuntaaminen erilaisin ohjauskeinoin
- b. Vuorovaikutus ohjaajien ja tiimin kanssa:
  - Haluaa ja kykenee yhteistyöhön ohjaajien ja tiimin kanssa
  - Antaa ja ottaa vastaan monipuolista palautetta ja kehittää reflektiotaitojaan
- c. Vuorovaikutus vanhempien kanssa:
  - Huoltajille esittäytyminen ja yhteistyö
  - Harjoittelee pedagogista dokumentointia harjoittelun aikana

4. Vastuullisuus ja eettisyys

- a. Toimii kasvatuksessa ja opetuksessa noudatettavien eettisten periaatteiden ja lapsen edun mukaisesti
- b. Hallitsee työelämätaitojen perusteet: on ajoissa, noudattaa harjoitteluajoja, käyttäytyy eettisesti kestäväällä tavalla, ei käytä puhelinta työajalla henkilökohtaisiin asioihin, huolehtii tilanteen mukaisesta ja säänmukaisesta varustuksesta.
- c. Vastuulliset arvot ja asenteet, kehittävä työote
- d. On läsnä lapsiryhmässä: lasten turvallisuudesta ja hyvinvoinnista huolehtiminen, oma-aloitteisuus ja aktiivisuus lapsiryhmään tutustumisessa ja lasten kanssa toimimisessa
- e. Yksittäisten lasten ja ryhmäohjauksiin motivoitunut osallistuminen
- f. Toiminnan suunnittelu kirjallisesti ja suunnitelmien esittäminen ennalta
- g. Toiminnan ohjaaminen ja järjestelyistä huolehtiminen
- h. Muut harjoittelun toteutusohjeessa yksilöidyt tehtävät

Harjoittelun arvioinnin kriteerit ovat samat molemmissa harjoitteluissa. Vaatimustaso määrittävät harjoittelujakson tavoitteiden mukaisesti.

Varhaiskasvatuksen perusharjoittelun (7 op) toteutusohje, 1000+ ja 75+ monimuotoryhmät

Opintojakson edellytykset

1. Opintojakso suoritetaan joko ennen tai osittain **samanaikaisesti** opintojakson Varhaispedagogiikan arviointi ja suunnittelu 1 (3 op) kanssa.
2. **Rikostaustaotteen toimittaminen** yliopistolle ennen harjoittelua yliopiston ohjeiden mukaisesti. Rikostaustaote tarkastetaan digitaalisesti. Hanki sähköinen rikostaustaote <https://oikeusrekisterikeskus.fi/fi/index/palvelut/rikosrekisteriote/rikostaustaotelastenkanssatoimimiseen.html>
3. **Suositus:** Varhaiskasvatuksen pedagogiikka (5 op) -opintojakso on suoritettuna ennen opetusharjoittelun alkua.

1. Varhaiskasvatuksen perusharjoittelun lähtökohdat ja tavoitteet

Ohjatun harjoittelun lähtökohdat

Tämä perusharjoittelun toteutusohje koskee varhaiskasvatuksen opettajakoulutuksen **1000+ ja 75+ opiskelijoita. Tutkinto-opiskelijoille on oma erillinen toteutusohjeensa.**

Harjoittelu on opetussuunnitelmassa opintojakso, joka suoritetaan opetussuunnitelman mukaisessa järjestyksessä. Varhaiskasvatuksen perusharjoittelu suoritetaan pääosin huhti-toukokuussa. Tarkka ajankohta määritetään yliopiston toimesta vuosittain, ja ajankohta ilmoitetaan harjoitteluun ilmoittautumisen yhteydessä. Tässä toteutusohjeessa mainitut harjoittelun opintojakson edellytykset tulee täyttyä, sekä SORA-lainsäädännön mukainen rikostaustaote on oltava toimitettuna hyvissä ajoin ennen ensimmäisen harjoittelun aloittamista.

Harjoittelupaikat: 0–7-vuotiaiden lasten lapsiryhmät yliopiston harjoittelusopimusten mukaisissa päiväkodeissa ja esiopetusyksiköissä Joensuun (Joensuu, Liperi, Kontiolahti) seudulla, tai opiskelijan itse Joensuun seudun ulkopuolelta hankkimassa harjoittelupaikassa, joka vastaa varhaiskasvatuksen opettajakoulutuksen harjoittelun edellytyksiä. Koulun yhteydessä oleva esiopetus soveltuu harjoittelupaikaksi, mikäli harjoittelupäivän pituus täyttyy esimerkiksi täydentävän varhaiskasvatuksen avulla. Harjoittelun suoritetaan Joensuun alueen ulkopuolella pääosin yksin ja Joensuun seudulla pääosin pareittain.

Harjoittelupaikan edellytykset: Opetusharjoittelua on kelpoinen ohjaamaan päiväkodissa tai esiopetusyksikössä toimiva yliopistotasoinen varhaiskasvatuksen opettaja (KK, KM) tai vanhamuotoisen LTO-koulutuksen suorittanut opettaja. Opiskelija ei voi suorittaa harjoittelua lapsiryhmässä, jossa opiskelija itse työskentelee, jossa opiskelijan omat lapset ovat varhaiskasvatuksessa tai jossa ohjaava opettaja on opiskelijalle läheinen (esimerkiksi sukulainen, ystävä, tai läheinen työkaveri). Jos opiskelija etsii itse oman harjoittelupaikkansa, hän on velvollinen huolehtimaan harjoittelupaikan edellytysten täyttymisestä.

Harjoittelu-aika- ja laajuus: 1. vuosikurssi, 4. periodi. Harjoittelun laajuus on 7 op. Harjoittelussa harjoittelupäivien ja -tuntien määrän tulee täyttyä, vaikka harjoittelupäivän pituus voi hiukan vaihdella. Harjoittelupäivän pituus voi vaihdella ohjaavan varhaiskasvatuksen opettajan työvuorojen sekä tarkoituksenmukaisen läsnäolon mukaisesti 4–8 tunnin välillä. Kiirastorstai, pääsiäisen arkipyhät, pääsiäisen jälkeiset 2 päivää, vappuaatto, vappupäivä sekä helatorstai ovat yliopiston vapaapäiviä. Tällöin ei ole harjoittelua. Näitä päiviä voi kuitenkin tarvittaessa käyttää harjoittelupäivinä esimerkiksi sairauslomapäivien korvaamiseen.

Toteutusvaihtoehdot

- 1) Tiiviimpi toteutus yhtäjaksoisesti: 20 arkipäivää, noin 8 h/päivä

Harjoittelun laajuus: 7 op. Kesto noin **neljä viikkoa** yhtäjaksoisesti. **Päiväkodissa 160 tuntia. 20 tuntia** suoritetaan **ylimääräisinä kirjallisina töinä**. Kokonaisaika sisältää varhaiskasvatuksen suunnitelmien ja arviointien kirjaamisen

harjoittelun pedagogiseen työkirjaan, päivittäisen lapsiryhmässä työskentelyn, ohjaavan varhaiskasvatuksen opettajan ohjauksen sekä ohjaavan lehtorin ohjauksen.

2) Tiiviimpi toteutus työn ohella: 20 arkipäivää, noin 8 h/päivä, 30 päivän sisällä

Harjoittelun laajuus: 7 op. Kesto yhteensä **noin neljä viikkoa kuuden harjoittelulle varatun viikon sisällä**. Päiväkodissa 160 tuntia. **20 tuntia suoritetaan ylimääräisinä** kirjallisina töinä. Kokonaisuika sisältää varhaiskasvatuksen suunnitelmien ja arviointien kirjaamisen harjoittelun pedagogiseen työkirjaan, päivittäisen lapsiryhmässä työskentelyn, ohjaavan varhaiskasvatuksen opettajan ohjauksen sekä ohjaavan lehtorin ohjauksen.

Tämä toteutusmuoto mahdollistaa osa-aikaisen työssäkäynnin samanaikaisesti, mutta se ei ole suositeltavaa.

3) Tavanomainen toteutus: 30 arkipäivää, noin 6 h/päivä

Harjoittelun laajuus: 7 op, joka tarkoittaa **189 tuntia. Kesto noin kuusi viikkoa**. Kokonaisuika sisältää varhaiskasvatuksen suunnitelmien ja arviointien kirjaamisen harjoittelun pedagogiseen työkirjaan, päivittäisen lapsiryhmässä työskentelyn, ohjaavan varhaiskasvatuksen opettajan ohjauksen sekä ohjaavan lehtorin ohjauksen.

Päivittäinen harjoittelu-aika sisältää päivittäisen lapsiryhmässä työskentelyn ja ohjaavan varhaiskasvatuksen opettajan ohjauksen, toimintakulttuuriin ja pedagogiikkaan orientoitumisen, varhaiskasvatuksen suunnitelmien ja arviointien kirjaamisen harjoittelun pedagogiseen työkirjaan sekä ohjaavan yliopisto-opettajan/lehtorin ohjauksen. Katso tarkempi erittely kuormitustaulukosta.

Läsnäolot ja poissaolot: Harjoittelun läsnäolo on lähtökohtaisesti 100 %. Harjoittelusta voi olla poissa sairauden, välttämättömien yliopisto-opintojen, pääsykokeiden, oman sairaan lapsen hoidon tai työhaastattelun vuoksi. Kokonaisen päivän poissaolo korvataan lähtökohtaisesti vastaavalla määrällä lisäpäivillä esimerkiksi jatkamalla harjoittelua harjoittelun loppupäästä, ei pidennetyillä harjoittelupäivillä. Osapäivän kestävä poissaolo korvataan vastaavalla määrällä tunteja. Pidemmän poissaolon sattuessa (yli 5 arkipäivää) opiskelija informoi oman yliopisto-opettaja/lehtori-ohjaajan ja ohjaavan vo:n asiasta, ja korvauksen tavoista sovitaan yhdessä. Tällöin yliopisto-opettaja/lehtori-ohjaaja voi käyttää tapauskohtaista harkintaa. Mikäli pitkän poissaolon vuoksi harjoittelupäivien määrä varhaiskasvatusyksikössä jää selvästi vajaaksi (yli 50 % harjoittelupäivistä), eikä harjoittelun jatkaminen ole mahdollista harjoitteluajan puitteissa, harjoittelu tulee suorittaa myöhemmin kokonaan uudelleen

2. Harjoittelun sisältö ja suorittaminen

2.1 Sisältö

- Varhaiskasvatustoiminnan, opettajan ja tiimin ohjausten, lasten ja lapsiryhmän havainnointi. Perehtyminen varhaiskasvatuksen yleisiin ja paikallisiin asiakirjoihin ja yksikön omiin pedagogisiin suunnitelmiin, sekä suunnitelmien hyödyntäminen varhaiskasvatustoiminnan toteuttamisen lähtökohtina.
- Pedagogisen jakson lapsi- ja tavoitelähtöinen, prosessimainen suunnitteleminen, toteuttaminen ja arviointi yliopiston antamien ohjeiden mukaisesti varhaiskasvatuksen opettajan ohjauksessa. Kasvatuksen, opetuksen ja hoidon toteuttaminen sekä suunnitellusti, että spontaanisti lapsiryhmässä.
- Lapsiryhmän toimintaan osallistuminen koko harjoittelujakson ajan. Lasten ja lapsiryhmän ohjaamisen harjoittelu kaikissa päivän varhaiskasvatustilanteissa. Erilaisten työtapojen sekä ohjaus- ja opetusmenetelmien kokeileminen sekä lasten leikkiin osallistuminen. Varhaiskasvatuksen opettajan, lapsiryhmän ja työyhteisön kanssa toimiminen sekä lasten vanhempien ja muiden yhteistyötahojen tapaaminen.
- Oman opettajuuden ja opettajidentiteetin kehittymisen reflektointi. Säännöllinen uusien tavoitteiden asettaminen omalle ammatilliselle kehitykselle.

2.2 Harjoittelun suorittaminen hyväksytysti

Hyväksytysti suoritettu harjoittelu sisältää **aktiivista ja vastuullista osallistumista** lapsiryhmän ja tiimin toimintaan ja vuorovaikutukseen sekä lasten ja pedagogiikan ohjaamiseen, ja harjoittelutyökirjan, pedagogisten suunnitelmien sekä muiden tehtävien hyväksytyn suorittamisen.

Opiskelijan oikeudet ja velvollisuudet

Opiskelija on harjoittelussaan **oppimassa**, ja toimii harjoittelijan roolissa. Opiskelijan tehtävänä on **perehtyä etukäteen** harjoittelua ohjaaviin yliopiston dokumentteihin sekä paikallisiin, että valtakunnallisiin varhaiskasvatussuunnitelman perusteisiin tai esiopetuksen opetussuunnitelmaan, harjoitella harjoittelun aikana **aktiivisesti ja oma-aloitteisesti** opettajan työtä eri tehtävineen, sekä pyrkiä **soveltamaan** koulutuksessa saatuja tietoja ja taitoja käytäntöön.

Opiskelija **toimittaa** tarvittavat harjoittelun ohjeet (harjoittelun toteutusohje, harjoittelun ABC) päiväkodin ohjaavalle varhaiskasvatuksen opettajalle sähköpostitse, sekä **sopii** tutustumiskäynnistä ohjaavan varhaiskasvatuksen opettajan kanssa ennen harjoittelun alkua. Lisäksi opiskelija **toimittaa** sekä ohjaavalle yliopisto-opettajalle/lehtorille että vo-ohjaajalle vaaditut pedagogiset suunnitelmat ja kyseisen viikon ammatilliset tavoitteet **viimeistään kaksi arkipäivää** ennen yliopiston opettajan/lehtorin järjestämää ohjauskertaa.

Vaikka harjoittelussa toteutettavalle opetukselle ja ohjaukselle on harjoittelun työkirjassa asetettu vähimmäismäärä, opiskelijan tulee **ohjata erilaisia** varhaiskasvatuksen tilanteita aina ohjatuista tuokioista, siirtymistä ja ruokailuista leikkiin, lepoon ja ulkoiluun joustavasti. Ainoastaan tuokioiden tai yksittäisten lasten ohjaaminen ei ole riittävää harjoittelun tavoitteiden saavuttamiseksi. Myös **spontaani toimintaan osallistuminen** ja **koko lapsiryhmän ohjaaminen** on keskeistä. Lisäksi harjoitteluun kuuluu myös varhaiskasvatuksen opettajan opetuksen ja ohjausten **havainnointia**, sekä pedagogisen toiminnan ohjaamista yhteistyössä opettajan ja mahdollisen tiimin kanssa.

Opiskelija on **vaitiolovelvollinen** lapsia, lasten huoltajia ja tiimejä koskevia tietoja koskien. Opiskelijalla on **oikeus** saada tietoa sekä lapsista, että varhaiskasvatustyöyksikön ja lapsiryhmän toiminnasta, osallistua päiväkodin/esiopetusyksikön eri toimintoihin ja tehtäviin, sekä saada päivittäin toiminnastaan rakentavaa ja kannustavaa palautetta.

Harjoittelun loppupuolella ohjaava varhaiskasvatuksen opettaja järjestää opiskelijalle yhteisen **arviointikeskustelun**. Opiskelija vastaanottaa ohjaavalta varhaiskasvatuksen opettajalta kirjallisen arvioinnin koko harjoittelujaksolta (katso liite 1). Kokonaisarvioinnissa otetaan huomioon opiskelijan tavoitteellisuus ja suunnitelmallisuus, tietäminen ja osaaminen, vuorovaikutustaidot sekä vastuullisuus ja eettisyys erillisen arviointikriteeristön mukaisesti (katso liite 2).

Mikäli harjoittelun aikana opiskelija sairastuu, oma ilmoitus poissaolosta riittää. Tällöin opiskelija **informoi sairastumisestaan** sekä varhaiskasvatustyöyksikön, että ohjaavan yliopisto-opettajan/lehtorin. Opiskelijalla on tervehdyttyään velvollisuus huolehtia siitä, että harjoittelun poissaolot tulee korvataksi koulutuksen ohjeiden mukaisesti. Poissaolojen korvaamisen tavat ja päivämäärät kirjataan huolellisesti työkirjaan.

Jos opiskelijalla herää huoli esimerkiksi oman harjoittelun tavoitteiden edistämisestä harjoitteluryhmässä tai vuorovaikutuksesta oman ohjaavan päiväkodin/esiopetuksen opettajan kanssa, opiskelijan tulee ottaa asia puheeksi mahdollisimman nopeasti oman päiväkodin/esiopetuksen ohjaavan opettajan (ja tarvittaessa yliopisto-opettaja-ohjaajan) kanssa. Harjoittelupaikan vaihtaminen ei ole lähtökohtaisesti mahdollista kesken harjoittelun ilman erittäin painavaa syytä. Tällainen painava syy on esimerkiksi ohjaava päiväkodin opettajan jääminen yllättäen pitkälle sairauslomalle.

Opiskelijalla on oikeus keskeyttää harjoittelunsa henkilökohtaisista syistä, mutta tällöin harjoittelu tulee suorittaa kokonaan uudelleen lähtökohtaisesti yliopiston harjoitteluiden ajankohdissa. Keskeyttäessään harjoittelun opiskelijalla on velvollisuus ilmoittaa asiasta omille ohjaaville opettajille välittömästi perusteluineen. Opiskelijalla on oikeus **ruokailu** päiväkodissa yliopiston solmiman koulutusyhteistyösopimuksen mukaisesti. Mikäli opiskelija osallistuu ruokailuun, hän maksaa aterian hinnan itse. Yliopiston **vakuutus** on voimassa myös opetusharjoittelun aikana. Harjoitteluaikana opiskelija **ei voi toimia sijaisena**, eikä näin ollen vastuullisena työntekijänä.

2.3. Perusharjoittelun kuormitustaulukko

Kuormittavuustaulukko: sisällöt	Kuormitus	Kuormitus
	<u>6 h / päivässä</u> <u>toteutus</u>	<u>8 h / päivässä toteutus</u>
Lapsiryhmässä toimiminen <ul style="list-style-type: none"> - Toiminnan havainnointi ja opettajan työtehtävien harjoittelu - Lapsiryhmän sekä tiimin päivittäinen toimintaan osallistuminen - Lasten ohjaaminen ja opettaminen sekä suunnitellusti että spontaanisti kaikissa päivän eri toiminnoissa (perustoiminnot, leikki) - Lapsiryhmän ohjaaminen yksilöllisesti vähintään 5 tuokiota, tai lapsiryhmän ohjaaminen parin kanssa vähintään 10 tuokiota 	Noin 5 t/ päivässä (Noin 150 t yhteensä)	Noin 7 t/ päivässä (140 tuntia yhteensä)
Itsenäinen työskentely eli ns. sak-työaika <ul style="list-style-type: none"> - Tutustumiskäynti ennen harjoittelun alkua - Varhaiskasvatustoiminnan suunnittelu-, arviointi ja kehittämistyö <ul style="list-style-type: none"> ➔ Esimerkiksi pedagogisten suunnitelmien laatiminen ja niiden toteutuksen arviointi - Harjoittelun työkirjan tehtävät - Yliopiston opettajan/lehtorin yksilö-, pari- tai ryhmäohjaus 	Noin 1 t/päivässä päiväkodissa (Noin 30 t yhteensä)	Noin 1 t/päivässä päiväkodissa Pääosin sak-aikaa toteutetaan päiväkodissa/esiopetusyksikössä, mutta sitä voi toteuttaa osittain myös kotona. (Noin 20 t yhteensä)
Työkirjan viimeistely, lopputehtävä ja -arviointi	9 t	9 t
Lisätehtävät (kirjalliset työt tiiviimmässä muodossa)		20 t
Yhteensä	190 tuntia	189 tuntia

3. Ohjaus ja palaute

Ohjaavan varhaiskasvatuksen opettajan tehtävät

Ohjaava varhaiskasvatuksen opettaja

- Täyttää ja lähettää yliopistolle harjoittelun **suostumuslomakkeen**. Suostumuslomake löytyy ohjaajan tiedotteesta.
- **Perehtyy harjoittelun toteutusohjeeseen ja muihin harjoittelun tukimateriaaleihin.**
- **Informoi** henkilökuntaa opiskelijan saapumisesta, harjoittelun tavoitteista ja sisällöistä sekä harjoittelun aiheuttamista mahdollisista muutoksista varhaiskasvatustoimintaan.

- Tutustuttaa opiskelijan varhaiskasvatuksen työyhteisöön ja **perehdyttää** opiskelijan lapsiryhmän toimintakulttuuriin, toimintaa ohjaaviin suunnitelmiin ja asiakirjoihin sekä lasten tarpeisiin.
- Auttaa opiskelijaa pedagogisessa **jaksosuunnitelmassa** alkuun pian harjoittelun käynnistyttyä, erityisesti tavoitteiden sekä eri oppimisen alueiden osalta.
- **Huolehtii** siitä, että opiskelijan lyhyen ja pidemmän aikavälin pedagogiset suunnitelmat ja toiminta kattavat koko harjoittelun ajanjakson sekä lapsiryhmän tarpeet, ja antaa suunnitelmista rakentavaa palautetta.
- Toimii opiskelijan ammatillisen kasvun ja opettajaidentiteetin kehittymisen **tukena** sekä **mallintaa** varhaiskasvatuksen opettajan tehtäviä.
- **Järjestää** opiskelijalle päivittäin mahdollisuuksia, tilaa ja aikaa suunnittelun ja spontaanin toiminnan ohjaamiseen.
- **Ohjaa** opiskelijaa päivittäin kaikissa tehtävälueissa (erilaisten toimintojen ohjaus, yksittäisten lasten, pienryhmien ja koko lapsiryhmän ohjaus, kirjalliset suunnitelmat) sekä harjoittelun yleisten tavoitteiden, että opiskelijan ammatillisten tavoitteiden saavuttamiseksi.
- On **läsnä** opiskelijan ohjatussa sekä tarvittaessa tukee ja auttaa opiskelijaa ohjauksen aikana.
- On **vastuussa** pedagogiikasta myös harjoittelun aikana. Siksi hänen tulee pyrkiä toimimaan siten, että ryhmän opetus- ja kasvatustavoitteita edistetään myös harjoittelun aikana.
- Mahdollisten ongelmien ja **huolen** herättyä toimii välittömästi Harjoittelun arviointi –kohdassa kuvatulla tavalla.
- Antaa opiskelijalle päivittäin henkilökohtaista kehittäväää ja **kannustavaa palautetta** harjoittelun aikana sekä kokonaispalautteen harjoittelun lopussa. Opiskelijan ammatillinen kasvu voi tapahtua oma-aloitteisen toiminnan sekä opettajan ohjauksen kautta.
- Lähettää opiskelijaa ohjaavalle yliopisto-opettajalle/lehtorille **kirjallisen arvioinnin** (liite 1) sähköisesti. Ks. harjoittelun arviointi.

Ohjaavan yliopisto-opettajan/lehtorin tehtävät

Ohjaava yliopisto-opettaja/lehtori

- On yhteydessä ohjaaviin opettajiin ja opiskelijoihin **ohjausaikojen – ja muodon sopimiseksi**.
- Antaa opiskelijoille harjoitteluviikkojen aikana **ohjausta** noin 3 t/opiskelijapari harjoittelun tavoitteiden mukaisesti tarkoituksenmukaisella tavalla. Ohjaus voidaan toteuttaa **yksilö-, pari- tai ryhmäohjauksena** joko lähitoteutuksena, etätoteutuksena, reaaliajassa tai videomuotoisena. Ohjaukseen kuuluu opiskelijan toiminnan seuraamista ja palautteen antamista.
- Toimii opiskelijan **tukena** harjoittelun aikana. Mikäli harjoittelussa ilmenee ongelmia, ohjaava lehtori perehtyy asiaan ja toimii välittömästi Harjoittelun arviointi –kohdassa kuvatulla tavalla.
- Toimii ohjaavan varhaiskasvatuksen opettajan yliopiston **yhteyshenkilönä**: toimittaa ohjaavalle VO:lle arviointilomakkeen sekä auttaa esimerkiksi harjoittelun tavoitteiden konkretisoinnissa tai harjoittelun ongelmatilanteissa.
- **Perehtyy** opiskelijan harjoittelun pedagogiseen työkirjaan, arvioi sen ja **kirjaa siitä palautteen** arviointilomakkeeseen.
- Toimittaa opiskelijalle myös oman **arviointinsa** (liite 1), tarkistaa ohjaavan opettajan arvioinnin, sekä antaa lopullisen suoritusmerkinnän harjoittelusta. Lopuksi lehtori palauttaa molemmat lomakearviointit opiskelijalle. Ks. Harjoittelun arviointi.

4. Raportointi

Opiskelija kokoaa suunnitelmat ja arvioinnit sekä muut tehtävät pedagogiseen työkirjaan yliopiston antamien ohjeiden mukaisesti ja palauttaa työkirjan yliopiston ohjaavalle opettajalle/lehtorille ilmoitettuun palautuspäivämäärään mennessä.

5. Harjoittelun arviointi

5.1. Yleiset kriteerit

Harjoittelussa tulee täyttyä lähtökohtaisesti sekä harjoittelupäivien määrä, harjoittelun tuntimäärä, että opiskelijan arviointikriteerien mukainen toiminta.

Sekä ohjaava varhaiskasvatuksen opettaja että ohjaava yliopiston opettaja/lehtori laativat opiskelijan harjoittelusta kirjallisen arvioinnin liitteessä 1 olevan arviointilomakkeen ja liitteessä 2 olevan arviointikriteeristön mukaisesti.

Harjoittelujakso arvioidaan asteikolla **hyväksytyt/hylätty**. Hyväksytyt tarkoittaa, että opiskelija toimii harjoittelun opetussuunnitelmassa ja tässä harjoittelun toteutusohjeessa esitettyjen harjoittelujakson tavoitteiden, sisältöjen ja velvollisuuksien mukaisesti, ja ottaa **kokonaisvaltaisesti ja aktiivisesti** vastuuta toiminnasta ja oppimisestaan harjoittelun hyväksymisen ja hylkäämisen perusteet -taulukon mukaisesti. Lähtökohtaisena odotuksena on, että jokaisen varhaiskasvatuksen opettajakoulutuksen harjoittelussa olevan opiskelijan tulee selviytyä luotettavasti erilaisista harjoittelun tehtävistä.

Harjoitteluissa on mahdollista arvioida, pystyykö opiskelija ottamaan kasvavassa määrin vastuuta alle kouluikäisten lasten, lasten huoltajien, ja henkilökunnan kanssa tapahtuvasta vastuullisesta ja monipuolisesta työstä. Lapset tarvitsevat fyysistä ja psyykkistä turvallisuutta, korkeatasoisen, laadukkaan oppimisympäristön sekä tutkimusperustaista pedagogista osaamista kasvunsa, kehityksensä ja oppimisensa tueksi.

5.2 Toimenpiteet huolitapauksissa ja hylkäämisen kriteerit

Joissakin tapauksissa harjoittelu voidaan joutua hylkäämään kesken harjoittelun. Harjoittelu **keskeytetään ja hylätään välittömästi**, mikäli opiskelija esiintyy harjoittelussa **alkoholin** tai **huumaavien/narkoottisten aineiden** vaikutuksen alaisena, tai **käyttäytyy itselleen, toisille ihmisille tai ympäristölleen vaarallisella, aggressiivisella, sopimattomalla tai räikeän epäeettisellä** tavalla.

Ohjaavalla varhaiskasvatuksen opettajalla on tällöin oikeus ilmoittaa keskeytys opiskelijalle ja antaa **välittömästi** hylkäävä arviointi. Tapahtuman jälkeen ohjaava varhaiskasvatuksen opettaja informoi opiskelijan ohjaavaa yliopisto-opettajaa/lehtoria asiasta, kirjaa hylkäävään arvioon johtaneen tapahtuman/tapahtumat ylös ja toimittaa sekä kirjallisen dokumentaation tapahtumasta, että hylkäävän arvioinnin yliopisto-opettaja-ohjaajalle. Yliopisto-opettaja/lehtori informoi asiasta myös harjoittelun pedagogisen vastuuhenkilön.

Toiminta-ohjeet huolen herätessä

Mikäli ohjaavalla varhaiskasvatuksen opettajalla **herää huoli** siitä, että opiskelijan harjoittelun tavoitteet eivät edisty toivotulla tavalla, ja harjoittelu saattaa tulla näin ollen hylätyksi, VO-ohjaaja kertoo välittömästi asiasta sekä opiskelijalle, että ohjaavalle yliopiston opettajalle/lehtorille. Opiskelijan kanssa järjestetään pian palautekeskustelu, jossa otetaan opiskelijan kanssa huoli puheeksi, kuullaan opiskelijan kanta asioihin, ja sovitaan **vähintään suullisesti** harjoittelun edistämisen konkreettisista tavoitteista yhdessä. Tavoitteet arvioidaan esimerkiksi viikon kuluttua keskustelusta. Ohjaava varhaiskasvatuksen opettaja antaa edelleen ohjausta.

Mikäli ohjauskeskustelun jälkeen tarvittua kehitystä opiskelijan toiminnassa ei ole tapahtunut, **käynnistetään huolimenettely**. Tällöin ohjaava varhaiskasvatuksen opettaja kirjoittaa opiskelijalle vapaamuotoisen **erillisen kirjallisen kehotuksen**, jossa kriteereihin nojaten käy ilmi, mihin opiskelijalta odotetaan selkeää parannusta. Kirjallisen kehotuksen **allekirjoittaa ohjaava varhaiskasvatuksen opettaja** sekä **opiskelija** vastaanotettuaan kehotuksen. Kirjallinen kehoitus on annettava pian huolen herättyä, mutta viimeistään viikkoa ennen harjoittelun päättymistä, **jotta opiskelijalla on riittävästi aikaa reagoida palautteeseen, täydentää suoritustaan ja osoittaa pyrkimyksensä kehittyä sovitussa asioissa**. Ohjaava varhaiskasvatuksen opettaja informoi tapahtumista myös yliopiston ohjaavaa opettajaa/lehtoria välittömästi huolen herätessä. Yliopisto-opettaja/lehtori informoi asiasta myös harjoittelun pedagogisen vastuuhenkilön.

Ohjaava varhaiskasvatuksen opettaja seuraa opiskelijan edistymistä opetusharjoittelussa ja antaa ohjausta ja palautetta päivittäin. On tärkeää kiinnittää huomiota opiskelijan toivottuun, kriteerit täyttävään toimimiseen, oppimiseen ja **kehittymiseen sekä tavoitteissa edistymiseen**.

Mikäli opiskelija ei saavuta harjoittelun kuluessa kehotuksesta huolimatta hyväksytyt suorituksen tasoa, opiskelija ja ohjaava varhaiskasvatuksen opettaja voivat sopia **harjoitteluajan pidentämisestä** esimerkiksi viidellä arkipäivällä harjoittelun tavoitteiden saavuttamiseksi. Kohtuuttomasti harjoittelua ei kuitenkaan voi jatkaa. Myös tästä toimenpiteestä tulee informoida yliopisto-opettajaa/lehtoria etukäteen. Mikäli harjoittelun jatkaminen ei ole mahdollista, tai harjoittelun jatkaminen ei ole riittävä apukeino tavoitteiden saavuttamiseksi, ohjaava varhaiskasvatuksen opettaja voi antaa harjoittelusta hylkäävän arvion, tai opiskelija voi itse päättää harjoittelun keskeyttämisestä.

Harjoittelun arvioinnin kriteerit ovat samat molemmissa harjoitteluissa, mutta vaatimustaso määrittyy harjoittelujakson tavoitteiden mukaisesti. Hylätty arvio tarkoittaa, että toiminnassa ja tehtävien suorittamisessa on selviä vakavia puutteita, sovittujen tehtävien laiminlyöntejä tai opiskelijan toiminta on hyvin epävarmaa ja epätasaista, eikä kirjallisesti sovittua kehitystä ole riittävästi tapahtunut. Puutteet voivat ilmetä yhdessä tai useammassa arvioitavassa osiossa. **Hylkäävä arvio kirjataan ylös alla olevien kriteerien pohjalta, ja se liitetään opiskelijalle annettuun kehotukseen, sekä toimitetaan ohjaavalle yliopisto-opettajalle/lehtorille ennen yhteistä harjoittelun hylkäämisen palautekeskustelua.** Vo-ohjaaja käy läpi arvion ja tilanteen opiskelijan kanssa, kun yliopisto-opettaja/lehtori on informoitu asiasta.

Mikäli ohjaava varhaiskasvatuksen opettaja arvioi opiskelijan harjoittelun tulevan hylätyksi, järjestetään yhteinen arviointikeskustelu, johon osallistuvat opiskelijan lisäksi **yo-opettaja/lehtori ja ohjaava varhaiskasvatuksen opettaja**. Keskustelussa myös ohjaava yo-opettaja/lehtori antaa oman arvionsa ja kirjaa arviointilomakkeen.

Arvioiden mennessä ristiin lopullinen hylkäämis- ja hyväksymisoikeus on koulutuksen ohjaavalla yliopisto-opettajalla/lehtorilla. Ohjaava yliopisto-opettaja/lehtori antaa harjoittelusta aina lopullisen suoritusmerkinnän. Yliopisto-opettaja/lehtori informoi asiasta myös harjoittelun pedagogisen vastuuhenkilön.

Perusharjoittelun hyväksymisen ja hylkäämisen perusteet

Harjoittelun tavoitteet	Hyväksytty	Hylätty
Oppii havainnoimaan lapsia, lapsiryhmää, varhaiskasvatus- tai esiopetustoimintaa ja oppimisympäristöjä, sekä käyttämään havaintojaan pedagogiikan suunnittelun, toteutuksen ja arvioinnin perustana	Opiskelija pyrkii havainnoimaan lapsia, lapsiryhmää ja lasten tarpeita, varhaiskasvatus- tai esiopetustoimintaa ja oppimisympäristöjä, sekä pyrkii hyödyntämään havaintojaan suunnittelu-, toteutus- ja arviointityön pohjana	Opiskelijan havainnointi-, suunnittelu- ja arviointitaidoissa on vakavia puutteita.
Osaa suunnitella, toteuttaa, dokumentoida ja arvioida monipuolisen, lasten tarpeisiin perustuvan varhaiskasvatuksen/esiopetuksen pedagogisen jakson	Opiskelija on perehtynyt varhaiskasvatuksen/esiopetuksen yleisiin ja paikallisiin asiakirjoihin ja vuosisuunnitelmiin, ja hyödyntää niitä suunnitelmiansa lähtökohtina. Opiskelija osaa suunnitella, toteuttaa ja arvioida pedagogisen	Opiskelija ei ole perehtynyt varhaiskasvatuksen/esiopetuksen yleisiin ja paikallisiin asiakirjoihin ja vuosisuunnitelmiin, eikä osaa liittää suunnitelmiaan niihin. Opiskelijan pedagogisen jakson suunnittelun, toteuttamisen ja

	jakson koulutuksesta saatujen ohjeiden mukaan ja ohjaavan varhaiskasvatuksen opettajan avustuksella.	arviointin taidoissa on vakavia puutteita.
Soveltaa monipuolista opetus-, vuorovaikutus- ja ohjausosaamista erilaisissa varhaiskasvatuksen/esiopetuksen toiminnoissa ja ryhmänohjaustilanteissa	Opiskelija osaa soveltaa opetus-, vuorovaikutus- ja ohjausosaamista erilaisissa varhaiskasvatuksen/esiopetuksen toiminnoissa ja ryhmänohjaustilanteissa	Opiskelijan opetus-, vuorovaikutus- ja ohjausosaamisessa on vakavia puutteita.
Paikantaa varhaiskasvatuksen opettajan roolin osana moniammatillisen tiimin pedagogista johtajuutta ja varhaiskasvatustoiminnan kehittämistä	Opiskelija toimii yhteistyössä varhaiskasvatuksen opettajan, mahdollisen opiskelijaparin ja työyhteisön kanssa sekä suhtautuu avoimesti lasten vanhempien ja muiden yhteistyötahojen tapaamisiin. Opiskelija paikantaa varhaiskasvatuksen opettajan roolin osana moniammatillisen tiimin pedagogista johtajuutta, tiimityötä ja varhaiskasvatustoiminnan kehittämistä.	Opiskelija ei kykene yhteistyöhön varhaiskasvatuksen opettajan, mahdollisen opiskelijaparin ja työyhteisön kanssa. Opiskelija ei osaa suhtautua avoimesti lasten, vanhempien tai yhteistyötahojen kanssa tehtävään yhteistyöhön. Opiskelija ei ymmärrä varhaiskasvatuksen opettajan roolia osana moniammatillisen tiimin pedagogista johtajuutta, tiimityötä ja varhaiskasvatustoiminnan kehittämistä.
Toimii kehittävällä työotteella ja eettisesti kestäväällä tavalla sekä lasten kanssa että työyhteisössä Tunnistaa oman opettajuutensa kehittymisen, asettaa itselleen realistisia ammatillisia tavoitteita sekä reflektoi niiden toteutumista yhdessä ohjaajien kanssa.	Opiskelija toimii vastuullisesti ja eettisesti harjoittelussa. Opiskelija on aktiivinen ja oma-aloitteinen. Opiskelija pyrkii luontevaan, myönteiseen ja yhteistyötä edistävään vuorovaikutukseen sekä lasten, että työyhteisön kanssa. Opiskelija on motivoitunut kehittymään, analysoi oppimaansa ja asettaa uusia tavoitteita.	Opiskelijan vastuullisuudessa ja eettisyydessä on vakavia puutteita. Opiskelija aiheuttaa toiminnallaan ristiriitatilanteita, tai käyttäytyy epäasiallisesti. Opiskelijalla on vakavia puutteita oman aktiivisuuden ja oma-aloitteisuuden osoittamisessa. Opiskelijalla on suuria haasteita rakentaa myönteistä vuorovaikutusta lasten kanssa ja työyhteisössä. Opiskelija ei ota vastaan palautetta eikä osaa muuttaa toimintaansa. Opiskelija ei osaa arvioida omaa toimintaansa realistisesti.

<p>Yliopisto-opettaja/lehtori tarkastelee lisäksi:</p> <p>Ammatillisen kasvun tarkastelu ja itsearviointi</p>	<p>Opiskelija suorittaa harjoittelun työkirjan tehtävät erillisen yliopiston ohjeen mukaan.</p> <p>Opiskelijalla on oikeus täydentää harjoittelun työkirjaa palautuspäivämäärän jälkeen, jos ohjaava yliopiston opettaja/lehtori huomaa työkirjassa puutteita. Uusi palautuspäivämäärä sovitaan täydennyspyynnön yhteydessä.</p>	<p>Mikäli opiskelija ei ole suorittanut harjoittelun työkirjan tehtäviä eikä anonut työkirjalle lisäaikaa, tai opiskelija ei ole täydentänyt työkirjaa pyydetyllä tavalla kuukauden kuluessa täydennyspyynnön vastaanottamisesta, harjoittelun voi hylätä. Tällöin koko harjoittelu tulee suorittaa uudelleen.</p>
--	--	---

Itä-Suomen yliopisto

Soveltavan kasvatustieteen ja opettajankoulutuksen osasto

Varhaiskasvatuksen opettajakoulutus

Liite 1. Harjoittelun arviointilomake: Varhaiskasvatuksen perusharjoittelu/Varhaiskasvatuksen syventävä harjoittelu

Opiskelija _____

Harjoittelupaikka, kunta ja harjoittelun ajankohta _____

Poissaolo ___/___ - ___/___ Korvattu ___/___ - ___/___

Arviointikriteerit	Sanallinen perustelu
Tavoitteellisuus ja suunnitelmallisuus	
Tietäminen ja osaaminen	
Vuorovaikutus	
Vastuullisuus ja eettisyys	

Arviointiasteikko:
(merkitse rastilla)

HYVÄKSYTTY___

HYLÄTTY___

_____

allekirjoitus

___/___ 20___

Itä-Suomen yliopisto

Soveltavan kasvatustieteen ja opettajankoulutuksen osasto/ Varhaiskasvatuksen opettajakoulutus

Liite 2. HARJOITTELUJEN ARVIOINTIKRITEERISTÖ

Harjoittelun arvioinnissa opiskelijan suorituksia arvioidaan seuraavien kriteerien mukaan:

4. Tavoitteellisuus ja suunnitelmallisuus

- a. Lasten laaja-alaista osaamista, oppimista ja hyvinvointia vahvistavan, pitkän ja lyhyen aikavälin pedagogisen varhaiskasvatustoiminnan suunnittelu, toteuttaminen ja arviointi
- b. Realististen kasvatus-, opetus- ja hoitotavoitteiden sekä konkreettisten toimenpiteiden asettamisen harjoittelu sekä niiden toteuttaminen yksittäisten lasten, lapsiryhmän ja toiminnan tasolla
- c. Monipuolinen oman toiminnan ja oppimisen, pedagogiikan, sekä asetettujen tavoitteiden ja laadittujen suunnitelmien arvioiminen ja reflektointi

5. Tietäminen ja osaaminen

- a. Tuntee varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden/esiopetuksen opetussuunnitelman oppimisen alueiden sisällöt, sekä niiden opettamisen perustiedot ja -taidot
- b. Osaa valita, soveltaa ja yhdistellä kokonaisvaltaisesti ja tarkoituksenmukaisesti eri oppimisen alueiden sisältöjä lasten kehitystason ja iän, sekä ryhmän tarpeiden ja mielenkiinnonkohteiden mukaan
- c. Osaa käyttää ja soveltaa varhaiskasvatuksen menetelmiä (perustoiminnot, leikki, työ, opetus, juhlat ja retket), lapselle ominaisia tapoja oppia, sekä materiaaleja ja välineitä monipuolisesti
- d. Pyrkii huomioimaan lasten osallisuuden toiminnan suunnittelussa ja toteutuksessa, sekä mukauttaa toimintaa lasten ja lapsiryhmän ideoiden, tarpeiden ja yhteisten suunnitelmien pohjalta joustavasti

6. Vuorovaikutus

- a. Vuorovaikutus lapsiryhmän kanssa:
  - Lapsiryhmään tutustuminen, lasten tarpeiden huomiointi ja myönteinen vuorovaikutus
  - Asiallinen ja johdonmukainen toiminta ja viestintä
  - Selkeä kielellinen ilmaisu ja toimintaohjeiden antaminen
  - Lasten motivointi ja aktivointi sekä myönteisen ilmapiirin luominen
  - Lapsiryhmän ryhmänohjauksen harjoittelu sekä toiminnan ja tarkkaavuuden suuntaaminen erilaisin ohjauskeinoin
- b. Vuorovaikutus ohjaajien ja tiimin kanssa:
  - Haluaa ja kykenee yhteistyöhön ohjaajien ja tiimin kanssa
  - Antaa ja ottaa vastaan monipuolista palautetta ja kehittää reflektiotaitojaan
- c. Vuorovaikutus vanhempien kanssa:
  - Huoltajille esittäytyminen ja yhteistyö
  - Harjoittelee pedagogista dokumentointia harjoittelun aikana

7. Vastuullisuus ja eettisyys

- a. Toimii kasvatuksessa ja opetuksessa noudatettavien eettisten periaatteiden ja lapsen edun mukaisesti
- b. Hallitsee työelämätaitojen perusteet: on ajoissa, noudattaa harjoitteluajoja, käyttäytyy eettisesti kestäväällä tavalla, ei käytä puhelinta työajalla henkilökohtaisiin asioihin, huolehtii tilanteen mukaisesta ja säänmukaisesta varustuksesta.
- c. Vastuulliset arvot ja asenteet, kehittävä työote
- d. On läsnä lapsiryhmässä: lasten turvallisuudesta ja hyvinvoinnista huolehtiminen, oma-aloitteisuus ja aktiivisuus lapsiryhmään tutustumisessa ja lasten kanssa toimimisessa
- e. Yksittäisten lasten ja ryhmäohjauksiin motivoitunut osallistuminen
- f. Toiminnan suunnittelu kirjallisesti ja suunnitelmien esittäminen ennalta
- g. Toiminnan ohjaaminen ja järjestelyistä huolehtiminen
- h. Muut harjoittelun toteutusohjeessa yksilöidyt tehtävät

Harjoittelun arvioinnin kriteerit ovat samat molemmissa harjoitteluissa. Vaatimustaso määrittänyt harjoittelujakson tavoitteiden mukaisesti.

SYVENTÄVÄ HARJOITTELU, TOTEUTUSOHJEET

Ohjauksen koulutus: Ohjauksen syventävän harjoittelun (7 op) toteutusohje

Harjoitteluun osallistumisen edellytykset

Edeltävinä opintoina on suoritettu:

- Ohjauksen perusharjoittelu 7 op tai Perusharjoittelu (H2) 7 op opinto-ohjaajan ja uraohjaajan opinnoissa
- Kandidaatin tutkinto
- Edeltävänä tai samanaikaisesti: Ohjausvuorovaikutus 2: Pienryhmäohjaus 5 op.

Opiskelijan on esitettävä **lasten ja nuorten kanssa toimivilta edellytettävä rikostaustaote** filosofisen tiedekunnan ohjeiden mukaisesti ennen harjoittelun alkamista. Rikostaustaote tarkastetaan digitaalisesti ennen ensimmäistä maisterivaiheen harjoittelua. Tarkemmat ohjeet harjoittelun oppimisympäristössä.

1. Harjoittelun lähtökohdat ja tavoitteet

Syventävä harjoittelu on ohjauksen koulutuksen päättöharjoittelu, jossa harjoitellaan ohjaustoimintaa monipuolisesti ja kokonaisvaltaisesti erilaisin menetelmin (yksilö-, pienryhmä- ja luokkaohjaus) sekä analysoidaan niiden perusteita ohjausteoreettisesti.

Harjoittelu toteutetaan opiskelijan valinnan mukaan joko perusasteella yläkoulussa, lukiossa, ammatillisella toisella asteella tai korkeakoulussa. Harjoittelun voi suorittaa myös koulumaailman ulkopuolella ohjauksellisessa toimintaympäristössä, esimerkiksi yrityksessä, hankkeessa tai järjestössä.

Opintojakson suoritettuaan opiskelija

- ymmärtää ohjauksen ja ohjausprosessien merkityksen oppijan/asiakkaan opinto- ja urapolun tukena sekä osana ohjaustoiminnan kokonaisuutta koulutus- tai muussa ohjausta toteuttavassa organisaatiossa
- osaa suunnitella, toteuttaa ja arvioida itsenäisesti ohjausprosesseja erilaisia ohjausmenetelmiä perustellusti hyödyntäen
- osaa toimia vastuullisesti ohjauksen asiantuntijana työyhteisössä ja moniammatillisissa verkostoissa
- ymmärtää harjoittelupaikkansa toimintaa johtamisen, kehittämisen ja arvioinnin näkökulmista
- osaa jäsentää omaa ohjausajatteluaan ohjausteoreettisesti ja reflektoida sen perusteita.

Opiskelija kehittää harjoittelussa omaa ammatillista osaamistaan ohjausalalla työskentelemällä kehittymisensä ja urasuunnitelmiansa kannalta mielekkäässä ohjausympäristössä asettamalla sille henkilökohtaiset oppimistavoitteet sekä soveltamalla harjoittelun osaamistavoitteita toimintaympäristön kannalta tarkoituksenmukaisesti. Koska harjoittelun voi tehdä hyvin moninaisissa ohjausympäristöissä, **harjoittelussa voivat painottua erityyppiset tehtävät ja sisällöt** opiskelijan ja harjoittelun ohjaajan yhteiseen suunnitteluun perustuen. Harjoittelun ohjaaja ja opiskelija laativat harjoittelun alkaessa **harjoittelusuunnitelman**, jossa suunnitellaan harjoittelun keskeisten tehtävä- ja sisältöalueiden ajoitusta ja seuranta opiskelijan tavoitteiden pohjalta harjoittelupaikan toiminta huomioon ottaen. Tällöin otetaan huomioon harjoittelujaksolle ajoittuvat ajankohtaiset teemat ja tapahtumat (esim. oppilaitosharjoittelussa opetussuunnitelmatyö, yhteistyö huoltajien kanssa, moniammatillinen yhteistyö harjoittelupaikan sisällä ja ulkopuolella sekä työelämä- ja kansainväliset yhteydet). Harjoittelusuunnitelma liitetään harjoitteluportfolioon.

Syventävää harjoittelua voidaan **suunnata ja eriyttää opiskelijan yksilöllisten tavoitteiden mukaan**.

2. Harjoittelun sisältö ja suorittaminen

2.1 Sisältö

Opiskelija osallistuu ohjaajansa mukana harjoittelupaikan toimintaan kokonaisvaltaisesti. Hän toimii työyhteisössä vastuullisesti ja eettisesti. Syventävä harjoittelu sisältää tavoitteellista ohjaustoiminnan, opetuksen sekä muun toiminnan havainnointia. Opiskelija suunnittelee ja toteuttaa ohjausta itsenäisesti ja yhteisvastuullisesti erilaisin menetelmin ja hyödyntäen ohjauksellisia työkaluja. Opiskelija arvioi, analysoi ja kehittää ohjaustoimintaansa teoreettisin perustein ja tutkimuslähtöisesti. Opiskelija osallistuu harjoittelussa mahdollisuuksien mukaan myös opiskelijahuollon työhön ja muuhun ohjattavien moniammatilliseen opiskelun ja hyvinvoinnin tukemiseen sekä yhteistyöhön perheiden ja harjoittelupaikan sidosryhmien kanssa. Lisäksi harjoittelu sisältää opetus- ja ohjaussuunnitelmiin tai toimintasuunnitelmiin perustuvaa ohjaustoiminnan analysointia ja arviointia sekä harjoittelupaikan johtamiseen ja kehittämistyöhön perehtymistä. Harjoitteluun sisältyy olennaisena osana opiskelijan oman ohjausosaamisen sekä ohjausajattelun kehittymisen käsitteellistäminen ja reflektointi (portfoliotyöskentely).

2.2 Harjoittelun suorittaminen

Suoritustapa 1: Ohjattu harjoittelu

Harjoittelu käynnistyy alkuseminaarilla (3 t), johon harjoitteluun aikovan opiskelijan tulee osallistua. Harjoittelun kuluessa on erikseen sopien yksilöohjausta (2 t) harjoittelun vastuupettajan kanssa. Harjoittelun jälkeen pidetään loppuseminaari (7 t), jossa käsitellään yhteistoiminnallisesti harjoittelukokemuksia ja oman asiantuntijuuden kehittymistä.

Harjoittelussa opiskelija osallistuu harjoittelupaikan ohjaustoimintaan **vähintään viiden viikon ajan, keskimäärin 20 t viikossa**. Yhteensä harjoittelun kesto on **100 tuntia**. Harjoittelu toteutetaan pääsääntöisesti yhtäjaksoisena harjoitteluna, mutta tarvittaessa harjoittelua voidaan jaksottaa pidemmälle ajalle, mikäli se on tarkoituksenmukaista opiskelijan harjoittelun määrällisten ja sisällöllisten tavoitteiden saavuttamiseksi. Toteutuksessa otetaan huomioon harjoittelupaikan toiminta.

Opiskelija voi valita tähän harjoitteluun esimerkiksi sellaisen harjoittelupaikan, jossa hän voi syventää ohjausosaamistaan haluamassaan ohjausympäristössä, tai harjoittelupaikan, jollaisessa hän ei ole aiemmissa harjoitteluissa toiminut. Harjoittelupaikka voi olla muukin kuin oppilaitos. Opiskelija hankkii harjoittelupaikkansa itse.

Suoritustapa 2: Osaamisen tunnistaminen ja tunnustaminen sekä harjoittelun opinnollistaminen

Syventävään harjoitteluun on mahdollista tunnistaa aiempaa osaamista **osittain**, mikäli opiskelijalla on työkokemusta opinto-ohjauksen ja/tai uraohjauksen tehtävissä vähintään yhden lukuvuoden ajalta. Työkokemuksen tulee olla päätoimista. Tällöin opiskelija harjoittelee harjoittelupaikassaan opetussuunnitelman mukaisesti vähintään 50 tuntia, ja muu osuus harjoittelusta korvataan aiempaan työkokemukseen liittyvällä refleктоivalla tehtävällä, joka ohjeistetaan erikseen.

Syventävä harjoittelu voidaan myös suorittaa palkallisena tai opinto- ja uraohjaustehtävässä työskennellen **opinnollistettuna**. Palkallisen ja opinnollistetun harjoittelun tulee olla päätoimista (vähintään 16 viikotuntia) ja kestoltaan syventävässä harjoittelussa vähintään 10 viikkoa. Lisäksi opinnollistamisessa edellytetään, että opiskelijalla on harjoittelupaikassa (tai sen ulkopuolella) mentori, jonka kanssa hän voi käydä keskustelua ohjausosaamisensa kehittämisestä harjoittelun kuluessa. Harjoittelun opinnollistamiseen liittyen käydään vastuuopettajan kanssa suunnittelukeskustelu ja loppukeskustelu.

3. Ohjaus ja palaute

Harjoittelun ohjaajalta edellytetään harjoittelijan kanssa tehtävää harjoittelun suunnittelua ja arviointia, työtehtäviin tutustuttamista, opastusta ja tehtäväksi antoja harjoittelun tavoitteiden sekä harjoittelijan valmiuksien mukaisesti. Lisäksi ohjaajalta edellytetään palautteen antamista, mentoroivaa asennetta ja valmiuksia vastavuoroiseen keskusteluun. Harjoittelupaikan esihenkilöltä odotetaan harjoittelijan vastaanottoa ja perehdyttämistä organisaation hallintoon tarkoituksenmukaisella tavalla.

Harjoittelun ohjaaja käy opiskelijan kanssa etukäteen läpi tämän laatimat ohjaustilanteisiin liittyvät suunnitelmat ja antaa niistä palautetta. Ohjaaja seuraa opiskelijan pitämiä ohjauskeskusteluja, luokkaohjaustunteja, pienryhmäohjausta sekä muita ohjaustilanteita ja antaa niistä palautetta.

Harjoittelun kuluessa käydään kehityskeskustelu (ohje liitteenä) ja harjoittelun päätteeksi palaute- ja arviointikeskustelu. Harjoittelun päätteeksi käytävässä palaute- ja arviointikeskustelussa ohjaaja ja opiskelija käsittelevät harjoittelun kulkua ja sille asetettujen tavoitteiden toteutumista sekä opiskelijan kehittymistä harjoittelun aikana.

4. Raportointi

Harjoittelun tavoitteena on edistää opiskelijan ammatillisen itsetuntemuksen, reflektiivisen ja tutkivan työotteen kehittymistä. Opiskelija laatii erillisen ohjeen mukaan henkilökohtaisen opiskeluportfolion, johon kirjataan ohjaustyön suunnitteluun, toteutukseen ja arviointiin liittyviä havaintoja ja pohdintoja. Portfolioon sisältyy kokoava loppuarviointi, jossa opiskelija tarkastelee oppimistaan ja kehittymistään suhteessa harjoittelujakson yhteisiin sekä itse asettamiinsa henkilökohtaisiin tavoitteisiin. Portfoliotyöskentely voi olla osittain strukturoitua; opiskelijat saavat harjoittelun tueksi havainnointia ja omaa oppimista suuntaavia tehtäviä.

Portfolio palautetaan harjoittelun vastuupettajalle harjoittelun oppimisympäristöön.

5. Harjoittelun arviointi

5.1. Harjoittelun hyväksyminen

Harjoittelun arviointi rakentuu yhteistoiminnallisesti opiskelijan itsearviointista ja ohjaajan arvioinnista. Sekä harjoittelun sisällöllisten (tavoitteiden saavuttaminen ja yksilöllinen kehittyminen) että määrällisten (läsnäolo harjoittelupaikassa) kriteerien on täyttyvä, jotta harjoittelu on hyväksytysti suoritettu. Sairaus- yms. ennakoimattomissa tilanteissa harjoittelusuunnitelmaa eriytetään yksilöllisesti, jolloin asiasta sovitaan harjoittelusta vastaavan yliopiston opettajan kanssa.

Harjoittelun ohjaaja käy opiskelijan kanssa harjoittelun päätteeksi arviointikeskustelun, jonka tukena voidaan käyttää tässä ohjeessa olevaa arviointikriteeritaulukkoa. Keskustelussa otetaan huomioon sekä opiskelijan itsearviointi että ohjaajan arviointi siitä, miten opiskelija on edistynyt oppimisessaan ja ammatillisessa kehittämisessään harjoittelujaksolle asetettujen tavoitteiden suunnassa. Ohjaaja ilmoittaa arviointinsa ohjauksen koulutuksen opintosihteerille sähköisellä arviointilomakkeella.

Harjoittelun vastuupettaja yliopistolla hyväksyy opiskelijan portfolion ja antaa tälle suoritusmerkinnän harjoittelusta. Harjoittelu arvioidaan asteikolla hyväksytty – hylätty (täydennettävä). Hylätty arvosana on mahdollista korottaa henkilökohtaisen opintosuunnitelman perusteella. Mikäli ohjaaja havaitsee, ettei opiskelija näytä saavuttavan harjoittelujaksolle asetettuja tavoitteita harjoittelusuunnitelman mukaisesti, hänen toivotaan ottavan mahdollisimman varhaisessa vaiheessa yhteyttä koulutuksen vastuupettajaan. Mahdollisesta harjoittelun täydentämisestä tai hylkäämisestä päätetään yhteisesti opiskelijan ja ohjaajan sekä harjoittelusta vastaavan yliopiston opettajan kanssa.

5.2 Syventävän harjoittelun arviointikriteerit

Yleiset tavoitteet	Hyväksytty	Täydennettävä
Työ- ja harjoitteluorientaatio	Opiskelija sitoutuu harjoitteluun kokonaisvaltaisesti ja vastuullisesti pyrkien oppimaan uutta ja kehittymään ammatillisesti. Hän on motivoitunut ja	Opiskelija on heikosti sitoutunut harjoitteluun sekä asennoituu siihen suorituskeskeisesti ja muodollisesti.

	pyrkii määrätietoisesti harjoittelun tavoitteisiin.	
Työn ja oppimisen analysointi- ja arviointitaidot	Opiskelija arvioi toimintaansa ja oppimistaan tavoitteiden suunnassa, asettaa uusia tavoitteita ja kykenee oppimaan kokemuksistaan. Opiskelija kykenee tiedostamaan oman toimintansa taustalla olevia arvoja, asenteita ja uskomuksia.	Opiskelija on heikosti motivoitunut analysoimaan ja arvioimaan omaa työskentelyään ja oppimistaan.
Ammatillinen itsetuntemus	Opiskelija on kiinnostunut oman ammatti-identiteettinsä kehittämisestä ja työskentelee eettisesti korkeatasoisesti.	Opiskelijan käsitys ammatti-identiteetistään on epäselvä ja jäsentymätön, eikä hän ole halukas pohtimaan sitä.
Erytistavoitteet	Hyväksytyt	Täydennettävä
Opiskelija ymmärtää ohjauksen ja ohjausprosessien merkityksen oppijan/asiakkaan opinto- ja urapolun tukena sekä osana ohjaustoiminnan kokonaisuutta koulutus- tai muussa ohjausta toteuttavassa organisaatiossa.	Opiskelija ymmärtää ohjausprosessin merkityksen ohjattavan opinto- ja urapolun tukena sekä osana laajempaa ohjauksen toteutusta. Opiskelija hahmottaa ohjausta kokonaisvaltaisesti ja toimii ohjattavalahtoisesti.	Opiskelija ei jäsennä ohjausta kokonaisvaltaisesti, eikä osaa ottaa huomioon ohjattavan tilannetta.
Opiskelija osaa suunnitella, toteuttaa ja arvioida itsenäisesti ohjausprosesseja erilaisia ohjausmenetelmiä perustellusti hyödyntäen.	Opiskelija osaa suunnitella, toteuttaa ja arvioida itsenäisesti ohjausprosesseja erilaisia ohjausmenetelmiä monipuolisesti hyödyntäen. Opiskelija muuttaa joustavasti suunnitelmiaan, hyödyntää erilaisia oppimisympäristöjä sekä soveltaa suunnittelussaan ohjaus- ja oppimisteoreettista tietoa.	Opiskelija soveltaa erilaisia ohjausmenetelmiä epätarkoituksenmukaisesti ja kapea-alaisesti. Opiskelija ei ota suunnittelussaan erilaisten oppimisympäristöjen mahdollisuuksia eikä hyödynnä ohjaus- ja oppimisteoreettista tietoa.
Opiskelija osaa toimia vastuullisesti ohjauksen asiantuntijana työyhteisössä ja moniammatillisissa verkostoissa.	Opiskelijan toiminta on joustavaa, vastuullista ja yhteistyökykyistä. Opiskelija kehittää oma-aloitteisesti vuorovaikutustilanteita ja on niissä toiset huomioon ottava sekä taitojaan kehittävä.	Opiskelijalla on puutteita yhteistyö- ja vuorovaikutustaidoissaan, eikä hän pyri oma-aloitteisesti kehittämään niissä. Opiskelija ei kykene rakentamaan toimivaa vuorovaikutusta työyhteisössä.

Opiskelija ymmärtää harjoittelupaikkansa toimintaa johtamisen, kehittämisen ja arvioinnin näkökulmista.	Opiskelija selvittää ja tiedostaa johtamisen, kehittämisen ja arvioinnin merkityksen harjoittelupaikan toiminnalle.	Opiskelija ei ymmärrä eikä ole kiinnostunut tarkastelemaan harjoittelupaikan toimintaa johtamisen, kehittämisen ja arvioinnin kannalta.
Opiskelija osaa jäsentää omaa ohjausajatteluaan ohjausteoreettisesti ja reflektoida sen perusteita.	Opiskelija osaa analysoida monipuolisesti osaamistaan sekä jäsentää ohjausajatteluaan ohjausteoreettisesti. Opiskelija osaa reflektoida toimintansa ja ohjausajattelunsa perusteita.	Opiskelija ei osaa reflektoida ohjausajatteluaan eikä toimintaansa tai reflektointi on huomattavan puutteellista.

6. Harjoittelun kuormittavuus

Kontaktityöskentely	110 t
Alku- ja loppuseminaari, yksilöohjaus	3 t + 7 t + 2 t = 12 t
Toiminta harjoittelupaikassa <ul style="list-style-type: none"> ohjauksen ja opetuksen havainnointia luokka- ja/tai pienryhmäohjauksen suunnittelua, toteutusta ja arviointia ohjauskeskustelujen toteuttamista ja arviointia osallistumista muuhun harjoittelupaikan toimintaan henkilökohtainen harjoittelun ohjaus arviointi- ja palautekeskustelut 	100 t
Itsenäinen työskentely	77 t
Ennakkotehtävä ja muut kirjalliset tehtävät sekä portfolio työskentely, ohjaustoiminnan suunnittelu ja arviointi.	
Yhteensä	189 t

Opintojakson vastuupettaja yliopistolla:

yliopisto-opettaja Merja Tamminen
050 3675 223
merja.tamminen@uef.fi

Harjoittelun käytännön asiat:

opintosihteerin Tanja Härkönen
tanja.harkonen@uef.fi

LIITE: Kehityskeskustelut – ohje opiskelijalle ja harjoittelun ohjaajalle

Harjoittelussa jatkuva, monisuuntainen ja avoin palaute toimii keskeisenä oppimiskokemuksena niin ohjaajalle kuin opiskelijalle. Päivittäisen palautteenannon lisäksi harjoittelun kuluessa sekä harjoittelun päätteeksi on syytä ottaa aikaa palautteelle ja arvioinnille, josta voidaan käyttää nimitystä kehityskeskustelu. Kehityskeskustelu esim. puolivälissä harjoittelua on myös aito mahdollisuus välittömiin muutoksiin.

Kehityskeskustelun mahdollisia teemoja voivat olla seuraavat:

- Opiskelija arvioi omaan työskentelyään ja kehittymistään ohjaajana sekä harjoittelun tavoitteiden toteutumista ja loppuajan tavoitteita.
- Ohjaaja antaa palautetta opiskelijan kehittymisestä ja suoriutumisesta.
- Opiskelija antaa palautetta ohjaajalle harjoittelun ohjauksesta ja ohjaussuhteesta.
- Ohjaaja ja opiskelija suunnittelevat yhdessä harjoittelun loppuajan toimintaa ja asettavat sille tavoitteet.

Arviointia ja palautetta voidaan antaa seuraavien ulottuvuuksien kautta:

- Mikä menee hyvin?
- Mikä tuntuu hankalalta?
- Mikä mietityttää?
- Mitä toivoisin vielä?

Opiskelija dokumentoi saamansa palautteen sekä arvioinnit ja käsittelee niitä portfolioissaan.

Ohjauksen koulutus: Ohjauksen syventävä harjoittelu

sivuaineopiskelijoille 5 op

Tämä toteutusohje on opiskelijan käyttöön ja tueksi harjoittelupaikan sopimista varten. Vastuuopettajat lähettävät harjoittelun ohjaajalle toteutusohjeen ja muut materiaalit ennen harjoittelun käynnistymistä.

Harjoitteluun osallistumisen edellytykset

Edeltävinä opintoina on suoritettu

- Ohjauksen perusharjoittelu 7 op tai Ohjauksen perusharjoittelu (sivuaine) 5 op
- Kandidaatin tutkinto
- Edeltävänä tai samanaikaisesti: Ohjausvuorovaikutus 2: Pienryhmäohjaus 5 op.

Opiskelijan tulee esittää **lasten ja nuorten kanssa toimivilta edellytettävä rikostaustaote** ennen harjoittelun alkamista. Rikostaustaote tarkastetaan digitaalisesti ennen ensimmäistä harjoittelujaksoa kerran kandidaattiopintojen aikana ja kerran maisteriopintojen aikana. Tarkemmat ohjeet rikostaustaotteen toimittamiseen löytyvät [ohjauksen koulutuksen opintoyhteisöstä](#).

1 Harjoittelun lähtökohdat ja tavoitteet

Syventävä harjoittelu on luonteeltaan ohjauksen opintojen päättöharjoittelu, jossa harjoitellaan ohjaustoimintaa monipuolisesti ja kokonaisvaltaisesti erilaisin menetelmin sekä analysoidaan niiden perusteita ohjausteoreettisesti. Harjoittelu toteutetaan opiskelijan valinnan mukaan joko perusasteella yläkoulussa, lukiossa, ammatillisella toisella asteella tai korkeakoulussa. Harjoittelun voi suorittaa myös koulumaailman ulkopuolella ohjauksellisessa toimintaympäristössä, esimerkiksi yrityksessä, hankkeessa tai järjestössä.

Opintojakson suoritettuaan opiskelija

- ymmärtää ohjauksen ja ohjausprosessien merkityksen oppijan/asiakkaan opinto- ja urapolun tukena sekä osana ohjaustoiminnan kokonaisuutta koulutus- tai muussa ohjausta toteuttavassa organisaatiossa
- osaa suunnitella, toteuttaa ja arvioida itsenäisesti ohjausprosesseja erilaisia ohjausmenetelmiä perustellusti hyödyntäen
- osaa toimia vastuullisesti ohjauksen asiantuntijana työyhteisössä ja moniammatillisissa verkostoissa
- ymmärtää harjoittelupaikkansa toimintaa johtamisen, kehittämisen ja arvioinnin näkökulmista
- osaa jäsentää omaa ohjausajatteluaan ohjausteoreettisesti ja reflektoida sen perusteita.

Opiskelija kehittää harjoittelussa ammatillista osaamistaan ohjausalalla työskentelemällä kehittymisensä ja urasuunnitelmiansa kannalta mielekkäässä ohjausympäristössä. Hän asettaa harjoittelulle henkilökohtaiset oppimistavoitteet sekä soveltaa harjoittelun osaamistavoitteita toimintaympäristön kannalta tarkoituksenmukaisesti. Koska harjoittelun voi tehdä hyvin moninaisissa

ohjausympäristöissä, **harjoittelussa voivat painottua erityyppiset tehtävät ja sisällöt** opiskelijan ja harjoittelun ohjaajan yhteiseen suunnitteluun perustuen. Harjoittelun ohjaaja ja opiskelija laativat harjoittelun alkaessa **harjoittelusuunnitelman**, jossa suunnitellaan harjoittelun keskeisten tehtävä- ja sisältöalueiden ajoitusta ja seurantaan opiskelijan tavoitteiden pohjalta. Tällöin otetaan huomioon harjoittelujaksolle ajoittuvat ajankohtaiset teemat ja tapahtumat (esim. oppilaitosharjoittelussa opetussuunnitelmatyö, yhteistyö huoltajien kanssa, moniammatillinen yhteistyö harjoittelupaikan sisällä ja ulkopuolella sekä työelämä- ja kansainväliset yhteydet). Syventävää harjoittelua voidaan **suunnata** opiskelijan yksilöllisten tavoitteiden mukaan. Harjoittelusuunnitelma liitetään harjoitteluportfolioon.

2 Harjoittelun sisältö ja suorittaminen

2.1 Sisältö

Opiskelija osallistuu ohjaajansa mukana harjoittelupaikan toimintaan kokonaisvaltaisesti. Hän toimii työyhteisössä vastuullisesti ja eettisesti. Syventävä harjoittelu sisältää tavoitteellista ohjaustoiminnan, opetuksen sekä muun toiminnan havainnointia. Opiskelija suunnittelee ja toteuttaa ohjausta itsenäisesti ja yhteisvastuullisesti erilaisin menetelmin ja hyödyntäen ohjauksellisia työkaluja. Opiskelija analysoi, arvioi ja kehittää ohjaustoimintaansa teoreettisin perustein ja tutkimuslähtöisesti. Opiskelija osallistuu harjoittelussa mahdollisuuksien mukaan myös opiskelijahuollon työhön ja muuhun ohjattavien moniammatilliseen opiskelun ja hyvinvoinnin tukemiseen sekä yhteistyöhön perheiden ja harjoittelupaikan sidosryhmien kanssa. Lisäksi harjoittelu sisältää opetus- ja ohjaussuunnitelmiin tai toimintasuunnitelmiin perustuvaa ohjaustoiminnan analysointia ja arviointia sekä harjoittelupaikan johtamiseen ja kehittämistyöhön perehtymistä. Harjoitteluun sisältyy olennaisena osana opiskelijan oman ohjausosaamisen sekä ohjausajattelun kehittymisen käsitteellistäminen ja reflektointi (portfoliotyöskentely).

2.2 Harjoittelun suorittaminen ja kuormittavuus

Suoritustapa 1: Ohjattu harjoittelu

Harjoittelu käynnistyy alkuseminaarilla (3 t), johon harjoitteluun aikovan opiskelijan tulee osallistua. Harjoittelun kuluessa on erikseen sopien yksilöohjausta (2 t) harjoittelun vastuuopettajan kanssa. Harjoittelun jälkeen pidetään loppuseminaari (7 t), jossa käsitellään yhteistoiminnallisesti harjoittelukokemuksia ja oman asiantuntijuuden kehittymistä.

Harjoittelussa opiskelija osallistuu harjoittelupaikan ohjaustoimintaan **vähintään neljän viikon ajan, keskimäärin 20 t viikossa**. Yhteensä harjoittelun kesto on **80 tuntia**. Harjoittelu toteutetaan pääsääntöisesti yhtäjaksoisena harjoitteluna, mutta tarvittaessa harjoittelua voidaan jaksottaa pidemmälle ajalle, mikäli se on tarkoituksenmukaista opiskelijan harjoittelun määrällisten ja sisällöllisten tavoitteiden saavuttamiseksi. Toteutuksessa otetaan huomioon harjoittelupaikan toiminta.

Opiskelija voi valita tähän harjoitteluun esimerkiksi sellaisen harjoittelupaikan, jossa hän voi syventää ohjausosaamistaan haluamassaan ohjausympäristössä, tai harjoittelupaikan, jollaisessa hän ei ole aiemmissa harjoitteluissa toiminut. Harjoittelupaikka voi olla muukin kuin oppilaitos. Opiskelija hankkii harjoittelupaikkansa itse.

Suoritustapa 2: Osaamisen tunnistaminen ja tunnustaminen sekä harjoittelun opinnollistaminen

Syventävään harjoitteluun on mahdollista tunnistaa aiempaa osaamista **osittain**, mikäli opiskelijalla on työkokemusta opinto-ohjauksen ja/tai uraohjauksen tehtävissä vähintään yhden lukuvuoden ajalta. Työkokemuksen tulee olla päätoimista. Tällöin opiskelija harjoittelee harjoittelupaikassaan opetussuunnitelman mukaisesti vähintään 40 tuntia, ja muu osuus harjoittelusta korvataan aiempaan työkokemukseen liittyvällä refleктоivalla tehtävällä, joka ohjeistetaan erikseen.

Syventävä harjoittelu voidaan myös suorittaa palkallisena tai opinto- ja uraohjaustehtävissä työskennellen **opinnollistettuna**. Palkallisen ja opinnollistetun harjoittelun tulee olla päätoimista (vähintään 16 viikkotuntia) ja kestoltaan syventävässä harjoittelussa vähintään kahdeksan (8) viikkoa. Lisäksi opinnollistamisessa edellytetään, että opiskelijalla on harjoittelupaikassa (tai sen ulkopuolella) mentori, jonka kanssa hän voi käydä keskusteluja ohjausosaamisensa kehittymisestä harjoittelun kuluessa. Harjoittelun opinnollistamiseen liittyen käydään vastuuolettajan kanssa suunnittelukeskustelu ja loppukeskustelu.

Harjoittelun ohjeellinen kuormitus	
Alku- ja loppuseminaari, yksilöohjaus	3 t + 7 t + 2 t = 12 t
Toiminta harjoittelupaikassa <ul style="list-style-type: none"> • ohjauksen ja opetuksen havainnointia • luokka- ja/tai pienryhmäohjauksen suunnittelua, toteutusta ja arviointia • ohjauskeskustelujen toteuttamista ja arviointia • osallistumista muuhun harjoittelupaikan toimintaan • henkilökohtainen harjoittelun ohjaus • arviointi- ja palautekeskustelut	80 t
Itsenäinen työskentely	43 t
Ennakkotehtävä ja muut kirjalliset tehtävät sekä portfolio työskentely, ohjaustoiminnan suunnittelu ja arviointi.	
Yhteensä	135 t

3 Ohjaus ja palaute harjoittelupaikassa

Harjoittelun ohjaajalta edellytetään harjoittelijan kanssa tehtävää harjoittelun suunnittelua ja arviointia, työtehtäviin tutustuttamista, opastusta ja tehtäväksi antoja harjoittelun tavoitteiden sekä harjoittelijan valmiuksien mukaisesti. Lisäksi ohjaajalta edellytetään palautteen antamista, mentoroivaa asennetta ja valmiuksia vastavuoroiseen keskusteluun. Harjoittelupaikan esihenkilöltä odotetaan harjoittelijan vastaanottoa ja perehdyttämistä organisaation hallintoon tarkoituksenmukaisella tavalla.

Harjoittelun ohjaaja käy opiskelijan kanssa etukäteen läpi tämän laatimat ohjaustilanteisiin liittyvät suunnitelmat ja antaa niistä palautetta. Ohjaaja seuraa opiskelijan pitämiä ohjauskeskusteluja, luokkaohjaustunteja, pienryhmäohjausta sekä muita ohjaustilanteita ja antaa niistä palautetta.

Harjoittelun kuluessa käydään kehityskeskustelu (ohje liitteenä) ja harjoittelun päätteeksi palaute- ja arviointikeskustelu. Harjoittelun päätteeksi käytävässä palaute- ja arviointikeskustelussa ohjaaja ja opiskelija käsittelevät harjoittelun kulkua ja sille asetettujen tavoitteiden toteutumista sekä opiskelijan kehittymistä harjoittelun aikana.

4 Raportointi

Harjoittelun tavoitteena on edistää opiskelijan ammatillisen itsetuntemuksen, reflektiivisen ja tutkivan työotteen kehittymistä. Opiskelija laatii erillisen ohjeen mukaan henkilökohtaisen opiskeluportfolion, johon kirjataan ohjaustyön suunnitteluun, toteutukseen ja arviointiin liittyviä havaintoja ja pohdintoja. Portfolioon sisältyy kokoava loppuarviointi, jossa opiskelija tarkastelee oppimistaan ja kehittymistään suhteessa harjoittelujakson yhteisiin sekä itse asettamiinsa henkilökohtaisiin tavoitteisiin. Portfoliotyöskentely voi olla osittain strukturoitua; opiskelijat saavat harjoittelun tueksi havainnointia ja omaa oppimista suuntaavia tehtäviä.

Portfolio palautetaan harjoittelun vastuuopettajalle harjoittelun oppimisympäristöön.

5 Harjoittelun arviointi

5.1. Harjoittelun hyväksyminen

Harjoittelun arviointi rakentuu yhteistoiminnallisesti opiskelijan itsearviointista ja ohjaajan arviointista. Sekä harjoittelun sisällöllisten (tavoitteiden saavuttaminen ja yksilöllinen kehittyminen) että määrällisten (läsnäolo harjoittelupaikassa) kriteerien on täytyttävä, jotta harjoittelu on hyväksytysti suoritettu. Sairaus- yms. ennakoimattomissa tilanteissa harjoittelusuunnitelmaa eriytetään yksilöllisesti, jolloin asiasta sovitaan yliopiston vastuuopettajan kanssa.

Harjoittelun ohjaaja käy opiskelijan kanssa harjoittelun päätteeksi arviointikeskustelun, jonka tukena voidaan käyttää tässä ohjeessa olevaa arviointikriteeritaulukkoa. Keskustelussa otetaan huomioon sekä opiskelijan itsearviointi että ohjaajan arviointi siitä, miten opiskelija on edistynyt oppimisessaan ja ammatillisessa kehittymisessään harjoittelujaksolle asetettujen tavoitteiden suunnassa. Ohjaaja ilmoittaa arviointinsa ohjauksen koulutuksen opintosihteerille sähköisellä arviointilomakkeella.

Harjoittelun vastuuopettaja yliopistolla hyväksyy opiskelijan portfolion ja antaa tälle suoritusmerkinnän harjoittelusta. Harjoittelu arvioidaan asteikolla hyväksytty – hylätty (täydennettävä). Hylätty arvosana on mahdollista korottaa henkilökohtaisen opintosuunnitelman perusteella. Mahdollisesta harjoittelun täydentämisestä tai hylkäämisestä päätetään yhteisesti opiskelijan ja ohjaajan sekä yliopiston vastuuopettajan kanssa.

5.2 Syventävän harjoittelun arviointikriteerit

Yleiset tavoitteet	Hyväksytty	Täydennettävä
Työ- ja harjoitteluorientaatio	Opiskelija sitoutuu harjoitteluun kokonaisvaltaisesti ja vastuullisesti pyrkien oppimaan uutta ja kehittymään ammatillisesti. Hän on motivoitunut ja pyrkii määrätietoisesti harjoittelun tavoitteisiin.	Opiskelija on heikosti sitoutunut harjoitteluun sekä asennoituu siihen suorituskeskeisesti ja muodollisesti.
Työn ja oppimisen analysointi- ja arviointitaidot	Opiskelija arvioi toimintaansa ja oppimistaan tavoitteiden suunnassa, asettaa uusia tavoitteita ja kykenee oppimaan kokemuksistaan. Opiskelija kykenee tiedostamaan oman toimintansa taustalla olevia arvoja, asenteita ja uskomuksia.	Opiskelija on heikosti motivoitunut analysoimaan ja arvioimaan omaa työskentelyään ja oppimistaan.
Ammatillinen itsetuntemus	Opiskelija on kiinnostunut oman ammatti-identiteettinsä kehittämisestä ja työskentelee eettisesti korkeatasoisesti.	Opiskelijan käsitys ammatti-identiteetistään on epäselvä ja jäsentymätön, eikä hän ole halukas pohtimaan sitä.
Erityistavoitteet	Hyväksytty	Täydennettävä
Opiskelija ymmärtää ohjauksen ja ohjausprosessien merkityksen oppijan/asiakkaan opinto- ja urapolun tukena sekä osana ohjaustoiminnan kokonaisuutta koulutus- tai muussa ohjausta toteuttavassa organisaatiossa.	Opiskelija ymmärtää ohjausprosessin merkityksen ohjattavan opinto- ja urapolun tukena sekä osana laajempaa ohjauksen toteutusta. Opiskelija hahmottaa ohjausta kokonaisvaltaisesti ja toimii ohjattava-lähtöisesti.	Opiskelija ei jäsennä ohjausta kokonaisvaltaisesti, eikä osaa ottaa huomioon ohjattavan tilannetta.
Opiskelija osaa suunnitella,	Opiskelija osaa suunnitella,	Opiskelija soveltaa erilaisia

toteuttaa ja arvioida itsenäisesti ohjausprosesseja erilaisia ohjausmenetelmiä perustellusti hyödyntäen.	toteuttaa ja arvioida itsenäisesti ohjausprosesseja erilaisia ohjausmenetelmiä monipuolisesti hyödyntäen. Opiskelija muuttaa joustavasti suunnitelmiaan, hyödyntää erilaisia oppimisympäristöjä sekä soveltaa suunnittelussaan ohjaus- ja oppimisteoreettista tietoa.	ohjausmenetelmiä epätarkoituksenmukaisesti ja kapea-alaisesti. Opiskelija ei ota suunnittelussaan erilaisten oppimisympäristöjen mahdollisuuksia eikä hyödynnä ohjaus- ja oppimisteoreettista tietoa.
Opiskelija osaa toimia vastuullisesti ohjauksen asiantuntijana työyhteisössä ja moniammatillisissa verkostoissa.	Opiskelijan toiminta on joustavaa, vastuullista ja yhteistyökykyistä. Opiskelija kehittää oma-aloitteisesti vuorovaikutustilanteita ja on niissä toiset huomioon ottava sekä taitojaan kehittävä.	Opiskelijalla on puutteita yhteistyö- ja vuorovaikutustaidoissaan, eikä hän pyri oma-aloitteisesti kehittymään niissä. Opiskelija ei kykene rakentamaan toimivaa vuoro- vaikutusta työyhteisössä.
Opiskelija ymmärtää harjoittelupaikkansa toimintaa johtamisen, kehittämisen ja arvioinnin näkökulmista.	Opiskelija selvittää ja tiedostaa johtamisen, kehittämisen ja arvioinnin merkityksen harjoittelupaikan toiminnalle.	Opiskelija ei ymmärrä eikä ole kiinnostunut tarkastelemaan harjoittelupaikan toimintaa johtamisen, kehittämisen ja arvioinnin kannalta.
Opiskelija osaa jäsentää omaa ohjausajatteluaan ohjaus- teoreettisesti ja reflektoida sen perusteita.	Opiskelija osaa analysoida monipuolisesti osaamistaan sekä jäsentää ohjausajatteluaan ohjausteoreettisesti. Opiskelija osaa reflektoida toimintansa ja ohjausajattelunsa perusteita.	Opiskelija ei osaa reflektoida ohjausajatteluaan eikä toimintaansa tai reflektointi on huomattavan puutteellista.

Harjoittelun vastuupettaja yliopistolla:

Yliopisto-opettaja Merja Tamminen:

merja.tamminen@uef.fi

050 3675 223

Harjoittelun käytännön asiat:

opintos sihteeri Tanja Härkönen

tanja.harkonen@uef.fi

LIITE: Kehityskeskustelut – ohje opiskelijalle ja harjoittelun ohjaajalle

Harjoittelussa jatkuva, monisuuntainen ja avoin palaute toimii keskeisenä oppimiskokemuksena niin ohjaajalle kuin opiskelijalle. Päivittäisen palautteenannon lisäksi harjoittelun kuluessa sekä harjoittelun päätteeksi on syytä ottaa aikaa palautteelle ja arvioinnille, josta voidaan käyttää nimitystä kehityskeskustelu. Kehityskeskustelu esim. puolivälissä harjoittelua on myös aito mahdollisuus välittömiin muutoksiin.

Kehityskeskustelun mahdollisia teemoja voivat olla seuraavat:

- Opiskelija arvioi omaan työskentelyään ja kehittymistään ohjaajana sekä harjoittelun tavoitteiden toteutumista ja loppuajan tavoitteita.
- Ohjaaja antaa palautetta opiskelijan kehittymisestä ja suoriutumisesta.
- Opiskelija antaa palautetta ohjaajalle harjoittelun ohjauksesta ja ohjaussuhteesta.
- Ohjaaja ja opiskelija suunnittelevat yhdessä harjoittelun loppuajan toimintaa ja asettavat sille tavoitteet.

Arviointia ja palautetta voidaan antaa seuraavien ulottuvuuksien kautta:

- Mikä menee hyvin?
- Mikä tuntuu hankalalta?
- Mikä mietityttää?
- Mitä toivoisin vielä?

Opiskelija dokumentoi saamansa palautteen sekä arvioinnit ja käsittelee niitä portfoliossaan.

Aikuisopettajan pedagogiset opinnot: Syventävän harjoittelun toteutusohje (7op)

Syventävän harjoitteluun edellytykset

- **Rikostaustaote**

Ennen harjoittelun alkamista jokaisen lasten ja nuorten kanssa toimivan opiskelijan on esitettävä rikostaustaote. Ohje rikostaustaotteen hakemiseksi löytyy Peppi-järjestelmästä harjoittelun kuvauksesta sekä pedagogisten opintojen Moodlesta

Rikostaustaote tarkastetaan digitaalisesti. Hanki sähköinen rikostaustaote.

<https://oikeusrekisterikeskus.fi/fi/index/palvelut/rikosrekisteriote/rikostaustaotelastenkansatoimimiseen.html>
Tallenna ote itsellesi pdf-muodossa. Huom! Tallenna rikostaustaote oikeusrekisterikeskuksen verkkopalvelusta, jolloin varmistat rikostaustaotteen olevan sähköisesti allekirjoitettu.

- **Aiemmin hankitun osaamisen tunnistaminen ja tunnustaminen**

Syventävään harjoitteluun ei voi soveltaa AHOT-menettelyä.

Harjoittelun sisältö ja käytännön toteutus

Syventävän harjoitteluun kuuluu opetuksen ja ohjauksen suunnittelu-, toteutus- ja arviointiprosessien itsenäinen, pitkäjänteinen ja kokonaisvaltainen hallinta. Harjoittelun aikana opiskelija harjoittelee moniammatillista yhteistyötä. Opiskelija oppii tiedostamaan ja ymmärtämään opiskelijoiden yksilöllisyyttä ja erilaisia elämäntilanteita. Harjoitteluun kuuluu oman pedagogisen toiminnan arviointi, tutkiminen ja kehittäminen teoreettiseen tietoon tukeutuen. Harjoittelu tehdään opiskelijan valitsemassa oppilaitoksessa *oman pääaineen opetuksessa*.

Harjoittelua on mahdollista eriyttää opiskelijan yksilöllisten tavoitteiden mukaisesti. Opiskelija vastaa siitä, että hän keskustelee harjoittelun tavoitteista yhdessä harjoitteluoppilaitoksen ohjaavan opettajan kanssa ennen harjoittelun alkamista. Opiskelija ja ohjaava opettaja kirjaavat täsmennetyt tavoitteet harjoittelusuunnitelmaan. Siihen kirjataan, mitä harjoittelija käytännössä tekee harjoittelun aikana asetetut tavoitteet saavuttaakseen. Harjoitteluoppilaitoksen ohjaava opettaja vahvistaa suunnitelman allekirjoituksellaan.

Syventävän harjoittelun yksityiskohtaiset oppimistavoitteet on esitetty liitteessä 2, ”Syventävän harjoittelun harjoittelusuunnitelma”.

Opiskelijan tehtävät harjoittelun aikana

- etsii harjoittelupaikan ja hyväksyytään sen yliopiston ohjaavalla opettajalla
- hakee harjoitteluoppilaitoksen hyväksynnän harjoittelulle ja toimittaa hyväksynnän yliopiston syventävää harjoittelua ohjaavalle opettajalle
- lähettää rikostaustatieteen Filosofisen tiedekunnan yhteyshenkilölle, mikäli oppilaitoksessa on alaikäisiä opiskelijoita
- laatii yhdessä harjoitteluoppilaitoksen ohjaavan opettajan kanssa opiskelijan henkilökohtaisen harjoittelusuunnitelmaan (Liite 2), johon kirjataan harjoittelun täsmennetyt tavoitteet ja mitä harjoittelija käytännössä tekee harjoittelun aikana asetetut tavoitteet saavuttaakseen
- suunnittelee, toteuttaa ja arvioi itsenäisesti pääaineen opetusta, tavoitteena harjaantua erityisesti opettajan työn pitkäjänteiseen ja kokonaisvaltaiseen suunnitteluun, toteuttamiseen ja arviointiin
- syventää aikaisempien harjoittelujen aikana saamiaan valmiuksia ja jäsentää käsitystään
  - opiskelijasta oppijana ja opiskelijasta pienryhmän jäsenenä
  - opettajan tehtävistä ja roolista
  - opetus- ja oppimistapahtumasta ja sen analysoimisesta
  - opetuksen ja ohjauksen perustaidoista
- harjoittelee moniammatillista yhteistyötä ja opiskelijoiden yksilöllisyyden ja erilaisten elämäntilanteiden ymmärtämistä
- syventää oman toimintansa jatkuvan arvioinnin ja tutkivan kehittämisen valmiuksia
- seuraa ja analysoi opetusta ja oppimista oman opetuksen suunnittelun ja toteutuksen pohjaksi
- tekee harjoitteluun nivoutuvat oppimistehtävät
- osallistuu seminaariopetukseen
- kirjoittaa harjoitteluraportin ja toimittaa sen harjoitteluoppilaitoksen ohjaavalle opettajalle ja yliopiston ohjaavalle opettajalle
- käy loppukeskustelun harjoitteluoppilaitoksen ohjaavan opettajan kanssa harjoitteluraportin pohjalta
- käy loppukeskustelun yliopiston ohjaavan opettajan kanssa harjoitteluraportin pohjalta.

Ohjaajan tehtävät harjoittelupaikassa

Harjoitteluoppilaitoksen ohjaavan opettajan on oltava pedagogisesti pätevä ja hänellä on oltava suoritettuna aineopinnot opetettavasta aineesta. Ohjaavalla opettajalla on oltava vähintään kaksi vuotta opetuskokemusta.

Ohjaava opettaja:

- järjestää alkukeskustelun, jossa opettaja ja opiskelija tarkentavat yhdessä harjoittelun tavoitteet ja kirjaavat harjoittelusuunnitelmaan, mitä harjoittelija tekee harjoittelun aikana (liite 2)
- hyväksyy allekirjoituksellaan harjoittelusuunnitelman
- auttaa ja ohjaa opiskelijaa tämän tehtävien suorittamisessa:
  - tutustuminen oppilaitokseen, sen henkilökuntaan, opiskelijoihin ja opetussuunnitelmaan
  - perehtyminen opettajan rooliin
  - opetuksen seuraaminen ja havainnointi
  - opetustehtävät
- keskustelee esimerkiksi seurattavien tuntien jälkeen opiskelijan kanssa opiskelijan havainnoista

- jos opiskelijalla on opetustehtäviä, antaa palautetta niistä
- järjestää harjoittelun päätyttyä loppukeskustelun, jossa käsitellään harjoittelun tavoitteiden toteutumista, opiskelijan ja opettajan kokemuksia harjoittelusta sekä opiskelijan havaintoja oppilaitoksesta ja opettajan työstä, loppukeskustelu pohjautuu opiskelijan palauttamaan harjoitteluraporttiin
- arvioi harjoittelun (liite 3)
- lähettää arviointilomakkeen yliopiston harjoittelusta vastaavalle opettajalle.

Opetusharjoittelujen kuormittavuus

Syventävä harjoittelu sisältää kontaktiopetusta yliopistolla, oppilaitosharjoittelun ja itsenäistä työskentelyä. Harjoittelun kuormittavuus ja jakautuminen eri toimintoihin on kuvattu oheisessa taulukossa.

Syventävän harjoittelun ohjeellinen kuormittavuus 7 op = 7 X 27 h = 189 TUNTIA	
Kontaktiopetus yliopistolla 67 t	
Seminaariopetus ja ohjaus 25 t	
-alkuseminaari	3 t
-väliseminaarit	15 t
-loppuseminaari	4 t
-henkilökohtainen ohjaus yliopistolla	3 t
OPPILAITOSHARJOITTELU 42 t	
-oppilaitokseen, opettajiin ja opiskelijoihin tutustuminen	3 t
-opetuksen seuraaminen	7 t
-oppituntien pitäminen	25 t
-henkilökohtainen ohjaus harjoittelupaikassa	7 t
Itsenäinen työskentely 122 t	
-oppituntien suunnittelu	85 t
-harjoittelupaikan etsiminen, oppimistehtävien tekeminen ja harjoitteluraportin kirjoittaminen	37 t

Huom! Kuormittavuuslaskelma on keskimääräinen arvio ajankäytöstä, jonka tarkoituksena on hahmottaa kunkin harjoittelun kokonaistyömäärää. Erityisesti itsenäisen työskentelyn osalta on aina syytä huomioida myös mm. opiskelijoiden yksilölliset erot.

Raportointi

Opetusharjoittelun päätyttyä opiskelija kirjoittaa harjoitteluraportin ja toimittaa sen harjoitteluoppilaitoksen ohjaavalle opettajalle ja yliopiston harjoittelusta vastaavalle opettajalle. Raportointiohjeet löytyvät aikuisopettajan pedagogisten opintojen Moodlesta.

Syventävän harjoittelun arviointi

Syventävä harjoittelu arvioidaan asteikolla hyväksytty/hylätty suhteessa harjoittelujaksolle asetettuihin osaamistavoitteisiin. Arviointi perustuu siihen, miten opiskelija on työskennellyt tavoitteiden saavuttamiseksi ja miten hän on näiden tavoitteiden suunnassa kehittynyt. Arviointiperusteet ovat ensisijaisesti laadullisia, mutta myös määrälliset puutteet voivat olla esteenä harjoitteluosuituksen hyväksymiselle (ks. opetusharjoittelujen yleiset arviointikriteerit, seur. sivu).

Oppilaitosharjoittelun hyväksyy oppilaitoksen nimetty ohjaaja ja koko opintojakson siitä vastaava yliopiston opettaja. Mikäli harjoittelun kuluessa arvosteluksi näyttäisi tulevan hylätty, toivotaan harjoittelupaikan ohjaajan ottavan mahdollisimman varhaisessa vaiheessa yliopiston vastuupettajaan. Harjoittelupaikan ohjaaja antaa arviointinsa perehdyttyään opiskelijan loppuraporttiin ja käytyään hänen kanssaan loppukeskustelun. Arviointi annetaan kirjallisesti arviointilomakkeella, joka lähetetään oppiaineen vastuupettajalle.

Oppiaineen vastuupettaja perehtyy opiskelijan loppuraporttiin ja käy hänen kanssaan loppukeskustelun. Perehdyttyään harjoitteluoppilaitoksen ohjaajan antamaan arviointiin hän antaa opintojakson suoritusmerkinnän.

Opetusharjoittelija osoittaa harjoittelusta laatimassaan raportissa

- saavuttaneensa jaksolle asetetut keskeiset tavoitteet
- kykenevänsä harjoittelukokemustensa monipuoliseen ja kehittävään tarkasteluun
- kykenevänsä harjoittelujaksolle asettamiensa tavoitteiden relevanttiin arviointiin

Opetusharjoittelujen yleiset arviointikriteerit

Arviointikriteerit	Osaamista täydennettävä	Harjoittelu on hyväksytty
Työ- ja harjoittelu-orientaatio	<ul style="list-style-type: none"> - opiskelijan sitoutuminen harjoitteluun heikkoa - opiskelijan motivaatio on ulkokohtaista - opiskelija ei osoita kiinnostusta opettajan työtä tai oppilaitoksen toimintaa kohtaan	<ul style="list-style-type: none"> - opiskelija on sitoutunut harjoitteluun - opiskelija on sisäisesti motivoitunut - opiskelija osoittaa toiminnallaan olevansa kiinnostunut opettajan työstä ja oppilaitoksen toiminnasta

<p>Sisältötieto ja tavoitteisuus</p>	<ul style="list-style-type: none"> - opetettavan aineen sisällönhallinta puutteellinen - tavoitteenasettelussa ongelmia, esim. <ul style="list-style-type: none"> opettajajohtoisyyden tai sisältölähtöisyyden korostuminen 	<ul style="list-style-type: none"> - opetettavan aineen sisällönhallinta hyvä - osaa asettaa oppimistavoitteita suhteessa opiskelijaryhmän valmiuksiin ja tarpeisiin (=oppijalähtöisyys)
<p>Opetuksen suunnittelu ja toteutus</p>	<ul style="list-style-type: none"> - suunnittelu ei kytkeydy opetussuunnitelmaan - valitut opetusmenetelmät eivät tue oppimista eivätkä <ul style="list-style-type: none"> ole suhteessa opetettavaan sisältöihin - opiskelija ei kykene ottamaan huomioon oppijoiden erilaisuutta ja erilaisia oppimistarpeita 	<ul style="list-style-type: none"> -opetuksen suunnittelu on suhteessa opetussuunnitelmaan - valitut opetusmenetelmät ovat linjassa oppimistavoitteiden ja opetettavien sisältöjen suhteen - opiskelija ottaa huomioon oppijoiden erilaisuuden ja tukee mahdollisuuksien mukaan yksilöllistä oppimista
<p>Opetuksen ja oppimisen arviointi</p>	<ul style="list-style-type: none"> - ei hallitse arviointimenetelmiä, arviointi ei ole linjassa <ul style="list-style-type: none"> oppimistavoitteiden ja -sisältöjen kanssa - ei hahmota arvioinnin merkitystä ja erilaisia tehtäviä <ul style="list-style-type: none"> osana opetus- ja oppimisprosessia 	<ul style="list-style-type: none"> - osaa soveltaa erilaisia arviointimenetelmiä käytännössä - ymmärtää arvioinnin merkityksen osana opetus- ja oppimisprosessia hahmottaa arvioinnin erilaiset tehtävät
<p>Yhteistyö ja vuorovaikutus</p>	<ul style="list-style-type: none"> - puutteelliset halut ja taidot yhteistyöhön - ongelmia ryhmän ohjaustaidoissa 	<ul style="list-style-type: none"> - pystyy tekemään yhteistyötä oppilaitoksen henkilökunnan kanssa -hallitsee ryhmäohjaustaidot ja kykenee luomaan oppimista edistävän sosiaalisen ilmapiirin
<p>Ammatillisen kasvun portfoliotyöskentely</p>	<ul style="list-style-type: none"> - opiskelija ei osoita kehittymishalukkuutta - opiskelija ei kykene realistiseen itsearviointiin 	<ul style="list-style-type: none"> - opiskelija pyrkii tietoisesti kehittämään ammatillista osaamistaan, myös teoreettista tietoa hyödyntäen - opiskelija arvioi realistisesti toimintaansa ja itseään opettajana - opiskelija tunnistaa ja ymmärtää sekä mahdollisuuksien mukaan ottaa huomioon opettajan työn eettisiä kysymyksiä

Liite 2 SYVENTÄVÄN HARJOITTELUN HARJOITTELUSUUNNITELMA

Opiskelijan nimi: _____

Syventävän harjoittelun suoritettuaan opiskelija osaa:	Miten tavoite saavutetaan?
...toimia vastuullisesti ja vastavuoroisesti työyhteisössä ja yhteistyöverkostoissa	
...soveltaa tulevaisuuden työelämätaitoja ja laaja-alaisen osaamisen tavoitteita opetuksen ja ohjauksen lähtökohtina	
...suunnitella, toteuttaa ja arvioida oppimis/opintokokonaisuuden opetussuunnitelman hengessä	
...suunnitella ja toteuttaa hyvinvointia ja oppimista tukevia inklusiivisia toimintaympäristöjä erilaiset tuen tarpeet huomioon ottaen	
...arvioida ja kehittää opetusta ja ohjausta tutkimuksellisista lähtökohdista	
...osaa reflektoida ja käsitteellistää pedagogista ajatteluaan ja toimintaansa sekä asettaa ammatillisia kehittämistavoitteita	
Omat tavoitteet?	

Miten ohjaus hoidetaan käytännössä (yleiset periaatteet)?

... 20__ opetusharjoittelun ohjaava opettaja _____

Liite 3 OPETUSHARJOITTELUJEN ARVIOINTI

Arvioinnissa otetaan huomioon opiskelijan itsearviointi sekä ohjaavien opettajien arviointi opiskelijan työskentelystä ja kehittämisestä harjoittelujakson tavoitteiden sekä harjoittelun yleisten arviointikriteerien suhteen.

Arvioinnissa tulisi huomioida:

- 1) Harjoittelujakson tavoitteiden saavuttaminen (vrt. harjoittelusuunnitelma)
- 2) Harjoittelun yleiset arviointikriteerit (vrt. arvioinnin perusteet)
  - Työ- ja harjoitteluorientaatio
  - Sisältötieto ja tavoitteellisuus
  - Opetuksen suunnittelu ja toteutus
  - Opetuksen ja oppimisen arviointi
  - Vuorovaikutus ja yhteistyö
  - Oma ammatillinen kasvu, ammatti-identiteetti

HARJOITTELUN ARVIOINTI

Opiskelija: _____

Harjoittelupaikka- ja aika: _____

Arvioitava harjoittelu: _____

(orientoiva/perus-/soveltava/syventävä)

Arviointi: _____

(hyväksytyt/täydennettävä/hylätty)

Perustelut:

Jatka tarvittaessa kääntöpuolelle

HUOM.! Mikäli arvostelu on hylätty tai täydennettävä, toivotaan yhteydenottoa yliopiston ohjaavaan opettajaan jo harjoittelujakson aikana.

_____

Päiväys

_____

Ohjaajan allekirjoitus ja nimenselvennys

Lähetä arviointilomake yliopiston ohjaavalle opettajalle sähköpostilla.

Katso yhteystiedot saatteesta.

Liite 4. AIKUISOPETTAJAN PEDAGOGISTEN OPINNOT - OPETUSHARJOITTELUJEN KOKONAISUUS

Tavoitteet

Aikuisopettajan pedagogisiin opintoihin kuuluu **neljä pakollista harjoittelujaksoa**, jotka voidaan suorittaa joko pareittain tai yksin. Harjoittelut suoritetaan omassa pääaineessa tai pääainetta vastaavassa opetuksessa, lukuun ottamatta orientoivaa harjoittelua, jossa olisi hyvä seurata oman pääaineen lisäksi mahdollisimman monipuolisesti muidenkin aineiden opetusta. Soveltavan harjoittelun voi halutessaan suorittaa sivuaineharjoitteluna tai kehittämis-/tutkimushankkeena. Harjoittelujen tavoitteena on perehtyä oppilaitosten toimintaan sekä koulutusorganisaatioina että oppimisympäristöinä, opetuksen analysointiin ja oppimisprosessin ohjaamiseen. Pääpaino on opettajan tehtävien, suunnittelun, opetuksen ja arvioinnin harjoittelussa.

Harjoittelut integroituvat aikuisopettajan pedagogisten opintojen teoreettisiin opintojaksoihin ja harjoitteluiden väliseminaareihin, joita toteutetaan myös harjoittelun aikana. Harjoitteluoppilaitoksen opettaja toimii ohjaajana.

Ohjaaja ja harjoittelija voivat suunnitella harjoitteluajan tavoitteita ja ohjelmaa tarkemmin yhdessä. Harjoittelukuvauksissa esitetyt tuntimäärät ovat viitteellisiä. Kukin harjoittelujakso arvostellaan asteikolla *hyväksytty/täydennettävä/hylätty*. Kustakin harjoittelujaksosta opiskelija jättää harjoitteluraportin sekä oppilaitoksen ohjaavalle opettajalle, että yliopiston harjoittelusta vastaavalle opettajalle.

ORIENTOIVA HARJOITTELU 3 op ~ 81 tuntia

Orientoivassa harjoittelussa opiskelija tutustuu kokonaisvaltaisesti harjoitteluoppilaitokseen sekä opettajien ja opiskelijoiden toimintaan. Harjoittelu painottuu opetuksen ja opiskelun seuraamiseen ja analysointiin. **Orientoivaan harjoitteluun ei kuulu varsinaista itsenäistä opetusta, mutta opiskelija voi halutessaan opettaa esimerkiksi pienryhmää tai toimia apuopettajana.**

PERUSHARJOITTELU 7 op ~ 189 tuntia

Perusharjoittelussa opiskelija perehtyy oppilaitoksen opetussuunnitelmaan ja opetussuunnitelman hyödyntämiseen opetuksen suunnittelussa. Opiskelija seuraa opetusta sekä harjoittelee opetuksen perustaitoja (opetuksen suunnittelu, toteutus sekä opiskeluprosessin ja oppimisen arviointi). Harjoittelu painottuu opetuksen suunnitteluun. **Perusharjoittelun sisältyy noin 15 tuntia omaa opetusta** sekä lisäksi opetuksen seuraamista, opetuksen valmistelua ja muuta itsenäistä työskentelyä.

SOVELTAVA HARJOITTELU 5 op ~ 135 tuntia

Soveltavassa harjoittelussa opiskelija harjoittelee opetus- tai ohjauskokonaisuuden tai projektin suunnittelua toteutusta ja arviointia. Opiskelija harjoittelee pedagogisen asiantuntijuuden soveltamista erilaisissa oppimis- ja toimintaympäristöissä. Lisäksi opiskelija perehtyy oppimisen ja/tai työhyvinvoinnin tukemisen menetelmiin. **Opetusharjoitteluna toteutuvaan soveltavaan harjoitteluun sisältyy opetusta noin 12 tuntia.** Soveltava harjoittelu voidaan suorittaa myös harjoitteluoppilaitosten tai -organisaatioiden tutkimus- ja kehittämistehtävissä tai erillisissä hankkeissa ja projekteissa suuntautuen esimerkiksi erityiskasvatuksen tai ohjauksen kysymyksiin.

SYVENTÄVÄ HARJOITTELU 7 op ~ 189 tuntia

Syventävän harjoitteluun kuuluu opetuksen ja ohjauksen suunnittelu-, toteutus- ja arviointiprosessien itsenäinen, pitkäjänteinen ja kokonaisvaltainen hallinta. Harjoittelun aikana opiskelija harjoittelee moniammatillista yhteistyötä. Opiskelija oppii tiedostamaan ja ymmärtämään opiskelijoiden yksilöllisyyttä ja erilaisia elämäntilanteita. Harjoitteluun kuuluu oman pedagogisen toiminnan arviointi, tutkiminen ja kehittäminen teoreettiseen tietoon tukeutuen. **Harjoitteluun sisältyy varsinaista opetusta noin 25 tuntia.**

Varhaiskasvatuksen syventävän harjoittelun (8 op) toteutusohje

Opintojakson edellytykset

1. Varhaiskasvatuksen perusharjoittelu (7op) tai Perustava harjoittelu (7op) **tulee olla suoritettuna.**
2. **Suositus:** Leikin pedagogiikka (5 op) -opintojakso on suoritettuna ennen opetusharjoittelun alkua.
3. Opintojakso suoritetaan **samanaikaisesti** opintojakson Varhaispedagogiikan arviointi ja suunnittelu 2 (2 op) kanssa.

1. Varhaiskasvatuksen perusharjoittelun lähtökohdat ja tavoitteet

Ohjatun harjoittelun lähtökohdat

Tämä syventävän harjoittelun toteutusohje koskee varhaiskasvatuksen opettajakoulutuksen tutkinto-opiskelijoita. Monimuotokoulutusten (1000+/75+) opiskelijoilla on oma erillinen toteutusohjeensa.

Harjoittelu on opetussuunnitelmassa opintojakso, joka suoritetaan opetussuunnitelman mukaisessa aikataulussa. Varhaiskasvatuksen syventävä harjoittelu suoritetaan pääosin marras-joulukuussa. Tarkka ajankohta määritetään yliopiston toimesta vuosittain, ja ajankohta ilmoitetaan harjoitteluun ilmoittautumisen yhteydessä. Tässä toteutusohjeessa mainitut harjoittelun edellytykset tulee täyttyä. SORA-lainsäädännön mukainen rikostaustaote on toimitettu ennen ensimmäiseen harjoitteluun pääsyä.

Harjoittelupaikat: 0–7-vuotiaiden lasten lapsiryhmät yliopiston harjoittelusopimusten mukaisissa päiväkodeissa ja esiopetusyksiköissä Joensuun (Joensuu, Liperi, Kontiolahti) seudulla, tai opiskelijan itse Joensuun seudun ulkopuolelta hankkimassa harjoittelupaikassa, joka vastaa varhaiskasvatuksen opettajakoulutuksen harjoittelun edellytyksiä. Koulun yhteydessä oleva esiopetus soveltuu harjoittelupaikaksi, mikäli harjoittelupäivän pituus (keskimäärin 6 t) täyttyy esimerkiksi täydentävän varhaiskasvatuksen avulla. Harjoittelun suoritetaan Joensuun alueen ulkopuolella pääosin yksin ja Joensuun seudulla pääosin pareittain. Suosituksena on, että harjoittelupaikka on eri ikäryhmässä kuin se, missä opiskelija on suorittanut perusharjoittelun. **Jos opiskelija etsii itse oman harjoittelupaikkansa, hän on velvollinen huolehtimaan harjoittelupaikan edellytysten täyttymisestä.**

Harjoittelupaikan edellytykset: Opetusharjoittelua on kelpoinen ohjaamaan päiväkodissa tai esiopetusyksikössä toimiva yliopistotasoinen varhaiskasvatuksen opettaja (KK, KM) tai vanhamuotoisen LTO-koulutuksen suorittanut opettaja. Opiskelija ei voi suorittaa harjoittelua lapsiryhmässä, jossa opiskelija itse työskentelee, jossa opiskelijan omat lapset ovat varhaiskasvatuksessa, tai jossa ohjaava opettaja on opiskelijalle läheinen (esimerkiksi sukulainen, ystävä, tai läheinen työkaveri). Jos opiskelija etsii itse oman harjoittelupaikkansa, hän on velvollinen huolehtimaan harjoittelupaikan edellytysten täyttymisestä.

Harjoitteluaika- ja laajuus: 3. vuosikurssi, 2. periodi. Harjoittelun laajuus on 8 op, joka tarkoittaa kuutta (6) kalenteriviikkoa eli 30 harjoittelupäivää. Harjoittelussa harjoittelupäivien ja -tuntien määrän (30 päivää, keskimäärin noin 7 tuntia päivässä SAK-aikoinen) tulee täyttyä, vaikka harjoittelupäivän pituus voi hiukan vaihdella. Harjoittelupäivän pituus voi vaihdella ohjaavan varhaiskasvatuksen opettajan työvuorojen sekä tarkoituksenmukaisen läsnäolon mukaisesti 4–8 tunnin välillä.

Päivittäinen harjoitteluaika päiväkodissa on yhteensä noin seitsemän (7) tuntia, sisältäen niin sanottua sak-työaikaa noin 1 h/päivässä. Kokonaisaika sisältää päivittäisen lapsiryhmässä työskentelyn ja ohjaavan varhaiskasvatuksen opettajan ohjauksen, toimintakulttuuriin ja pedagogiikkaan orientoitumisen, varhaiskasvatuksen suunnitelmien ja arviointien kirjaamisen harjoittelun pedagogiseen työkirjaan sekä ohjaavan yliopisto-opettajan/lehtorin ohjauksen. Katso tarkempi erittely kuormitustaulukosta.

Läsnäolot ja poissaolot: Harjoittelun läsnäolo on lähtökohtaisesti 100 %. Harjoittelusta voi olla poissa sairauden, välttämättömien yliopisto-opintojen, pääsykokeiden, oman sairaan lapsen hoidon tai työhaastattelun vuoksi. Kokonaisen päivän poissaolo korvataan lähtökohtaisesti vastaavalla määrällä lisäpäivillä esimerkiksi jatkamalla harjoittelua harjoittelun loppupäästä, ei pidennetyillä harjoittelupäivillä. Osapäivän kestävä poissaolo korvataan

vastaavalla määrällä tunteja. Pidemmän poissaolon sattuessa (yli 5 arkipäivää) opiskelija informoi oman yliopisto-opettaja/lehtori-ohjaajan ja ohjaavan vo:n asiasta, ja korvauksen tavoista sovitaan yhdessä. Tällöin yliopisto-opettaja/lehtori-ohjaaja voi käyttää tapauskohtaista harkintaa. Mikäli pitkän poissaolon vuoksi harjoittelupäivien määrä varhaiskasvatustyössä jää selvästi vajaaksi (yli 50 % harjoittelupäivistä), eikä harjoittelun jatkaminen ole mahdollista harjoitteluajan puitteissa, harjoittelu tulee suorittaa myöhemmin kokonaan uudelleen.

Harjoittelun tavoitteet

Harjoittelun suoritettuaan opiskelija

- osaa havainnoida, analysoida ja arvioida varhaiskasvatuksen toimintakulttuuria, lapsia ja ryhmää sekä toimintaympäristöä
- osaa havaintojensa ja varhaiskasvatusta/esiopetusta ohjaavien suunnitelmien ja määräysten perusteella suunnitella, toteuttaa, dokumentoida ja arvioida kokonaisvaltaisen koko lapsiryhmää koskevan pedagogisen jakson
- osaa luoda lapsilähtöisiä, mielekkäitä sekä ikä- ja kehitystasoon vastaavia oppimis- ja toimintaprosesseja ja soveltaa etukäteen suunnittelemaansa toimintaa spontaaneissa tilanteissa tarkoituksenmukaisesti
- osaa toimia ja viestiä suunnitelmallisesti, aloitteellisesti, ammattieettisesti ja yhteistyötä rakentaen lasten, perheiden ja moniammatillisen työyhteisön kanssa.
- osaa eritellä oman opettajuutensa kehittymistä, asettaa itselleen realistisia ammatillisia tavoitteita sekä reflektoida niiden toteutumista yhdessä ohjaajien kanssa
- osaa perustella pedagogista ajatteluaan teoreettisesti ja on saavuttanut riittävän ammatillisen varmuuden toimia työtiimin pedagogisena johtajana

2. Harjoittelun sisältö ja suorittaminen

2.1 Sisältö

- Opiskelijalle uuden päiväkodin/esiopetusyksikön ja lapsiryhmän toimintakulttuurin havainnointi yksilöllisistä ja yhteisöllisistä näkökulmista.
- Perehtyminen varhaiskasvatuksen/esiopetuksen yleisiin ja paikallisiin asiakirjoihin ja vuosisuunnitelmiin ja niiden käyttäminen pedagogisten suunnitelmien lähtökohtina.
- Osallistuminen huoltajien kanssa tehtävään kasvatusyhteistyöhön ja huoltajien osallisuuden huomioiminen pedagogisissa suunnitelmissa.
- Kokonaisvaltaisen pedagogisen jakson suunnitteleminen, toteuttaminen ja arviointi moniammatillisen tiimin kanssa ottaen itsenäistä vastuuta pedagogisesta johtajuudesta.
- Monipuolisten vuorovaikutus, ohjaus- ja opetusmenetelmien soveltaminen ja leikin ohjaaminen sekä yksilöllisen ja ryhmämuotoisten tuen antaminen.
- Aloitteellinen ja vastuullinen toimiminen varhaiskasvatuksen opettajan, parin, työyhteisön ja yhteistyötahojen kanssa.
- Opiskelija rakentaa edelleen ammatillista minäpystyvyyttään reflektion ja palautteiden avulla. Opiskelija keskustelee tulevan ammattityön aloittamisesta, erilaisten vuosisuunnitelmien ja muiden tehtävien tekemisestä.
- Opiskelija tutustuu päiväkodin johtamisen peruskysymyksiin ja yhteiskunnalliseen merkitykseen.

2.2 Harjoittelun suorittaminen hyväksytysti

Hyväksytysti suoritettu harjoittelu sisältää **aktiivista ja vastuullista osallistumista** lapsiryhmän ja tiimin toimintaan ja vuorovaikutukseen sekä lasten ja pedagogiikan ohjaamiseen, ja harjoittelutyökirjan, pedagogisten suunnitelmien sekä muiden tehtävien hyväksytyn suorittamisen.

Opiskelijan oikeudet ja velvollisuudet

Opiskelija on harjoittelussaan **oppimassa**, ja toimii harjoittelijan roolissa. Opiskelijan tehtävänä on **perehtyä etukäteen** harjoittelua ohjaaviin yliopiston dokumentteihin sekä paikallisiin, että valtakunnallisiin varhaiskasvatussuunnitelman perusteisiin tai esiopetuksen opetussuunnitelmaan, harjoitella harjoittelun aikana **aktiivisesti ja oma-aloitteisesti** opettajan työtä eri tehtävineen, sekä pyrkiä **soveltamaan** koulutuksessa saatuja tietoja ja taitoja käytäntöön.

Opiskelija **toimittaa** tarvittavat harjoittelun ohjeet (harjoittelun toteutusohje, harjoittelun ABC) päiväkodin ohjaavalle varhaiskasvatuksen opettajalle sähköpostitse, sekä **sopii** tutustumiskäynnistä ohjaavan varhaiskasvatuksen opettajan kanssa ennen harjoittelun alkua. Lisäksi opiskelija **toimittaa** sekä ohjaavalle yliopisto-opettajalle/lehtorille että vo-ohjaajalle vaaditut pedagogiset suunnitelmat ja kyseisen viikon ammatilliset tavoitteet viimeistään kaksi arkipäivää ennen yliopiston opettajan/lehtorin järjestämää ohjauskertaa.

Vaikka harjoittelussa toteutettavalle opetukselle ja ohjaukselle on harjoittelun työkirjassa asetettu vähimmäismäärä, opiskelijan tulee **ohjata erilaisia** varhaiskasvatuksen tilanteita aina ohjatuista tuokioista, siirtymistä ja ruokailuista leikkiin, lepoon ja ulkoiluun joustavasti. Ainoastaan tuokioiden tai yksittäisten lasten ohjaaminen ei ole riittävää harjoittelun tavoitteiden saavuttamiseksi. Myös **spontaani toimintaan osallistuminen ja koko lapsiryhmän ohjaaminen** on keskeistä. Lisäksi harjoitteluun kuuluu myös varhaiskasvatuksen opettajan opetuksen ja ohjausten **havainnointia**, sekä pedagogisen toiminnan ohjaamista yhteistyössä opettajan ja mahdollisen tiimin kanssa.

Opiskelija on **vaitiolovelvollinen** lapsia, lasten huoltajia ja tiimejä koskevia tietoja koskien. Opiskelijalla on **oikeus** saada tietoa sekä lapsista, että varhaiskasvatustyöyksikön ja lapsiryhmän toiminnasta, osallistua päiväkodin/esiopetusyksikön eri toimintoihin ja tehtäviin, sekä saada päivittäin toiminnastaan rakentavaa ja kannustavaa palautetta.

Harjoittelun loppupuolella ohjaava varhaiskasvatuksen opettaja järjestää opiskelijalle yhteisen **arviointikeskustelun**. Opiskelija vastaanottaa ohjaavalta varhaiskasvatuksen opettajalta kirjallisen arvioinnin koko harjoittelujaksolta (katso liite 1). Kokonaisarvioinnissa otetaan huomioon opiskelijan tavoitteellisuus ja suunnitelmallisuus, tietäminen ja osaaminen, vuorovaikutustaidot sekä vastuullisuus ja eettisyys erillisen arviointikriteeristön mukaisesti (katso liite 2).

Mikäli harjoittelun aikana opiskelija sairastuu, oma ilmoitus poissaolosta riittää. Tällöin opiskelija **informoi sairastumisestaan** sekä varhaiskasvatustyöyksikön, että ohjaavan yliopisto-opettajan/lehtorin. Opiskelijalla on tervehdyttyään velvollisuus huolehtia siitä, että harjoittelun poissaolot tulee korvatuksi koulutuksen ohjeiden mukaisesti. Poissaolojen korvaamisen tavat ja päivämäärät kirjataan huolellisesti työkirjaan.

Jos opiskelijalla herää huoli esimerkiksi oman harjoittelun tavoitteiden edistämisestä harjoitteluryhmässä tai vuorovaikutuksesta oman ohjaavan päiväkodin/esiopetuksen opettajan kanssa, opiskelijan tulee ottaa asia puheeksi mahdollisimman nopeasti oman päiväkodin/esiopetuksen ohjaavan opettajan (ja tarvittaessa yliopisto-opettaja-ohjaajan) kanssa. Harjoittelupaikan vaihtaminen ei ole lähtökohtaisesti mahdollista kesken harjoittelun ilman erittäin painavaa syytä. Tällainen painava syy on esimerkiksi ohjaava päiväkodin opettajan jääminen yllättäen pitkälle sairauslomalle.

Opiskelijalla on oikeus keskeyttää harjoittelunsa henkilökohtaisista syistä, mutta tällöin harjoittelu tulee suorittaa kokonaan uudelleen. Tällöin harjoittelut toteutetaan lähtökohtaisesti yliopiston harjoitteluiden ajankohdissa. Keskeyttäessään harjoittelun opiskelijalla on velvollisuus ilmoittaa asiasta omille ohjaaville opettajille välittömästi perusteluineen. Opiskelijalla on oikeus **ruokailla** päiväkodissa yliopiston solmiman koulutusyhteistyösopimuksen mukaisesti. Mikäli opiskelija osallistuu ruokailuun, hän maksaa aterian

hinnan itse. Yliopiston **vakuutus** on voimassa myös opetusharjoittelun aikana. Harjoitteluajana opiskelija **ei voi toimia sijaisena**, eikä näin ollen vastuullisena työntekijänä.

2.3. Kuormitustaulukko

Kuormittavuustaulukko: sisällöt	Kuormitus
Lapsiryhmässä toimiminen <ul style="list-style-type: none"> - Lapsiryhmän ja sen toiminnan havainnointi ja pedagogiikan toteuttaminen harjoitellen opettajajohtajuutta osana moniammatillista tiimiä - Huoltajien kanssa tehtävään yhteistyöhön ja viestintään osallistuminen - Päiväkodin johtajan työhön tutustuminen - Lasten ohjaaminen ja opettaminen sekä suunnitellusti että spontaanisti päivän eri toiminnoissa - Lapsiryhmän ohjaaminen itsenäisesti tai parin kanssa ottaen kokonaisvaltaista pedagogista vastuuta 5 viikon eheästä pedagogisesta jatkumosta tai projektimaisesta työskentelystä, joka sisältää viikko-, päivä- ja tuokiotason. 	Noin 6 t/ päivässä (Noin 180 t yhteensä)
Itsenäinen työskentely eli niin sanottu sak-työaika <ul style="list-style-type: none"> - Tutustumiskäynti ennen harjoittelun alkua - Varhaiskasvatustoiminnan suunnittelu-, arviointi ja kehittämistyö ➔ Esimerkiksi pedagogisten suunnitelmien laatiminen ja niiden toteutuksen arviointi - Harjoittelun työkirjan tehtävät - Yliopiston opettajan/lehtorin yksilö-, pari- tai ryhmäohjaus 	Noin 1 t/päivässä päiväkodissa Pääosin sak-aikaa toteutetaan päiväkodissa/esiopetusyksikössä, mutta sitä voi toteuttaa osittain myös kotona. (Noin 30 t yhteensä)
Työkirjan viimeistely, lopputehtävä ja -arviointi	6 t
Yhteensä (30 harjoittelupäivää, noin 30 t viikossa)	216 tuntia

3. Ohjaus ja palaute

Ohjaavan varhaiskasvatuksen opettajan tehtävät

Ohjaava varhaiskasvatuksen opettaja

- Täyttää ja lähettää yliopistolle harjoittelun suostumuslomakkeen. Suostumuslomake löytyy ohjaajan tiedotteesta.
- Perehtyy harjoittelun toteutusohjeeseen ja muihin harjoittelun tukimateriaaleihin.
- Informoi henkilökuntaa opiskelijan saapumisesta, harjoittelun tavoitteista ja sisällöistä sekä harjoittelun aiheuttamista mahdollisista muutoksista varhaiskasvatustoimintaan.
- Tutustuttaa opiskelijan varhaiskasvatuksen työyhteisöön ja perehdyttää opiskelijan lapsiryhmän toimintakulttuuriin, toimintaa ohjaaviin suunnitelmiin ja asiakirjoihin sekä lasten tarpeisiin.
- Toimii opiskelijan ammatillisen kasvun ja opettajaidentiteetin kehittymisen tukena sekä mallintaa varhaiskasvatuksen opettajan tehtäviä ja ohjaa opiskelijaa ottamaan kontaktia vanhempiin.
- Järjestää opiskelijalle päivittäin mahdollisuuksia, tilaa ja aikaa suunnitellun ja spontaanin toiminnan ohjaamiseen.

- Ohjaa opiskelijaa päivittäin kaikissa tehtäväalueissa (erilaisten toimintojen ohjaus, yksittäisten lasten, pienryhmien ja koko lapsiryhmän ohjaus, kirjalliset suunnitelmat) sekä harjoittelun yleisten tavoitteiden, että opiskelijan ammatillisten tavoitteiden saavuttamiseksi.
- Huolehtii siitä, että opiskelijan lyhyen ja pidemmän aikavälin pedagogiset suunnitelmat ja toiminta kattavat koko lapsiryhmän, ja antaa pedagogisista suunnitelmista rakentavaa palautetta.
- On läsnä opiskelijan ohjatessa sekä tarvittaessa tukee ja auttaa opiskelijaa ohjauksen aikana.
- On vastuussa pedagogiikasta myös harjoittelun aikana. Siksi hänen tulee pyrkiä toimimaan siten, että ryhmän opetus- ja kasvatustavoitteita edistetään myös harjoittelun aikana.
- Mahdollisten ongelmien ja huolen herättyä toimii välittömästi Harjoittelun arviointi –kohdassa kuvatulla tavalla.
- Antaa opiskelijalle päivittäin henkilökohtaista kehittävää ja kannustavaa palautetta harjoittelun aikana sekä kokonaispalautteen harjoittelun lopussa. Opiskelijan ammatillinen kasvu voi tapahtua oma-aloitteisen toiminnan sekä opettajan ohjauksen kautta.
- Lähettää opiskelijaa ohjaavalle yliopisto-opettajalle/lehtorille kirjallisen arvioinnin (liite 1) sähköisesti. Ks. harjoittelun arviointi.

Ohjaavan yliopisto-opettajan/lehtorin tehtävät

Ohjaava yliopisto-opettaja/lehtori

- On yhteydessä ohjaaviin opettajiin ja opiskelijoihin ohjausaikojen – ja muodon sopimiseksi.
- Antaa opiskelijoille harjoitteluviikkojen aikana ohjausta noin 3 t/opiskelija harjoittelun tavoitteiden mukaisesti tarkoituksenmukaisella tavalla. Ohjaus voidaan toteuttaa yksilö-, pari- tai ryhmäohjauksena joko lähitoteutuksena, etätoteutuksena, reaaliajassa tai videomuotoisena. Ohjaukseen kuuluu opiskelijan toiminnan seuraamista ja palautteen antamista.
- Toimii opiskelijan tukena harjoittelun aikana. Mikäli harjoittelussa ilmenee ongelmia, ohjaava lehtori perehtyy asiaan ja toimii välittömästi Harjoittelun arviointi –kohdassa kuvatulla tavalla.
- Toimii ohjaavan varhaiskasvatuksen opettajan yliopiston yhteyshenkilönä: toimittaa ohjaavalle VO:lle arviointilomakkeen sekä auttaa esimerkiksi harjoittelun tavoitteiden konkretisoinnissa tai harjoittelun ongelmatilanteissa.
- Perehtyy opiskelijan harjoittelun pedagogiseen työkirjaan, arvioi sen ja kirjaa siitä palautteen arviointilomakkeeseen.
- Toimittaa opiskelijalle myös oman arviointinsa (liite 1), tarkistaa ohjaavan opettajan arvioinnin, sekä antaa lopullisen suoritusmerkinnän harjoittelusta. Lopuksi lehtori palauttaa molemmat lomakearviointit opiskelijalle. Ks. Harjoittelun arviointi.

4. Raportointi

- Opiskelija kokoaa suunnitelmat ja arvioinnit sekä muut tehtävät pedagogiseen työkirjaan yliopiston antamien ohjeiden mukaisesti ja palauttaa työkirjan yliopiston ohjaavalle opettajalle/lehtorille ilmoitettuna palautuspäivämäärään mennessä.

5. Harjoittelun arviointi

5.1. Yleiset kriteerit

Harjoittelussa tulee täytyä lähtökohtaisesti sekä harjoittelupäivien määrä, harjoittelun tuntimäärä, että opiskelijan arviointikriteerien mukainen toiminta.

Sekä ohjaava varhaiskasvatuksen opettaja että ohjaava yliopiston opettaja/lehtori laativat opiskelijan harjoittelusta kirjallisen arvioinnin liitteessä 1 olevan arviointilomakkeen ja liitteessä 2 olevan arviointikriteeristön mukaisesti.

Harjoittelujakso arvioidaan asteikolla **hyväksytyt/hylätty**. Hyväksytyt tarkoittaa, että opiskelija toimii harjoittelun opetussuunnitelmassa ja tässä harjoittelun toteutusohjeessa esitettyjen harjoittelujakson tavoitteiden, sisältöjen ja velvollisuuksien mukaisesti, ja ottaa **kokonaisvaltaisesti ja aktiivisesti** vastuuta toiminnasta ja oppimisestaan harjoittelun hyväksymisen ja hylkäämisen perusteet -taulukon mukaisesti. Lähtökohtaisena odotuksena on, että jokaisen varhaiskasvatuksen opettajakoulutuksen harjoittelussa olevan opiskelijan tulee selviytyä luotettavasti erilaisista harjoittelun tehtävistä.

Harjoittelussa on mahdollista arvioida, pystyykö opiskelija ottamaan kasvavassa määrin vastuuta alle kouluikäisten lasten, lasten huoltajien, ja henkilökunnan kanssa tapahtuvasta vastuullisesta ja monipuolisesta työstä. Lapset tarvitsevat fyysistä ja psyykkistä turvallisuutta, korkeatasoisen, laadukkaan oppimisympäristön sekä tutkimusperustaista pedagogista osaamista kasvunsa, kehityksensä ja oppimisensa tueksi.

5.2 Toimenpiteet huolitapauksissa ja hylkäämisen kriteerit

Harjoittelun hylkääminen ja keskeyttäminen välittömästi

Joissakin tapauksissa harjoittelu voidaan joutua hylkäämään kesken harjoittelun. Harjoittelu **keskeytetään ja hylätään välittömästi**, mikäli opiskelija esiintyy harjoittelussa **alkoholin tai huumaavien/narkoottisten aineiden** vaikutuksen alaisena, tai **käyttäytyy itselleen, toisille ihmisille tai ympäristölleen vaarallisella, aggressiivisella, sopimattomalla tai räikeän epäeettisellä** tavalla.

Ohjaavalla varhaiskasvatuksen opettajalla on tällöin oikeus ilmoittaa keskeytys opiskelijalle ja antaa **välittömästi** hylkäävä arviointi. Tapahtuman jälkeen ohjaava varhaiskasvatuksen opettaja informoi opiskelijan ohjaavaa yliopisto-opettajaa/lehtoria asiasta, kirjaa hylkäävään arvioon johtaneen tapahtuman/tapahtumat ylös ja toimittaa sekä kirjallisen dokumentaation tapahtumasta, että hylkäävän arvioinnin yliopisto-opettaja-ohjaajalle. Yliopisto-opettaja/lehtori informoi asiasta myös harjoittelun pedagogisen vastuuhenkilön.

Toiminta-ohjeet huolen herätessä

Mikäli ohjaavalla varhaiskasvatuksen opettajalla **herää huoli** siitä, että opiskelijan harjoittelun tavoitteet eivät edisty toivotulla tavalla, ja harjoittelu saattaa tulla näin ollen hylätyksi, VO-ohjaaja kertoo välittömästi asiasta sekä opiskelijalle, että ohjaavalle yliopiston opettajalle/lehtorille. Opiskelijan kanssa järjestetään pian palautekeskustelu, jossa otetaan opiskelijan kanssa huoli puheeksi, kuullaan opiskelijan kanta asioihin, ja sovitaan **vähintään suullisesti** harjoittelun edistämisen konkreettisista tavoitteista yhdessä. Tavoitteet arvioidaan esimerkiksi viikon kuluttua keskustelusta. Ohjaava varhaiskasvatuksen opettaja antaa edelleen ohjausta.

Mikäli ohjauskeskustelun jälkeen tarvittua kehitystä opiskelijan toiminnassa ei ole tapahtunut, **käynnistetään huolimenettely**. Tällöin ohjaava varhaiskasvatuksen opettaja kirjoittaa opiskelijalle vapaamuotoisen **erillisen kirjallisen kehotuksen**, jossa kriteereihin nojaten käy ilmi, mihin opiskelijalta odotetaan selkeää parannusta. Kirjallisen kehotuksen **allekirjoittaa ohjaava varhaiskasvatuksen opettaja** sekä **opiskelija** vastaanotettuaan kehotuksen. Kirjallinen kehotus on annettava pian huolen herättyä, mutta viimeistään viikkoa ennen harjoittelun päättymistä, **jotta opiskelijalla on riittävästi aikaa reagoida palautteeseen ja osoittaa pyrkimyksensä kehittyä sovitussa asioissa**. Ohjaava varhaiskasvatuksen opettaja informoi tapahtumista myös yliopiston ohjaavaa opettajaa/lehtoria välittömästi huolen herätessä. Yliopisto-opettaja/lehtori informoi asiasta myös harjoittelun pedagogisen vastuuhenkilön.

Ohjaava varhaiskasvatuksen opettaja seuraa opiskelijan edistymistä opetusharjoittelussa ja antaa ohjausta ja palautetta päivittäin. On tärkeää kiinnittää huomiota opiskelijan toivottuun, kriteerit täyttävään toimimiseen, oppimiseen ja **kehittymiseen sekä tavoitteissa edistymiseen**.

Mikäli opiskelija ei saavuta harjoittelun kuluessa kehotuksesta huolimatta hyväksytyt suorituksen tasoa, opiskelija ja ohjaava varhaiskasvatuksen opettaja voivat sopia **harjoitteluajan pidentämisestä** esimerkiksi viidellä arkipäivällä harjoittelun tavoitteiden saavuttamiseksi. Kohtuuttomasti harjoittelua ei kuitenkaan voi jatkaa. Myös tästä toimenpiteestä tulee informoida yliopisto-opettajaa/lehtoria etukäteen. Mikäli harjoittelun jatkaminen ei ole mahdollista, tai harjoittelun jatkaminen ei ole riittävä apukeino tavoitteiden saavuttamiseksi, ohjaava varhaiskasvatuksen opettaja voi antaa harjoittelusta hylkäävän arvion, tai opiskelija voi itse päättää harjoittelun keskeyttämisestä.

Harjoittelun arvioinnin kriteerit ovat samat molemmissa harjoitteluissa, mutta vaatimustaso määrittyy harjoittelujakson tavoitteiden mukaisesti. Hylätty arvio tarkoittaa, että toiminnassa ja tehtävien suorittamisessa on selviä vakavia puutteita, sovittujen tehtävien laiminlyöntejä tai opiskelijan toiminta on hyvin epävarmaa ja epätasaista, eikä kirjallisesti sovittua kehitystä ole riittävästi tapahtunut. Puutteet voivat ilmetä yhdessä tai useammassa arvioitavassa osiossa. **Hylkäävä arvio kirjataan ylös alla olevien kriteerien pohjalta, ja se liitetään** opiskelijalle annettuun **kehotukseen**, sekä **toimitetaan** ohjaavalle yliopisto-opettajalle/lehtorille **ennen yhteistä harjoittelun hylkäämisen palautekeskustelua**. Vo-ohjaaja käy läpi arvion ja tilanteen opiskelijan kanssa, kun yliopisto-opettaja/lehtori on informoitu asiasta.

Tämän jälkeen järjestetään yhteinen arviointikeskustelu, johon osallistuvat opiskelijan lisäksi **yo-opettaja/lehtori ja ohjaava varhaiskasvatuksen opettaja**. Keskustelussa myös ohjaava yo-opettaja/lehtori antaa oman arvionsa ja kirjaa arviointilomakkeen.

Arvioiden mennessä ristiin lopullinen hylkäämis- ja hyväksymisoikeus on koulutuksen ohjaavalla yliopisto-opettajalla/lehtorilla. Ohjaava yliopisto-opettaja/lehtori antaa harjoittelusta aina lopullisen suoritusmerkinnän. Yliopisto-opettaja/lehtori informoi asiasta myös harjoittelun pedagogisen vastuuhenkilön.

Harjoittelun hyväksymisen ja hylkäämisen perusteet

Harjoittelun tavoitteet	Hyväksytty	Hylätty
<p>Osaa havainnoida, analysoida ja arvioida varhaiskasvatuksen toimintakulttuuria, lapsia ja ryhmää sekä toimintaympäristöä</p> <p>Osaa havaintojensa ja varhaiskasvatusta/esiopetusta ohjaavien suunnitelmien ja määräysten perusteella suunnitella, toteuttaa, dokumentoida ja arvioida kokonaisvaltaisen koko lapsiryhmää koskevan pedagogisen jakson</p>	<p>Opiskelija hallitsee havainnointiin ja arviointiin perustuvan suunnittelun ja käyttää</p> <p>varhaiskasvatusta/esiopetusta ohjaavia suunnitelmia ja määräyksiä suunnitelmiensa lähtökohtana.</p> <p>Opiskelija osaa suunnitella, toteuttaa, dokumentoida ja arvioida kokonaisvaltaisen koko lapsiryhmää koskevan pedagogisen jakson yhteistyössä, mutta itsenäistä vastuuta ottaen</p>	<p>Opiskelijan havainnointitaidoissa ja kokonaisvaltaisen pedagogisen toiminnan suunnittelussa on vakavia puutteita.</p> <p>Opiskelija ei ole perehtynyt varhaiskasvatuksen yleisiin ja paikallisiin asiakirjoihin ja vuosisuunnitelmiin eikä osaa käyttää niitä suunnitelmien lähtökohtana. Opiskelijan pedagogisen jakson suunnittelun, toteuttamisen ja arvioinnin taidoissa on vakavia puutteita eikä hän kykene itsenäiseen suunnittelu- tai arviointityöhön harjoittelun aikana.</p>
<p>Osaa luoda lapsilähtöisiä, mielekkäitä sekä ikä- ja kehitystasoon vastaavia oppimis- ja toimintaprosesseja ja soveltaa etukäteen suunnittelemaansa toimintaa spontaaneissa tilanteissa tarkoituksenmukaisesti</p>	<p>Opiskelijan suunnitelmat ovat lapsilähtöisiä, mielekkäitä sekä ikä- ja kehitystasoon vastaavia oppimis- ja toimintaprosesseja ja hän kykenee soveltamaan etukäteen suunnittelemaansa toimintaa spontaaneissa tilanteissa tarkoituksenmukaisesti.</p>	<p>Opiskelijan suunnittelutaidoissa on selkeitä puutteita ja toiminta on yksipuolista. Opiskelijalla on vaikeuksia toimia spontaaneissa tilanteissa tai toteuttaa suunnitelmiaan joustavasti tai tarkoituksenmukaisesti.</p>
<p>Osaa toimia ja viestiä suunnitelmallisesti, aloitteellisesti, ammattieettisesti ja yhteistyötä rakentaen lasten, perheiden ja moniammatillisen työyhteisön kanssa.</p>	<p>Opiskelijan toiminta ja viestintä on vuorovaikutteista, myönteistä ja rakentavaa. Opiskelija huomioi toiminnassaan niin lapset, perheet kuin moniammatillisen työtiimin ja hänen toimintansa on ammattieettisesti kestävä.</p>	<p>Opiskelijan toiminnassa ja viestintätaidoissa on vakavia puutteita. Opiskelijalla on suuria haasteita rakentaa myönteistä vuorovaikutusta lasten kanssa ja työyhteisössä. Opiskelija aiheuttaa toiminnallaan ristiriitatilanteita, tai käyttäytyy epäasiallisesti. Opiskelija ei kykene yhteistyöhön varhaiskasvatuksen opettajan, mahdollisen opiskelijaparin ja työyhteisön kanssa.</p> <p>Hänen vastuullisuudessaan ja eettisyydessään on vakavia puutteita.</p>

<p>Osaa eritellä oman opettajuutensa kehittymistä, asettaa itselleen realistisia ammatillisia tavoitteita sekä reflektoida niiden toteutumista yhdessä ohjaajien kanssa</p>	<p>Opiskelija on motivoitunut ja kykenee erittelemään oman opettajuutensa kehittymistä, asettaa itselleen realistisia ammatillisia tavoitteita sekä reflektoida niiden toteutumista yhdessä ohjaajien kanssa.</p>	<p>Opiskelija ei ole motivoitunut tai osaa eritellä tai arvioida omaa toimintaansa opettajana ja opettajuutensa kehittymistä.</p>
<p>Osaa perustella pedagogista ajatteluaan teoreettisesti ja on saavuttanut riittävän ammatillisen varmuuden toimia työtiimin pedagogisena johtajana</p>	<p>Opiskelija osaa perustella pedagogista ajatteluaan ja liittää sitä laajempiin teoreettisiin lähtökohtiin. Opiskelija on saavuttanut riittävän ammatillisen varmuuden toimia työtiimin pedagogisena johtajana.</p>	<p>Opiskelijan pedagoginen ajattelu on pinnallista tai irrallista, eikä hän pysty liittämään sitä teoreettisiin lähtökohtiin. Opiskelijan toiminta työtiimin pedagogisena johtajana on erittäin epävarmaa tai siinä on vakavia puutteita.</p>
<p>Yliopisto-opettaja/lehtori tarkastelee lisäksi:</p> <p>Ammatillisen kasvun tarkastelu ja itsearviointi</p>	<p>Opiskelija suorittaa harjoittelun työkirjan tehtävät erillisen ohjeen mukaan.</p> <p>Opiskelijalla on oikeus täydentää harjoittelun työkirjaa palautuspäivämäärän jälkeen, jos ohjaava yliopiston opettaja/lehtori huomaa työkirjassa puutteita. Uusi palautuspäivämäärä sovitaan täydennyspyynnön yhteydessä.</p>	<p>Mikäli opiskelija ei ole suorittanut harjoittelun työkirjan tehtäviä eikä anonut työkirjalle lisäaikaa, tai opiskelija ei ole täydentänyt työkirjaa pyydetyllä tavalla kuukauden kuluessa täydennyspyynnön vastaanottamisesta, harjoittelun voi hylätä. Tällöin koko harjoittelu tulee suorittaa uudelleen.</p>

Itä-Suomen yliopisto

Soveltavan kasvatustieteen ja opettajankoulutuksen osasto

Varhaiskasvatuksen opettajakoulutus

Liite 1. Harjoittelun arviointilomake: Varhaiskasvatuksen syventävä harjoittelu

Opiskelija _____

Harjoittelupaikka, kunta ja harjoittelun ajankohta _____

Poissaolo ___/___ - ___/___ Korvattu ___/___ - ___/___

ARVIOINTI-KRITEERIT	SANALLINEN PERUSTELU
Tavoitteellisuus ja suunnitelmallisuus	
Tietäminen ja osaaminen	
Vuorovaikutus	
Vastuullisuus ja eettisyys	

ARVIOINTIASTEIKKO:
(merkitse rastilla)

HYVÄKSYTTY___

HYLÄTTY___

_____
allekirjoitus

___/___20___

Itä-Suomen yliopisto

Soveltavan kasvatustieteen ja opettajankoulutuksen osasto/ Varhaiskasvatuksen opettajakoulutus

Liite 2. HARJOITTELUJEN ARVIOINTIKRITEERISTÖ

Harjoittelun arvioinnissa opiskelijan suorituksia arvioidaan seuraavien kriteerien mukaan:

4. Tavoitteellisuus ja suunnitelmallisuus

- a. Lasten laaja-alaista osaamista, oppimista ja hyvinvointia vahvistavan, pitkän ja lyhyen aikavälin pedagogisen varhaiskasvatustoiminnan suunnittelu, toteuttaminen ja arviointi
- b. Realististen kasvatus-, opetus- ja hoitotavoitteiden sekä konkreettisten toimenpiteiden asettamisen harjoittelu sekä niiden toteuttaminen yksittäisten lasten, lapsiryhmän ja toiminnan tasolla
- c. Monipuolinen oman toiminnan ja oppimisen, pedagogiikan, sekä asetettujen tavoitteiden ja laadittujen suunnitelmien arvioiminen ja reflektointi

5. Tietäminen ja osaaminen

- a. Tuntee varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden/esiopetuksen opetussuunnitelman oppimisen alueiden sisällöt, sekä niiden opettamisen perustiedot ja -taidot
- b. Osaa valita, soveltaa ja yhdistellä kokonaisvaltaisesti ja tarkoituksenmukaisesti eri oppimisen alueiden sisältöjä lasten kehitystason ja iän, sekä ryhmän tarpeiden ja mielenkiinnonkohteiden mukaan
- c. Osaa käyttää ja soveltaa varhaiskasvatuksen menetelmiä (perustoiminnot, leikki, työ, opetus, juhlat ja retket), lapselle ominaisia tapoja oppia, sekä materiaaleja ja välineitä monipuolisesti
- d. Pyrkii huomioimaan lasten osallisuuden toiminnan suunnittelussa ja toteutuksessa, sekä mukauttaa toimintaa lasten ja lapsiryhmän ideoiden, tarpeiden ja yhteisten suunnitelmien pohjalta joustavasti

6. Vuorovaikutus

- a. Vuorovaikutus lapsiryhmän kanssa:
  - lapsiryhmään tutustuminen, lasten tarpeiden huomiointi ja myönteinen vuorovaikutus
  - asiallinen ja johdonmukainen toiminta ja viestintä
  - selkeä kielellinen ilmaisu ja toimintaohjeiden antaminen
  - lasten motivointi ja aktivointi sekä myönteisen ilmapiirin luominen
  - lapsiryhmän ryhmäohjauksen harjoittelu sekä toiminnan ja tarkkaavuuden suuntaaminen erilaisin ohjauskeinoin
- b. Vuorovaikutus ohjaajien ja tiimin kanssa:
  - haluaa ja kykenee yhteistyöhön ohjaajien ja tiimin kanssa
  - antaa ja ottaa vastaan monipuolista palautetta ja kehittää reflektiotaitojaan
- c. Vuorovaikutus vanhempien kanssa:
  - huoltajille esittäytyminen ja yhteistyö
  - harjoittelee pedagogista dokumentointia harjoittelun aikana

7. Vastuullisuus ja eettisyys:

- a. toimii kasvatuksessa ja opetuksessa noudatettavien eettisten periaatteiden ja lapsen edun mukaisesti
- b. vastuulliset arvot ja asenteet, kehittävä työote
- c. yksittäisten lasten ja ryhmäohjauksiin motivoitunut osallistuminen
- d. toiminnan suunnittelu kirjallisesti ja suunnitelmien esittäminen ennalta
- e. toiminnan ohjaaminen ja järjestelyistä huolehtiminen
- f. muut harjoittelun toimintasuunnitelmassa yksilöidyt tehtävät

Harjoittelun arvioinnin kriteerit ovat samat molemmissa harjoitteluissa. Vaatimustaso määrittyy harjoittelujakson tavoitteiden mukaisesti.

Varhaiskasvatuksen syventävän harjoittelun (8 op) toteutusohje 1000+ ja 75+ monimuotoryhmille

Opintojakson edellytykset

1. Varhaiskasvatuksen perusharjoittelu (7 op) tai Perustava harjoittelu (7 op) **tulee olla suoritettuna.**
2. **Suositus:** Leikin pedagogiikka (5 op) -opintojakso on suoritettuna ennen opetusharjoittelun alkua.
3. Opintojakso suoritetaan **samanaikaisesti** opintojakson Varhaispedagogiikan arviointi ja suunnittelu 2 (2 op) kanssa.

1. Varhaiskasvatuksen syventävän harjoittelun lähtökohdat ja tavoitteet

Ohjatun harjoittelun lähtökohdat

Harjoittelu on opetussuunnitelmassa opintojakso, joka suoritetaan opetussuunnitelman mukaisessa aikataulussa. Varhaiskasvatuksen syventävä harjoittelu suoritetaan pääosin marras-joulukuussa. Tarkka ajankohta määritetään yliopiston toimesta vuosittain, ja ajankohta ilmoitetaan harjoitteluun ilmoittautumisen yhteydessä. Tässä toteutusohjeessa mainitut harjoittelun edellytykset tulee täyttyä. SORA-lainsäädännön mukainen rikostaustaote on toimitettu ennen ensimmäiseen harjoitteluun pääsyä.

Harjoittelupaikat: 0–7-vuotiaiden lasten lapsiryhmät yliopiston harjoittelusopimusten mukaisissa päiväkodeissa ja esiopetusyksiköissä Joensuun (Joensuu, Liperi, Kontiolahti) seudulla, tai opiskelijan itse Joensuun seudun ulkopuolelta hankkimassa harjoittelupaikassa, joka vastaa varhaiskasvatuksen opettajakoulutuksen harjoittelun edellytyksiä. Koulun yhteydessä oleva esiopetus soveltuu harjoittelupaikaksi, mikäli harjoittelupäivän pituus (keskimäärin 6 t) täyttyy esimerkiksi täydentävän varhaiskasvatuksen avulla. Harjoittelun suoritetaan Joensuun alueen ulkopuolella pääosin yksin ja Joensuun seudulla pääosin pareittain. Suosituksena on, että harjoittelupaikka on eri ikäryhmässä kuin se, missä opiskelija on suorittanut perusharjoittelun.

Harjoittelupaikan edellytykset: Opetusharjoittelua on kelpoinen ohjaamaan päiväkodissa tai esiopetusyksikössä toimiva yliopistotasoinen varhaiskasvatuksen opettaja (KK, KM) tai vanhamuotoisen LTO-koulutuksen suorittanut opettaja. Opiskelija ei voi suorittaa harjoittelua lapsiryhmässä, jossa opiskelija itse työskentelee, ~~tai~~ jossa opiskelijan omat lapset ovat varhaiskasvatuksessa tai jossa ohjaava opettaja on opiskelijalle läheinen (esimerkiksi sukulainen, ystävä, tai läheinen työkaveri). Jos opiskelija etsii itse oman harjoittelupaikkansa, hän on velvollinen huolehtimaan harjoittelupaikan edellytysten täyttymisestä.

Harjoittelu-aika- ja laajuus: 3. vuosikurssi, 2. periodi. Harjoittelun laajuus on 8 op, joka tarkoittaa kuutta (6) kalenteriviikkoa eli 30 harjoittelupäivää. Harjoittelussa harjoittelupäivien ja -tuntien määrän (30 päivää) tulee täyttyä, vaikka harjoittelupäivän pituus voi hiukan vaihdella. Harjoittelupäivän pituus voi vaihdella ohjaavan varhaiskasvatuksen opettajan työvuorojen sekä tarkoituksenmukaisen läsnäolon mukaisesti 4–8 tunnin välillä.

Toteutusvaihtoehdot:

- 1) Tiiviimpi toteutus yhtäjaksoisesti: 20 arkipäivää, noin 8 h/päivä

Harjoittelun laajuus: 8 op. **Kesto noin neljä viikkoa yhtäjaksoisesti.** Päiväkodissa 160 tuntia. 50 tuntia suoritetaan kirjallisina töinä. Kokonaisaika sisältää varhaiskasvatuksen suunnitelmien ja arviointien kirjaamisen harjoittelun

pedagogiseen työkirjaan, päivittäisen lapsiryhmässä työskentelyn, ohjaavan varhaiskasvatuksen opettajan ohjauksen sekä ohjaavan lehtorin ohjauksen.

2) Tiiviimpi toteutus työn ohella: 20 arkipäivää, noin 8 h/päivä, 30:n päivän sisällä

Harjoittelun laajuus: 8 op. **Kesto yhteensä noin neljä viikkoa kuuden harjoittelulle varatun viikon sisällä.** Päiväkodissa 160 tuntia. 50 tuntia suoritetaan kirjallisina töinä. Kokonaisuika sisältää varhaiskasvatuksen suunnitelmien ja arviointien kirjaamisen harjoittelun pedagogiseen työkirjaan, päivittäisen lapsiryhmässä työskentelyn, ohjaavan varhaiskasvatuksen opettajan ohjauksen sekä ohjaavan lehtorin ohjauksen.

Tämä toteutusmuoto mahdollistaa osa-aikaisen työssäkäynnin samanaikaisesti, **mutta se ei ole suositeltavaa.**

3) Tavanomainen toteutus: 30 arkipäivää, noin 7 h/päivä

Harjoittelun laajuus: 8 op, joka tarkoittaa 216 tuntia. **Kesto noin kuusi viikkoa.** Kokonaisuika sisältää päivittäisen lapsiryhmässä työskentelyn ja ohjaavan varhaiskasvatuksen opettajan ohjauksen, toimintakulttuuriin ja pedagogiikkaan orientoitumisen, varhaiskasvatuksen suunnitelmien ja arviointien kirjaamisen harjoittelun pedagogiseen työkirjaan sekä ohjaavan yliopisto-opettajan/lehtorin ohjauksen.

Katso tarkempi erittely kuormitustaulukosta.

Läsnäolot ja poissaolot: Harjoittelun läsnäolo on lähtökohtaisesti 100 %. Harjoittelusta voi olla poissa sairauden, välttämättömien yliopisto-opintojen, pääsykokeiden, oman sairaan lapsen hoidon tai työhaastattelun vuoksi. Kokonaisen päivän poissaolo korvataan lähtökohtaisesti vastaavalla määrällä lisäpäivillä esimerkiksi jatkamalla harjoittelua harjoittelun loppupäästä, ei pidennetyillä harjoittelupäivillä. Osapäivän kestävä poissaolo korvataan vastaavalla määrällä tunteja. Pidemmän poissaolon sattuessa (yli 5 arkipäivää) opiskelija informoi oman yliopisto-opettaja/lehtori-ohjaajan ja ohjaavan vo:n asiasta, ja korvauksen tavoista sovitaan yhdessä. Tällöin yliopisto-opettaja/lehtori-ohjaaja voi käyttää tapauskohtaista harkintaa. Mikäli pitkän poissaolon vuoksi harjoittelupäivien määrä varhaiskasvatusyksikössä jää selvästi vajaaksi (yli 50 % harjoittelupäivistä), eikä harjoittelun jatkaminen ole mahdollista harjoitteluajan puitteissa, harjoittelu tulee suorittaa myöhemmin kokonaan uudelleen.

Harjoittelun tavoitteet

Harjoittelun suoritettuaan opiskelija

- osaa havainnoida, analysoida ja arvioida varhaiskasvatuksen toimintakulttuuria, lapsia ja ryhmää sekä toimintaympäristöä
- osaa havaintojensa ja varhaiskasvatusta/esiopetusta ohjaavien suunnitelmien ja määräysten perusteella suunnitella, toteuttaa, dokumentoida ja arvioida kokonaisvaltaisen koko lapsiryhmää koskevan pedagogisen jakson
- osaa luoda lapsilähtöisiä, mielekkäitä sekä ikä- ja kehitystasoon vastaavia oppimis- ja toimintaprosesseja ja soveltaa etukäteen suunnittelemaansa toimintaa spontaaneissa tilanteissa tarkoituksenmukaisesti
- osaa toimia ja viestiä suunnitelmallisesti, aloitteellisesti, ammattieettisesti ja yhteistyötä rakentaen lasten, perheiden ja moniammatillisen työyhteisön kanssa.
- osaa eritellä oman opettajuutensa kehittymistä, asettaa itselleen realistisia ammatillisia tavoitteita sekä reflektoida niiden toteutumista yhdessä ohjaajien kanssa
- osaa perustella pedagogista ajatteluaan teoreettisesti ja on saavuttanut riittävän ammatillisen varmuuden toimia työtiimin pedagogisena johtajana

2. Harjoittelun sisältö ja suorittaminen

2.1 Sisältö

- Opiskelijalle uuden päiväkodin/esiopetusyksikön ja lapsiryhmän toimintakulttuurin havainnointi yksilöllisistä ja yhteisöllisistä näkökulmista.
- Perehtyminen varhaiskasvatuksen/esiopetuksen yleisiin ja paikallisiin asiakirjoihin ja vuosisuunnitelmiin ja niiden käyttäminen pedagogisten suunnitelmien lähtökohtina.
- Osallistuminen huoltajien kanssa tehtävään kasvatusyhteistyöhön ja huoltajien osallisuuden huomioiminen pedagogisissa suunnitelmissa.
- Kokonaisvaltaisen pedagogisen jakson suunnitteleminen, toteuttaminen ja arviointi moniammatillisen tiimin kanssa ottaen itsenäistä vastuuta pedagogisesta johtajuudesta.
- Monipuolisten vuorovaikutus, ohjaus- ja opetusmenetelmien soveltaminen ja leikin ohjaaminen sekä yksilöllisen ja ryhmämuotoisten tuen antaminen.
- Aloitteellinen ja vastuullinen toimiminen varhaiskasvatuksen opettajan, parin, työyhteisön ja yhteistyötahojen kanssa.
- Opiskelija rakentaa edelleen ammatillista minäpystyvyyttään reflektion ja palautteiden avulla. Opiskelija keskustelee tulevan ammattityön aloittamisesta, erilaisten vuosisuunnitelmien ja muiden tehtävien tekemisestä.
- Opiskelija tutustuu päiväkodin johtamisen peruskysymyksiin ja yhteiskunnalliseen merkitykseen.

2.2 Harjoittelun suorittaminen hyväksytysti

Hyväksytysti suoritettu harjoittelu sisältää **aktiivista ja vastuullista osallistumista** lapsiryhmän ja tiimin toimintaan ja vuorovaikutukseen sekä lasten ja pedagogiikan ohjaamiseen, ja harjoittelutyökirjan, pedagogisten suunnitelmien sekä muiden tehtävien hyväksytyn suorittamisen.

Opiskelijan oikeudet ja velvollisuudet

Opiskelija on harjoittelussaan **oppimassa**, ja toimii harjoittelijan roolissa. Opiskelijan tehtävänä on **perehtyä etukäteen** harjoittelua ohjaaviin yliopiston dokumentteihin sekä paikallisiin, että valtakunnallisiin varhaiskasvatussuunnitelman perusteisiin tai esiopetuksen opetussuunnitelmaan, harjoitella harjoittelun aikana **aktiivisesti ja oma-aloitteisesti** opettajan työtä eri tehtävineen, sekä pyrkiä **soveltamaan** koulutuksessa saatuja tietoja ja taitoja käytäntöön.

Opiskelija **toimittaa** tarvittavat harjoittelun ohjeet (harjoittelun toteutusohje, harjoittelun ABC) päiväkodin ohjaavalle varhaiskasvatuksen opettajalle sähköpostitse, sekä **sopii** tutustumiskäynnistä ohjaavan varhaiskasvatuksen opettajan kanssa ennen harjoittelun alkua. Lisäksi opiskelija **toimittaa** sekä ohjaavalle yliopisto-opettajalle/lehtorille että vo-ohjaajalle vaaditut pedagogiset suunnitelmat ja kyseisen viikon ammatilliset tavoitteet viimeistään kaksi arkipäivää ennen yliopiston opettajan/lehtorin järjestämää ohjauskertaa.

Vaikka harjoittelussa toteutettavalle opetukselle ja ohjaukselle on harjoittelun työkirjassa asetettu vähimmäismäärä, opiskelijan tulee **ohjata erilaisia** varhaiskasvatuksen tilanteita aina ohjatuista tuokioista, siirtymistä ja ruokailuista leikkiin, lepoon ja ulkoiluun joustavasti. Ainoastaan tuokioiden tai yksittäisten lasten ohjaaminen ei ole riittävää harjoittelun tavoitteiden saavuttamiseksi. Myös **spontaani toimintaan osallistuminen** ja **koko lapsiryhmän ohjaaminen** on keskeistä. Lisäksi harjoitteluun kuuluu

myös varhaiskasvatuksen opettajan opetuksen ja ohjausten **havainnointia**, sekä pedagogisen toiminnan ohjaamista yhteistyössä opettajan ja mahdollisen tiimin kanssa.

Opiskelija on **vaitiolovelvollinen** lapsia, lasten huoltajia ja tiimejä koskevia tietoja koskien. Opiskelijalla **on oikeus** saada tietoa sekä lapsista, että varhaiskasvatusyksikön ja lapsiryhmän toiminnasta, osallistua päiväkodin/esiopetusyksikön eri toimintoihin ja tehtäviin, sekä saada päivittäin toiminnastaan rakentavaa ja kannustavaa palautetta.

Harjoittelun loppupuolella ohjaava varhaiskasvatuksen opettaja järjestää opiskelijalle yhteisen **arviointikeskustelun**. Opiskelija vastaanottaa ohjaavalta varhaiskasvatuksen opettajalta kirjallisen arvioinnin koko harjoittelujaksolta (katso liite 1). Kokonaisarvioinnissa otetaan huomioon opiskelijan tavoitteellisuus ja suunnitelmallisuus, tietäminen ja osaaminen, vuorovaikutustaidot sekä vastuullisuus ja eettisyys erillisen arviointikriteeristön mukaisesti (katso liite 2).

Mikäli harjoittelun aikana opiskelija sairastuu, oma ilmoitus poissaolosta riittää. Tällöin opiskelija **informoi sairastumisestaan** sekä varhaiskasvatusyksikön, että ohjaavan yliopisto-opettajan/lehtorin. Opiskelijalla on tervehdyttyään velvollisuus huolehtia siitä, että harjoittelun poissaolot tulee korvatuksi koulutuksen ohjeiden mukaisesti. Poissaolojen korvaamisen tavat ja päivämäärät kirjataan huolellisesti työkirjaan.

Jos opiskelijalla herää huoli esimerkiksi oman harjoittelun tavoitteiden edistämisestä harjoitteluryhmässä tai vuorovaikutuksesta oman ohjaavan päiväkodin/esiopetuksen opettajan kanssa, opiskelijan tulee ottaa asia puheeksi mahdollisimman nopeasti oman päiväkodin/esiopetuksen ohjaavan opettajan (ja tarvittaessa yliopisto-opettaja-ohjaajan) kanssa. Harjoittelupaikan vaihtaminen ei ole lähtökohtaisesti mahdollista kesken harjoittelun ilman erittäin painavaa syytä. Tällainen painava syy on esimerkiksi ohjaava päiväkodin opettajan jääminen yllättäen pitkälle sairauslomalle.

Opiskelijalla on oikeus keskeyttää harjoittelunsa henkilökohtaisista syistä, mutta tällöin harjoittelu tulee suorittaa kokonaan uudelleen. Tällöin harjoittelut toteutetaan lähtökohtaisesti yliopiston harjoitteluiden ajankohdissa. Keskeyttäessään harjoittelun opiskelijalla on velvollisuus ilmoittaa asiasta omille ohjaaville opettajille välittömästi perusteluineen. Opiskelijalla on oikeus **ruokaila** päiväkodissa yliopiston solmiman koulutusyhteistyösopimuksen mukaisesti. Mikäli opiskelija osallistuu ruokailuun, hän maksaa aterian hinnan itse. Yliopiston **vakuutus** on voimassa myös opetusharjoittelun aikana. Harjoitteluajana opiskelija **ei voi toimia sijaisena**, eikä näin ollen vastuullisena työntekijänä.

2.3. Syventävän harjoittelun kuormitustaulukko

Syventävän harjoittelun kuormittavuustaulukko: sisällöt	Kuormitus (7h / päivässä toteutus)	Kuormitus (8 h / päivässä toteutus)
<ul style="list-style-type: none"> - Lapsiryhmässä toimiminen - Lapsiryhmän ja sen toiminnan havainnointi ja pedagogiikan toteuttaminen harjoitellen opettajajohtajuutta osana moniammatillista tiimiä - Huoltajien kanssa tehtävään yhteistyöhön ja viestintään osallistuminen - Päiväkodin johtajan työhön tutustuminen - Lasten ohjaaminen ja opettaminen sekä suunnitellusti että spontaanisti päivän eri toiminnoissa 	<p>Noin 6 t/ päivässä</p> <p>(Noin 180 t yhteensä)</p>	<p>Noin 7 t / päivässä</p> <p>(140 tuntia yhteensä)</p>

- Lapsiryhmän ohjaaminen itsenäisesti tai parin kanssa ottaen kokonaisvaltaista pedagogista vastuuta 5 viikon eheästä pedagogisesta jatkumosta tai projektimaisesta työskentelystä, joka sisältää viikko-, päivä- ja tuokiotason.		
Itsenäinen työskentely eli ns. sak-työaika	Noin 1 t/päivässä päiväkodissa (Noin 30 t yhteensä)	Noin 1 t/päivässä päiväkodissa Pääosin sak-aikaa toteutetaan päiväkodissa/esiopetusyksikössä, mutta sitä voi toteuttaa osittain myös kotona. (Noin 20 t yhteensä)
- Tutustumiskäynti ennen harjoittelun alkua - Varhaiskasvatustoiminnan suunnittelu-, arviointi ja kehittämistyö → Esimerkiksi pedagogisten suunnitelmien laatiminen ja niiden toteutuksen arviointi - Harjoittelun työkirjan tehtävät - Yliopiston opettajan/lehtorin yksilö-, pari- tai ryhmäohjaus		
Työkirjan viimeistely, lopputehtävä ja -arviointi	6 t	6 t
Muut kirjalliset tehtävät		50 t
Yhteensä	216 tuntia	216 tuntia

3. Ohjaus ja palaute

Ohjaavan varhaiskasvatuksen opettajan tehtävät

Ohjaava varhaiskasvatuksen opettaja

- Täyttää ja lähettää yliopistolle harjoittelun suostumuslomakkeen. Suostumuslomake löytyy ohjaajan tiedotteesta.
- Perehtyy harjoittelun toteutusohjeeseen ja muihin harjoittelun tukimateriaaleihin.
- Informoi henkilökuntaa opiskelijan saapumisesta, harjoittelun tavoitteista ja sisällöistä sekä harjoittelun aiheuttamista mahdollisista muutoksista varhaiskasvatustoimintaan.
- Tutustuttaa opiskelijan varhaiskasvatuksen työyhteisöön ja perehdyttää opiskelijan lapsiryhmän toimintakulttuuriin, toimintaa ohjaaviin suunnitelmiin ja asiakirjoihin sekä lasten tarpeisiin.
- Toimii opiskelijan ammatillisen kasvun ja opettajaidentiteetin kehittymisen tukena sekä mallintaa varhaiskasvatuksen opettajan tehtäviä ja ohjaa opiskelijaa ottamaan kontaktia vanhempiin.
- Järjestää opiskelijalle päivittäin mahdollisuuksia, tilaa ja aikaa suunnitellun ja spontaanin toiminnan ohjaamiseen.
- Ohjaa opiskelijaa päivittäin kaikissa tehtäväalueissa (erilaisten toimintojen ohjaus, yksittäisten lasten, pienryhmien ja koko lapsiryhmän ohjaus, kirjalliset suunnitelmat) sekä harjoittelun yleisten tavoitteiden, että opiskelijan ammatillisten tavoitteiden saavuttamiseksi.
- Huolehtii siitä, että opiskelijan lyhyen ja pidemmän aikavälin pedagogiset suunnitelmat ja toiminta kattavat koko lapsiryhmän, ja antaa pedagogisista suunnitelmista rakentavaa palautetta.
- On läsnä opiskelijan ohjatussa sekä tarvittaessa tukee ja auttaa opiskelijaa ohjauksen aikana.

- On vastuussa pedagogiikasta myös harjoittelun aikana. Siksi hänen tulee pyrkiä toimimaan siten, että ryhmän opetus- ja kasvatustavoitteita edistetään myös harjoittelun aikana.
- Mahdollisten ongelmien ja huolen herättyä toimii välittömästi Harjoittelun arviointi –kohdassa kuvatulla tavalla.
- Antaa opiskelijalle päivittäin henkilökohtaista kehittävää ja kannustavaa palautetta harjoittelun aikana sekä kokonaispalautteen harjoittelun lopussa. Opiskelijan ammatillinen kasvu voi tapahtua oma-aloitteisen toiminnan sekä opettajan ohjauksen kautta.
- Lähettää opiskelijaa ohjaavalle yliopisto-opettajalle/lehtorille kirjallisen arvioinnin (liite 1) sähköisesti. Ks. harjoittelun arviointi.

Ohjaavan yliopisto-opettajan/lehtorin tehtävät

Ohjaava yliopisto-opettaja/lehtori

- On yhteydessä ohjaaviin opettajiin ja opiskelijoihin ohjauksaikojen – ja muodon sopimiseksi.
- Antaa opiskelijoille harjoitteluviikkojen aikana ohjausta noin 3 t/opiskelija harjoittelun tavoitteiden mukaisesti tarkoituksenmukaisella tavalla. Ohjaus voidaan toteuttaa yksilö-, pari- tai ryhmäohjauksena joko lähitoteutuksena, etätoteutuksena, reaaliajassa tai videomuotoisena. Ohjaukseen kuuluu opiskelijan toiminnan seuraamista.
- Toimii opiskelijan tukena harjoittelun aikana. Mikäli harjoittelussa ilmenee ongelmia, ohjaava lehtori perehtyy asiaan ja toimii välittömästi Harjoittelun arviointi –kohdassa kuvatulla tavalla.
- Toimii ohjaavan varhaiskasvatuksen opettajan yliopiston yhteyshenkilönä: toimittaa ohjaavalle VO:lle arviointilomakkeen sekä auttaa esimerkiksi harjoittelun tavoitteiden konkretisoinnissa tai harjoittelun ongelmatilanteissa.
- Perehtyy opiskelijan harjoittelun pedagogiseen työkirjaan, arvioi sen ja kirjaa siitä palautteen arviointilomakkeeseen.
- Toimittaa opiskelijalle myös oman arviointinsa (liite 1), tarkistaa ohjaavan opettajan arvioinnin, sekä antaa lopullisen suoritusmerkinnän harjoittelusta. Lopuksi lehtori palauttaa molemmat lomakearviointit opiskelijalle. Ks. Harjoittelun arviointi.

4. Raportointi

Opiskelija kokoaa suunnitelmat ja arvioinnit sekä muut tehtävät pedagogiseen työkirjaan yliopiston antamien ohjeiden mukaisesti ja palauttaa työkirjan yliopiston ohjaavalle opettajalle/lehtorille ilmoitettuun palautuspäivämäärään mennessä.

5. Harjoittelun arviointi

5.1. Yleiset kriteerit

Harjoittelussa tulee täytyä lähtökohtaisesti sekä harjoittelupäivien määrä, harjoittelun tuntimäärä, että opiskelijan arviointikriteerien mukainen toiminta.

Sekä ohjaava varhaiskasvatuksen opettaja että ohjaava yliopiston opettaja/lehtori laativat opiskelijan harjoittelusta kirjallisen arvioinnin liitteessä 1 olevan arviointilomakkeen ja liitteessä 2 olevan arviointikriteeristön mukaisesti.

Harjoittelujakso arvioidaan asteikolla **hyväksytty/hylätty**. Hyväksytty tarkoittaa, että opiskelija toimii harjoittelun opetussuunnitelmassa ja tässä harjoittelun toteutusohjeessa esitettyjen harjoittelujakson tavoitteiden, sisältöjen ja velvollisuuksien mukaisesti, ja ottaa **kokonaisvaltaisesti ja aktiivisesti** vastuuta toiminnasta ja oppimisestaan harjoittelun hyväksymisen ja hylkäämisen perusteet -taulukon mukaisesti. Lähtökohtaisena odotuksena on, että

jokaisen varhaiskasvatuksen opettajakoulutuksen harjoittelussa olevan opiskelijan tulee selviytyä luotettavasti erilaisista harjoittelun tehtävistä.

Harjoitteluissa on mahdollista arvioida, pystyykö opiskelija ottamaan kasvavassa määrin vastuuta alle kouluikäisten lasten, lasten huoltajien, ja henkilökunnan kanssa tapahtuvasta vastuullisesta ja monipuolisesta työstä. Lapset tarvitsevat fyysistä ja psyykkistä turvallisuutta, korkeatasoisen, laadukkaan oppimisympäristön sekä tutkimusperustaista pedagogista osaamista kasvunsa, kehityksensä ja oppimisensa tueksi.

5.2 Toimenpiteet huolitapauksissa ja hylkäämisen kriteerit

Harjoittelun hylkääminen ja keskeyttäminen välittömästi

Joissakin tapauksissa harjoittelu voidaan joutua hylkäämään kesken harjoittelun. Harjoittelu **keskeytetään ja hylätään välittömästi**, mikäli opiskelija esiintyy harjoittelussa **alkoholin** tai **huumaavien/narkoottisten aineiden** vaikutuksen alaisena, tai **käyttäytyy itselleen, toisille ihmisille tai ympäristölleen vaarallisella, aggressiivisella, sopimattomalla tai räikeän epäeettisellä tavalla.**

Ohjaavalla varhaiskasvatuksen opettajalla on tällöin oikeus ilmoittaa keskeytys opiskelijalle ja antaa **välittömästi** hylkäävä arviointi. Tapahtuman jälkeen ohjaava varhaiskasvatuksen opettaja informoi opiskelijan ohjaavaa yliopisto-opettajaa/lehtoria asiasta, kirjaa hylkäävään arvioon johtaneen tapahtuman/tapahtumat ylös ja toimittaa sekä kirjallisen dokumentaation tapahtumasta, että hylkäävän arvioinnin yliopisto-opettaja-ohjaajalle. Yliopisto-opettaja/lehtori informoi asiasta myös harjoittelun pedagogisen vastuuhenkilön.

Toiminta-ohjeet huolen herätessä

Mikäli ohjaavalla varhaiskasvatuksen opettajalla **herää huoli** siitä, että opiskelijan harjoittelun tavoitteet eivät edisty toivotulla tavalla, ja harjoittelu saattaa tulla näin ollen hylätyksi, VO-ohjaaja kertoo välittömästi asiasta sekä opiskelijalle, että ohjaavalle yliopiston opettajalle/lehtorille. Opiskelijan kanssa järjestetään pian palautekeskustelu, jossa otetaan opiskelijan kanssa huoli puheeksi, kuullaan opiskelijan kanta asioihin, ja sovitaan **vähintään suullisesti** harjoittelun edistämisen konkreettisista tavoitteista yhdessä. Tavoitteet arvioidaan esimerkiksi viikon kuluttua keskustelusta. Ohjaava varhaiskasvatuksen opettaja antaa edelleen ohjausta.

Mikäli ohjauskeskustelun jälkeen tarvittua kehitystä opiskelijan toiminnassa ei ole tapahtunut, **käynnistetään huolimenettely.** Tällöin ohjaava varhaiskasvatuksen opettaja kirjoittaa opiskelijalle vapaamuotoisen **erillisen kirjallisen kehotuksen**, jossa kriteereihin nojaten käy ilmi, mihin opiskelijalta odotetaan selkeää parannusta. Kirjallisen kehotuksen **allekirjoittaa ohjaava varhaiskasvatuksen opettaja** sekä **opiskelija** vastaanotettuaan kehotuksen. Kirjallinen kehoitus on annettava pian huolen herättyä, mutta viimeistään viikkoa ennen harjoittelun päättymistä, **jotta opiskelijalla on riittävästi aikaa reagoida palautteeseen ja osoittaa pyrkimyksensä kehittyä sovitussa asioissa.** Ohjaava varhaiskasvatuksen opettaja informoi tapahtumista myös yliopiston ohjaavaa opettajaa/lehtoria välittömästi huolen herätessä. Yliopisto-opettaja/lehtori informoi asiasta myös harjoittelun pedagogisen vastuuhenkilön.

Ohjaava varhaiskasvatuksen opettaja seuraa opiskelijan edistymistä opetusharjoittelussa ja antaa ohjausta ja palautetta päivittäin. On tärkeää kiinnittää huomiota opiskelijan toivottuun, kriteerit täyttävään toimimiseen, oppimiseen ja **kehittymiseen sekä tavoitteissa edistymiseen.**

Mikäli opiskelija ei saavuta harjoittelun kuluessa kehotuksesta huolimatta hyväksytyyn suorituksen tasoa, opiskelija ja ohjaava varhaiskasvatuksen opettaja voivat sopia **harjoitteluajan pidentämisestä** esimerkiksi viidellä arkipäivällä harjoittelun tavoitteiden saavuttamiseksi. Kohtuuttomasti harjoittelua ei kuitenkaan voi jatkaa. Myös tästä toimenpiteestä tulee informoida yliopisto-opettajaa/lehtoria etukäteen. Mikäli harjoittelun jatkaminen ei ole mahdollista, tai harjoittelun jatkaminen ei ole riittävä apukeino tavoitteiden saavuttamiseksi, ohjaava

varhaiskasvatuksen opettaja voi antaa harjoittelusta hylkäävän arvion, tai opiskelija voi itse päättää harjoittelun keskeyttämisestä.

Harjoittelun arvioinnin kriteerit ovat samat molemmissa harjoitteluissa, mutta vaatimustaso määrittyy harjoittelujakson tavoitteiden mukaisesti. Hylätty arvio tarkoittaa, että toiminnassa ja tehtävien suorittamisessa on selviä vakavia puutteita, sovittujen tehtävien laiminlyöntejä tai opiskelijan toiminta on hyvin epävarmaa ja epätasaista, eikä kirjallisesti sovittua kehitystä ole riittävästi tapahtunut. Puutteet voivat ilmetä yhdessä tai useammassa arvioitavassa osiossa. **Hylkäävä arvio kirjataan ylös alla olevien kriteerien pohjalta, ja se liitetään opiskelijalle annettuun kehotukseen, sekä toimitetaan ohjaavalle yliopisto-opettajalle/lehtorille ennen yhteistä harjoittelun hylkäämisen palautekeskustelua.** Vo-ohjaaja käy läpi arvion ja tilanteen opiskelijan kanssa, kun yliopisto-opettaja/lehtori on informoitu asiasta.

Tämän jälkeen järjestetään yhteinen arviointikeskustelu, johon osallistuvat opiskelijan lisäksi **yo-opettaja/lehtori ja ohjaava varhaiskasvatuksen opettaja.** Keskustelussa myös ohjaava yo-opettaja/lehtori antaa oman arvionsa ja kirjaa arviointilomakkeen.

Arvioiden mennessä ristiin lopullinen hylkäämis- ja hyväksymisoikeus on koulutuksen ohjaavalla yliopisto-opettajalla/lehtorilla. Ohjaava yliopisto-opettaja/lehtori antaa harjoittelusta aina lopullisen suoritusmerkinnän. Yliopisto-opettaja/lehtori informoi asiasta myös harjoittelun pedagogisen vastuuhenkilön.

Syventävän harjoittelun hyväksymisen ja hylkäämisen perusteet

Harjoittelun tavoitteet	Hyväksytty	Hylätty
<p>Osaava havainnoida, analysoida ja arvioida varhaiskasvatuksen toimintakulttuuria, lapsia ja ryhmää sekä toimintaympäristöä</p> <p>Osaava havaintojensa ja varhaiskasvatusta/esiopetusta ohjaavien suunnitelmien ja määräysten perusteella suunnitella, toteuttaa, dokumentoida ja arvioida kokonaisvaltaisen koko lapsiryhmää koskevan pedagogisen jakson</p>	<p>Opiskelija hallitsee havainnointiin ja arviointiin perustuvan suunnittelun ja käyttää</p> <p>varhaiskasvatusta/esiopetusta ohjaavia suunnitelmia ja määräyksiä suunnitelmiensa lähtökohtana.</p> <p>Opiskelija osaa suunnitella, toteuttaa, dokumentoida ja arvioida kokonaisvaltaisen koko lapsiryhmää koskevan pedagogisen jakson yhteistyössä, mutta itsenäistä vastuuta ottaen</p>	<p>Opiskelijan havainnointitaidoissa ja kokonaisvaltaisen pedagogisen toiminnan suunnittelussa on vakavia puutteita.</p> <p>Opiskelija ei ole perehtynyt varhaiskasvatuksen yleisiin ja paikallisiin asiakirjoihin ja vuosisuunnitelmiin eikä osaa käyttää niitä suunnitelmien lähtökohtana. Opiskelijan pedagogisen jakson suunnittelun, toteuttamisen ja arvioinnin taidoissa on vakavia puutteita eikä hän kykene itsenäiseen suunnittelu- tai arviointityöhön harjoittelun aikana.</p>
<p>Osaava luoda lapsilähtöisiä, mielekkäitä sekä ikä- ja kehitystasoon vastaavia oppimis- ja toimintaprosesseja ja soveltaa etukäteen suunnittelemaansa toimintaa spontaaneissa tilanteissa tarkoituksenmukaisesti</p>	<p>Opiskelijan suunnitelmat ovat lapsilähtöisiä, mielekkäitä sekä ikä- ja kehitystasoon vastaavia oppimis- ja toimintaprosesseja ja hän kykenee soveltamaan etukäteen suunnittelemaansa toimintaa spontaaneissa</p>	<p>Opiskelijan suunnittelutaidoissa on selkeitä puutteita ja toiminta on yksipuolista. Opiskelijalla on vaikeuksia toimia spontaaneissa tilanteissa tai toteuttaa suunnitelmiaan joustavasti tai tarkoituksenmukaisesti.</p>

	tilanteissa tarkoituksenmukaisesti.	
Osaa toimia ja viestiä suunnitelmallisesti, aloitteellisesti, ammattieettisesti ja yhteistyötä rakentaen lasten, perheiden ja moniammatillisen työyhteisön kanssa.	Opiskelijan toiminta ja viestintä on vuorovaikutteista, myönteistä ja rakentavaa. Opiskelija huomioi toiminnassaan niin lapset, perheet kuin moniammatillisen työtiimin ja hänen toimintansa on ammattieettisesti kestävä.	Opiskelijan toiminnassa ja viestintätaidoissa on vakavia puutteita. Opiskelijalla on suuria haasteita rakentaa myönteistä vuorovaikutusta lasten kanssa ja työyhteisössä. Opiskelija aiheuttaa toiminnallaan ristiriitatilanteita, tai käyttäytyy epäasiallisesti. Opiskelija ei kykene yhteistyöhön varhaiskasvatuksen opettajan, mahdollisen opiskelijaparin ja työyhteisön kanssa. Hänen vastuullisuudessaan ja eettisyydessään on vakavia puutteita.
Osaa eritellä oman opettajuutensa kehittymistä, asettaa itselleen realistisia ammatillisia tavoitteita sekä reflektoida niiden toteutumista yhdessä ohjaajien kanssa	Opiskelija on motivoitunut ja kykenee erittelemään oman opettajuutensa kehittymistä, asettaa itselleen realistisia ammatillisia tavoitteita sekä reflektoida niiden toteutumista yhdessä ohjaajien kanssa.	Opiskelija ei ole motivoitunut tai osaa eritellä tai arvioida omaa toimintaansa opettajana ja opettajuutensa kehittymistä.
Osaa perustella pedagogista ajatteluaan teoreettisesti ja on saavuttanut riittävän ammatillisen varmuuden toimia työtiimin pedagogisena johtajana	Opiskelija osaa perustella pedagogista ajatteluaan ja liittää sitä laajempiin teoreettisiin lähtökohtiin. Opiskelija on saavuttanut riittävän ammatillisen varmuuden toimia työtiimin pedagogisena johtajana.	Opiskelijan pedagoginen ajattelu on pinnallista tai irrallista, eikä hän pysty liittämään sitä teoreettisiin lähtökohtiin. Opiskelijan toiminta työtiimin pedagogisena johtajana on erittäin epävarmaa tai siinä on vakavia puutteita.
Yliopisto-opettaja/lehtori tarkastelee lisäksi: Ammatillisen kasvun tarkastelu ja itsearviointi	Opiskelija suorittaa harjoittelun työkirjan tehtävät erillisen ohjeen mukaan. Opiskelijalla on oikeus täydentää harjoittelun työkirjaa palautuspäivämäärän jälkeen, jos ohjaava yliopiston opettaja/lehtori huomaa työkirjassa puutteita. Uusi palautuspäivämäärä sovitaan täydennyspyynnön yhteydessä.	Mikäli opiskelija ei ole suorittanut harjoittelun työkirjan tehtäviä eikä anonut työkirjalle lisäaikaa, tai opiskelija ei ole täydentänyt työkirjaa pyydetyllä tavalla kuukauden kuluessa täydennyspyynnön vastaanottamisesta , harjoittelun voi hylätä. Tällöin koko harjoittelu tulee suorittaa uudelleen.

Itä-Suomen yliopisto

Soveltavan kasvatustieteen ja opettajankoulutuksen osasto

Varhaiskasvatuksen opettajakoulutus

Liite 1. Harjoittelun arviointilomake: Varhaiskasvatuksen perusharjoittelu/Varhaiskasvatuksen syventävä harjoittelu

Opiskelija _____

Harjoittelupaikka, kunta ja harjoittelun ajankohta _____

Poissaolo ___/___ - ___/___ Korvattu ___/___ - ___/___

Arviointikriteerit	Sanallinen perustelu
Tavoitteellisuus ja suunnitelmallisuus	
Tietäminen ja osaaminen	
Vuorovaikutus	
Vastuullisuus ja eettisyys	

Arviointiasteikko:
(merkitse rastilla)

HYVÄKSYTTY___

HYLÄTTY___

_____

allekirjoitus

___/___ 20___

Itä-Suomen yliopisto

Soveltavan kasvatustieteen ja opettajankoulutuksen osasto/ Varhaiskasvatuksen opettajakoulutus

Liite 2. HARJOITTELUJEN ARVIOINTIKRITEERISTÖ

Harjoittelun arvioinnissa opiskelijan suorituksia arvioidaan seuraavien kriteerien mukaan:

8. Tavoitteellisuus ja suunnitelmallisuus

- a. Lasten laaja-alaista osaamista, oppimista ja hyvinvointia vahvistavan, pitkän ja lyhyen aikavälin pedagogisen varhaiskasvatustoiminnan suunnittelu, toteuttaminen ja arviointi
- b. Realististen kasvatus-, opetus- ja hoitotavoitteiden sekä konkreettisten toimenpiteiden asettamisen harjoittelu sekä niiden toteuttaminen yksittäisten lasten, lapsiryhmän ja toiminnan tasolla
- c. Monipuolinen oman toiminnan ja oppimisen, pedagogiikan, sekä asetettujen tavoitteiden ja laadittujen suunnitelmien arvioiminen ja reflektointi

9. Tietäminen ja osaaminen

- a. Tuntee varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden/esiopetuksen opetussuunnitelman oppimisen alueiden sisällöt, sekä niiden opettamisen perustiedot ja -taidot
- b. Osaa valita, soveltaa ja yhdistellä kokonaisvaltaisesti ja tarkoituksenmukaisesti eri oppimisen alueiden sisältöjä lasten kehitystason ja iän, sekä ryhmän tarpeiden ja mielenkiinnonkohteiden mukaan
- c. Osaa käyttää ja soveltaa varhaiskasvatuksen menetelmiä (perustoiminnot, leikki, työ, opetus, juhlat ja retket), lapselle ominaisia tapoja oppia, sekä materiaaleja ja välineitä monipuolisesti
- d. Pyrkii huomioimaan lasten osallisuuden toiminnan suunnittelussa ja toteutuksessa, sekä mukauttaa toimintaa lasten ja lapsiryhmän ideoiden, tarpeiden ja yhteisten suunnitelmien pohjalta joustavasti

10. Vuorovaikutus

- a. Vuorovaikutus lapsiryhmän kanssa:
  - Lapsiryhmään tutustuminen, lasten tarpeiden huomiointi ja myönteinen vuorovaikutus
  - Asiallinen ja johdonmukainen toiminta ja viestintä
  - Selkeä kielellinen ilmaisu ja toimintaohjeiden antaminen
  - Lasten motivointi ja aktivointi sekä myönteisen ilmapiirin luominen
  - Lapsiryhmän ryhmänohjauksen harjoittelu sekä toiminnan ja tarkkaavuuden suuntaaminen erilaisin ohjauskeinoin
- b. Vuorovaikutus ohjaajien ja tiimin kanssa:
  - Haluaa ja kykenee yhteistyöhön ohjaajien ja tiimin kanssa
  - Antaa ja ottaa vastaan monipuolista palautetta ja kehittää reflektiotaitojaan
- c. Vuorovaikutus vanhempien kanssa:
  - Huoltajille esittäytyminen ja yhteistyö
  - Harjoittelee pedagogista dokumentointia harjoittelun aikana

11. Vastuullisuus ja eettisyys

- a. Toimii kasvatuksessa ja opetuksessa noudatettavien eettisten periaatteiden ja lapsen edun mukaisesti
- b. Hallitsee työelämätaitojen perusteet: on ajoissa, noudattaa harjoitteluajoja, käyttäytyy eettisesti kestäväällä tavalla, ei käytä puhelinta työajalla henkilökohtaisiin asioihin, huolehtii tilanteen mukaisesta ja säänmukaisesta varustuksesta.
- c. Vastuulliset arvot ja asenteet, kehittävä työote
- d. On läsnä lapsiryhmässä: lasten turvallisuudesta ja hyvinvoinnista huolehtiminen, oma-aloitteisuus ja aktiivisuus lapsiryhmään tutustumisessa ja lasten kanssa toimimisessa
- e. Yksittäisten lasten ja ryhmäohjauksiin motivoitunut osallistuminen
- f. Toiminnan suunnittelu kirjallisesti ja suunnitelmien esittäminen ennalta
- g. Toiminnan ohjaaminen ja järjestelyistä huolehtiminen
- h. Muut harjoittelun toteutusohjeessa yksilöidyt tehtävät

Harjoittelun arvioinnin kriteerit ovat samat molemmissa harjoitteluissa. Vaatimustaso määrittävät harjoittelujakson tavoitteiden mukaisesti.

SOVELTAVA HARJOITTELU, TOTEUTUSOHJEET

Ohjauksen koulutus: Soveltavan harjoittelun (5 op) toteutusohje

---

Harjoitteluun osallistumisen edellytykset

1. Edeltävinä opintoina on suoritettu:
  - Oppiminen, kehitys ja hyvinvointi 5 op
  - Orientoituminen kasvatus- ja koulutusosalle 2 op
  - Ohjaus pedagogisena toimintana 3 op
  - Orientoiva harjoittelu 3 op
  - Erityispedagoginen näkökulma oppimisen tukemiseen 5 op
  - Perusharjoittelu (H2) 7 op
  - Kandidaatin tutkinto
2. Mikäli opiskelija tekee harjoittelun opetusharjoitteluna sivuaineensa opetuksessa, hänellä tulee olla opetettavan aineen osalta suoritettuna vähintään aineopintotason opinnot (60 op) tai perusopetuksessa opetettavien aineiden ja aihekokonaisuuksien monialaiset opinnot (60 op).
3. Opiskelijan on esitettävä **lasten ja nuorten kanssa toimivilta edellytettävä rikostaustaote** filosofisen tiedekunnan ohjeiden mukaisesti ennen harjoittelun alkamista. Rikostaustaote tarkastetaan digitaalisesti ennen ensimmäistä maisterivaiheen harjoittelua. Tarkemmat ohjeet harjoittelun oppimisympäristössä.

1. Harjoittelun lähtökohdat ja tavoitteet

Harjoittelun suorittuaan opiskelija

- tiedostaa pedagogisen asiantuntijuutensa merkityksen yhteiskunnallisessa kontekstissa
- osaa soveltaa pedagogiikkaa ja ohjausosaamistaan erilaisissa oppimis- tai toimintaympäristöissä ja erilaisten sidosryhmien kanssa
- osaa suunnitella, toteuttaa ja arvioida opetusta tai ohjausta tai tehdä projektityötä soveltaen pedagogista osaamistaan osana monitoimijaisia yhteisöä
- osaa soveltaa oppimisen tuen keinoja tai osaa tarkastella työyhteisön työhyvinvointia tukevaa toimintaa (esimerkiksi mentorointia) ammatillisen kehittymisen kannalta
- osaa kriittisesti reflektoida toimintaansa ja kokemuksiaan asettamiensa tavoitteiden suunnassa.

Soveltavan harjoittelun lähtökohtana on, että opiskelija kehittää omaa ammatillista osaamistaan ohjaus- ja opetuslalla työskentelemällä kehittymisensä kannalta mielekkäässä oppimisympäristössä tai työyhteisössä ja suunnittelemalla oman harjoittelunsa asettamalla sille henkilökohtaiset oppimistavoitteet sekä soveltamalla yhteisiä osaamistavoitteita toimintaympäristön kannalta tarkoituksenmukaisesti. Koska harjoittelun voi tehdä hyvin moninaisissa toimintaympäristöissä, harjoittelussa voivat painottua erityyppiset tehtävät ja sisällöt harjoittelijan ja ohjaajan yhteiseen suunnitteluun perustuen. Harjoittelun aikana opiskelija osallistuu monipuolisesti harjoittelupaikan toimintaan ja siinä työskentelyyn. Harjoittelu toteutetaan opiskelijan valitsemassa toimintaympäristössä, ja harjoittelu voi tapahtua myös ulkomailla. Ohjauksen koulutuksessa soveltava harjoittelu voi olla opiskelijan valinnan ja ammatillisen suuntautumisen perusteella:

1. Ohjausharjoittelu, joka suoritetaan opiskelijan valitsemissa toimintaympäristössä (oppilaitokset ja muut ohjausympäristöt) TAI
2. Opetusharjoittelu (sivuaineen opettaminen) TAI
3. Projekti-/hankeharjoittelu (ohjausalan hanke).

2. Harjoittelun sisältö ja suorittaminen

2.1 Sisältö

Soveltavan harjoittelun sisältö koostuu seuraavista aiheista:

- työyhteisön toimintakulttuuri;
- sidosryhmätoiminta;
- opetus- tai ohjauskokonaisuuden tai projektityön suunnittelu, toteutus ja arviointi;
- oman pedagogisen toiminnan reflektointi

Opiskelija perehtyy harjoittelupaikan toimintakulttuuriin ja oman opetus- tai ohjauskokonaisuuden tai projektin toteutuskontekstiin. Opiskelija laatii suunnitelman opetus- tai ohjauskokonaisuuteen tai projektiin, toteuttaa siihen liittyvän opetus-, ohjaus-, kehittämistyön sekä arvioi sen toteutumista. Opiskelija vastaa kokonaisvaltaisesti opetus- tai ohjauskokonaisuudesta tai projektista ja siihen liittyvistä toiminnoista. Opiskelija toimii aktiivisena jäsenenä harjoittelupaikan työyhteisössä ja osallistuu harjoittelupaikan yhteistyöverkostoihin.

2.2 Soveltavan harjoittelun suorittaminen

Soveltava harjoittelun suorittaminen (135 h) koostuu opinto-ohjaajan ja uraohjaajan koulutuksessa seuraavasti: aloitusseminaari (2 t), loppuseminaari (5 t), työskentely harjoittelupaikassa 80 t, mihin sisältyy harjoittelupaikassa saatava ohjaus ja palaute, itsenäinen työskentely (48 t). Tarkemmat kuvaukset harjoittelun suorittamisesta erilaisissa toimintaympäristöissä on esitetty seuraavaksi.

- Mikäli harjoittelu toteutetaan **ohjausharjoitteluna** tai **projektityöskentelynä**, sen kesto harjoittelupaikassa on **80 tuntia** (keskimäärin 20 t viikossa, 3–4 viikon aikana harjoittelupaikan toiminta huomioon ottaen). Opiskelija saa lisäksi harjoittelupaikalla ohjausta ja palautetta toiminnastaan.
- Mikäli harjoittelun työskentely toteutetaan sivuaineen **opetusharjoitteluna**, sen laajuus on 15–20 oppituntia (á 45 min) / 9-12 oppituntia (á 75 min), opetuksen seuraamiseen käytetään 10 oppituntia (á 45 min) / 6 oppituntia (á 75 min) ja opettajan työhön perehtymiseen 15–20 tuntia siten, että niistä yhdessä koostuu **46 tuntia**. Opiskelija saa lisäksi harjoittelupaikalla ohjausta ja palautetta toiminnastaan

Harjoitteluun kuuluvat henkilökohtaisten oppimistavoitteiden asettaminen, harjoittelupaikalla tapahtuva ohjaus, harjoittelupaikan toiminnan (oppituntien tai työskentelyn) tavoitteellinen havainnointi, opetuksen, ohjauksen tai projektin suunnittelu, toteutus ja arviointi, harjoittelupaikan muuhun toimintaan tutustuminen sekä oman oppimisen pohtiminen ja arviointi. Harjoittelun voi suorittaa opintojen loppuvaiheessa eri ajankohtina opiskelijan ja harjoittelupaikan neuvottelemien aikataulujen mukaisesti. Harjoittelun aloitusseminaarissa esitetään tarkemmin aikatauluihin ja harjoittelupaikkojen hakemiseen liittyvät käytännöt. Opiskelija hankkii harjoittelupaikkansa itse ja keskustelee harjoittelun tavoitteista harjoittelun ohjaajansa kanssa ja he laativat yhdessä **harjoittelusuunnitelman** johon kirjataan, mitä harjoittelija käytännössä tekee harjoittelun aikana asetetut tavoitteet saavuttaakseen. Harjoittelusuunnitelma laaditaan ennen harjoittelun aloittamista tai mahdollisimman pian harjoittelun alettua ja se liitetään osaksi harjoittelun raportointia.

2.3 Osaamisen tunnistaminen ja tunnustaminen

Osaamisen tunnistamisella ja tunnustamisella (OT) tarkoitetaan menettelyjä, joilla opiskelijan osaaminen voidaan arvioida ja hyväksyä osana opintoja. Soveltavan harjoittelun harjoitteluosuus voidaan hyväksi lukea **kokonaan**, mikäli opiskelijalla on sen osaamistavoitteita vastaavaa aikaisempaa työkokemusta **opinto- ja uraohjauksen tehtävissä (tai opetuskokemusta)**. Työkokemuksen tulee olla kestoltaan vähintään yksi lukuvuosi ja sen tulee olla päätoimista eli sisältää työtä vähintään 16 vt/vko.

Puolet (40 t) soveltavasta harjoittelusta voidaan hyväksi lukea, mikäli opiskelijalla edellä kuvattua aikaisempaa työkokemusta, joka on kestoltaan vähintään viisi (5) kuukautta.

Soveltava harjoittelu voidaan myös suorittaa palkallisena tai opinto- ja uraohjaustehtävässä työskennellen opinnollistettuna. Palkallisen ja opinnollistetun harjoittelun tulee olla päätoimista (vähintään 16 viikkotuntia) ja kestoltaan syventävässä harjoittelussa vähintään kahdeksan (8) viikkoa. Lisäksi opinnollistamisessa edellytetään, että opiskelijalla on harjoittelupaikassa (tai sen ulkopuolella) mentori, jonka kanssa hän voi käydä keskustelua ohjausosaamisensa kehittämisestä harjoittelun kuluessa. Harjoittelun opinnollistamiseen liittyen käydään vastuuopettajan kanssa suunnittelukeskustelu ja loppukeskustelu.

Harjoitteluraportissa opiskelija jäsentää ja kuvaa ohjauskokemuksiaan ohjausteoreettisessa viitekehyksessä analyttisesti reflektoiden.

HUOM! Harjoittelua ei voi hyväksi lukea erityisopettajan ja ohjauksen koulutuksissa toisen koulutuksen vastaavalla harjoittelulla.

3. Ohjaus ja palaute

3.1 Ohjauksen koulutuksen antama ohjaus

Opiskelija osallistuu harjoittelun aloitusseminaariin (2 t), joka järjestetään kerran tai kahdesti lukuvuodessa, tai vaihtoehtoisesti opiskelija tutustuu itsenäisesti verkossa olevaan soveltavan harjoittelun alkuseminaarin tallenteeseen. Opiskelija saa ohjausta harjoittelun kuluessa ottamalla yhteyttä esim. puhelimitse/sähköpostitse vastuuopettajaan. Myös ohjaustapaaminen on mahdollinen. Harjoittelun jälkeen opiskelija osallistuu päätöstilaisuuteen (5 t), jossa jaetaan harjoittelukokemuksia ja arvioidaan harjoittelun antia opiskelijan osaamisen kehittämiseksi.

3.2 Harjoittelupaikassa annettava ohjaus

Harjoittelun ohjaaja käy opiskelijan kanssa etukäteen läpi tämän laatimat ohjaus-/opetustilanteisiin liittyvät suunnitelmat. Ohjaaja seuraa opiskelijan pitämiä opetustunteja ja/tai ohjauskeskusteluita, luokkaohjaustunteja sekä muita ohjaustilanteita ja antaa niistä palautetta. Ohjaustilanteissa käsitellään työyhteisön toimintaa ja työntekijän työhön liittyviä asioita vaihteluvälillä huomioiden. Harjoittelupaikassa tarjottava ohjaus

mahdollistaa opiskelijan monipuolisen perehtymisen työyhteisön jäsenten tehtäviin sekä työyhteisön toimintakulttuuriin ja sidosryhmäyhteistyöhön.

4. Raportointi

Opiskelija laatii harjoittelustaan erillisen ohjeen mukaisen harjoitteluraportin, jossa hän analysoi toimintaansa ja ammatillista kasvuaan. Itsearviointin lähtökohtana ovat opiskelijan harjoittelujaksolle asetettavat oppimistavoitteet. Keskeistä on oman kehittymisen arviointi. Arvioinnissa tulee analysoida myös harjoittelupaikan toimintakulttuuria sekä omaa toimintaa työyhteisössä. Raportin liitteeksi harjoitteliija kokoaa taulukon harjoitteluun sisältyneistä toiminnoista tuntimäärineen. Harjoittelujakson päätyttyä opiskelija osallistuu loppuseminaariin (5 t), jossa harjoittelukokemuksista keskustellaan muiden soveltavaan harjoitteluun osallistuneiden opiskelijoiden ja vastuuopettajan kesken. Seminaarin yhteydessä annetaan myös palautetta soveltavaan harjoittelun järjestelyihin ja toteutukseen liittyen.

5. Soveltavan harjoittelun arviointi

5.1. Harjoittelun hyväksyminen

Harjoittelun arviointi rakentuu yhteistoiminnallisesti opiskelijan itsearviointista ja ohjaajan arvioinnista. Sekä harjoittelun sisällöllisten (tavoitteiden saavuttaminen ja yksilöllinen kehittyminen) että määrällisten (läsnäolo harjoittelupaikassa) kriteerien on täytyttävä, jotta harjoittelu on hyväksytysti suoritettu. Sairaus- yms. ennakoimattomissa tilanteissa harjoittelusuunnitelmaa eriytetään yksilöllisesti, jolloin asiasta sovitaan harjoittelusta vastaavan yliopiston opettajan kanssa. Harjoittelun ohjaaja käy opiskelijan kanssa harjoittelun päätteeksi arviointikeskustelun, jonka tukena voidaan käyttää tässä ohjeessa olevaa arviointilomaketta. Keskustelussa otetaan huomioon sekä opiskelijan itsearviointi että ohjaajan arviointi siitä, miten opiskelija on edistynyt oppimisessaan ja ammatillisessa kehittämisessään harjoittelujaksolle asetettujen tavoitteiden suunnassa. Ohjaaja ilmoittaa arviointinsa ohjauksen koulutuksen opintosuhteelle sähköisellä arviointilomakkeella.

Harjoittelun vastuuopettaja yliopistolla hyväksyy harjoitteluraportin ja antaa opiskelijalle suoritusmerkinnän harjoittelusta. Harjoittelu arvioidaan asteikolla hyväksyty – osaamista täydennettävä (hylätty). Osaamista täydennettävä (hylätty) arvosana on mahdollista korottaa henkilökohtaisen opintosuunnitelman perusteella. Mikäli havaitaan, ettei opiskelija näytä saavuttavan harjoittelujaksolle asetettuja tavoitteita harjoittelusuunnitelman mukaisesti, ohjaajan toivotaan ottavan mahdollisimman varhaisessa vaiheessa yhteyttä koulutuksen vastuuopettajaan. Mahdollisesta harjoittelun täydentämisestä tai hylkäämisestä päätetään yhteisesti opiskelijan ja ohjaajan sekä harjoittelusta vastaavan yliopiston opettajan kanssa.

5.2. Soveltavan harjoittelun arviointikriteerit

Arviointikriteerit	Hyväksytyt	Täydennettävä
Pedagogisen asiantuntijuuden merkityksen tiedostaminen osana yhteiskunnalliskulttuurista kokonaisuutta	Opiskelija tarkastelee ja analysoi toimintaympäristön toimintakulttuuria ja yhteistyötä sidosryhmien kanssa oman pedagogisen asiantuntijuutensa näkökulmasta. Opiskelija perehtyy syvällisesti toimintaympäristöön ja osallistuu aktiivisesti toimintaympäristön toimintaan.	Opiskelija ei tarkastele ja analysoi toimintaympäristöä ja sen yhteiskunnallisia sidoksia oman pedagogisen asiantuntijuutensa näkökulmasta. Opiskelija ei perehdy ja/tai osallistu riittävästi toimintaympäristön toimintaan.
Taito soveltaa pedagogiikkaa erilaisissa oppimis- tai toimintaympäristöissä ja erilaisten sidosryhmien kanssa	Opiskelija osaa laatia opetuskokonaisuuden tai projektin suunnitelman pedagogisine ratkaisuineen. Opiskelija osallistuu suunnittelutilaisuuteen aktiivisesti ja esittää hyväksyttävän suunnitelman opetuskokonaisuudesta tai projektista.	Opiskelija ei osaa laatia opetuskokonaisuuden tai projektin suunnitelmaa saadusta ohjauksesta huolimatta. Opiskelija ei osallistu suunnittelutilaisuuteen eikä laadi tai esitä suunnitelmaa tai suunnitelma on huomattavan puutteellinen.
Taito suunnitella, toteuttaa ja arvioida opetus- tai ohjaukokokonaisuuden tai projektin soveltamalla pedagogista osaamistaan	Opiskelija osaa soveltaa pedagogista tietämystään ja ajatteluaan käytännön toimintaan. Opiskelija toteuttaa huolellisesti opetuskokonaisuuden tai projektin ja osaa arvioida toimintaansa monipuolisesti.	Opiskelijan taito soveltaa pedagogista tietämystään ja ajatteluaan opetustyössä tai projektin toteuttamisessa on huomattavan puutteellinen. Opetuskokonaisuuden/ projektin toteutuksessa on huomattavia puutteita.
Taito soveltaa oppimisen tuen keinoja tai taito tarkastella työyhteisön työhyvinvointia tukevaa toimintaa ammatillisen kehittymisen kannalta	Opiskelija osaa soveltaa monipuolisesti oppimisen tuen menetelmiä tai opiskelija osaa tarkastella työyhteisön työhyvinvointia ammatillisen kehittymisen kannalta.	Opiskelijan tietämys ja taidot soveltaa pedagogisia tuen muotoja ovat suppeita tai opiskelija ei osaa tarkastella työhyvinvointia tukevaa toimintaa ammatillisen kehittymisen kannalta.
Taito reflektoida toimintaansa suhteessa pedagogisiin valintoihin	Opiskelija on asettanut itselleen oman oppimisensa kannalta tarkoituksenmukaiset tavoitteet. Opiskelija reflektoi monipuolisesti omaa ammatillista kasvuaan itsearviointiraportissa. Opiskelija osallistuu aktiivisesti verkkotyöskentelyyn ja lopputilaisuuteen.	Opiskelija ei aseta harjoittelujaksolle tavoitteita. Opiskelijan ammatillisen kasvun reflektointi on puutteellista. Hän ei palauta itsearviointiraporttia. Opiskelijan osallistuminen lopputilaisuuteen ja verkkotyöskentelyyn on puutteellista.

6. Harjoittelun kuormittavuus

Kontaktityöskentely	65 t
<ul style="list-style-type: none"> Aloitus- ja päätöseminaarit	7 t
<ul style="list-style-type: none"> Ohjaus- tai projektiharjoittelu (sisältää ohjauksen harjoittelupaikassa)	80 t
<ul style="list-style-type: none"> Opetusharjoittelu (46 t) ja palaute ohjaajalta (12 t)	58 t
Itsenäinen työskentely	70 t
Yhteensä	135 t

Harjoittelun vastuopettaja yliopistolla

- Merja Tamminen, yliopisto-opettaja, 050 3675223, merja.tamminen(at)uef.fi

Harjoittelun käytännön asiat yliopistolla

- Tanja Härkönen, opintosihteeri, tanja.harkonen(at)uef.fi

Erityisopettajat ja erityisluokanopettajat: Soveltavan harjoittelun (5 op) toteutusohje

1. Harjoittelun edellytykset

Ennen harjoitteluun ilmoittautumista opiskelijan tulee suorittaa edeltävät opintojaksot:

- Oppiminen, kehitys ja hyvinvointi 5 op
- Orientoituminen kasvat- ja koulutuslalle 2 op
- Orientoiva harjoittelu 3 op
- Erityispedagoginen näkökulma oppimisen tukemiseen 5 op
- Opetuksen suunnittelu, toteutus ja arviointi 3 op
- Perusharjoittelu 7 op
- Lisäksi 12 opintopisteen edestä erityisopettajan ammatillisia valmiuksia antavia opintoja (eri opintojaksot kuin Syventävässä harjoittelussa).

Opiskelijan on esitettävä lasten ja nuorten kanssa toimivilta edellytettävä rikostaustaote filosofisen tiedekunnan ohjeiden mukaisesti ennen harjoittelun alkamista. Rikostaustaote tarkistetaan ennen ensimmäistä harjoittelujaksoa kerran kandidaattiopintojen aikana sekä kerran maisteriopintojen aikana. Lisäksi rikostaustaote voidaan poikkeuksellisesti tarkistaa erityisestä syystä myös muulloin, jos yliopistolle ei ole esitetty 6 kk ennen harjoittelujakson alkamista voimassa olevaa rikostaustaotetta.

Rikostaustaote tarkastetaan digitaalisesti.

Hanki sähköinen rikostaustaote:

<https://oikeusrekisterikeskus.fi/fi/index/palvelut/rikosrekisteriote/rikostaustaotelastenkansatoimimiseen.html>

Tallenna ote itsellesi pdf-muodossa. Huom! Tallenna rikostaustaote oikeusrekisterikeskuksen verkkopalvelusta, jolloin varmistat rikostaustaotteen olevan sähköisesti allekirjoitettu.

Mene UEFin rikostaustaotteiden digitarkastamisen palveluun osoitteessa

<https://studentuef.sharepoint.com/sites/rikostausta/Lists/lomake/NewForm.aspx>.

Valitse koulutus, jonka harjoittelua olet suorittamassa.

Saat UEF-sähköpostiosoitteeseesi viestin, jossa kerrotaan rikostaustaotteen digitarkastuksen tuloksista sekä lisätoimintaohjeista.

HUOM. Harjoittelua ei voi hyväksilukea tai korvata erityisopettajan ja ohjauksen koulutuksissa toisen koulutuksen vastaavalla harjoittelulla.

2. Harjoittelun tavoitteet ja lähtökohdat

Opintojakson suoritettuaan opiskelija

- tiedostaa pedagogisen asiantuntijuutensa merkityksen yhteiskunnallisessa kontekstissa

- osaa soveltaa pedagogiikkaa ja ohjausosaamistaan erilaisissa oppimis- tai toimintaympäristöissä ja erilaisten sidosryhmien kanssa
- osaa suunnitella, toteuttaa ja arvioida opetusta tai ohjausta tai tehdä projektityötä soveltaen pedagogista osaamistaan osana monitoimijaista yhteisöä
- osaa soveltaa oppimisen tuen keinoja tai osaa tarkastella työyhteisön työhyvinvointia tukevaa toimintaa (esimerkiksi mentorointia) ammatillisen kehittymisen kannalta
- osaa kriittisesti reflektoida toimintaansa ja kokemuksiaan asettamiensa tavoitteiden suunnassa

Soveltava harjoittelu toteutetaan toimeensa pätevän erityisopettajan ohjauksessa oppilaitoksessa, kasvatus- tai koulutusyhteisössä tai niihin liittyvässä sidosryhmässä. Harjoittelu voi tapahtua myös ulkomailla. Soveltavan harjoittelun lähtökohtana on, että opiskelija kehittää omaa ammatillista osaamistaan erityispedagogiikan alalla suunnitteleamalla omiin osaamistavoitteisiin pohjautuvan harjoittelun ja työskentelemällä kehityksensä kannalta mielekkäässä oppimis- tai toimintaympäristössä. Harjoittelun aikana opiskelija osallistuu monipuolisesti harjoittelupaikan toimintaan ja työskentelyyn sekä kehittää omaa ammattitaitoaan kirjallisten tehtävien mukaisesti. Opiskelija voi liittää kirjalliset tehtävät omaan näyteportfolioonsa.

3. Harjoittelun sisältö ja suorittaminen

3.1 Sisältö

Soveltavan harjoittelun sisältö painottuu opiskelijan oman ammatillisen kehityksen kannalta keskeisen osaamisen kehittämiseen. Soveltavan harjoittelun sisältönä on:

- erityisopettajan pedagoginen asiantuntijuus ja toiminta yhteiskunnallisessa kontekstissa inklusiivisten ja eettisten periaatteiden mukaisesti
- vastuullisuus ja vastavuoroisuus työyhteisön jäsenenä ja opettaja-oppija-vuorovaikutuksessa sekä oppijan hyvinvoinnin ja kokonaiskehityksen tukemisessa
- yhteistyö-, neuvottelu- ja konsultaatiotaitojen harjoittelu monitoimijaisessa työyhteisössä sekä sidosryhmätoiminnassa
- yksilö- ja/tai ryhmämuotoisen pedagogisen toiminnan ja ohjaus- tai opetuskokonaisuuden tai projektin suunnittelu, toteutus ja arviointi
- oman erityispedagogisen toiminnan sekä ammatillisen kasvun reflektointi

3.2 Soveltavan harjoittelun suorittaminen

Soveltava harjoittelu sisältää kontaktiopetusta 65 tuntia ja itsenäistä työskentelyä 70 tuntia. Harjoittelu voidaan hyväksyä, kun opiskelija on suorittanut kontaktiopetukseen osallistumisen ja kaikki itsenäiset tehtävät hyväksytysti. Harjoittelusuoritukseen kuuluu:

- harjoittelun ohjaustapahtumat: infotilaisuus (1 t), suunnittelu- (3 t) - ja päätöstilaisuus (3 t)
- harjoittelupaikalla tapahtuvaa toimintaa (58 x 60 min), johon sisältyy ohjaavan erityisopettajan ohjausta (4 x 60 min), tutustumista harjoittelupaikkaan ja tavoitteellista toiminnan havainnointia (15-30 x 60 min) sekä omaa opetusta tai työskentelyä oman harjoittelusuunnitelman mukaisesti (25-45 x 60 min)
- itsenäistä työskentelyä (70 x 60 min), joka sisältää opetus- tai ohjauskokonaisuuden tai projektin suunnittelun yhteistyössä harjoittelupaikan kanssa sekä harjoittelun raportoinnin.

- jos soveltava harjoittelu on opiskelijan viimeinen harjoittelusuoritus, hän koostaa näyteportfolionsa aiemmista ammatillisen kasvun portfolion tehtävistä ja esittää sen harjoittelun päätöstilaisuudessa.

Harjoittelun voi suorittaa opintojen loppuvaiheessa eri ajankohtina riippuen harjoittelupaikan ja yliopiston ohjaustilaisuuksien aikatauluista. Harjoittelun infotilaisuudessa esitetään tarkemmin aikatauluihin ja harjoittelupaikkojen hakemiseen liittyvät ohjeet.

Kun haluat suorittaa harjoittelun, etene alla olevan ohjeen mukaisesti.

1. Ilmoittaudu Pepissä FS00CF28 Soveltavan harjoittelun erityisopettajille tarkoitettuun infotilaisuuteen (1 t).
2. Hae infotilaisuuden jälkeen itsenäisesti harjoittelupaikka noudattaen erityispedagogiikan oppiaineen ohjeistusta.
3. Laadi harjoittelusuunnitelma (LIITE1) yhteistyössä harjoittelua ohjaavan erityisopettajan kanssa. Suunnitelma sisältää:
  - tiedot harjoittelupaikasta, ohjaajasta/ohjaajista sekä opetus- tai työtehtävien kohderyhmästä.
  - tiedot työtehtävistä, opetuksen, ohjauksen määrästä sekä muusta toiminnasta, johon opiskelija osallistuu harjoittelupaikassa.
  - kuvauksen käytettävistä tutkimusperustaisista työtavoista ja -menetelmistä sekä
  - opiskelijan ammatillisen kasvun tavoitteet.
4. Ilmoittaudu Pepissä FS00CF28 Soveltavan harjoittelun suunnittelutilaisuuteen (3 t) kun harjoittelupaikkasi on selvillä. Esitä alustava harjoittelun suunnitelma suunnittelutilaisuudessa, jossa suunnitelmaa vielä työstetään vertaispalautteen ja saadun ohjauksen perusteella.
5. Toimita valmis suunnitelma yliopiston vastuunopettajalle hyväksyttäväksi Moodlessa ilmoitettujen palautusaikojen ja ohjeiden mukaisesti. Harjoittelun suunnitelmia tarkastetaan noin kaksi kertaa kuukaudessa. **Harjoittelun saa aloittaa vasta suunnitelman hyväksymisen jälkeen.**

4. Ohjaus ja palaute

4.1 Harjoittelun ohjaus/ Erityispedagogiikan oppiaine

Opiskelija osallistuu harjoittelun infotilaisuuteen (1 t). Opiskelija saa ohjausta suunnittelutilaisuudessa (3 t), jossa hän esittää oman harjoittelunsa suunnitelman ja siihen liittyvät ammatilliset tavoitteet. Harjoittelun aikana opiskelija käy yliopiston ohjaavan opettajan kanssa yhden ohjauskeskustelun kasvotusten, puhelimitse tai verkon välityksellä ja saa tarvittaessa lisäohjausta. Lisäksi opiskelijan on mahdollista saada yksilöohjausta suunnitelman tekoon. Harjoittelun päätöstilaisuus on ohjaustilaisuus, jossa keskustellaan harjoittelukokemuksista.

4.2 Harjoittelun ohjaus harjoittelupaikassa

Harjoittelua ohjaava erityisopettaja ohjaa opiskelijaa 4 x 60 min harjoittelun aikana. Ohjaustilanteissa käsitellään työyhteisöön ja harjoittelijan toimintaan liittyviä asioita. Harjoittelupaikassa tarjottava ohjaus

mahdollistaa opiskelijan monipuolisen perehtymisen työyhteisön jäsenten tehtäviin sekä työyhteisön toimintakulttuuriin ja sidosryhmäyhteistyöhön.

5. Raportointi

Opiskelija laatii harjoittelunsa toteutumisesta koontin, jossa hän kuvaa ja arvioi omaa toimintaansa ja harjoittelun tavoitteiden toteutumista sekä harjoittelun merkitystä ammatillisen kasvun kannalta. Harjoittelun itsearvioinnin lähtökohtana ovat opiskelijan omat harjoittelujaksolleen muotoilemat ammatillisen kasvun oppimistavoitteet.

6. Soveltavan harjoittelun arviointi

6.1 Harjoittelun hyväksyminen

Ohjaava erityisopettaja arvioi soveltavan harjoittelun asteikolla hyväksytty/hylätty alla olevien arviointikriteerien perusteella. Harjoittelun arviointi tapahtuu ohjaustilanteissa ja harjoittelun aikana suoritettuna työskentelyn perusteella. Harjoittelupaikan ohjaava erityisopettaja vahvistaa nimikirjoituksellaan harjoittelun käytännön osuuden suoritetuksi.

Mikäli havaitaan, ettei opiskelija näytä saavuttavan harjoittelujaksolle asetettuja tavoitteita harjoittelusuunnitelman ja arviointikriteerien mukaisesti, toivotaan harjoittelupaikan ohjaavan opettajan ottavan mahdollisimman varhaisessa vaiheessa yhteyttä yliopiston ohjaavaan opettajaan. Mahdollisesta harjoittelun käytännön osuuden täydentämisestä tai hylkäämisestä päätetään yhteisesti opiskelijan ja häntä ohjanneen erityisopettajan sekä harjoittelusta vastaavan yliopiston opettajan kanssa.

Opiskelija saa suoritusmerkinnän harjoittelustaan, kun kaikki harjoitteluun kuuluvat tehtävät ja koontilomake on palautettu sekä ohjaukseen ja kontaktiopetukseen osallistuminen on suoritettu.

6.2 Soveltavan harjoittelun arviointikriteerit

Arviointikriteerit	Hylätty	Hyväksytty
Pedagogisen asiantuntijuuden merkityksen tunnistaminen yhteiskunnallisessa kontekstissa	Opiskelija ei tarkastele ja analysoi toimintaympäristöä ja sen yhteiskunnallisia sidoksia erityispedagogisesta näkökulmasta. Opiskelija ei perehdy ja/tai osallistu riittävästi toimintaympäristön toimintaan.	Opiskelija tarkastelee ja analysoi toimintaympäristön toimintakulttuuria ja yhteistyötä sidosryhmien kanssa erityispedagogisesta näkökulmasta. Opiskelija perehtyy syvällisesti toimintaympäristöön ja osallistuu aktiivisesti toimintaympäristön toimintaan.
Taito soveltaa erityispedagogiikkaa erilaisissa oppimis- tai toimintaympäristöissä ja erilaisten sidosryhmien kanssa	Opiskelija ei osaa laatia erityispedagogista opetus-, ohjauskokonaisuuden tai projektin suunnitelmaa saadusta ohjauksesta huolimatta. Opiskelija ei osallistu suunnittelutilaisuuteen eikä laadi tai esitä suunnitelmaa tai suunnitelma on huomattavan puutteellinen.	Opiskelija osaa laatia harjoittelusuunnitelman, kuvata erityispedagogiset ratkaisut ja toteuttaa niitä valitussa toimintaympäristössä. Opiskelija osallistuu suunnittelutilaisuuteen aktiivisesti ja esittää hyväksyttävän suunnitelman.
Taito suunnitella, toteuttaa ja arvioida opetus- tai ohjauskokonaisuus tai projekti soveltamalla erityispedagogista osaamistaan	Opiskelijan taito soveltaa erityispedagogista tietämystään ja ajatteluaan opetus- tai ohjaustyössä tai projektin toteuttamisessa on huomattavan puutteellinen.	Opiskelija osaa soveltaa erityispedagogista tietämystään ja ajatteluaan käytännön toimintaan. Opiskelija toteuttaa huolellisesti opetus- tai ohjauskokonaisuuden tai projektin ja osaa arvioida toimintaansa monipuolisesti.
Taito soveltaa oppimisen tuen keinoja tai taito tarkastella työyhteisön työhyvinvointia tukevaa toimintaa ammatillisen kehittymisen kannalta	Opiskelija tietämys ja/tai taidot toteuttaa erityispedagogisia tuen muotoja on suppeaa. Opiskelija ei osaa tarkastella työhyvinvointia tukevaa toimintaa ammatillisen kehittymisen kannalta.	Opiskelija osaa soveltaa monipuolisesti erityispedagogisen tuen menetelmiä. Opiskelija tarkastelee työyhteisön työhyvinvointia ammatillisen kehittymisen kannalta.
Taito reflektoida toimintaansa asettamiensa tavoitteiden suunnassa	Opiskelija ei aseta harjoittelujaksolle tavoitteita. Opiskelijan ammatillisen kasvun reflektointi on puutteellista. Opiskelijan osallistuminen päätöstilaisuuteen on puutteellista.	Opiskelija on asettanut itselleen oman oppimisensa kannalta tarkoituksenmukaiset tavoitteet. Opiskelija reflektoi monipuolisesti omaa ammatillista kasvuaan. Opiskelija osallistuu aktiivisesti päätöstilaisuuteen.

7. Soveltavan harjoittelun ohjeellinen kuormittavuus

Kontaktiopetus	65 x 60 min	
Info, suunnittelu- ja päätöstilaisuus	7 t	
Toimintaympäristöön tutustuminen	15–30 x 60 min	Yhteensä vähintään
Opetus- tai ohjauskokonaisuuden tai projektin toteuttaminen	25–45 x 60 min	45 x 60 min
Ohjaus	4 x 60 min	
Itsenäinen työskentely	70 x 60 min	
Opetuskokonaisuuden, intervention tai projektin suunnittelu yhteistyössä harjoittelupaikan kanssa sekä harjoittelun raportointi	70 x 60 min	
Yhteensä	135 x 60 min	

Aikuisopettajan pedagogiset opinnot: Soveltavan harjoittelun (5 op) toteutusohje

Soveltavan harjoittelun edellytykset

- **Rikostaustaote**

Ennen harjoittelun aloittamista opiskelijan on esitettävä lasten ja nuorten kanssa toimivilta edellytettävä rikostaustaote Filosofisen tiedekunnan ohjeiden mukaisesti, mikäli harjoittelupaikassa on alaikäisiä. Ohje rikostaustaotteen hakemisesta löytyy myös Pepistä harjoittelun kuvauksesta sekä pedagogisten opintojen Moodlesta.

Rikostaustaote tarkastetaan digitaalisesti. Hanki sähköinen rikostaustaote.

<https://oikeusrekisterikeskus.fi/fi/index/palvelut/rikosrekisteriote/rikostaustaotelastenkanssatoimimiseen.html>

Tallenna ote itsellesi pdf-muodossa. Huom! Tallenna rikostaustaote oikeusrekisterikeskuksen verkkopalvelusta, jolloin varmistat rikostaustaotteen olevan sähköisesti allekirjoitettu.

- **Aiemmin hankitun osaamisen tunnistaminen ja tunnustaminen**

Perusharjoitteluun on mahdollista soveltaa AHOT-menettelyä. Tarkemmat ohjeet löytyvät Aikuisopettajan pedagogisten opintojen Moodlesta.

- **Rinnakkaisopintojaksot**

Soveltavan harjoittelu kytkeytyy aikuisopettajan pedagogisissa opinnoissa opintojaksoon Koulutuksen suunnittelu.

Harjoittelun käytännön toteutus

Soveltavan harjoitteluun kuuluu kontaktiopetusta yliopistolla, opetus- tai hankeharjoittelun sekä itsenäistä työskentelyä. Harjoittelua on mahdollista eriyttää opiskelijan yksilöllisten tavoitteiden mukaisesti. Opiskelija vastaa siitä, että hän keskustelee harjoittelun tavoitteista yhdessä harjoitteluoppilaitoksen ohjaavan opettajan kanssa ennen harjoittelun alkamista. Opiskelija ja ohjaava opettaja kirjaavat täsmennetyt tavoitteet harjoittelusuunnitelmaan. Siihen kirjataan, mitä harjoittelija käytännössä tekee harjoittelun aikana asetetut tavoitteet saavuttaakseen. Harjoitteluoppilaitoksen ohjaava opettaja vahvistaa suunnitelman allekirjoituksellaan.

Harjoittelun sisältö ja oppimistavoitteet

Soveltavan harjoittelun sisältö koostuu seuraavista aiheista:

- pedagoginen asiantuntijuus yhteiskunnallisissa, kulttuurisissa ja yhteisöllisissä konteksteissa;
- sidosryhmätoiminta;
- opetus- tai ohjauskokonaisuuden tai projektin suunnittelu, toteutus ja arviointi;
- oman pedagogisen toiminnan reflektointi

Soveltavan harjoittelun ja seminaarityöskentelyn puitteissa pedagogista asiantuntijuutta tarkastellaan laajemmassa kehityksessä yhteiskunnallisessa, kulttuurisessa ja yhteisöllisessä kontekstissa. Harjoittelun aikana paneudutaan näin

myös oppilaitoksen tai (projekti)organisaation sidosryhmätoimintaan, jota tehdään esimerkiksi oman henkilökunnan, opiskelijoiden tai asiakkaiden sekä muiden mahdollisten yhteistyötahojen kanssa. Opiskelija kehittää viestintä-, yhteistyö- ja ryhmätyöskentelytaitojaan.

Soveltavan harjoittelun yksityiskohtaiset oppimistavoitteet on esitetty liitteessä 2 ”Soveltavan harjoittelun harjoittelusuunnitelma”.

Opiskelijan tehtävät harjoittelun aikana:

- etsii harjoittelupaikan ja hyväksyttää sen ja ohjaajan yliopiston ohjaavalla opettajalla
- hakee harjoitteluoppilaitoksen hyväksynnän harjoittelulle ohjaavalta opettajalta (opettaja hyväksyttää ohjaustyön esimiehellään/rehtorilla). Linkki sähköiseen lomakkeeseen
- lähettää rikostaustatteen Filosofisen tiedekunnan yhteyshenkilölle, mikäli oppilaitoksessa on alaikäisiä opiskelijoita
- laatii yhdessä harjoitteluoppilaitoksen ohjaavan opettajan kanssa henkilökohtaisen harjoittelusuunnitelman, johon kirjataan harjoittelun täsmennetyt tavoitteet ja mitä harjoittelija käytännössä tekee harjoittelun aikana asetetut tavoitteet saavuttaakseen
- palauttaa harjoittelupaikan ohjaajan allekirjoittaman harjoitussuunnitelman yliopiston opettajalle harjoittelun alussa
- perehtyy monipuolisesti opettajan työhön ja oppilaitosyhteisöön
- havainnoi ja analysoi opetusta
- osallistuu seminaariopetukseen
- tekee harjoitteluun nivoutuvat oppimistehtävät
- kirjoittaa harjoittelun loputtua harjoitteluraportin ja toimittaa sen harjoitteluoppilaitoksen ohjaavalle opettajalle ja yliopiston ohjaavalle opettajalle
- käy loppukeskustelun harjoitteluoppilaitoksen ohjaavan opettajan kanssa
- käy loppukeskustelun yliopiston ohjaavan opettajan kanssa

Ohjaajan tehtävät harjoitteluoppilaitoksessa

Harjoitteluoppilaitoksen ohjaavan opettajan on oltava pedagogisesti pätevä ja hänellä on oltava suoritettuna aineopinnot opetettavasta aineesta. Ohjaavalla opettajalla on oltava vähintään kaksi vuotta opetuskokemusta.

Harjoittelun ohjaaja:

- järjestää alkukeskustelun, jossa ohjaaja ja opiskelija tarkentavat yhdessä harjoittelun tavoitteet ja kirjaavat harjoittelusuunnitelmaan, mitä harjoittelija tekee harjoittelun aikana
- hyväksyy allekirjoituksellaan harjoittelusuunnitelman
- auttaa ja ohjaa opiskelijaa tämän tehtävien suorittamisessa:
  - tutustuminen oppilaitokseen/hankeorganisaatioon, sen henkilökuntaan, opiskelijoihin ja opetussuunnitelmaan
  - perehtyminen opettajan/hanketyöntekijän työtehtäviin
  - opetuksen seuraaminen ja havainnointi
  - mahdolliset opetustehtävät
- keskustelee esimerkiksi seurattavien tuntien jälkeen opiskelijan kanssa opiskelijan havainnoista

- jos opiskelijalla on opetus- tai muita tehtäviä, antaa palautetta niistä
- järjestää harjoittelun päätyttyä loppukeskustelun, jossa käsitellään harjoittelun tavoitteiden toteutumista, opiskelijan ja ohjaajan kokemuksia harjoittelusta sekä opiskelijan havaintoja oppilaitoksesta/hankeorganisaatiosta; loppukeskustelu pohjautuu opiskelijan palauttamaan harjoitteluraporttiin
- arvioi harjoittelun
- lähettää arviointi- ja palkkionmaksulomakkeen yliopiston ohjaavalle opettajalle

Harjoittelun kuormittavuus

Harjoitteluun varattu laskennallinen työmäärä on yhteensä 135 tuntia, ks. tarkemmin oheinen taulukko. Harjoittelupaikassa tapahtuvan kontaktityöskentelyn ja harjoitteluun liittyvän itsenäisen työskentelyn osuutta (yht. 75 t) voidaan mitoittaa harjoittelun tarpeiden mukaan. Kontaktityöskentelyn vähimmäissuositus on kuitenkin 25 tuntia koskien sekä hankeharjoittelu että opetusharjoittelu.

Soveltavan harjoittelun ohjeellinen kuormittavuus 5 op = 5 X 27h = 135 tuntia	
Kontaktiopetus yliopistolla 45 t	
Seminaariopetus ja ohjaus 20 t	
-alkuseminaari	5 t5
-väliseminaari	6 t
-loppuseminaari	6 t
-henkilökohtainen ohjaus yliopistolla	3 t
Oppilaitos- tai hankeharjoittelu 25 t	
-työskentely harjoittelupaikassa, <u>kontaktityöskentelyä</u> vähintään:	25 t
<i>josta opetusharjoittelu tehtäessä</i>	
<i>opetuksen seuraaminen: 8 t</i>	
<i>oppituntien pitäminen: 12 t</i>	
<i>henkilökohtainen ohjaus harjoitteluoppilaitoksessa: 5 t</i>	
Itsenäinen työskentely 90 t	
-harjoitteluun liittyvä itsenäinen työskentely (esim. opetuksen suunnittelu, itsenäinen projektityöskentely)	50 t
-harjoittelupaikan etsiminen, oppimistehtävien tekeminen ja harjoitteluraportin kirjoittaminen	40 t

Raportointi

Opetusharjoittelun päätyttyä opiskelija kirjoittaa harjoitteluraportin ja toimittaa sen harjoitteluohjaajalle ja yliopiston ohjaavalle opettajalle. Raportointiohjeet löytyvät ammatillisen aikuisopettajan pedagogisten opintojen Moodlesta.

Soveltavan harjoittelun arviointi

Harjoittelun hyväksyminen

Soveltava harjoittelu arvioidaan asteikolla hyväksyty/hylätty suhteessa harjoittelujaksolle asetettuihin yleisiin ja opiskelijan henkilökohtaisiin osaamistavoitteisiin. Arviointi perustuu siihen, miten opiskelija on työskennellyt tavoitteiden saavuttamiseksi ja miten hän on näiden tavoitteiden suunnassa kehittynyt. Arviointiperusteet ovat ensisijaisesti laadullisia, mutta myös määrälliset puutteet voivat olla esteenä harjoittelusuorituksen hyväksymiselle (ks. opetus- ja hankeharjoittelujen yleiset arviointikriteerit).

Harjoittelun hyväksyy oppilaitoksen tai organisaation nimetty ohjaaja ja koko opintojakson siitä vastaava yliopiston opettaja. Mikäli harjoittelun kuluessa arvosteluksi näyttäisi tulevan hylätty, toivotaan harjoittelupaikan ohjaajan ottavan mahdollisimman varhaisessa vaiheessa yliopiston vastuupettajaan. Harjoittelupaikan ohjaaja antaa arviointinsa perehdyttyään opiskelijan loppuraporttiin ja käytyään hänen kanssaan loppukeskustelun. Arviointi annetaan kirjallisesti arviointilomakkeella, joka lähetetään harjoittelun vastuupettajalle.

Harjoittelun vastuupettaja perehtyy opiskelijan loppuraporttiin ja käy hänen kanssaan loppukeskustelun. Perehdyttyään harjoitteluoppilaitoksen tai -organisaation ohjaajan antamaan arviointiin hän antaa opintojakson suoritusmerkinnän.

Opetusharjoittelija osoittaa harjoittelusta laatimassaan raportissa

- saavuttaneensa jaksolle asetetut keskeiset tavoitteet
- kykenevänsä harjoittelukokemustensa monipuoliseen ja kehittävään tarkasteluun
- kykenevänsä harjoittelujaksolle asettamiensa tavoitteiden relevanttiin arviointiin

Opetusharjoittelujen yleiset arviointikriteerit (hankeharjoittelun kriteerit, ks. seuraava sivu):

Arviointikriteerit	Osaamista täydennettävä	Harjoittelu on hyväksytty
Työ- ja harjoittelu-orientaatio	<ul style="list-style-type: none"> - opiskelijan sitoutuminen harjoitteluun heikkoa - opiskelijan motivaatio on ulkokohtaista - opiskelija ei osoita kiinnostusta opettajan työtä tai oppilaitoksen toimintaa kohtaan 	<ul style="list-style-type: none"> - opiskelija on sitoutunut harjoitteluun - opiskelija on sisäisesti motivoitunut - opiskelija osoittaa toiminnallaan olevansa kiinnostunut opettajan työstä ja oppilaitoksen toiminnasta
Sisältötieto ja tavoitteisuus	<ul style="list-style-type: none"> - opettavan aineen sisällönhallinta puutteellinen - tavoitteenasettelussa ongelmia, esim. <ul style="list-style-type: none"> opettajajohtoisyyden tai sisältölähtöisyyden korostuminen 	<ul style="list-style-type: none"> - opettavan aineen sisällönhallinta hyvä - osaa asettaa oppimistavoitteita suhteessa opiskelijaryhmän valmiuksiin ja tarpeisiin (=oppijalähtöisyys)
Opetuksen suunnittelu ja toteutus	<ul style="list-style-type: none"> - suunnittelu ei kytkeydy opetussuunnitelmaan - valitut opetusmenetelmät eivät tue oppimista eivätkä <ul style="list-style-type: none"> ole suhteessa opetettaviin sisältöihin - opiskelija ei kykene ottamaan huomioon oppijoiden erilaisuutta ja erilaisia oppimistarpeita 	<ul style="list-style-type: none"> -opetuksen suunnittelu on suhteessa opetussuunnitelmaan - valitut opetusmenetelmät ovat linjassa oppimistavoitteiden ja opettavien sisältöjen suhteen - opiskelija ottaa huomioon oppijoiden erilaisuuden ja tukee mahdollisuuksien mukaan yksilöllistä oppimista
Opetuksen ja oppimisen arviointi	<ul style="list-style-type: none"> - ei hallitse arviointimenetelmiä, arviointi ei ole linjassa <ul style="list-style-type: none"> oppimistavoitteiden ja -sisältöjen kanssa - ei hahmota arvioinnin merkitystä ja erilaisia tehtäviä <ul style="list-style-type: none"> osana opetus- ja oppimisprosessia 	<ul style="list-style-type: none"> - osaa soveltaa erilaisia arviointimenetelmiä käytännössä - ymmärtää arvioinnin merkityksen osana opetus- ja oppimisprosessia hahmottaa arvioinnin erilaiset tehtävät
Yhteistyö ja vuorovaikutus	<ul style="list-style-type: none"> - puutteelliset halut ja taidot yhteistyöhön 	<ul style="list-style-type: none"> - pystyy tekemään yhteistyötä oppilaitoksen henkilökunnan kanssa

	- ongelmia ryhmän ohjaustaidoissa	-hallitsee ryhmäohjaustaidot ja kykenee luomaan oppimista edistävän sosiaalisen ilmapiirin
<i>Ammatillisen kasvun portfoliotyöskentely</i>	- opiskelija ei osoita kehittymishalukkuutta - opiskelija ei kykene realistiseen itsearviointiin	- opiskelija pyrkii tietoisesti kehittämään ammatillista osaamistaan, myös teoreettista tietoa hyödyntäen - opiskelija arvioi realistisesti toimintaansa ja itseään opettajana - opiskelija tunnistaa ja ymmärtää sekä mahdollisuuksien mukaan ottaa huomioon opettajan työn eettisiä kysymyksiä

Hankeharjoittelua koskevat arviointikriteerit:

Arviointikriteerit	Osaamista täydennettävä	Harjoittelu on hyväksytty
<i>Työ- ja harjoittelu-orientaatio</i>	- opiskelijan sitoutumisessa on puutteita - opiskelijan motivaatio on ulkokohtaista - opiskelija ei osoita kiinnostusta työtä tai harjoitteluorganisaation toimintaa kohtaan	- opiskelija on sitoutunut harjoitteluun - opiskelija on sisäisesti motivoitunut - opiskelija osoittaa toiminnallaan olevansa kiinnostunut työstä ja harjoitteluorganisaation toiminnasta
<i>Sisältötieto ja tavoitteisuus</i>	- työtehtävien sisällön haltuunotto on puutteellista - tavoitteenasettelussa on ongelmia	- työtehtävien sisällön haltuunotto on hyvää - osaa asettaa tavoitteita omalle toiminnalle
<i>Työskentelyn suunnittelu ja toteutus</i>	- suunnittelu ei kytkeydy projektisuunnitelmaan - valitut työskentelytavat eivät ole linjassa yleisten tavoitteiden ja työtehtävien kanssa - ei osaa arvioida omaa toimintaansa suhteessa tavoitteisiin	- suunnittelu on suhteessa projektisuunnitelmaan - valitut työskentelytavat ovat linjassa yleisten tavoitteiden ja työtehtävien kanssa - osaa arvioida omaa toimintaansa suhteessa tavoitteisiin
<i>Hanketyön onnistumisen arviointi</i>	- ei hallitse arviointimenetelmiä, arviointi ei ole linjassa	- osaa soveltaa erilaisia arviointimenetelmiä käytännössä

	<p>hanketavoitteiden ja -sisältöjen kanssa</p> <p>- ei hahmota arvioinnin merkitystä ja erilaisia tehtäviä</p> <p>osana hanketyötä</p>	<p>- ymmärtää arvioinnin merkityksen osana hanketyötä</p> <p>hahmottaa arvioinnin erilaiset tehtävät</p>
<i>Yhteistyö ja vuorovaikutus</i>	<p>- puutteelliset halut ja taidot yhteistyöhön</p> <p>- ongelmia vuorovaikutustaidoissa</p>	<p>- kykenee yhteistyöhön organisaation henkilökunnan kanssa</p> <p>- hyvät vuorovaikutustaidot</p>
<i>Ammatillisen kasvun portfoliotyöskentely</i>	<p>- opiskelija ei osoita kehittymishalukkuutta</p> <p>- opiskelija ei kykene realistiseen itsearviointiin</p>	<p>- opiskelija pyrkii tietoisesti kehittämään ammatillista osaamistaan,</p> <p>myös teoreettista tietoa hyödyntäen</p> <p>- opiskelija arvioi realistisesti toimintaansa ja itseään opettajana</p> <p>- opiskelija tunnistaa ja ymmärtää sekä mahdollisuuksien mukaan</p> <p>ottaa huomioon työn eettisiä kysymyksiä</p>

Liite 2 SOVELTAVAN HARJOITTELUN HARJOITTELUSUUNNITELMA

Opiskelijan nimi: _____

Soveltavan harjoittelun suoritettuaan opiskelija:	Miten tavoite saavutetaan?
... tiedostaa pedagogisen asiantuntijuuden osana yhteiskunnallis-kulttuurista kokonaisuutta	
... soveltaa pedagogiikkaa erilaisissa oppimis- tai toimintaympäristöissä ja erilaisten sidosryhmien kanssa	
... osaa suunnitella, toteuttaa ja arvioida opetus- tai ohjauskokonaisuuden tai projektin soveltamalla pedagogista osaamistaan	
... soveltaa oppimisen tuen keinoja tai osaa tarkastella työyhteisön työhyvinvointia tukevaa toimintaa (esimerkiksi mentorointia) ammatillisen kehittymisen kannalta	
... osaa reflektoida toimintaansa ja kokemuksiaan	
Omat tavoitteet?	

Miten ohjaus hoidetaan käytännössä (yleiset periaatteet)?

_____

_____

___ 20___ opetusharjoittelua ohjaava opettaja: _____

Liite 3 OPETUSHARJOITTELUN ARVIOINTI

Arvioinnissa otetaan huomioon opiskelijan itsearviointi sekä harjoittelun ohjaajan arviointi opiskelijan työskentelystä ja kehittymisestä harjoittelujakson tavoitteiden sekä harjoittelun yleisten arviointikriteerien suhteen.

Arvioinnissa tulisi huomioida:

1) Harjoittelujakson tavoitteiden saavuttaminen (vrt. harjoittelusuunnitelma)

2) Harjoittelun yleiset arviointikriteerit (vrt. arviointikriteerit)

- Työ- ja harjoitteluorientaatio
- Sisältötieto ja tavoitteellisuus
- Opetuksen suunnittelu ja toteutus
- Opetuksen ja oppimisen arviointi
- Vuorovaikutus ja yhteistyö
- Oma ammatillinen kasvu, ammatti-identiteetti

Liite 4 AIKUISOPETTAJAN PEDAGOGISTEN OPINNOT - OPETUSHARJOITTELUJEN KOKONAISUUS

Aikuisopettajan pedagogisiin opintoihin kuuluu **neljä pakollista harjoittelujaksoa**, jotka voidaan suorittaa joko pareittain tai yksin. Harjoittelut suoritetaan omassa pääaineessa tai pääainetta vastaavassa opetuksessa, lukuun ottamatta orientoivaa harjoittelua, jossa olisi hyvä seurata oman pääaineen lisäksi mahdollisimman monipuolisesti muidenkin aineiden opetusta. **Soveltavan harjoittelun voi halutessaan suorittaa sivuaineharjoitteluna tai kehittämis-/tutkimushankkeena.** Harjoittelujen tavoitteena on perehtyä oppilaitosten toimintaan sekä koulutusorganisaatioina että oppimisympäristöinä, opetuksen analysointiin ja oppimisprosessin ohjaamiseen. Pääpaino on opettajan tehtävien, suunnittelun, opetuksen ja arvioinnin harjoittelussa.

Harjoittelut integroituvat aikuisopettajan pedagogisten opintojen teoreettisiin opintojaksoihin ja harjoitteluiden väliseminaareihin, joita toteutetaan myös harjoittelun aikana. Harjoitteluoppilaitoksen opettaja toimii ohjaajana.

Ohjaaja ja harjoittelija voivat suunnitella harjoitteluajan tavoitteita ja ohjelmaa tarkemmin yhdessä. Harjoittelukuvauksissa esitetyt tuntimäärät ovat viitteellisiä. Kukin harjoittelujakso arvostellaan asteikolla *hyväksytty/täydennettävä/hylätty*. Kustakin harjoittelujaksosta opiskelija jättää harjoittelukertomuksen sekä oppilaitoksen ohjaavalle opettajalle, että yliopiston harjoittelusta vastaavalle opettajalle.

FS00CE95 ORIENTOIVA HARJOITTELU 3 op ~ 81 tuntia

Orientoivassa harjoittelussa opiskelija tutustuu kokonaisvaltaisesti harjoitteluoppilaitokseen sekä opettajien ja opiskelijoiden toimintaan. Harjoittelu painottuu opetuksen ja opiskelun seuraamiseen ja analysointiin. **Orientoivaan harjoitteluun ei kuulu varsinaista itsenäistä opetusta, mutta opiskelija voi halutessaan opettaa esimerkiksi pienryhmää tai toimia apuopettajana.**

FS00CF20 PERUSHARJOITTELU 7 op ~ 189 tuntia

Perusharjoittelussa opiskelija perehtyy oppilaitoksen opetussuunnitelmaan ja opetussuunnitelman hyödyntämiseen opetuksen suunnittelussa. Opiskelija seuraa opetusta sekä harjoittelee opetuksen perustaitoja (opetuksen suunnittelu, toteutus sekä opiskeluprosessin ja oppimisen arviointi). Harjoittelu painottuu opetuksen suunnitteluun. **Perusharjoittelun sisältyy noin 15 tuntia omaa opetusta** sekä lisäksi opetuksen seuraamista, opetuksen valmistelua ja muuta itsenäistä työskentelyä.

FS00CF28 SOVELTAVA HARJOITTELU 5 op ~ 135 tuntia

Soveltavassa harjoittelussa opiskelija harjoittelee opetus- tai ohjauskokonaisuuden tai projektin suunnittelua toteutusta ja arviointia. Opiskelija harjoittelee pedagogisen asiantuntijuuden soveltamista erilaisissa oppimis- ja toimintaympäristöissä. Lisäksi opiskelija perehtyy oppimisen ja/tai työhyvinvoinnin tukemisen menetelmiin.

Opetusharjoitteluna toteutuvaan soveltavaan harjoitteluun sisältyy opetusta noin 12 tuntia. Soveltava harjoittelu voidaan suorittaa myös harjoitteluoppilaitosten tai -organisaatioiden tutkimus- ja kehittämistehtävissä tai erillisissä hankkeissa ja projekteissa suuntautuen esimerkiksi erityiskasvatuksen tai ohjauksen kysymyksiin.

FS00CF27 SYVENTÄVÄ HARJOITTELU 7 op ~ 189 tuntia

Syventävän harjoitteluun kuuluu opetuksen ja ohjauksen suunnittelu-, toteutus- ja arviointiprosessien itsenäinen, pitkäjänteinen ja kokonaisvaltainen hallinta. Harjoittelun aikana opiskelija harjoittelee moniammatillista yhteistyötä. Opiskelija oppii tiedostamaan ja ymmärtämään opiskelijoiden yksilöllisyyttä ja erilaisia elämäntilanteita. Harjoitteluun kuuluu oman pedagogisen toiminnan arviointi, tutkiminen ja kehittäminen teoreettiseen tietoon tukeutuen. **Harjoitteluun sisältyy varsinaista opetusta noin 25 tuntia.**

Luokanopettajakoulutus, kotitalousopettajakoulutus,
käsityönopettajakoulutus, aineenopettajan pedagogiset opinnot:
Soveltavan harjoittelun (5 op) toteutusohje

Soveltavaan harjoitteluun osallistumisen edellytykset

1. Edeltävinä opintoina on suoritettu:

- Oppiminen, kehitys ja hyvinvointi 5 op
- Orientoituminen kasvatus- ja koulutusosalalle 2 op
- Orientoiva harjoittelu 3 op
- Erytispedagoginen näkökulma oppimisen tukemiseen 5 op
- Opetuksen suunnittelu, toteutus ja arviointi 3 op
- Perusharjoittelu 7 op

2. Lisäksi:

- Luokanopettajakoulutus: perusopetuksessa opettävien aineiden ja aihekokonaisuuksien monialaiset opinnot 60 op tai 60 op sivuaineessa, jossa aikoo harjoitella aineenopetuksessa.
- Matemaattisten aineiden ja luokanopettajakoulutus: joko oman pääaineen aineopintokokonaisuus 60 op (jos soveltava harjoittelu suoritetaan aineenopettajana) tai perusopetuksessa opettävien aineiden ja aihekokonaisuuksien monialaiset opinnot 60 op (jos soveltava harjoittelu suoritetaan luokanopettajana).
- Aineenopettajan pedagogiset opinnot, kotitalousopettaja- ja käsityönopettajakoulutus: oman pääaineen (perusopetuksessa opettavan aineen) aineopintokokonaisuus 60 op.

3. Opiskelijan tulee esittää lasten ja nuorten kanssa toimivilta edellytettävä rikostaustaote filosofisen tiedekunnan ohjeiden mukaisesti ennen harjoittelun alkamista (ks. kamu).

Rikostaustaote tarkistetaan ennen ensimmäistä harjoittelujaksoa kerran kandidaattiopintojen aikana ja kerran maisteriopintojen aikana.

1. Harjoittelun kuormittavuus

Kontaktityöskentely	65 t	
Aloitustilaisuus, suunnittelu- ja loppuseminaari	7 t	
Toimintaympäristöön perehtyminen	25–30 t	Yhteensä 46 t
Opetuskokonaisuuksien tai projektin toteuttaminen	15–20 t	
Harjoittelupaikassa saatava ohjaus	4 t	
Verkkotyöskentely vertaisryhmittäin	8 t	
Itsenäinen työskentely	70 t	
Yhteensä	135 t	

2. Soveltavan harjoittelun lähtökohdat ja tavoitteet

Soveltavan harjoittelun lähtökohdaksi on, että opiskelija kehittää oppimista, opetusta, koulutusta ja/tai sidosryhmätaitoja koskevaa ajatteluaan kokonaisvaltaisesti työskentelemällä ammatillisen kehittymisensä kannalta mielekkäissä oppimisympäristöissä ja yhteisössä perehtyen monipuolisesti sen toimintaan ja siinä työskentelyyn. Harjoittelu toteutetaan opiskelijan valitsemassa oppilaitoksessa, kasvatus- tai koulutusyhteisössä tai niihin liittyvässä sidosryhmässä; harjoittelu voi tapahtua myös ulkomailla. Harjoittelu eriytyy kunkin opiskelijan yksilölliset oppimistavoitteet, ammatillinen suuntautuminen, sivuaineopinnot, kaksoiskelpoisuus tai tutkielmaopinnot huomioon ottaen.

Opintojakson osaamistavoitteet: Opintojakson suoritettuaan opiskelija

- tiedostaa pedagogisen asiantuntijuutensa merkityksen yhteiskunnallisessa kontekstissa
- osaa soveltaa pedagogiikkaa ja ohjausosaamistaan erilaisissa oppimis- tai toimintaympäristöissä ja erilaisten sidosryhmien kanssa
- osaa suunnitella, toteuttaa ja arvioida opetusta tai ohjausta tai tehdä projektityötä soveltaen pedagogista osaamistaan osana monitoimijaisia yhteisöä
- osaa soveltaa oppimisen tuen keinoja tai osaa tarkastella työyhteisön työhyvinvointia tukevaa toimintaa (esimerkiksi mentorointia) ammatillisen kehittymisen kannalta
- osaa kriittisesti reflektoida toimintaansa ja kokemuksiaan asettamiensa tavoitteiden suunnassa

3. Harjoittelun sisältö ja suorittaminen

3.1. Sisältö

Soveltavan harjoittelun sisältö koostuu seuraavista aiheista:

- työyhteisön toimintakulttuuri;
- sidosryhmätoiminta;
- opetus- tai ohjauskokonaisuuden tai projektityön suunnittelu, toteutus ja arviointi;
- oman pedagogisen toiminnan reflektointi

Opiskelija perehtyy harjoittelupaikan toimintakulttuuriin ja oman opetus- tai ohjauskokonaisuuden tai projektin toteutuskontekstiin. Opiskelija laatii suunnitelman opetus- tai ohjauskokonaisuuteen tai projektiin, toteuttaa siihen liittyvän opetus-, ohjaus-, kehittämistyön sekä arvioi sen toteutumista. Opiskelija vastaa kokonaisvaltaisesti opetus- tai ohjauskokonaisuudesta tai projektista ja siihen liittyvistä toiminnoista. Opiskelija toimii aktiivisena jäsenenä harjoittelupaikan työyhteisössä ja osallistuu harjoittelupaikan yhteistyöverkostoihin.

3.2. Harjoittelun suorittaminen

Soveltava harjoittelun suorittaminen (135 h) koostuu aloitustilaisuudesta (1 t), suunnittelu- (3 t) ja loppuseminaarista (3 t), harjoittelupaikassa saatavasta ohjauksesta (4 t), vertaistyöskentelystä verkon välityksellä (8 t), työskentelystä harjoittelupaikassa (46 t) ja itsenäisestä työskentelystä (70 t). Tarkemmat kuvaukset harjoittelun suorittamisesta erilaisissa toimintaympäristöissä on esitetty seuraavaksi.

Mikäli harjoittelun työskentely toteutetaan **opetuksena**, sen laajuus on 15–20 oppituntia (á 45 min) / 9-12 oppituntia (á 75 min), opetuksen seuraamiseen käytetään 10 oppituntia (á 45 min) / 6 oppituntia (á 75 min) ja opettajan työhön perehtymiseen 15–20 tuntia siten, että niistä yhdessä koostuu 46 tuntia. Opiskelija saa harjoittelupaikalla ohjausta 4 tuntia ja osallistuu vertaisryhmänsä verkkotyöskentelyyn 8 tuntia, itsenäisen työskentelyn osuus 70 tuntia.

Mikäli harjoittelu toteutetaan **projektityöskentelynä**, ohjatun työskentelyn osuus on 15–20 tuntia ja työyhteisön toimintakulttuuriin ja sidosryhmäyhteistyöhön perehtymiseen käytetään 25–30 tuntia siten, että niistä yhdessä koostuu 46 tuntia. Opiskelija saa harjoittelupaikalla ohjausta 4 tuntia ja osallistuu vertaisryhmänsä verkkotyöskentelyyn 8 tuntia, itsenäisen työskentelyn osuus 70 tuntia.

Soveltavan harjoittelun aikana opiskelija

asettaa henkilökohtaiset oppimistavoitteet

- tehdään tämänhetkisen osaamisen ja asiantuntijuuden arvioinnin pohjalta

suunnittelee, toteuttaa ja arvioi opetus- tai ohjauskokonaisuuden tai projektin

- opetuskokonaisuuden suunnitelman tai projektisuunnitelman laatiminen
- suunnitelma lähetetään sekä koulutuksen ohjaajalle ja harjoittelupaikan ohjaajalle
- em. suunnitelman arviointi toteutuksen jälkeen

seuraa ja analysoi opetusta tai harjoittelupaikan toimintaa

- oppituntien tai toiminnan tavoitteellinen havainnointi ja pohdinta

perehtyy harjoittelupaikassa toteutettavaan tukeen

- oppimisen tuen keinoihin perehtyminen tai työyhteisön työhyvinvointia (esimerkiksi turvallinen työskentely-ympäristö tai aloittelevan työntekijän mentorointi) tukevaan toimintaan tutustuminen

osallistuu verkkotyöskentelyyn

- verkkotyöskentely on esimerkiksi em. tehtäviin liittyvien pohdintojen jakamista ja niistä keskustelua harjoitteluun osallistuvien opiskelijoiden ja koulutuksen ohjaajan kesken

laatii itsearviointiraportin

- ks. kohta 5

4. Ohjaus ja palaute

4.1. Soveltavan kasvatustieteen ja opettajankoulutusosaston antama ohjaus

Opiskelija ilmoittautuu soveltavaan harjoitteluun Pepissä ennen koulutusohjelmittain pidettävää aloitustilaisuutta (1 t), missä avataan kyseiselle koulutukselle ominaisia harjoittelumahdollisuuksia. Tämän jälkeen opiskelija hankkii itse harjoittelupaikkansa ja ilmoittaa oppilaitoksen tai työyhteisön yhteystiedot, ml. yksikön esimiehen ja ohjaajan sähköpostiosoitteet aloitustilaisuudessa ilmoitetulla tavalla. Seuraavaksi opiskelija osallistuu oman koulutusohjelmansa suunnitteluseminaariin (3 t), jossa, käynnistetään harjoittelujakson suunnittelu ja käydään läpi harjoitteluun kuuluvien tehtävien suorittaminen verkkotyöskentelyineen. Ennen harjoittelujakson alkua opiskelija asettaa henkilökohtaiset oppimistavoitteensa harjoittelujaksolle ja esittää opetuskokonaisuuden tai projektin suunnitelman koulutuksensa ja harjoittelupaikan ohjaajalle. Koulutuksen ohjaaja monitoroi myös opiskelijaryhmän keskinäistä verkkotyöskentelyä.

4.2. Harjoittelupaikassa annettava ohjaus

Työskentely harjoittelupaikan ohjaajan kanssa sisältää toiminnan suunnittelua, ohjaajan työparina toimimista, itsenäistä opetus- tai projektityöskentelyä ja ohjauskeskusteluja. Ohjaaja vastaa harjoittelun aikana toiminnasta – esimerkiksi oppilaista ja opetuksesta – sekä valvoo opiskelijan työskentelyä. Ohjaustilanteissa käsitellään työyhteisön ja kohderyhmien toimintaan ja työntekijän muuhun työhön liittyviä asioita vaitiolovelvollisuus huomioiden. Harjoittelun ohjaaja mahdollistaa opiskelijan monipuolisen perehtymisen työyhteisön jäsenten tehtäviin sekä työyhteisön toimintakulttuuriin ja sidosryhmäyhteistyöhön.

5. Raportointi

Opiskelija laatii harjoittelustaan kirjallisen itsearviointiraportin, jossa hän analysoi toimintaansa ja ammatillista kasvuaan. Itsearvioinnin lähtökohtana ovat opiskelijan harjoittelujaksolle asetamat oppimistavoitteet. Keskeistä on oman kehittymisen arviointi. Arvioinnissa tulee analysoida myös harjoittelupaikan toimintakulttuuria sekä omaa toimintaa työyhteisössä. Raportin liitteeksi harjoittelija kokoaa taulukon harjoitteluun sisällyneistä toiminnoista tuntimäärineen. Opiskelija toimittaa itsearviointiraportin sekä harjoittelupaikan että koulutuksen ohjaajalle.

Harjoittelujakson päätyttyä opiskelija osallistuu loppuseminaariin (3 t), jossa harjoittelukokemuksista keskustellaan muiden soveltavaan harjoitteluun osallistuneiden opettajaopiskelijoiden ja koulutuksen ohjaajan kesken. Seminaarin yhteydessä annetaan myös palautetta soveltavaan harjoittelun järjestelyihin ja toteutukseen liittyen.

6. Harjoittelun arviointi

6.1. Harjoittelun hyväksyminen

Soveltava harjoittelu arvostellaan asteikolla hyväksytty–hylätty. Kun harjoittelupaikan ohjaaja on saanut opiskelijan laatiman itsearviointiraportin, hän arvioi harjoittelun. Arviointi perustuu soveltavan harjoittelun arviointikriteereihin (ks. 6.2) ja ohjaajan näkemykseen siitä, miten opiskelija on työskennellyt harjoittelujaksolle asetettujen tavoitteiden saavuttamiseksi ja miten hän on näiden tavoitteiden suunnassa kehittynyt. Harjoittelupaikan ohjaaja antaa arviointinsa sähköisellä arviointilomakkeella. Mikäli harjoittelun kuluessa arvosteluksi näyttäisi tulevan hylätty, toivotaan harjoittelupaikan ohjaajan ottavan mahdollisimman varhaisessa vaiheessa yhteyttä koulutuksen ohjaajaan.

Koulutuksen ohjaaja perehtyy opettajaopiskelijan laatimaan itsearviointiraporttiin ja ohjaajan antamaan arviointiin ja antaa sitten opintojakson suoritusmerkinnän.

6.2. Soveltavan harjoittelun arviointikriteerit

Arviointikriteerit	Hyväksytty	Hylätty
Pedagogisen asiantuntijuuden merkityksen tiedostaminen osana yhteiskunnalliskulttuurista kokonaisuutta	Opiskelija tarkastelee ja analysoi toimintaympäristön toimintakulttuuria ja yhteistyötä sidosryhmien kanssa oman pedagogisen asiantuntijuutensa näkökulmasta. Opiskelija	Opiskelija ei tarkastele ja analysoi toimintaympäristöä ja sen yhteiskunnallisia sidoksia oman pedagogisen asiantuntijuutensa näkökulmasta. Opiskelija ei

	perehtyy syvällisesti toimintaympäristöön ja osallistuu aktiivisesti toimintaympäristön toimintaan.	perehdy ja/tai osallistu riittävästi toimintaympäristön toimintaan.
Taito soveltaa pedagogiikkaa erilaisissa oppimis- tai toimintaympäristöissä ja erilaisten sidosryhmien kanssa	Opiskelija osaa laatia opetuskokonaisuuden tai projektin suunnitelman pedagogisine ratkaisuneen. Opiskelija osallistuu suunnittelutilaisuuteen aktiivisesti ja esittää hyväksyttävän suunnitelman opetuskokonaisuudesta tai projektista.	Opiskelija ei osaa laatia opetuskokonaisuuden tai projektin suunnitelmaa saadusta ohjauksesta huolimatta. Opiskelija ei osallistu suunnittelutilaisuuteen eikä laadi tai esitä suunnitelmaa tai suunnitelma on huomattavan puutteellinen.
Taito suunnitella, toteuttaa ja arvioida opetus- tai ohjaukokonaisuuden tai projektin soveltamalla pedagogista osaamistaan	Opiskelija osaa soveltaa pedagogista tietämystään ja ajatteluaan käytännön toimintaan. Opiskelija toteuttaa huolellisesti opetuskokonaisuuden tai projektin ja osaa arvioida toimintaansa monipuolisesti.	Opiskelijan taito soveltaa pedagogista tietämystään ja ajatteluaan opetustyössä tai projektin toteuttamisessa on huomattavan puutteellinen. Opetuskokonaisuuden/ projektin toteutuksessa on huomattavia puutteita.
Taito soveltaa oppimisen tuen keinoja tai taito tarkastella työyhteisön työhyvinvointia tukevaa toimintaa ammatillisen kehittymisen kannalta	Opiskelija osaa soveltaa monipuolisesti oppimisen tuen menetelmiä tai opiskelija osaa tarkastella työyhteisön työhyvinvointia ammatillisen kehittymisen kannalta.	Opiskelijan tietämys ja taidot soveltaa pedagogisia tuen muotoja ovat suppeita tai opiskelija ei osaa tarkastella työhyvinvointia tukevaa toimintaa ammatillisen kehittymisen kannalta.
Taito reflektoida toimintaansa suhteessa pedagogisiin valintoihin	Opiskelija on asettanut itselleen oman oppimisensa kannalta tarkoituksenmukaiset tavoitteet. Opiskelija reflektoi monipuolisesti omaa ammatillista kasvuaan itsearviointiraportissa. Opiskelija osallistuu aktiivisesti verkkotyöskentelyyn ja lopputilaisuuteen.	Opiskelija ei aseta harjoittelujaksolle tavoitteita. Opiskelijan ammatillisen kasvun reflektointi on puutteellista. Hän ei palauta itsearviointiraporttia. Opiskelijan osallistuminen lopputilaisuuteen ja verkkotyöskentelyyn on puutteellista.

Varhaiskasvatuksen maisterikoulutus: Soveltavan harjoittelun (5 op) toteutusohje

Vastuupettaja: Samuli Ranta

Soveltavan harjoitteluun osallistumisen edellytykset

Edeltävinä opintoina on suoritettu:

- kandidaatin tutkinto

Opiskelijan on **esitettävä lasten ja nuorten kanssa toimivilta edellytettävä rikostaustaote filosofisen tiedekunnan ohjeiden mukaisesti**, pääsääntöisesti kerran kandidaatti- ja kerran maisterivaiheessa ennen harjoittelun alkamista. Rikostaustaote tarkastetaan digitaalisesti. Hanki sähköinen rikostaustaote

<https://oikeusrekisterikeskus.fi/fi/index/palvelut/rikosrekisteriote/rikostaustaotelastenkanssatoimimiseen.html>

1. Soveltavan harjoittelun tavoitteet

Opintojakson osaamistavoitteet: soveltavan harjoittelun jälkeen opiskelija

- tiedostaa pedagogisen asiantuntijuutensa merkityksen yhteiskunnallisessa kontekstissa
- osaa soveltaa pedagogiikkaa ja ohjausosaamistaan erilaisissa oppimis- tai toimintaympäristöissä ja erilaisten sidosryhmien kanssa
- osaa suunnitella, toteuttaa ja arvioida opetusta tai ohjausta tai tehdä projektityötä soveltaen pedagogista osaamistaan osana monitoimijasta yhteisöä
- osaa soveltaa oppimisen tuen keinoja tai osaa tarkastella työyhteisön työhyvinvointia tukevaa toimintaa (esimerkiksi mentorointia) ammatillisen kehittymisen kannalta
- osaa kriittisesti reflektoida toimintaansa ja kokemuksiaan asettamiensa tavoitteiden suunnassa

2. Harjoittelun sisältö ja suorittaminen

2.1 Sisältö

Varhaiskasvatuksen soveltavan harjoittelun tarkoitus on edistää opiskelijoiden ammatillista kehittymistä ja asiantuntijuutta. Soveltavassa harjoittelussa opiskelija opettaa aikuisopiskelijoita, joiden opinnot kytkeyvät varhaiskasvatukseen.

Harjoittelupaikka hankitaan itsenäisesti ja sen voi suorittaa myös Joensuun ulkopuolella (huomio kuitenkin mahdollinen lähiopetus). Soveltuvia harjoittelupaikkoja ovat esimerkiksi ammattiopistot, ammattikorkeakoulut, yliopistot ja jotkin yksityiset tahot.

Aloita harjoittelupaikan etsiminen riittävän ajoissa.

Opiskelija suunnittelee ja toteuttaa opetustyötä itsenäisesti. Harjoittelussa keskeistä on

- vastuullisuus, vastavuoroisuus ja monitoimijaisuus työyhteisössä sekä yhteistyöverkostoissa
- laaja-alaisen osaamisen tavoitteet opetuksessa ja ohjauksessa
- monialaiset oppimiskokonaisuudet
- tutkimusperusta pedagogisessa suunnittelussa, arvioimisessa ja kehittämisessä
- yksilön hyvinvointia ja oppimista tukevat toimintaympäristöt
- pedagogisen ajattelun ja toiminnan reflektointi

2.2 Harjoittelun suorittaminen

- aloitus- ja päätöstilaisuus
- kaksi seminaarikertaa
- harjoittelupaikan toimintaan osallistuminen, tavoitteellinen opetuksen ja ohjauksen havainnointi, opetus-, ohjaus- ja oppimisprosessin suunnittelu, toteutus ja arviointi aikuisopiskelijan tarpeet huomioiden
- vertaistyöskentely n. 10h
- ennakkotehtävä:
  - pohdi omaa opettajuuttasi suhteessa harjoittelun tavoitteisiin (vahvuutesi, haasteesi, tavoitteesi)
- itsearviointiraportti. Sisältää:
  - pohdinnan ja arvioinnin omasta toiminnasta
  - opetuksen seuraamistehtävä
  - ohjaajan palaute (erillisenä tiedostona)

2.3 Opetuksen suunnittelu, toteutus ja arviointi

Opiskelija opettaa 9 x 90 min tai 18 x 45 min. Opiskelija laatii harjoitteluunsa sisältyvistä opetusjaksoista kirjallisen suunnitelman, joka toimitetaan yliopiston ohjaavalle opettajalle sovittuun määräaikaan mennessä. Suunnittelussa tulee huomioida aikuisopiskelijoiden aiempi osaaminen, osaamisen arviointi sekä opintojakson tavoitteiden toteutuminen.

Tavoitteena on toteuttaa aikuisille soveltuvia aktiivisia ja jatkuvaa oppimista tukevia opetuskokonaisuuksia sekä saada näkemys aikuisten opettamiseen liittyvistä erityiskysymyksistä.

2.4 Opetuksen seuraaminen ja analysointi

- opetuksen johdonmukaisen etenemisen kannalta on tarkoituksenmukaista seurata omaa opetuskokonaisuutta edeltäviä opetuskokonaisuuksia. Opetuksen seuraamisesta sovitaan harjoittelun ohjaajan kanssa.
  - Opiskelijat seuraavat opetusta vähintään 12 tuntia
  - Opetuksen seuraamisen tukena hyödynnetään Reflektion tasot – mallia (Hatton & Smith 1995)
- havainnoista keskustellaan ohjaavan opettajan pitämässä ohjaustilaisuuksissa.
- opetuksen seuraaminen harjoitteluyksikössä tapahtuu harjoittelun ohjaajan kanssa laaditun aikataulun mukaisesti.

2.5 Syventävä perehtyminen opettajan työhön

- opiskelijat suunnittelevat ja toteuttavat varhaiskasvatukseen liittyvän seminaarin tai opetuskokonaisuuden

3. Ohjaus ja palaute

- varhaiskasvatuksen maisteriohjelman opiskelijat saavat harjoittelupaikassa yksilöllistä ohjausta (4t) ja koulutuksen puolesta pienryhmäohjausta (8t)
- ohjauksen painopiste on opiskelijan asiantuntijuuden syventämisessä ja aikuisopettajuuden kehittämisessä. Tavoitteena on, että opiskelija kykenee perustelemaan tekemänsä ratkaisut jatkuvaa oppimista koskevat tutkimustiedon pohjalta. Opiskelija saa palautetta pitämästään opetuksesta. Lisäksi opiskelija kerää palautetta opettamiltaan ryhmiltä.
- opiskelijalla on oikeus pyytää apua/palautetta opintojakson vastuupettajalta

Ryhmäohjauksissa käsitellään mm. seuraavia sisältöjä

- aikuisten opettamisen ominaispiirteet
- toiminnan arviointi ja kehittäminen
- erilaiset oppimisympäristöt, työtavat sekä tieto- ja viestintäteknologia opetuksessa
- opetuksen suunnittelu
- opiskelijoiden aktivointia ja aiemmin opitun hyödyntämistä tukevat käytänteet
- keskustelut opetuksen seurantatehtävistä ja palautteen käsittely
- pedagogisen toiminnan tieteellinen perusta

4. Raportointi

Harjoittelusta tehdään 3–5 sivun mittainen itsearviointiraportti, joka sisältää

- pohdinnan ja arvioinnin omasta toiminnasta
- opetuksen seuraamistehtävän

Lisäksi erillisenä tiedostona palautetaan harjoittelun ohjaajan palaute / arviointi.

Muu harjoittelun raportointi yhdistyy tehtäviin, jotka suoritetaan opintojaksolla Opetuksen eheyttäminen.

5. Harjoittelun arviointi

Soveltava harjoittelu toteutetaan rinnakkain opintojakson Opetuksen eheyttäminen kanssa. Tämä on edellytys myös soveltavan harjoittelun arvioinnille.

Harjoittelujakso arvioidaan asteikolla hyväksytty/hylätty. Arviointi perustuu harjoittelujakson arvioinnin kriteereihin. Mikäli ohjaava opettaja havaitsee, ettei opettajaopiskelija saavuta harjoittelujaksolle asetettuja tavoitteita harjoittelusuunnitelman mukaisella työpanoksella, voi hän määrätä opiskelijan täydentämään suoritustaan. Täydennystehtävät määritellään kirjallisesti ja tapauskohtaisesti. Mahdollisesta hylkäämisestä päätetään opiskelijan kuulemisen jälkeen varhaiskasvatuksen professorin järjestämässä kokouksessa, johon osallistuvat varhaiskasvatuksen professori ja opiskelijaa ohjanneet opettajat.

Opiskelija osaa	Hyväksytty	Hylätty
suunnitella, toteuttaa ja arvioida oppimis-/opintokokonaisuuden opetussuunnitelman hengessä	Työn suunnittelu ja toteutus ovat tasapainossa ja opiskelija muuttaa joustavasti suunnitelmiaan. Opiskelija hyödyntää suunnittelussaan erilaisia oppimisympäristöjä ja soveltaa suunnittelussaan opetus- ja oppimisteoreettista tietoa. Opiskelija ymmärtää tutkivan opettajuuden idean ja soveltaa sitä toiminnassaan.	Opiskelija ei osaa suunnitella itsenäisesti oppijakeskeistä ja yhteisöllistä oppimista eikä ota suunnittelussaan huomioon erilaisten oppimisympäristöjen mahdollisuuksia. Opiskelija ei sovelta suunnittelussa oppimisteoreettista tietoa.
	Opiskelija arvioi opiskelijoiden edistymistä monipuolisin arviointimenetelmin.	Opiskelija arvioi opiskelijoiden oppimista kapea-alaisesti.

soveltaa tulevaisuuden työelämätaitoja ja laaja-alaisen osaamisen tavoitteita opetuksen ja ohjauksen lähtökohdina	Opiskelija osaa tehdä johtopäätöksiä oppimistilanteista ja muuttaa toimintaansa. Opiskelija käyttää monipuolisesti erilaisia oppimisympäristöjä, työtapoja ja opetusmenetelmiä sekä tieto- ja viestintäteknologiaa.	Opiskelijan suoritus on muodollinen ja joustamaton. Opiskelija käyttää työtapoja yksipuolisesti ja hänellä on heikko sisältötiedon hallinta.
toimia vastuullisesti ja vastavuoroisesti työyhteisössä ja yhteistyöverkostoissa	Opiskelijan toiminta on luontevaa, määrätietoista ja yhteistyökykyistä. Opiskelija kehittää oma-aloitteisesti vuorovaikutustilanteita ja ottaa huomioon tunneilmaston.	Opiskelija ei kykene rakentamaan toimivaa vuorovaikutusta työyhteisössä. Opiskelija aiheuttaa toiminnallaan ristiriitatilanteita. Opiskelija käyttäytyy epäasiallisesti.
suunnitella ja toteuttaa hyvinvointia ja oppimista tukevia inklusiivisia toimintaympäristöjä erilaiset tuen tarpeet huomioon ottaen	Opiskelija suunnittelee opetuksensa ottaen huomioon oppilaiden erilaiset oppimisen ja tuen tarpeet sekä eriyttää opetustaan oppilaiden kykyjen ja taipumusten mukaan. Opiskelija muuttaa tarvittaessa toimintaansa oppilailta saadun palautteen perusteella. Opiskelija ymmärtää oppitunnin sujumisen yhteisvastuullisena tehtävänä.	Opiskelija ei tunnista oppilaiden erilaisia oppimisvalmiuksia. Opiskelija ei tunnista oppilaiden tai opiskelijoiden tuen tarpeita.
arvioida ja kehittää opetusta ja ohjausta tutkimuksellisista lähtökohdista	Opiskelija analysoi toimintansa taustalla olevia arvoja, asenteita ja oletuksia. Opiskelija analysoi oppimaansa, asettaa uusia tavoitteita ja oppii kokemuksistaan. Opiskelija arvioi ja kehittää opetusta sekä ohjausta tutkimuksellisista lähtökohdista.	Opiskelija ei osaa suhtautua saamaansa palautteeseen rakentavasti eikä muuta toimintaansa. Pedagogisten ratkaisujen yhteys tutkimustietoon puuttuu.
osaa reflektoida ja käsitteellistää pedagogista ajatteluaan ja toimintaansa sekä asettaa ammatillisia kehittämistavoitteita harjoittelun osaamistavoitteet huomioiden	Raportti ja portfolio ovat huolellisesti tehtyjä. Niissä on monipuolisesti ja syvällisesti kuvattu opiskelijan edistymistä ja osaamista sekä käyttöteorian kehittämistä. Opiskelija osaa reflektoida pedagogista ajatteluaan ja kehittää ammatillista osaamistaan.	Raportissa ja portfoliotyöskentelyssä on suuria puutteita. Opiskelija ei osaa reflektoida pedagogista ajatteluaan eikä toimintaansa tai reflektoinnin taidot ovat huomattavan puutteelliset. Opiskelija ei toimi vastuullisesti harjoittelussa

6. Harjoittelun kuormittavuus

Kontaktityöskentely	65 tuntia
Opetuksen seuraaminen	12 t omassa harjoitteluyksikössä
Oppituntien ja opetuskokonaisuuksien pitäminen	9 x 90 min tai 18 x 45 min (yht noin 14 tuntia)
Ohjaus (henkilökohtainen ohjaus, pienryhmäohjaus, suuryhmäohjaukset, aloitus- ja päätösseminaarit)	19 tuntia
Varhaiskasvatukseen liittyvän seminaarin tai opetuskokonaisuuden suunnittelu ja toteutus	20 tuntia
Itsenäinen työskentely	70 tuntia
Oppimisen arviointi, kehittäminen, opetuksen järjestämiseen liittyviin dokumentteihin perehtyminen, ennakkotehtävä ja raportointi sekä muut kirjalliset tehtävät	
Yhteensä	135 tuntia

JOHTAMISEN HARJOITTELU, TOTEUTUSOHJEET

Varhaiskasvatuksen maisterikoulutus: Varhaiskasvatuksen johtamisen harjoittelun (5 op) toteutusohje

Vastuupettaja: Yliopistonlehtori Johanna Heikka

Varhaiskasvatuksen johtamisen harjoitteluun osallistumisen edellytykset

1. Edeltävinä opintoina on suoritettu: Varhaiskasvatuksen johtaminen 2 op
2. Opiskelijan on esitettävä lasten ja nuorten kanssa toimivilta edellytettävä rikostaustaote filosofisen tiedekunnan ohjeiden mukaisesti ennen harjoittelun alkamista. Jos olet näyttänyt rikostaustaotteesi jo aiemmin maisteriopintoihin kuuluvassa harjoittelussa, sinun ei siis tarvitse sitä johtamisen harjoittelua varten enää näyttää. Rikostaustaote esitetään erikseen ilmoitettavalle henkilölle erikseen ilmoitettavana ajankohtana. Rikostaustaotteen tilaus:
<http://www.oikeusrekisterikeskus.fi/fi/index/rekisterit/rikosrekisteri/yksityisenhenkilonti-edonsaantioikeus/rikostaustaote.html>

1. Varhaiskasvatuksen johtamisen harjoittelun lähtökohdat ja tavoitteet

Johtamisen harjoittelun lähtökohdaksi on, että opiskelija kehittää johtamisosaamistaan kokonaisvaltaisesti työskentelemällä varhaiskasvatuksen yksikössä ja perehtyen erityisesti varhaispedagogiikan johtamiseen. Harjoittelu toteutetaan opiskelijan valitsemassa harjoittelupaikassa.

Opintojakson suoritettuaan opiskelija:

- osaa suunnitella, toteuttaa ja arvioida pedagogista johtajuutta tavoitteellisesti
- tuntee eri lähestymistapoja ja tyyliä johtamisessa ja osaa soveltaa niitä tarkoituksenmukaisesti erilaisissa tehtävissä, toimintaympäristöissä ja erilaisten toimijoiden ja sidosryhmien kanssa
- osaa reflektoida kokemuksiaan johtajana kriittisesti ja asettaa ammatillisia kehittymistavoitteita
- osaa kehittää johtajuusidentiteettiään sekä asiantuntijuuttaan ja toimijuuttaan varhaiskasvatuksen johtajana

Harjoittelu muodostuu aloitus, väli- ja loppuseminaareista, johtamisen harjoittelusta varhaiskasvatuksen yksikössä, johtamisen suunnitelman laatimisesta ja sen toteutumisen arvioinnista sekä harjoitteluraportin laatimisesta.

2. Harjoittelun sisältö ja suorittaminen

2.1 Sisältö

Harjoittelun sisältö koostuu seuraavista aiheista:

- Johtamisen ja toimintakulttuurin havainnointi päiväkodissa
- perehtyminen päiväkodin johtajan tehtäviin
- perehtyminen johtamistyötä koskeviin yleisiin ja paikallisiin säädöksiin ja ohjeistuksiin
- pedagogisen johtajuuden suunnitelman laatiminen
- tavoitteellinen ja suunnitelmallinen varhaiskasvatuksen johtaminen päiväkodissa ja johtamistyön arviointi ohjaavan päiväkodin johtajan avustuksella
- yhteistyö keskeisten toimijoiden ja sidosryhmien kanssa
- johtajana kehittymisen reflektointi ja kriittinen arviointi

Opiskelija perehtyy varhaiskasvatuksen yksikön johtamis- ja toimintakulttuuriin ja tutustuu toiminnan kehittämissuunnitelmiin, linjauksiin ja ohjeistuksiin. Opiskelija laatii varhaispedagogiikan johtamisen suunnitelman ja toteuttaa siihen sisältyvän tavoitteellisen johtamis- ja kehittämistyön yksikössä sekä arvioi suunnitelman toteutumista. Opiskelija toimii vastuullisena jäsenenä harjoittelupaikan työyhteisössä ja osallistuu harjoittelupaikan yhteistyöverkostoihin. Harjoittelussa korostuu opiskelijan vastuullisuus ja itseohjautuvuus johtamistyössä. Harjoittelu voidaan suorittaa niin, että kaksi opiskelijaa harjoittelee samassa yksikössä. Harjoittelua ei voi suorittaa sijaisuutena. Vakituksessa tehtävässä oleva päiväkodin johtaja voi suorittaa harjoittelun omassa yksikössään.

2.2 Harjoittelun suorittaminen

Harjoittelusuoritukseen kuuluu aloitus-, väli- ja loppuseminaariin (9t) osallistuminen. Harjoittelun laajuus päiväkodissa on 90 tuntia (kontaktityöskentely), itsenäisen työskentelyn osuus 36 tuntia.

Harjoitteluun kuuluvat henkilökohtaisten oppimistavoitteiden asettaminen, harjoittelupaikalla tapahtuva ohjaus, harjoittelupaikan toiminnan tavoitteellinen havainnointi, johtamistyön suunnittelu, toteutus ja arviointi sekä oman oppimisen pohtimista ja arviointia osana harjoitteluraporttia.

Ennakkotehtävä: henkilökohtaisten oppimistavoitteiden asettaminen

- opiskelija asettaa tämänhetkisen osaamisen ja asiantuntijuuden arvioinnin pohjalta henkilökohtaiset oppimistavoitteensa varhaiskasvatuksen johtamisen harjoitteluun

Johtamisen ja päiväkodin toiminnan seuraaminen ja analysointi

- päiväkodin johtamis- ja toimintakulttuurin tavoitteellinen havainnointi ja pohdinta

Varhaispedagogiikan johtamisen suunnittelu, toteutus ja arviointi

- varhaispedagogiikan johtamisen suunnitelman laatiminen ohjaavan päiväkodin johtajan avustuksella
- em. suunnitelman arviointi toteutuksen jälkeen

3. Ohjaus ja palaute

3.1. Soveltavan kasvatustieteen ja opettajankoulutuksen osaston antama ohjaus

Osasto järjestää infotilaisuuden, missä avataan harjoittelun suorittamisen ohjeistuksia. Tämän jälkeen opiskelija hankkii itse harjoittelupaikkansa, ja ilmoittaa päiväkodin yhteystiedot, ml. yksikön esimiehen ja ohjaajan tiedot koulutuksen yhteyshenkilöille. Seuraavaksi opiskelija osallistuu opintojakson aloitusseminaariin (3 t), jossa käynnistetään harjoittelujakson suunnittelu ja käydään läpi harjoitteluun kuuluvien tehtävien suorittaminen. Ennen harjoittelujakson alkua opiskelija asettaa henkilökohtaiset oppimistavoitteensa harjoittelulle. Harjoittelun aikana opiskelija osallistuu väliseminaariin (3t). Harjoittelujakson päätyttyä opiskelija osallistuu loppuseminaariin (3 t), jossa harjoittelukokemuksista keskustellaan muiden harjoitteluun osallistuneiden opiskelijoiden ja koulutuksen ohjaajan kesken.

Varhaiskasvatuksen koulutuksessa harjoittelua ohjaa yliopistonlehtori Johanna Heikka (johanna.heikka@uef.fi)

3.2. Harjoittelupaikassa annettava ohjaus

Toteutusjakson ohjaajana toimii kyseisen yksikön päiväkodin johtaja. Työskentely ohjaajan kanssa sisältää toiminnan suunnittelua, ohjaajan työparina toimimista, itsenäistä johtamistyötä ja ohjauskeskusteluja. Ohjaaja vastaa harjoittelun aikana toiminnasta – esimerkiksi työyhteisöstä, lapsista ja varhaiskasvatuksesta – sekä valvoo opiskelijan työskentelyä. Ohjaustilanteissa käsitellään työyhteisön ja kohderyhmien toimintaan ja työntekijän muuhun työhön liittyviä asioita vaitiolo- ja salassapitovelvollisuus huomioiden. Harjoittelun ohjaaja mahdollistaa opiskelijan monipuolisen perehtymisen työyhteisön jäsenten tehtäviin sekä työyhteisön toimintakulttuuriin ja sidosryhmäyhteistyöhön. Harjoittelujakson aikana pidetään opiskelijan ja harjoittelua ohjanneen ohjaajan yhteisiä palautekeskusteluja, joissa käsitellään harjoittelun tavoitteiden toteutumista. Jos opiskelija suorittaa harjoittelun osana päiväkodin johtajan tehtävää, opintojakson vastuopettaja toimii harjoittelun ohjaajana.

4. Raportointi

Opiskelija laatii harjoittelustaan raportin, jossa hän analysoi toimintaansa ja ammatillista kasvuaan. Itsearvioinnin lähtökohtana ovat opiskelijan harjoittelujaksolleen asettamat oppimistavoitteet. Keskeistä on oman kehittymisen arviointi. Arvioinnissa tulee analysoida myös harjoittelupaikan johtajuutta ja toimintakulttuuria sekä omaa toimintaa työyhteisössä. Raportin liitteeksi harjoittelija kokoaa henkilökohtaiset oppimistavoitteet ja pedagogisen johtajuuden suunnitelman. Opiskelija toimittaa raportin harjoittelun ohjaajalle sekä oman koulutuksensa ohjaajalle.

5. Harjoittelun arviointi

5.1. Harjoittelun hyväksyminen

Varhaiskasvatuksen johtamisen harjoittelu arvostellaan asteikolla hyväksytty–hylätty. Harjoittelupaikan ohjaaja tai yliopistonlehtori arvioi harjoittelun, kun hänellä on käytettävissään opiskelijan laatima harjoitteluraportti. Arviointi perustuu ohjaajan näkemukseen siitä, miten opiskelija on työskennellyt harjoittelujaksolle asetettujen tavoitteiden saavuttamiseksi ja

157

miten hän on näiden tavoitteiden suunnassa kehittynyt. Arvioinnissa otetaan huomioon myös opiskelijan oman ammatillisen kasvun reflektointi. Mikäli harjoittelun kuluessa arvosteluksi näyttäisi tulevan hylätty, toivotaan harjoittelupaikan ohjaajan ottavan yhteyttä koulutuksen ohjaajaan mahdollisimman varhaisessa vaiheessa. Harjoittelupaikan ohjaaja antaa arviointinsa kirjallisesti arviointilomakkeella, joista toisen kappaleen hän antaa opiskelijalle ja toisen lähettää opettajankoulutusyksikköön sähköisellä lomakkeella.

Koulutuksen ohjaaja perehtyy opiskelijan laatimaan harjoitteluraporttiin ja ohjaajan antamaan arviointiin, ja antaa sitten opintojakson suoritusmerkinnän.

5.2. Varhaiskasvatuksen johtamisen harjoittelun arviointikriteerit

Arviointikriteerit	Hyväksytty	Hylätty
Taito suunnitella, toteuttaa ja arvioida pedagogista johtajuutta tavoitteellisesti	Opiskelija tarkastelee ja analysoi varhaiskasvatuksen yksikön johtamis- ja toimintakulttuuria ja yhteistyötä sidosryhmien kanssa. Opiskelija laatii ja esittää hyväksyttävän varhaispedagogiikan johtamisen suunnitelman. Opiskelija osallistuu aktiivisesti johtamistyöhön.	Opiskelija ei tarkastele ja analysoi johtamista ja toimintaympäristöä ja niiden yhteiskunnallisia sidoksia. Opiskelija ei perehdy ja/tai osallistu riittävästi yksikön johtamiseen. Opiskelija ei osaa laatia tai esitä hyväksyttävää varhaispedagogiikan johtamisen suunnitelmaa saadusta ohjauksesta huolimatta.
Taito soveltaa eri lähestymistapoja ja tyylejä johtamisessa tarkoituksenmukaisesti erilaisissa tehtävissä, toimintaympäristöissä ja erilaisten toimijoiden ja sidosryhmien kanssa	Opiskelija osaa soveltaa tietämystään ja johtamisajatteluaan käytännön toiminnassa. Opiskelija osaa arvioida toimintaansa monipuolisesti.	Opiskelijan taito soveltaa tietämystään ja ajatteluaan johtamistyössä on huomattavan puutteellinen. Johtamistyön tavoitteen mukaisessa toteutuksessa on huomattavia puutteita.
Taito reflektoida toimintaansa ja kehittymistään kriittisesti. Taito asettaa ammatillisia kehittymistavoitteita	Opiskelija on asettanut itselleen oman oppimisensa kannalta tarkoituksenmukaiset tavoitteet. Opiskelija reflektoi monipuolisesti omaa ammatillista kasvuaan harjoitteluraportissa.	Opiskelija ei aseta harjoittelujaksolle tavoitteita. Opiskelijan ammatillisen kasvun reflektointi on puutteellista. Hän ei palauta harjoitteluraporttia.

Taito kehittää johtajuusidentiteettiään sekä asiantuntijuuttaan ja toimijuuttaan varhaiskasvatuksen johtajana	Opiskelija osaa tarkastella johtajuusidentiteettiään ja sen muotoutumista tukevia tekijöitä. Opiskelija osaa kehittää asiantuntijuuttaan ja vahvistaa toimijuuttaan työyhteisössä.	Opiskelijan tietämys ja taidot tarkastella johtajuusidentiteettinsä muotoutumista, kehittää asiantuntijuuttaan ja vahvistaa toimijuuttaan ovat suppeita.
---	--	--

6. Harjoittelun kuormittavuus

Kontaktityöskentely	99 t
Alku-, väli- ja loppuseminaari	9 t
Toimintaympäristöön perehtyminen Harjoittelu päiväkodissa Ohjaus	90 t
Itsenäinen työskentely	36 t
Yhteensä	135 t

TUTKIMUSPERUSTAINEN HARJOITTELU, TOTEUTUSOHJEET

Erilliset erityisopettajaopinnot: Erityispedagogiikan tutkimusperustainen harjoittelu (5 op), toteutusohje

1. Erityispedagogiikan tutkimusperustaisen harjoittelun tavoitteet ja edellytykset

Opintojakson suoritettuaan opiskelija osaa:

- Suunnata omaa ammatillista kasvuaan tavoitteellisesti asiantuntijuutensa kehittämiseksi ja tuoda esiin ammatillista osaamistaan työyhteisön jäsenenä.
- Suunnitella, toteuttaa ja arvioida uusia erityispedagogisen tuen järjestämisen mahdollisuuksia yksilö- ja/tai organisaatiossa soveltamalla keskeistä tutkimustietoa valitsemallaan erityispedagogisen asiantuntemuksen alueella.
- Arvioida omaa pedagogista toimintaansa ja sen merkitystä oppijoiden sekä yhteisön näkökulmasta yhdistäen erityispedagogiikan teoriaa käytännön toimintaan.
- Geneeriset osaamistavoitteet: yhteistyötaidot, suunnittelu ja suunnitelmallisuus, kommunikaatiotaidot.

Opintojakson edeltävinä tai samanaikaisina opintoina vähintään kaksi erityisopettajakoulutuksen syventävien opintojen opintojaksoa.

Samanaikaisina opintoina suoritetaan *FKO0CH00 Tutkimusperustainen erityisopettajuus (10 op)*.

2. Erityispedagogiikan tutkimusperustaisen harjoittelun suoritus

2.1 Harjoittelun sisältö

- Erityispedagoginen asiantuntijuus työyhteisössä ja ammatillinen suuntautuminen
- Tutkimusperustaisuus inklusiivisessa kasvatuksessa ja opetuksessa
- Erityispedagogiikan keskeiset osa-alueet
- Erityispedagogisen opetus- tai ohjauskokonaisuuden tai projektin toteutus ja arviointi
- Oman ammatillisen kasvun ja asiantuntijuuden reflektointi

2.2 Harjoitteluun valmistautuminen

1. Osallistu harjoittelun infotilaisuuteen (1 t) sen lukukauden aikana, jolloin aiot suorittaa harjoittelun.
2. Ilmoittaudu Pepin kautta FK00CG83 Erityispedagogiikan tutkimusperustainen harjoittelu.
3. Hae harjoittelupaikka infotilaisuudessa annettujen ohjeiden mukaisesti ja tee alustava aikataulusuunnitelma harjoittelun suorittamiseksi. Valitse paikka, joka sopii omiin ammatillisen kasvun tavoitteisiisi. Varmista, että ohjaajaksi kysytyllä erityisopettajalla on pätevyys erityisopetuksen tehtäviin.
4. Valmistaudu työstämään suunnittelutilaisuudessa (2 t) erityispedagogiikan tutkimusperustaisen harjoittelun suunnitelmaa saadun ohjauksen ja vertaispalautteen perusteella. (LOMAKE: Erityispedagogiikan tutkimusperustainen harjoittelu/harjoittelusuunnitelma)
5. Tee harjoittelusuunnitelma harjoittelujaksollesi yhdessä ohjaavan erityisopettajan kanssa.
6. Palauta valmis harjoittelusuunnitelma yliopiston vastuopettajalle hyväksyttäväksi ennen harjoittelun aloittamista. (HUOM. Harjoittelua ei voi aloittaa omatoimisesti ennen suunnitelman hyväksymistä yliopistolla.)
7. Rikostaustaotteiden tarkistaminen: Opiskelijan on esitettävä lasten ja nuorten kanssa toimivilta edellytettävä rikostaustaote filosofisen tiedekunnan ohjeiden mukaisesti.
<https://kamu.uef.fi/tietopankki/opiskelijan-oikeudet-ja-velvollisuudet/sora/>
8. Rikostaustaotteiden tarkastaminen: Opiskelijan on esitettävä lasten ja nuorten kanssa toimivilta edellytettävä rikostaustaote filosofisen tiedekunnan ohjeiden mukaisesti ennen harjoittelun alkamista.
<https://kamu.uef.fi/tietopankki/opiskelijan-oikeudet-ja-velvollisuudet/sora/>
Rikostaustaote tarkastetaan digitaalisesti.
Hanki sähköinen rikostaustaote.
<https://oikeusrekisterikeskus.fi/fi/index/palvelut/rikosrekisteriote/rikostaustaotelastenkansatoimimiseen.html>
Tallenna ote itsellesi pdf-muodossa. Huom! Tallenna rikostaustaote oikeusrekisterikeskuksen verkkopalvelusta, jolloin varmistat rikostaustaotteen olevan sähköisesti allekirjoitettu.
Mene UEFin rikostaustaotteiden digitarkastamisen palveluun osoitteessa
<https://studentuef.sharepoint.com/sites/rikostausta/Lists/lomake/NewForm.aspx>.
Valitse koulutus, jonka harjoittelua olet suorittamassa.
Saat UEF-sähköpostiosoitteeseesi viestin, jossa kerrotaan rikostaustaotteen digitarkastuksen tuloksista sekä lisätoimintaohjeista.
Rikostaustaote toimitetaan tarkistettavaksi ennen ensimmäistä harjoittelujaksoa. Rikostaustaote voidaan poikkeuksellisesti tarkistaa erityisestä syystä myös muulloin, jos yliopistolle ei ole esitetty 6 kk ennen harjoittelujakson alkamista voimassa olevaa rikostaustaotetta.

2.3 Harjoittelun suorittaminen

- Osallistu info (1 t) - sekä suunnittelutilaisuuteen (2 t) ennen harjoittelun alkua ja päätöstilaisuuteen (3 t) harjoittelun jälkeen.
- Suorita harjoittelu hyväksytyyn suunnitelman mukaisesti valitsemanasi ajankohtana syys- ja/tai kevätlukukauden aikana.
- Osallistu yliopiston ohjaavan opettajan harjoitteluohjaukseen harjoittelun aikana. Keskusteluaika sovitaan erikseen harjoittelun aikana.

- Osallistu vähintään 59 x 60 min harjoittelupaikassa tapahtuvaan toimintaan.
- Varaa aikaa itsenäiseen työskentelyyn (70 x 60 min) harjoittelujakson aikana. Itsenäinen työskentely sisältää opetuskokonaisuuden, projektin suunnittelun, toteutumisen, arvioinnin, etätyöskentelyä ja harjoitteluun liittyvien tehtävien tekemistä. Valintasi mukaan voit tehdä osan itsenäisestä työstä harjoittelupaikassa, jos se on tavoitteiden saavuttamisen kannalta tarkoituksenmukaista.

3. Ohjaus ja palaute

3.1 Harjoittelun ohjaus / erityispedagogiikan oppiaine

- Infotilaisuus (1 t) järjestetään kerran lukuvuodessa ERO-opintojen orientaatiojakson aikana. Voit myös tutustua itsenäisesti verkossa olevaan harjoittelua koskevaan tallenteeseen.
- Suunnitelutilaisuus (2 t): ohjausta suunnitelman laatimiseen.
- Yliopiston opettaja arvioi ja hyväksyy suunnitelman sekä antaa palautetta ja lisäohjausta, mikäli suunnitelmaa tulee täydentää.
- Harjoittelun aikana opiskelija osallistuu erityispedagogiikan oppiaineen järjestämään ohjaukseen (1 t) ja etätyöskentelyyn, joka ohjaa ja tukee harjoittelun suorittamista. Lisäksi opiskelijan on mahdollista saada yksilöohjausta.
- Harjoittelun jälkeen opiskelija osallistuu harjoittelun päätöstilaisuuteen (3 t).

3.2 Harjoittelun ohjaus / harjoittelupaikka

- Harjoittelua ohjaava erityisopettaja ohjaa opiskelijaa 4x 60 min harjoittelun aikana. Ohjauksessa käsitellään harjoittelun käytännön suorittamiseen liittyviä kysymyksiä ja erityisopetuksen asiantuntijuutta työyhteisössä ja yhteistyöverkostoissa.

4. Raportointi

- Opiskelija palauttaa ohjaavan erityisopettajan allekirjoittaman harjoittelun koontilomakkeen yliopistolle ohjeiden mukaisesti (LOMAKE: Tutkimusperustainen harjoittelu koontilomake).

5. Harjoittelun arviointi

Harjoittelujakso arvioidaan asteikolla hyväksyty/hylätty. Arviointi perustuu alla esitettyihin harjoittelujakson arvioinnin kriteereihin ja osallistumiseen harjoittelun ohjaustilanteisiin. Mikäli havaitaan, ettei opiskelija saavuta harjoittelujaksolle asetettuja tavoitteita, voidaan opiskelija määrätä täydentämään suoritustaan. Harjoittelu voidaan myös hylätä, jos harjoittelun suoritus ei vastaa yliopiston hyväksymää suunnitelmaa ja ohjeistusta harjoittelun suorittamisesta. Mahdollisesta harjoittelusuorituksen täydentämisestä tai hylkäämisestä päätetään ohjaavan erityisopettajan ja opiskelijan kuulemisen jälkeen.

Harjoittelu voidaan hyväksyä, kun harjoittelupaikassa tapahtuneen toiminnan lisäksi kaikki itsenäisen työskentelyn tehtävät, kontaktiopetus (info-, suunnittelu- ja päätöstilaisuus) on suoritettu hyväksytysti ja ohjaavan erityisopettajan allekirjoittama suoritustodistus on palautettu yliopiston harjoittelusta vastaavalle opettajalle.

Harjoittelun arviointikriteerit:

Osaamistavoite ja harjoittelun sisältö	Hylätty	Hyväksytty
Taito suunnata omaa ammatillista kasvuaan tavoitteellisesti asiantuntijuutensa kehittämiseksi ja tuoda esiin ammatillista osaamistaan työyhteisön jäsenenä.	Opiskelija ei liitä harjoittelua selkeästi oman ammatillisen kasvun ja/tai asiantuntijuuden kehittämiseen, mikä näkyy harjoittelun suunnittelussa, toteutuksessa ja/tai kirjallisissa tehtävissä. Opiskelijan toiminta työyhteisön jäsenenä ei vastaa työelämän vaatimuksia.	Opiskelija tuo esille taitonsa oman ammatillisen kasvun ja asiantuntijuuden kehittämisessä harjoittelun suunnittelussa, toiminnassa harjoittelupaikassa sekä harjoitteluun liittyvissä kirjallisissa tehtävissä. Opiskelijan toiminta työyhteisön jäsenenä on ammatillista ja yhteisöä rakentavaa.
Taito suunnitella, toteuttaa ja arvioida uusia erityispedagogisen tuen järjestämisen mahdollisuuksia yksilö- ja/tai organisaatitasolla soveltamalla keskeistä tutkimustietoa valitsemallaan erityispedagogisen asiantuntemuksen alueella.	Opiskelijalla on saadusta ohjauksesta huolimatta vaikeuksia suunnitella, toteuttaa ja/tai arvioida erityispedagogisen tuen järjestämisen mahdollisuuksia yksilö- ja/tai organisaatitasolla. Opiskelijan taito soveltaa erityispedagogista tutkimustietoa ei vastaa työelämän vaatimuksia valitulla asiantuntijuuden alueella.	Opiskelija suunnittelee, toteuttaa ja arvioi erityispedagogista tukea monipuolisesti huomioiden työelämän ja harjoitteluympäristön vaatimukset. Opiskelija soveltaa taitavasti erityispedagogista tutkimustietoa valitsemallaan asiantuntijuuden alueella.
Arvioida omaa pedagogista toimintaansa ja sen merkitystä oppijoiden sekä yhteisön näkökulmasta yhdistäen erityispedagogiikan teoriaa käytännön toimintaan.	Opiskelija ei kykene arvioimaan omaa pedagogista toimintaansa ja/tai sen merkitystä ammatillisesti, oppijoiden tai yhteisön näkökulmasta. Toiminnan yhdistäminen erityispedagogiikan teoriaan on puutteellista.	Opiskelija arvioi omaa toimintaansa ja sen merkitystä koko harjoittelujakson ajan erilaisissa yhteyksissä sekä yhteisön että oppijoiden näkökulmasta. Opiskelija toimii erityispedagogiikan teoreettista tietoa monipuolisesti käyttäen.

6. Tutkimusperustaisen harjoittelun kuormittavuus

Kontaktiopetus	yhteensä 66 t
<ul style="list-style-type: none"> • Harjoittelun suunnittelutilaisuudet ennen harjoittelua (1 t infotilaisuus ja 2 t suunnittelutilaisuus) • Päätöstilaisuus (3 t) harjoittelun jälkeen • Ohjauskeskustelu harjoittelua ohjaavan yliopiston opettajan kanssa (1 t) 	7 t
Erityisopetuksen työmuotoihin, toimintakenttään, harjoittelupaikkaan ja/tai oppijoiden tuen tarpeisiin tutustuminen. Harjoittelun toteuttamiseen liittyvä yhteistyö, toiminnan toteutumisen ja vaikutusten arviointi.	10 – 30 t
Oman opetus-, ohjauskokonaisuuden tai projektin toteuttaminen: tutkimusperustainen erityispedagoginen opetuskokonaisuus, kokeilutoiminta tai projekti.	25–45 t
Ohjaus/ohjaava erityisopettaja	4 t
Itsenäinen työskentely	yhteensä 69 t
Opetuskokonaisuuden, intervention tai projektin suunnittelu yhteistyössä ohjaavan erityisopettajan kanssa ja harjoitteluun liittyvien tehtävien tekeminen.	69 t
Tutkimusperustaisen harjoittelun kokonaistuntimäärä	135 t

Erilliset varhaiskasvatuksen erityisopettajan opinnot, Varhaiskasvatuksen erityisopettajan maisteriopinnot: Eryityspedagogiikan tutkimusperustainen harjoittelu varhaiskasvatuksessa ja esiopetuksessa (5 op), toteutusohje

1. Eryityspedagogiikan tutkimusperustaisen harjoittelun tavoitteet ja edellytykset

Opintojakson suoritettuaan opiskelija osaa:

- Suunnata omaa ammatillista kasvuaan tavoitteellisesti asiantuntijuutensa kehittämiseksi ja tuoda esiin ammatillista osaamistaan työyhteisön jäsenenä.
- Suunnitella, toteuttaa ja arvioida uusia erityispedagogisen tuen järjestämisen mahdollisuuksia yksilö- ja/tai organisaatitasolla soveltamalla keskeistä tutkimustietoa valitsemallaan erityispedagogisen asiantuntemuksen alueella.
- Arvioida omaa pedagogista toimintaansa ja sen merkitystä oppijoiden sekä yhteisön näkökulmasta yhdistäen erityispedagogiikan teoriaa käytännön toimintaan.
- Geneeriset osaamistavoitteet: yhteistyötaidot, suunnittelu ja suunnitelmallisuus, kommunikaatiotaidot.

Opintojakson edeltävinä tai samanaikaisina opintoina vähintään kaksi erityisopettajakoulutuksen syventävien opintojen opintojaksoa.

Samanaikaisina opintoina suositellaan suoritettavan *FK00CG79 Seminaarityöskentely (3 op)* ja *FK00CK82 Aineopintojen tutkielma (Eryityspedagogiikka) (6 op)*

2. Eryityspedagogiikan tutkimusperustaisen harjoittelun suoritus

2.1 Harjoittelun sisältö

- Eryityspedagoginen asiantuntijuus työyhteisössä ja ammatillinen suuntautuminen
- Tutkimusperustaisuus inklusiivisessa kasvatuksessa ja opetuksessa
- Eryityspedagogiikan keskeiset osa-alueet
- Eryityspedagogisen opetus- tai ohjauskokonaisuuden tai projektin toteutus ja arviointi
- Oman ammatillisen kasvun ja asiantuntijuuden reflektointi

2.2 Harjoitteluun valmistautuminen

1. Osallistu harjoittelun infotilaisuuteen (1 t) sen lukukauden aikana, jolloin aiot suorittaa harjoittelun. Huomioi, että jos ammatillisen kehittymisen harjoittelun painotus on varhaiskasvatuksessa, tulee tutkimusperustaisen harjoittelun tavoitteissa näkyä esiopetuksen painotus. Jos ammatillisen kehittymisen harjoittelun painotus on esiopetuksessa, tulee tutkimusperustaisen harjoittelun tavoitteissa näkyä varhaiskasvatuksen painotus.
2. Ilmoittaudu Pepin kautta FK00CG92 Erityispedagogiikan tutkimusperustaiseen harjoitteluun.
3. Hae harjoittelupaikka infotilaisuudessa annettujen ohjeiden mukaisesti ja tee alustava aikataulusuunnitelma harjoittelun suorittamiseksi. Valitse paikka, joka sopii omiin ammatillisen kasvun tavoitteisiisi. Varmista, että ohjaajaksi kysytyllä erityisopettajalla on pätevyys erityisopetuksen tehtäviin.
4. Valmistaudu työstämään suunnittelutilaisuudessa (2 t) erityispedagogiikan tutkimusperustaisen harjoittelun suunnitelmaa saadun ohjauksen ja vertaispalautteen perusteella. (LOMAKE: Erityispedagogiikan tutkimusperustainen harjoittelu/harjoittelusuunnitelma)
5. Tee harjoittelusuunnitelma harjoittelujaksollesi yhdessä ohjaavan erityisopettajan kanssa.
6. Palauta valmis harjoittelusuunnitelma yliopiston vastuupettajalle hyväksyttäväksi ennen harjoittelun aloittamista. (HUOM. Harjoittelua ei voi aloittaa omatoimisesti ennen suunnitelman hyväksymistä yliopistolla.)
7. Rikostaustaotteiden tarkastaminen: Opiskelijan on esitettävä lasten ja nuorten kanssa toimivilta edellytettävä rikostaustaote filosofisen tiedekunnan ohjeiden mukaisesti ennen harjoittelun alkamista.

<https://kamu.uef.fi/tietopankki/opiskelijan-oikeudet-ja-velvollisuudet/sora/>

Rikostaustaote tarkastetaan digitaalisesti.

Hanki sähköinen rikostaustaote.

<https://oikeusrekisterikeskus.fi/fi/index/palvelut/rikosrekisteriote/rikostaustaotelastenkansatoimimiseen.html>

Tallenna ote itsellesi pdf-muodossa. Huom! Tallenna rikostaustaote oikeusrekisterikeskuksen verkkopalvelusta, jolloin varmistat rikostaustaotteen olevan sähköisesti allekirjoitettu.

Mene UEFin rikostaustaotteiden digitarkastamisen palveluun osoitteessa

<https://studentuef.sharepoint.com/sites/rikostausta/Lists/lomake/NewForm.aspx>.

Valitse koulutus, jonka harjoittelua olet suorittamassa.

Saat UEF-sähköpostiosoitteeseesi viestin, jossa kerrotaan rikostaustaotteen digitarkastuksen tuloksista sekä lisätoimintaohjeista.

Rikostaustaote toimitetaan tarkistettavaksi ennen ensimmäistä harjoittelujaksoa. Rikostaustaote voidaan poikkeuksellisesti tarkistaa erityisestä syystä myös muulloin, jos yliopistolle ei ole esitetty 6 kk ennen harjoittelujakson alkamista voimassa olevaa rikostaustaotetta.

2.3 Harjoittelun suorittaminen

- Osallistu info (1 t) - sekä suunnittelutilaisuuteen (2 t) ennen harjoittelun alkua ja päätöstilaisuuteen (3 t) harjoittelun jälkeen.
- Suorita harjoittelu hyväksytyyn suunnitelman mukaisesti valitsemanasi ajankohtana syys- ja/tai kevätlukukauden aikana.
- Osallistu yliopiston ohjaavan opettajan harjoitteluohjaukseen harjoittelun aikana. Keskusteluaika sovitaan erikseen harjoittelun aikana.
- Osallistu vähintään 59 x 60 min harjoittelupaikassa tapahtuvaan toimintaan.

- Varaa aikaa itsenäiseen työskentelyyn (70 x 60 min) harjoittelujakson aikana. Itsenäinen työskentely sisältää opetuskokonaisuuden, projektin suunnittelun, toteutumisen, arvioinnin, etätyöskentelyä ja harjoitteluun liittyvien tehtävien tekemistä. Valintasi mukaan voit tehdä osan itsenäisestä työstä harjoittelupaikassa, jos se on tavoitteiden saavuttamisen kannalta tarkoituksenmukaista.

3. Ohjaus ja palaute

3.1 Harjoittelun ohjaus / erityispedagogiikan oppiaine

- Infotilaisuus (1 t) järjestetään kerran lukuvuodessa VEO-opintojen orientaatiojakson aikana. Voit myös tutustua itsenäisesti verkossa olevaan harjoittelua koskevaan tallenteeseen.
- Suunnitelutilaisuus (2 t): ohjausta suunnitelman laatimiseen.
- Yliopiston opettaja arvioi ja hyväksyy suunnitelman sekä antaa palautetta ja lisäohjausta, mikäli suunnitelmaa tulee täydentää.
- Harjoittelun aikana opiskelija osallistuu erityispedagogiikan oppiaineen järjestämään ohjaukseen ja etätyöskentelyyn, joka ohjaa ja tukee harjoittelun suorittamista. Lisäksi opiskelijan on mahdollista saada yksilöohjausta.
- Harjoittelun jälkeen opiskelija osallistuu harjoittelun päätöstilaisuuteen (3 t).

3.2 Harjoittelun ohjaus / harjoittelupaikka

- Harjoittelua ohjaava erityisopettaja ohjaa opiskelijaa 4 x 60 min harjoittelun aikana. Ohjauksessa käsitellään harjoittelun käytännön suorittamiseen liittyviä kysymyksiä ja erityisopetuksen asiantuntijuutta työyhteisössä ja yhteistyöverkostoissa.

4. Raportointi

- Opiskelija palauttaa ohjaavan erityisopettajan allekirjoittaman harjoittelun koontilomakkeen yliopistolle ohjeiden mukaisesti (LOMAKE: Tutkimusperustainen harjoittelu koontilomake) sekä raportoi harjoittelun yliopistolle ohjeiden mukaisesti.

5. Harjoittelun arviointi

Harjoittelujakso arvioidaan asteikolla hyväksytty/hylätty. Arviointi perustuu alla esitettyihin harjoittelujakson arvioinnin kriteereihin ja osallistumiseen harjoittelun ohjaustilanteisiin. Mikäli havaitaan, ettei opiskelija saavuta harjoittelujaksolle asetettuja tavoitteita, voidaan opiskelija määrätä täydentämään suoritustaan. Harjoittelu voidaan myös hylätä, jos harjoittelun suoritus ei vastaa yliopiston hyväksymää suunnitelmaa ja ohjeistusta

harjoittelun suorittamisesta. Mahdollisesta harjoittelusuorituksen täydentämisestä tai hylkäämisestä päätetään ohjaavan erityisopettajan ja opiskelijan kuulemisen jälkeen.

Harjoittelu voidaan hyväksyä, kun harjoittelupaikassa tapahtuneen toiminnan lisäksi kaikki itsenäisen työskentelyn tehtävät, kontaktiopetus (info-, suunnittelu- ja päätöstilaisuus) on suoritettu hyväksytysti ja ohjaavan erityisopettajan allekirjoittama suoritustodistus on palautettu yliopiston harjoittelusta vastaavalle opettajalle.

Harjoittelun arviointikriteerit:

Osaamistavoite ja harjoittelun sisältö	Hylätty	Hyväksytty
Taito suunnata omaa ammatillista kasvuaan tavoitteellisesti asiantuntijuutensa kehittämiseksi ja tuoda esiin ammatillista osaamistaan työyhteisön jäsenenä.	Opiskelija ei liitä harjoittelua selkeästi oman ammatillisen kasvun ja/tai asiantuntijuuden kehittämiseen, mikä näkyy harjoittelun suunnittelussa, toteutuksessa ja/tai kirjallisissa tehtävissä. Opiskelijan toiminta työyhteisön jäsenenä ei vastaa työelämän vaatimuksia.	Opiskelija tuo esille taitonsa oman ammatillisen kasvun ja asiantuntijuuden kehittämisessä harjoittelun suunnittelussa, toiminnassa harjoittelupaikassa sekä harjoitteluun liittyvissä kirjallisissa tehtävissä. Opiskelijan toiminta työyhteisön jäsenenä on ammatillista ja yhteisöä rakentavaa.
Taito suunnitella, toteuttaa ja arvioida uusia erityispedagogisen tuen järjestämisen mahdollisuuksia yksilö- ja/tai organisaatiotasolla soveltamalla keskeistä tutkimustietoa valitsemallaan erityispedagogisen asiantuntemuksen alueella.	Opiskelijalla on saadusta ohjauksesta huolimatta vaikeuksia suunnitella, toteuttaa ja/tai arvioida erityispedagogisen tuen järjestämisen mahdollisuuksia yksilö- ja/tai organisaatiotasolla. Opiskelijan taito soveltaa erityispedagogista tutkimustietoa ei vastaa työelämän vaatimuksia valitulla asiantuntijuuden alueella.	Opiskelija suunnittelee, toteuttaa ja arvioi erityispedagogista tukea monipuolisesti huomioiden työelämän ja harjoitteluympäristön vaatimukset. Opiskelija soveltaa taitavasti erityispedagogista tutkimustietoa valitsemallaan asiantuntijuuden alueella.
Arvioida omaa pedagogista toimintaansa ja sen merkitystä oppijoiden sekä yhteisön näkökulmasta yhdistäen erityispedagogiikan teoriaa käytännön toimintaan.	Opiskelija ei kykene arvioimaan omaa pedagogista toimintaansa ja/tai sen merkitystä ammatillisesti, oppijoiden tai yhteisön näkökulmasta.	Opiskelija arvioi omaa toimintaansa ja sen merkitystä koko harjoittelujakson ajan erilaisissa yhteyksissä sekä yhteisön että oppijoiden

	Toiminnan yhdistäminen erityispedagogiikan teoriaan on puutteellista.	näkökulmasta. Opiskelija toimii erityispedagogiikan teoreettista tietoa monipuolisesti käyttäen.
--	---	--

6. Tutkimusperustaisen harjoittelun kuormittavuus

Kontaktiopetus	yhteensä 66 t
<ul style="list-style-type: none"> • Harjoittelun suunnittelutilaisuudet ennen harjoittelua (1 t infotilaisuus ja 2 t suunnittelutilaisuus) • Päätöstilaisuus (3 t) harjoittelun jälkeen • Ohjauskeskustelu harjoittelua ohjaavan yliopiston opettajan kanssa (1 t) 	7 t
Erityisopetuksen työmuotoihin, toimintakenttään, harjoittelupaikkaan ja/tai oppijoiden tuen tarpeisiin tutustuminen. Harjoittelun toteuttamiseen liittyvä yhteistyö, toiminnan toteutumisen ja vaikutusten arviointi.	15–30 t
Oman opetus-, ohjauskokonaisuuden tai projektin toteuttaminen: tutkimusperustainen erityispedagoginen opetuskokonaisuus, kokeilutoiminta tai projekti.	25–40 t
Ohjaus/ohjaava erityisopettaja	4 t
Itsenäinen työskentely	yhteensä 69 t
Opetuskokonaisuuden, intervention tai projektin suunnittelu yhteistyössä ohjaavan erityisopettajan kanssa ja harjoitteluun liittyvien tehtävien tekeminen.	69 t
Tutkimusperustaisen harjoittelun kokonaistuntimäärä	135 t

AMMATILLISEN KEHITTÄMISEN HARJOITTELU, TOTEUTUSOHJEET

Erilliset erityisopettajaopinnot: Erityisopetuksen ammatillisen kehittämisen harjoittelu (5 op), toteutusohje

1. Erityisopetuksen ammatillisen kehittämisen harjoittelu tavoitteet ja edellytykset

Opintojakson suoritettuaan opiskelija osaa:

- Toimia lapsen kokonaiskehitystä tukien monitoimijaisessa työyhteisössä, jäsentäen varhaiskasvatuksen erityisopettajan moninaisen työkentän ja siihen liittyvät vastualueet
- Toimia yhteistyössä erityisopetuksen toteuttamisen prosesseissa kirjattujen pedagogisen tuen suunnitelmien mukaisesti.
- Suunnitella ja toteuttaa erityispedagogiseen tietoon perustuvaa kasvatusta, opetusta, ohjausta sekä tukea itsenäisesti ja monitoimijaisessa yhteistyössä
- Soveltaa sekä yksilö- että yhteisötason arviointimenetelmiä erityispedagogisen tuen tarpeiden, toteutumisen sekä vaikuttavuuden arvioimisessa
- Geneeriset osaamistavoitteet: yhteistyötaidot, suunnittelu ja suunnitelmallisuus, kommunikaatiotaidot

Opintojakson edeltävinä tai samanaikaisina opintoina suoritetaan vähintään kaksi erityisopettajakoulutuksen syventävien opintojen opintojaksoa.

2. Erityisopetuksen ammatillisen kehittämisen harjoittelun suoritus

2.1 Harjoittelun sisältö

Erityisopettajan ammatillinen osaaminen ja työn organisointi; oman ammatillisen kasvun reflektointi; yhteistyö-, neuvottelu- ja konsultaatiotaidot, yhteistyö vanhempien ja huoltajien kanssa; arviointiin perustuvan yksilö- ja/tai ryhmämuotoisen pedagogisen toiminnan ja opetuksen toteuttaminen itsenäisesti ja yhteistyössä; yhteisopettajuus; kokonaiskehityksen tuki; pedagogisen tuen ja ohjauksen säädösperusta, ohjaavat asiakirjat ja toimintatavat; erityisopetuksen arvot, inklusiiviset ja eettiset periaatteet.

2.2 Harjoitteluun valmistautuminen

1. Osallistu harjoittelun infotilaisuuteen (1 t) sen lukukauden aikana, jolloin aiot suorittaa harjoittelun.
2. Ilmoittaudu Pepin kautta FK00CG81 Erityisopetuksen ammatillisen kehittämisen harjoitteluun.

3. Hae harjoittelupaikka infotilaisuudessa annetun ohjeistuksen mukaisesti. Valitse paikka, jossa et ole työskennellyt tai harjoitellut aiemmin ja joka sopii omiin ammatillisen kasvun tavoitteisiisi. Varmista, että ohjaajaksi kysytyllä erityisopettajalla on pätevyys erityisopetuksen tehtäviin.
4. Valmistaudu työstämään aloitustilaisuudessa (2 t) Erityisopetuksen ammatillisen kehittymisen harjoittelun suunnitelmaa saadun ohjauksen ja vertaispalautteen perusteella. (LOMAKE: Erityisopetuksen ammatillisen kehittymisen harjoittelu/harjoittelusuunnitelma)
5. Tee alustava viikoittainen harjoittelusuunnitelma opetusohjelmaan kirjatus harjoittelujakson ajaksi yhdessä ohjaavan erityisopettajan kanssa.
6. Palauta valmis harjoittelusuunnitelma yliopiston vastuupettajalle hyväksyttäväksi ennen harjoittelun aloittamista. (HUOM. Harjoittelua ei voi aloittaa harjoittelusuunnitelman hyväksymistä.)
7. Rikostaustaotteiden tarkastaminen: Opiskelijan on esitettävä lasten ja nuorten kanssa toimivilta edellytettävä rikostaustaote filosofisen tiedekunnan ohjeiden mukaisesti ennen harjoittelun alkamista.
<https://kamu.uef.fi/tietopankki/opiskelijan-oikeudet-ja-velvollisuudet/sora/>

Rikostaustaote tarkastetaan digitaalisesti.

Hanki sähköinen rikostaustaote.

<https://oikeusrekisterikeskus.fi/fi/index/palvelut/rikosrekisteriote/rikostaustaotelastenkanssatoimimiseen.html>

Tallenna ote itsellesi pdf-muodossa. Huom! Tallenna rikostaustaote oikeusrekisterikeskuksen verkkopalvelusta, jolloin varmistat rikostaustaotteen olevan sähköisesti allekirjoitettu.

Mene UEFin rikostaustaotteiden digitarkastamisen palveluun osoitteessa

<https://studentuef.sharepoint.com/sites/rikostausta/Lists/lomake/NewForm.aspx>.

Valitse koulutus, jonka harjoittelua olet suorittamassa.

Saat UEF-sähköpostiosoitteeseen viestin, jossa kerrotaan rikostaustaotteen digitarkastuksen tuloksista sekä lisätoimintaohjeista.

Rikostaustaote toimitetaan tarkistettavaksi ennen ensimmäistä harjoittelujaksoa. Rikostaustaote voidaan poikkeuksellisesti tarkistaa erityisestä syystä myös muulloin, jos yliopistolle ei ole esitetty 6 kk ennen harjoittelujakson alkamista voimassa olevaa rikostaustaotetta.

2.3. Harjoittelun suorittaminen

- Osallistu sekä info- (1 t) - että suunnittelutilaisuuteen (2 t) ennen harjoittelun alkua ja päätöstilaisuuteen (3 t) harjoittelun jälkeen.
- Osallistu yliopiston ohjaavan opettajan harjoitteluohjaukseen harjoittelun aikana. Keskustelu-aika sovitaan erikseen harjoittelun aikana.
- Suorita harjoittelu suunnitelman mukaisesti opetusohjelmaan merkittyinä ajankohtina syys- tai kevätlukukauden aikana.
- Osallistu yliopistolla hyväksytyyn suunnitelman mukaisesti 88 x 60 min harjoittelupaikassa tapahtuvaan toimintaan.
- Suorita harjoittelusi yhtenäisenä jaksone työkennellen koululla 18-22 tuntia viikoittain enintään kuuden tunnin pituisina harjoittelupäivinä.
- Varaa aikaa itsenäiseen työskentelyyn (41 x 60 min) harjoittelujakson aikana. Itsenäinen työskentely sisältää harjoitteluun liittyvää suunnittelua ja harjoittelun raportointia sekä harjoitteluohjauksessa annettuja tehtäviä.

3. Ohjaus ja palaute

3.1 Harjoittelun ohjaus / Erityispedagogiikan oppiaine

- Infotilaisuus järjestetään (1 t) kerran lukuvuodessa ERO-opintojen orientaatiojakson aikana. Voit myös tutustua itsenäisesti verkossa olevaan harjoittelua koskevaan tallenteeseen.
- Suunnittelutilaisuus (2 t): ohjausta ja vertaispalautetta suunnitelman laatimiseen.
- Yliopiston opettaja arvioi ja hyväksyy suunnitelman (LOMAKE: Erityisopetuksen ammatillisen kehittymisen harjoittelu/harjoittelusuunnitelma) sekä antaa palautetta ja lisäohjausta, mikäli suunnitelmaa tulee täydentää.
- Harjoittelun aikana opiskelija osallistuu erityispedagogiikan oppiaineen järjestämään ohjaukseen ja etätyöskentelyyn, joka ohjaa ja tukee harjoittelun suorittamista. Lisäksi opiskelijan on mahdollista saada yksilöohjausta.
- Harjoittelun jälkeen opiskelija osallistuu päätöstilaisuuteen (3 t), jossa häntä ohjataan refleктоimaan harjoittelukokemustaan.

3.2 Harjoittelun ohjaus / harjoittelupaikka

- Harjoittelua ohjaava erityisopettaja ohjaa opiskelijaa 4 x 60 min harjoittelun aikana.
- Ohjauksessa käsitellään harjoittelun käytännön suorittamiseen liittyviä kysymyksiä, erityisopetuksen asiantuntijuutta työyhteisössä ja yhteistyöverkostoissa sekä erityisopettajan ammatillista kehittymistä.

4. Raportointi

- Opiskelija palauttaa ohjaavan erityisopettajan allekirjoittaman harjoittelun koontilomakkeen yliopistolle ohjeiden mukaisesti (LOMAKE: Erityisopetuksen ammatillisen kehittymisen harjoittelu/koontilomake)

5. Harjoittelun arviointi

Harjoittelujakso arvioidaan asteikolla hyväksyty/hylätty. Arviointi perustuu alla esitettyihin harjoittelujakson arvioinnin kriteereihin ja osallistumiseen harjoittelun ohjaustilaisuuksiin. Mikäli havaitaan, ettei opiskelija saavuta harjoittelujaksolle asetettuja tavoitteita, voidaan opiskelija määrätä täydentämään suoritustaan. Harjoittelu voidaan myös hylätä, jos harjoittelun suoritus ei vastaa yliopiston hyväksymää suunnitelmaa ja ohjeistusta harjoittelun suorittamisesta. Mahdollisesta harjoittelusuorituksen täydentämisestä tai hylkäämisestä päätetään ohjaavan erityisopettajan ja opiskelijan kuulemisen jälkeen.

Harjoittelu voidaan hyväksyä, kun harjoittelupaikassa tapahtuneen toiminnan lisäksi kaikki itsenäisen työskentelyn tehtävät, kontaktiopetus (info-, suunnittelu- ja päätöstilaisuus) on suoritettu hyväksytysti ja ohjaavan erityisopettajan allekirjoittama suoritustodistus on palautettu yliopiston harjoittelusta vastaavalle opettajalle.

Harjoittelun arviointikriteerit

Osaamistavoite ja harjoittelun sisältö	Hylätty	Hyväksytty
Kyky toimia monitoimijaisessa työyhteisössä, lapsen kokonaiskehityksen tuessa ja/tai oppilas- ja opiskeluhuollossa jäsentäen erityisopettajan moninaisen työkentän, siihen liittyvät vastualueet.	Opiskelijan toiminta työyhteisössä on eristäytyvän jäykkää tai yhteistyötaidot ovat vähäisiä. Opiskelija ei ole sitoutunut tutustumaan erityisopettajan moninaiseen työkenttään ja vastuualueisiin, eikä hahmota erityisopettajan keskeisiä työtehtäviä.	Opiskelijan sitoutuminen harjoitteluun on kokonaisvaltaista ja vastuullista, mikä näkyy myös vuorovaikutustilanteissa. Opiskelija näkee työyhteisön oppimisen ja erityisopettajan ammatillisen kehittymisen mahdollisuutena .
Taito toimia yhteistyössä erityisopetuksen toteuttamisen prosesseissa kirjattujen pedagogisen tuen suunnitelmien mukaisesti.	Opiskelijan tiedot ja taidot toteuttaa erityispedagogisia tuen muotoja kirjattujen suunnitelmien mukaisesti on ohjauksesta tai yhteistyöstä huolimatta huomattavan puutteellista.	Opiskelijan erityispedagogiikan alan asiantuntemus ja pedagogisen tuen suunnitelmien käyttö näkyy rakentavana yhteistyönä erityisopetuksen toteuttamisessa.
Taito suunnitella ja toteuttaa erityispedagogiseen tietoon perustuvaa kasvatusta, opetusta, ohjausta ja tukea sekä itsenäisesti että monitoimijaisessa yhteistyössä.	Opiskelija ei osaa soveltaa erityispedagogista tietoa kasvatusta, opetusta tai ohjaustilanteissa, mikä vaikeuttaa itsenäistä tai monitoimijaisista yhteistyötä.	Opiskelija osaa soveltaa monipuolisesti tietoon perustuvia erityispedagogisen tuen menetelmiä sekä itsenäisesti että monitoimijaisessa yhteistyössä.
Taito soveltaa yksilö- ja yhteistason arviointimenetelmiä erityispedagogisen tuen tarpeiden, toteutumisen sekä vaikuttavuuden arvioimisessa.	Opiskelija ei tunne erityispedagogisen tuen tarpeiden, toteutumisen tai vaikuttavuuden arvioinnin menetelmiä eikä osaa soveltaa niitä.	Opiskelija osaa käyttää sekä yksilö- että yhteistason arviointimenetelmiä erityispedagogisen tuen tarpeiden, toteutumisen sekä vaikuttavuuden arvioinnissa.

6. Erityisopetuksen ammatillisen kehittymisen harjoittelun kuormittavuus

KONTAKTIOPETUS	95 t
Osallistuminen yhteisiin ohjaustapahtumiin	<u>Yhteensä 7 t</u>
<ul style="list-style-type: none"> • Harjoittelun suunnittelutilaisuudet ennen harjoittelua (1 t infotilaisuus ja 2 t suunnittelutilaisuus) • Päätöstilaisuus (3 t) harjoittelun jälkeen. • Ohjauskeskustelu harjoittelua ohjaavan yliopiston opettajan kanssa (1 t) 	7 t
Toiminta harjoittelupaikassa 18-22 tuntia viikossa (Työpäivän pituus enintään 6 tuntia)	<u>Yhteensä 88 x 60 min</u>
<ul style="list-style-type: none"> • Ohjaavan erityisopettajan ohjaus 	4 x 60 min
<ul style="list-style-type: none"> • Erityisopetuksen työmuotoihin ja toimintakenttään sekä harjoittelupaikkaan tutustuminen. Esim. erityisopetuksen hallintoon liittyvät prosessit ja dokumentaatio, oppilas- tai opiskelijahuolto ja harjoittelupaikan erityispedagogisen tuen organisointiin perehtyminen. 	10-25 x 60 min
<ul style="list-style-type: none"> • Opetustehtäviin liittyvä opetuksen seuranta ja työtehtävien valmistelu, neuvottelu tai konsultaatio harjoittelupaikassa ohjaavan erityisopettajan ohjeiden mukaisesti. 	15-35 x 60 min
<ul style="list-style-type: none"> • Omaa suunniteltua inklusiivista ja/tai erityispedagogista opetusta ja ohjausta yhteisopetustilanteissa tai itsenäisesti. 	25-45 x 60 min
ITSENÄINEN TYÖSKENTELY	40 t
Harjoitteluun valmistautuminen ja omien opetus- tai ohjauskokonaisuuksien suunnittelu, harjoitteluun liittyvät tehtävät ja raportointi.	40 x 60 min
Ammatillisen kehittymisen harjoittelun kokonaistuntimäärä	135 t

Erilliset varhaiskasvatuksen erityisopettajan opinnot, Varhaiskasvatuksen erityisopettajan maisteriopinnot: Erytisopetuksen ammatillisen kehittymisen harjoittelu varhaiskasvatuksessa ja esiopetuksessa (5 op), toteutusohje

1. Erytisopetuksen ammatillisen kehittymisen harjoittelun tavoitteet ja edellytykset

Opintojakson suoritettuaan opiskelija osaa:

- Toimia lapsen kokonaiskehitystä tukien monitoimijaisessa työyhteisössä, jäsentäen varhaiskasvatuksen erityisopettajan moninaisen työkentän ja siihen liittyvät vastuualueet
- Toimia yhteistyössä erityisopetuksen toteuttamisen prosesseissa kirjattujen pedagogisen tuen suunnitelmien mukaisesti.
- Suunnitella ja toteuttaa erityispedagogiseen tietoon perustuvaa kasvatusta, opetusta, ohjausta sekä tukea itsenäisesti ja monitoimijaisessa yhteistyössä
- Soveltaa sekä yksilö- että yhteisötason arviointimenetelmiä erityispedagogisen tuen tarpeiden, toteutumisen sekä vaikuttavuuden arvioimisessa
- Geneeriset osaamistavoitteet: yhteistyötaidot, suunnittelu ja suunnitelmallisuus, kommunikaatiotaidot

Opintojakson edeltävinä tai samanaikaisina opintoina suoritetaan vähintään kaksi erityisopettajakoulutuksen syventävien opintojen opintojaksoa.

2. Erytisopetuksen ammatillisen kehittymisen harjoittelun suoritus

2.1 Harjoittelun sisältö

- Erytisopettajan ammatillinen osaaminen ja työn organisointi
- Oman ammatillisen kasvun reflektointi
- Yhteistyö-, neuvottelu- ja konsultaatiotaidot, yhteistyö vanhempien ja huoltajien kanssa
- Arviointiin perustuvan yksilö- ja/tai ryhmämuotoisen pedagogisen toiminnan ja opetuksen toteuttaminen itsenäisesti ja yhteistyössä
- Yhteisopettajuus
- Kokonaiskehityksen tuki
- Pedagogisen tuen ja ohjauksen säädösperusta, ohjaavat asiakirjat ja toimintatavat
- Erytisopetuksen arvot, inklusiiviset ja eettiset periaatteet.

2.2 Harjoitteluun valmistautuminen

1. Osallistu harjoittelun infotilaisuuteen sen lukukauden aikana, jolloin aiot harjoittelun suorittaa. Huomioi, että jos tutkimusperustaisen harjoittelun painotus on varhaiskasvatuksessa, tulee ammatillisen kehittymisen harjoittelun tavoitteissa näkyä esiopetuksen painotus. Jos tutkimusperustaisen harjoittelun painotus on esiopetuksessa, tulee ammatillisen kehittymisen harjoittelun tavoitteissa näkyä varhaiskasvatuksen painotus.
2. Ilmoittaudu Pepin kautta FK00CG86 Erityisopetuksen ammatillisen kehittymisen harjoitteluun.
3. Hae harjoittelupaikka infotilaisuudessa annetun ohjeistuksen mukaisesti. Valitse paikka, jossa et ole työskennellyt tai harjoitellut aikaisemmin, ja joka sopii omiin ammatillisen kasvun tavoitteisiisi. Varmista, että ohjaksi kysytyllä erityisopettajalla on pätevyys kyseessä olevaan erityisopetuksen tehtävään.
4. Valmistaudu työstämään suunnittelutilaisuudessa (2 t) Erityisopetuksen ammatillisen kehittymisen harjoittelun suunnitelmaa saadun ohjauksen ja vertaispalautteen perusteella. (LOMAKE: Erityisopetuksen ammatillisen kehittymisen harjoittelu/harjoittelusuunnitelma)
5. Tee alustava harjoittelusuunnitelma opetusohjelmaan kirjatun harjoittelujakson ajaksi yhdessä ohjaavan erityisopettajan kanssa.
6. Palauta valmis harjoittelusuunnitelma yliopiston vastuupettajalle hyväksyttäväksi ennen harjoittelun aloittamista. (HUOM. Harjoittelua ei voi aloittaa harjoittelusuunnitelman hyväksymistä.)
7. Rikostaustaotteiden tarkastaminen: Opiskelijan on esitettävä lasten ja nuorten kanssa toimivilta edellytettävä rikostaustaote filosofisen tiedekunnan ohjeiden mukaisesti ennen harjoittelun alkamista.

<https://kamu.uef.fi/tietopankki/opiskelijan-oikeudet-ja-velvollisuudet/sora/>

Rikostaustaote tarkastetaan digitaalisesti.

Hanki sähköinen rikostaustaote.

<https://oikeusrekisterikeskus.fi/fi/index/palvelut/rikosrekisteriote/rikostaustaotelastenkanssatoimimiseen.html>

Tallenna ote itsellesi pdf-muodossa. Huom! Tallenna rikostaustaote oikeusrekisterikeskuksen verkkopalvelusta, jolloin varmistat rikostaustaotteen olevan sähköisesti allekirjoitettu.

Mene UEFin rikostaustaotteiden digitarkastamisen palveluun osoitteessa

<https://studentuef.sharepoint.com/sites/rikostausta/Lists/lomake/NewForm.aspx>.

Valitse koulutus, jonka harjoittelua olet suorittamassa.

Saat UEF-sähköpostiosoitteeseesi viestin, jossa kerrotaan rikostaustaotteen digitarkastuksen tuloksista sekä lisätoimintaohjeista.

Rikostaustaote toimitetaan tarkistettavaksi ennen ensimmäistä harjoittelujaksoa. Rikostaustaote voidaan poikkeuksellisesti tarkistaa erityisestä syystä myös muulloin, jos yliopistolle ei ole esitetty 6 kk ennen harjoittelujakson alkamista voimassa olevaa rikostaustaotetta.

2.3. Harjoittelun suorittaminen

- Osallistu sekä info- (1 t) sekä suunnittelutilaisuuteen (2 t) ennen harjoittelun alkua ja päätöstilaisuuteen (3 t) harjoittelun jälkeen.
- Osallistu yliopiston ohjaavan opettajan harjoitteluohjaukseen harjoittelun aikana. Keskusteluaika sovitaan erikseen harjoittelun aikana.

- Suorita harjoittelu suunnitelman mukaisesti opetusohjelmaan merkittyinä ajankohtina syys- tai kevätlukukauden aikana.
- Osallistu yliopistolla hyväksytyyn suunnitelman mukaisesti 88 x 60 min harjoittelupaikassa tapahtuvaan toimintaan.
- Suorita harjoittelusi yhtenäisenä ajanjaksona siten, että se kestää vähintään kolme viikkoa. Harjoittelu suoritetaan 4–6 tunnin pituisina päivinä, mutta voit halutessasi tehdä korkeintaan viisi kokonaista 8 tunnin harjoittelupäivää harjoittelujakson aikana.
- Varaa aikaa itsenäiseen työskentelyyn (41 x 60 min) harjoittelujakson aikana. Itsenäinen työskentely sisältää harjoitteluun liittyvää suunnittelua ja harjoittelun raportointia sekä harjoitteluohjauksessa annettuja tehtäviä.

3. Ohjaus ja palaute

3.1 Harjoittelun ohjaus/ Erityispedagogiikan oppiaine

- Harjoittelun infotilaisuus (1 t) järjestetään kerran lukuvuodessa VEO-opintojen orientaatiojakson aikana. Voit myös tutustua itsenäisesti verkossa olevaan harjoittelua koskevaan tallenteeseen.
- Suunnittelutilaisuus (2 t): ohjausta ja vertaispalautetta suunnitelman laatimiseen.
- Yliopiston opettaja arvioi ja hyväksyy suunnitelman (LOMAKE: Erityisopetuksen ammatillisen kehittymisen harjoittelu/harjoittelusuunnitelma) sekä antaa palautetta ja lisäohjausta, mikäli suunnitelmaa tulee täydentää.
- Harjoittelun aikana opiskelija osallistuu erityispedagogiikan oppiaineen järjestämään ohjaukseen ja etätyöskentelyyn, joka ohjaa ja tukee harjoittelun suorittamista. Lisäksi opiskelijan on mahdollista saada yksilöohjausta. Lisäksi opiskelijan on mahdollista saada yksilöohjausta.
- Harjoittelun jälkeen opiskelija osallistuu päätöstilaisuuteen (3 t), jossa häntä ohjataan refleктоimaan harjoittelukokemustaan.

3.2 Harjoittelun ohjaus / harjoittelupaikka

- Harjoittelua ohjaava erityisopettaja ohjaa opiskelijaa 4 x 60 min harjoittelun aikana.
- Ohjauksessa käsitellään harjoittelun käytännön suorittamiseen liittyviä kysymyksiä, erityisopetuksen asiantuntijuutta työyhteisössä ja yhteistyöverkostoissa sekä erityisopettajan ammatillista kehittymistä.

4. Raportointi

- Harjoittelun raportointi tapahtuu annettujen ohjeiden mukaisesti.
- Opiskelija palauttaa yliopistolle ohjaavan erityisopettajan allekirjoittaman dokumentin soveltavan harjoittelun suorittamisesta annettujen ohjeiden mukaisesti.

5. Harjoittelun arviointi

Harjoittelujakso arvioidaan asteikolla hyväksyty/hylätty. Arviointi perustuu alla esitettyihin harjoittelujakson arvioinnin kriteereihin ja osallistumiseen harjoittelun ohjaustilaisuuksiin. Mikäli havaitaan, ettei opiskelija saavuta harjoittelujaksolle asetettuja tavoitteita, voidaan opiskelija määrätä täydentämään suoritustaan. Harjoittelu voidaan myös hylätä, jos harjoittelun suoritus ei vastaa yliopiston hyväksymää suunnitelmaa ja ohjeistusta harjoittelun suorittamisesta. Mahdollisesta harjoittelusuorituksen täydentämisestä tai hylkäämisestä päätetään ohjaavan erityisopettajan ja opiskelijan kuulemisen jälkeen.

Harjoittelu voidaan hyväksyä, kun harjoittelupaikassa tapahtuneen toiminnan lisäksi kaikki itsenäisen työskentelyn tehtävät, kontaktiopetus (info-, suunnittelu- ja päätöstilaisuus) on suoritettu hyväksytysti ja ohjaavan erityisopettajan allekirjoittama suoritustodistus on palautettu yliopiston harjoittelusta vastaavalle opettajalle.

Harjoittelun arviointikriteerit

Osaamistavoite ja harjoittelun sisältö	Hylätty	Hyväksyty
Kyky toimia monitoimijaisessa työyhteisössä, lapsen kokonaiskehityksen tuessa ja/tai oppilas- ja opiskeluhuollossa jäsentäen erityisopettajan moninaisen työkentän, siihen liittyvät vastualueet.	Opiskelijan toiminta työyhteisössä on eristäytyvän jäykkää ja/tai yhteistyötaidot ovat vähäisiä. Opiskelija on sitoutunut vähäisessä määrin tutustumaan erityisopettajan moninaiseen työkenttään ja vastualueisiin ja ei hahmota keskeisiä erityisopettajan työtehtäviä.	Opiskelijan sitoutuminen harjoitteluun on kokonaisvaltaista ja vastuullista, mikä näkyy myös vuorovaikutustilanteissa. Opiskelija näkee työyhteisön oppimisen ja erityisopettajan ammatillisen kehittymisen mahdollisuutena .
Taito toimia yhteistyössä erityisopetuksen toteuttamisen prosesseissa kirjattujen pedagogisen tuen suunnitelmien mukaisesti.	Opiskelija tietämys ja/tai taidot toteuttaa erityispedagogisia tuen muotoja kirjattujen suunnitelmien mukaan on ohjauksesta ja/ tai yhteistyöstä huolimatta vajavaista.	Opiskelijan erityispedagogiikan alan asiantuntemus ja pedagogisen tuen suunnitelmien käyttö näkyy rakentavana yhteistyönä erityisopetuksen toteuttamisessa.
Taito suunnitella ja toteuttaa erityispedagogiseen tietoon perustuvaa kasvatusta, opetusta, ohjausta sekä tukea itsenäisesti ja monitoimijaisessa yhteistyössä	Opiskelijan taito soveltaa erityispedagogista tietämystään ja ajatteluaan on kasvatusta, opetus-, ja tai ohjaustilanteissa on huomattavan puutteellista, joka vaikeuttaa itsenäistä ja/tai monitoimijaisista yhteistyötä.	Opiskelija osaa soveltaa monipuolisesti tietoon perustuvia erityispedagogisen tuen menetelmiä sekä itsenäisesti että monitoimijaisessa yhteistyössä.

Taito soveltaa sekä yksilö- että yhteisötason arviointimenetelmiä erityispedagogisen tuen tarpeiden, toteutumisen sekä vaikuttavuuden arvioimisessa	Opiskelija ei tunne erityispedagogisen tuen tarpeiden, toteutumisen tai vaikuttavuuden arvioinnin menetelmiä tai niiden soveltaminen vastaa arvioinnin tarvetta.	Opiskelija osaa käyttää sekä yksilö- että yhteisötason arviointimenetelmiä erityispedagogisen tuen tarpeiden, toteutumisen sekä vaikuttavuuden arvioinnissa.
---	--	--

6. Erityisopetuksen ammatillisen kehittymisen harjoittelun kuormittavuus

KONTAKTIOPETUS	
Osallistuminen yhteisiin ohjaustapahtumiin	Yhteensä 6 t
<ul style="list-style-type: none"> • Harjoittelun suunnittelutilaisuudet ennen harjoittelua (1 t infotilaisuus ja 2 t suunnittelutilaisuus) • Päätöstilaisuus (3 t) harjoittelun jälkeen kontaktijakson aikana. • Yhteydenpito sovitusti yliopistolla harjoittelua ohjaavan opettajan kanssa. 	6 t
Toiminta harjoittelupaikassa vähintään 15 työpäivän aikana.	Yhteensä 88 t
<ul style="list-style-type: none"> • Ohjaavan erityisopettajan ohjaus 	4 t
<ul style="list-style-type: none"> • Erityisopetuksen työmuotoihin ja toimintakenttään sekä harjoittelupaikkaan tutustuminen. Esim. erityisopetuksen hallintoon liittyvät prosessit ja dokumentaatio, oppilas ja opiskelijahuolto / monialainen yhteistyö ja lapsen tuen toteutuminen. (yhteensä vähintään 10 t) 	84 t
<ul style="list-style-type: none"> • Opetustehtäviin liittyvä opetuksen seuranta ja työtehtävien valmistelu, neuvottelu tai konsultaatio harjoittelupaikassa ohjaavan erityisopettajan ohjeiden mukaisesti. (vähintään 15 t) 	
<ul style="list-style-type: none"> • Omaa suunniteltua opetusta, ohjausta ja työparina toimimista yhteisopetustilanteissa. (vähintään 25 t) 	
ITSENÄINEN TYÖSKENTELY	Yhteensä 41 t
Harjoitteluun valmistautuminen ja omien opetus tai ohjauskokonaisuuksien suunnittelu harjoitteluun liittyvät tehtävät ja raportointi.	41 t
Ammatillisen kehittymisen harjoittelun kokonaistuntimäärä	135 t

ERILLISET OPINTO-OHJAAJAN JA URAOHJAAJAN OPINNOT, TOTEUTUSOHJEET

Työssäoppimisen (5 op) toteutusohje

Work Practice 5 Cp

Työssäoppimiseen lähtevä opiskelija:

- Lähettää tämän tiedoston ohjaajalleen.
- Käy kirjaamassa harjoittelupaikkansa Opintoyhteisön tiedostoon ([Harjoittelu-kansiossa](#))
- Tarkastaa, onko velvollinen toimittamaan rikostaustaotteen työssäoppimisen aikana ja toimii tarvittaessa [ohjeen](#) mukaisesti. Mikäli rikostaustaote vaaditaan, ei työssäoppimista saa aloittaa ennen sen näyttämistä yliopistolle.

Tärkeät linkit ohjaajalle:

Suostumuslomake: <https://customervoice.microsoft.com/Pages/ResponsePage.aspx?id=Lp-HhwRz8ku68mPn-D88NMfwFGq1KFhMuf7WE9FPhWhURTk0QIM1VzJUTEJVQ0pGTEZKVjhEQUJFRi4u>

Täytettyäsi suostumuslomakkeen omilla tiedoillasi, saat sähköpostiisi ohjeet verokortin toimittamisesta (henkilö itse laskuttaa) tai laskutusohjeet (organisaatio laskuttaa).

Arviointi- ja palautelomake: <https://link.webpolsurveys.com/S/08412F8B0CCD71D3>

(Linkki lomakkeelle löytyy myös ohjeen kohdasta "Harjoittelun arviointi")

Tukimateriaalia ohjaajalle harjoittelun ohjaamiseen:

OPOHARJOITTELUUN! opas ohjaajalle

<https://aoe.fi/#/materiaali/2931>

1. Työssäoppimisen lähtökohdat ja tavoitteet

Työssäoppimisen tavoitteena on perehtyä työelämän ohjaus- ja oppimisympäristöihin sekä hankkia valmiuksia niiden vaatimiin ohjausprosesseihin. Työssäoppimisen kokonaismäärä on sata tuntia (100 t), joka jakautuu harjoitteluun ja opinto- ja tutustumiskäynteihin. Työssäoppiminen tapahtuu jaksoissa opintojen aikana, jolloin toteutetaan eri opintojaksoihin liittyviä oppimistehtäviä aidoissa ohjausympäristöissä. Työssäoppimista ei ole mahdollista korvata aiemmillä opinnoilla tai työkokemuksella.

Opintojakson suoritettuaan opiskelija

- **osaa toteuttaa ohjattavien tarpeisiin vastaavia ohjausprosesseja monipuolisesti erilaisia ohjausmetodeja käyttäen**
- **toteuttaa erilaisia ohjausprosesseja osana toimijuuden, opintopolun ja elämäntuntemuksen rakentamista**
- **osaa reflektoida ja käsitteellistää ohjauksellista ajatteluaan sekä ammatillista kehittymistä.**

2. Työssäoppimisen sisältö ja suorittaminen

2.1 Sisältö

Työssäoppimisessa opiskelija tutustuu opinto- ja uraohjaajan työhön eri toimintaympäristöissä. Osa työssäoppimisesta toteutetaan harjoitteluna, osa osallistuvana tutustumisena. Työssäoppiminen sisältää ohjauksen havainnointia, suunnittelua, itsenäistä ja yhteisvastuullisesti toteutettua ohjausta, oppilas-/opiskelijahuollon työtä, yhteistyötä perheiden kanssa sekä ohjaustoiminnan kehittämistä ja arviointia. Muussa kuin oppilaitoksessa tapahtuvissa ohjausympäristöissä opiskelija tutustuu organisaation tavoitteisiin ja ohjauksen merkitykseen kyseisessä toimintaympäristössä.

2.2 Työssäoppimisen suorittaminen

Työssäoppiminen käynnistyy alkuseminaarilla (2 t), jonka jälkeen opiskelija voi aloittaa opinto- ja tutustumiskäynnit erilaisiin ohjausympäristöihin ja yhteistyöorganisaatioiden toimintaan oman aikataulun mukaisesti. Työssäoppimista suunnitellaan sisällöllisesti ja ajallisesti osana henkilökohtaista opiskelusuunnitelmaa (HOPS). Opiskelija laatii alustavan työssäoppimisen suunnitelman opintojen alussa ja suunnitelmasta neuvotellaan opintojaksosta vastaavan opettajan kanssa. Työssäoppimisen suunnitelmaa voidaan tarkentaa opintojen edetessä.

Työssäoppiminen linkittyy koulutuksen teoriaopintoihin ja osa opintojaksoista, erityisesti ohjauksen menetelmäjaksot, mm. yksilö-, pienryhmä- ja luokkaohjaus, sisältävät oppimistehtäviä, joiden toteuttaminen edellyttää aitoja ohjausympäristöjä ainakin kahdella eri lukukaudella. Työssäoppimisen aikana pidetään väliseminaari (2 t) ja työssäoppimisen päätyttyä loppuseminaari (6 t), jossa käsitellään yhteistoiminnallisesti harjoittelukokemuksia ja oman asiantuntijuuden kehittymistä.

Työssäoppimisen kokonaistuntimäärä on 100 tuntia.

- Mikäli opiskelija on toiminut vähintään yhden lukuvuoden ohjaajana, harjoittelun määrä on pääsääntöisesti 40 tuntia. Tällöin muun työssäoppimisen osuudeksi jää 60 tuntia, joka toteutetaan lyhytkestoisempina opinto- ja tutustumiskäynteinä eri ohjausympäristöihin.
- Mikäli opiskelija ei ole toiminut ohjaajan ammatissa, työssäoppimisen 100 tuntia jakautuu pääsääntöisesti 60 tuntia harjoitteluun ja 40 tuntia opinto- ja tutustumiskäynteihin.

Opiskelija hankkii harjoittelupaikansa itse ja neuvottelee harjoittelun ohjaajan kanssa, että työssäoppimiselle asetetut tavoitteet ovat saavutettavissa harjoitteluympäristössä. Harjoittelupaikka voi olla muukin kuin oppilaitos. Kaikki todelliset harjoittelussa toteutuneet tunnit lasketaan harjoitteluajaksi, eikä mitään tarkkaa viikoittaista harjoittelu-aikaa ole määriteltä. Tärkeintä on, että harjoittelun ohjaaja pystyy mahdollistamaan opiskelijalle tarkoituksenmukaisia ohjauksellisia tilanteita harjoittelun ajaksi. Harjoittelu toteutetaan sekä opiskelijälähtöisesti opiskelijan opiskelutavoitteiden mukaisesti että harjoittelupaikan toiminnan erityispiirteet huomioiden.

Lähtökohtana on, että ohjaajalla tulee olla harjoittelupaikan edellyttämä ohjaajan kelpoisuus.

Harjoittelun ohjaajan palkkiot ovat aikakategorioissa (1–4) seuraavasti:

- * alle 20 h = 36 € (=1 h)
- * 20-39 h = 72 € (=2 h)
- * 40 - 59 h = 108 € (=3 h)
- * 60 h tai enemmän = 144 € (=4 h)

Lyhyistä 1–3 päivän opinto- ja tutustumiskäynneistä ei makseta erillisiä ohjauspalkkioita.

2.3 Mentorointi

Opiskelija hankkii koko koulutusprosessin ajaksi henkilökohtaisen mentorin. Mentorina voi toimia harjoittelun ohjaaja tai kokenut ohjausalan henkilö. Mentoroinnin tavoitteena on tukea opintojen aikaista ammatillista kasvua kokeneen ammattilaisen tukemana. Mentori-suhde jatkuu koko koulutusprosessin ajan. Mentorointi rakentuu säännölliselle yhteydenpidolle, joka koostuu tapaamisista, puhelinkeskusteluista ja

sähköpostiviesteistä noin kerran kuukaudessa (yhteensä n. 10–15 t). Tavoitteena on, että opiskelija voi keskustella mentorin kanssa opintoihin liittyvistä kysymyksistä sekä pohtia ammatillista identiteettiä ja kehittymistä ohjaajana. Mentorille maksetaan kertaluontoinen palkkio, joka on 144 euroa.

Mentorointikeskustelujen rakenne voi olla seuraava:

1. Opiskelija jakaa ajatuksia opintojen ajankohtaisista teemoista, pohtii oppimistehtäviä ja reflektoi harjoittelukokemuksia yhdessä mentorin kanssa.
2. Opiskelija arvioi työssäoppimistaan ammatillisen kehittymisen näkökulmasta.
3. Opiskelija ja mentori jakavat yhteisen dialogin ja mentori tukee työssäoppimiseen ja opiskeluun liittyviä tavoitteita ja ammatillista kasvua.

Opiskelija dokumentoi mentorin kanssa käymiä keskusteluja työssäoppimisen raportissaan ammatillisen kasvun näkökulmasta.

3. Ohjaus ja palaute

Harjoittelun ohjaajalta edellytetään harjoittelijan kanssa tehtävää harjoittelun suunnittelua ja arviointia, työtehtäviin tutustuttamista, opastusta ja tehtäväksi antoja harjoittelun tavoitteiden sekä harjoittelijan valmiuksien mukaisesti. Lisäksi ohjaajalta edellytetään palautteen antamista, mentoroivaa asennetta ja valmiuksia vastavuoroiseen keskusteluun.

Harjoittelupaikan esihenkilöltä odotetaan harjoittelijan vastaanottoa ja perehdyttämistä organisaation hallintoon tarkoituksenmukaisella tavalla. Ohjaaja seuraa opiskelijan pitämiä ohjauskeskusteluja, luokkaohjaustunteja, pienryhmäohjausta sekä muita ohjaustilanteita ja antaa niistä palautetta. Harjoittelun päätteeksi käydään palaute- ja arviointikeskustelu. Harjoittelun päätteeksi käytävässä palaute- ja arviointikeskustelussa ohjaaja ja opiskelija käsittelevät harjoittelun kulkua ja sille asetettujen tavoitteiden toteutumista sekä opiskelijan kehittymistä harjoittelun aikana.

4. Raportointi

Työssäoppimiseen sisältyy olennaisena osana opiskelijan oman ohjausosaamisen sekä ohjausajattelun kehittymisen käsitteellistäminen ja reflektointi. Työssäoppimisen raportissa opiskelija jäsentää havaintojaan ja ohjauskokemuksiaan sekä analysoi niitä ohjausteoreettisten käsitteiden avulla. Työssäoppimisen raportti palautetaan vastuuopettajalle työssäoppimisen oppimisympäristöön harjoittelun ja mentoroinnin päätyttyä.

5. Työssäoppimisen arviointi

Työssäoppimisen hyväksytty suoritus edellyttää alku-, väli-, ja loppuseminaareihin osallistumisen, työssäoppimisen (100 t) hyväksyttävästi suorittamisen ja työssäoppimisraportin palautuksen (hyv-hyl).

Harjoittelun arvostelu (hyv-hyl) rakentuu yhteistoiminnallisesti opiskelijan itsearviointista ja ohjaajien arviointista. Sekä harjoittelun laadullisten (tavoitteiden saavuttaminen ja yksilöllinen kehittyminen) että määrällisten (harjoittelutuntien määrä) kriteerien on täytyttävä, jotta opintojakso on hyväksytysti suoritettu.

Työssäoppimisessa jatkuva, monisuuntainen ja avoin palaute toimii keskeisenä oppimiskokemuksena niin ohjaajalle kuin opiskelijalle. Päivittäisen palautteenannon lisäksi työssäoppimisen päätteeksi on syytä varata aikaa monipuoliselle ja monitahoiselle palautteelle ja arvioinnille.

Alla olevat harjoittelun arviointikriteerit jäsentävät harjoittelun eri ulottuvuuksia ja niitä voidaan käyttää harjoittelunohjaajan ja opiskelijan yhteisen palautekeskustelun pohjana. Ne toimivat kriteereinä (hyv-hyl) arvioinnille, jonka ohjaaja täyttää harjoittelun päättyessä:

<https://link.webpolsurveys.com/S/08412F8B0CCD71D3>

Arviointikriteerit

Ohjaustyön suunnittelu: Opiskelijalla on kyky suunnitella ohjausta luovasti ja jäsenytyneesti - kokonaisuuksia hahmottaen. Parhaimmillaan ennakkoon tehty työ ja toteutus ovat tasapainossa. Ajankäyttö on tarkoituksenmukaista. Suunnittelun ja joustavuuden tasapaino: ennalta tehtyjä suunnitelmia kyetään tarvittaessa muuttamaan.

Ohjaustyön toteutus: Opiskelija ottaa huomioon tilanteen asettamat vaatimukset. Tavoitteena luova, vastuullinen ja toimiva toteutus. Tilanneherkkyys ohjauksessa.

Toimiminen ryhmässä ja työyhteisössä: Tavoitteena luonteva ja yhteistyökykyinen työskentely. Vuorovaikutus on oma-aloitteista ja toisia huomioiva. Opiskelija osoittaa pyrkimystä itseilmaisun ja vuorovaikutustaitojen jatkuvaan kehittämiseen.

Työ- ja harjoitteluorientaatio: Sitoutuminen harjoitteluun ja työhön on kokonaisvaltaista ja vastuullista. Opiskelija näkee harjoittelun uuden oppimisen ja kehittymisen mahdollisuutena.

Työn ja oppimisen arviointi- ja analyysitaidot: Opiskelija pohtii analyyttisesti oppimaansa tavoitteiden suunnassa, asettaa uusia tavoitteita ja kykenee oppimaan kokemuksistaan. Opiskelija kykenee tiedostamaan oman toimintansa taustalla olevia arvoja, asenteita ja oletuksia.

Ammatti-identiteetti: Opiskelija on luovasti kiinnostunut oman ammatillisen identiteetin pohtimisesta ja kehittämisestä. Opiskelijan työote on eettisesti korkeatasoista ja hän kykenee tarkastelemaan toimintaansa useista eri näkökulmista.

Ohjausteorian ja -tiedon soveltaminen: Opiskelija soveltaa aiemmin opittua monipuolisesti, kriittisesti ja luovasti. Tavoitteena on oman käyttöteorian tietoinen rakentaminen.

Harjoittelun vastuupettaja on yliopistolla yliopisto-opettaja Sirja Möttönen, sirja.mottonen@uef.fi

Käytännön asioissa voit ottaa yhteyttä opintosihiteeri Tanja Härköseen, tanja.harkonen@uef.fi